

PIA

DESIDERIA

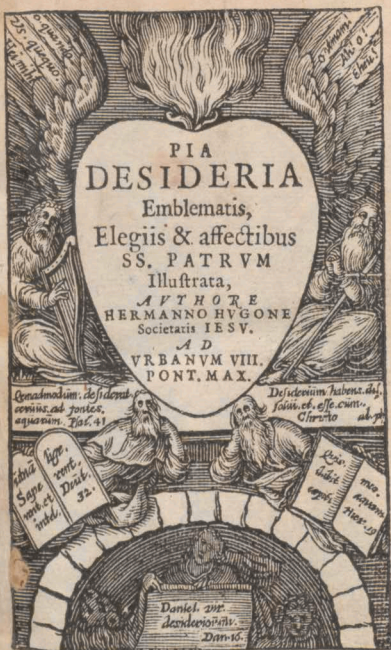
EMBLEMATIS

ILLVSTRATA.

RESIDUA

EMERITATI

IN VESTRATA

Sculpsit Christophorus à Sichein, pro P. I. P.
Typis HENRICI AERTSSENIJ,
ANTVERPIAE M. DC. XXVIII.

*Eremitar' Camald. prope
Varsav. 1724.*

Fremont's Canal, 1846
1846

SANCTISSIMO
D. NOSTRO
VRBANO
OCTAVO
PONTIFICI
MAXIMO.

VI secūdum Deum,
PIA DESIDERIA,
nisi desiderio orbis
Christiani, Tibi, in-
quam, BEATISSI-
ME PATER, dedi-
carem? Certè videntur Divinâ huc
quâdã designatione destinata, quæ
jam dudum Tibi olim Cardinali,
maximo literatorum Patrono, à me
* 4 fuerant

fuerant tacitâ cogitatione consecrata.

Iam quidem sacra Tua Pontificis Majestas tantum deterrebat, quantum nuper **M A P H Æ I C A R D I N A L I S B A R B E R I N I** notissima humanitas invitabat : ambitiosus tamen hic libellus meus, omnibus **D E S I D E R I I S** suis, amplius etiam Pontificis quam Cardinalis patrocinio vindicari expetebat.

Venit ergo suo sibi argumento, cultuque diffidens, Tuarum verò Virtutum invitatu audax, ne dicam inverecondus. Ut optaret, Tuus in literas meliores amor impulit; ut auderet, **V R B A N I** nomen suasit; ut timeret, sua infantia, Tuaque summa eruditio fecit. **V r b a n i t a t e m**, cum **B A R B E R I N V S** esses, expertum se prolixissime indicabat **Carolus Scribani noster**, oblato nuper

per Prodigio suo. Amorem in literatos omnes & publica fama loquebatur, & confirmabat testimonium Tarquini Gallutii, qui in scriptâ Tibi suarum Orationum præfatione narrat: *Ita Te solitum eos excipere, qui Musis hisce mansuetioribus delectantur, ut exterorum prope nemo Romanam ingrediatur, qui Te non conveniat, conventumque sic admiretur, ut palam pronuntiare non dubitet, unum Te esse, cui, si facultas daretur, voluntas etiam esset, fugientes literas à situ atque ab interitu vindicandi.*

Eruditionem denique etiamnum testantur politissimorum poematum Tuorum immortalia monumenta.

Etenim **VRBANE PONTIFEX MAXIME,** (quod sine adulationis notâ deprædicant omnes.)

Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvīs, numerisq̄ue ferris
Lege solutis;

Seu Deum, Regesq̄ue —

Concinis majore . . . . plectro;

Multa te Cælo levat aura Cycnum.

Et quid ego, ad aras Tuas, semi-
paganus afferam, quæ

— Apis Matine

More modoq̄ue

— operosa parvus

Carmina finxi?

Hic metus, ne Marfyæ calamita-
te multarer, ad rudiores aures tre-
pidantem relegabat, cùm denuð
blandissimi nominis Tui venit in
mentem, plusq̄ue ab VRBANO
sperare jussit, quàm Marfyæ licuit
ab inurbano Apolline.

Cogitabam præterea excusari me
quoque temeritatis posse; si venis-
sem, non quasi interpellaturus sa-
cratissimas

cratissimas *Tuæ Beatitudinis* curas,
revocatione studiorum jam pridem
depositorum, sed valedicturus tan-
tùm. Sic enim intelligebam, ad sa-
crum Conclave (cùm in eo degeres
Pontifex designandus) advolasse
apes (Musis olim sacras) cellasque
suas, haud procul fenestrâ Musæi
Tui construxisse; non alio, ut ego
quidem auguror portento, quàm
quasi valedicerent Phœbo suo; præ-
dicerentque Majorum tuorum ce-
ras, insigniaque abs se expressa, de-
inceps Pontificiæ Tiaræ velut sacro
alveari supponenda.

O vaticinium cœlesti omine de-
signatum, eventu certissimo ap-
probatum! Quamquam non apibus
modò naturâ suâ divinantibus, ve-
rùm etiam cuivis vel crassissimo au-
guri, longè facillimum fuerit præ-
sentire, Pontificem Te Maximum
futurum,

futurum, prius quàm factus esse renunciareris. Certè enim maxima virtutum Tuarum decora, eruditio- nis, rerumq; abs Te gestarum fama, ita orbem pervaserat universum, ut prius Pontifex Maximus, omnium esses acclamatione factus, quàm Purpuratorū Patrum sententiis dictus. Nimirum, jam Pontifex eras, sed Oraculo tantum sanctissimi illius Senatus designandus. Et ne meritis testimonium deesset, calculis quin- quagenis; quaternis præterea reli- quis (qui soli desiderabantur) eli- gendus, nisi humanâ potius quàm Divinâ conspiratione id factum credi potuisset.

Permitte igitur, BEATISSIME PATER, ut qualem Te per omnem retrò vitam præstitisti, qualemque admirati sunt plurimi, Omnes ali- quando orbe toto noscant, vene- renturque.

renturque. Non equidem par Ma-
jestati Tuæ pictor sum, sed (quod
Modestiae Tuæ scio gratius fore)
angustâ tabellâ Magnitudinē Tuam
(ut ille olim solo pollice Cyclopem)
aliquatenus adumbrabo.

Ignosce nostri læsus obsequio styli,

Amoris hoc crimen tui est.

Sacra Hebraicæ linguæ adyta stu-
diosus indagator penetrasti. Attici
sermonis peritissimus, mella lo-
queris

— *Dulcius illo*

*Melle, quod in ceris Attica
ponit apis.*

Inter Latinos, ita chorum ducis,
ut sanctissimos Pontifices, Dama-
sum, Nazianzenum, Orientium,
Ennodium, Ambrosium, Paulinum,
Prosperum, Sidonium imitatus, ser-
monem elegantissimis, ne dicam
prope divinis, numeris alligaris.

Venio

Venio ad honorum gradus, per
quos Tua Te Virtus duxit. An-
no ætatis decimo nono Te Sixtus
Quintus ad prælaturam evexit;
nempe jam tum orbis principatui
maturum, si id ætatis Tibi Pontifi-
catum adolescentia, ut Augusto Im-
perium, permisisset.

*Iam tunc canities animi, jam dulce lo-
quendi*

*Pondus, & ingenium venerat ante
diem,*

Ingenium cœleste suis velocius annis.

Protonotarius deinde Apostoli-
cus, Abbreviator Parci majoris,
Referendarius utriusque signatu-
ræ, Clericus cameræ factus es.

Anno vigesimo primo, Clemens
VIII. maritimum Tibi Vmbriæ
oppidum, Fanum Fortunæ, pro se
gubernandum dedit; auguratus ni-
mirum quòd fortunam ipsam dein-
ceps

ceps arbitrato tuo rectorus esses.

Et quæ, quantaque deinde à Te munera, domi, forisque (fortunâ semper veluti morigerante) administrata sunt?

Redeunte in Pontificios census, Ferrariensi dominatu, instrumento extincti feudi scribendo præfuiſti.

Beneventanis finibus regundis, unâ cum *Alexandro Ludovico* Cardinali, (qui Pontifex postea Gregorii XV. nomen accepit) arbiter datus es.

Iudex æstimandę litis de Perusino lacu, fundisque Umbrię constitutus, Perusiam triginta sex scutorum millibus æris alieni liberaſti.

A Clemente VIII. Ferrariam ductus, celebrati abs se matrimonii inter Serenissimum Archiducem Albertum, duodecim Austriacorum Imperatorum sanguinem, & Elisabetham,

betham, Claram, Eugeniam Philippi II. Maximi illius Hispaniarum Regis filiam, nuptiales tabulas conscripsisti.

Fortunatissimorum Sponsalium condiciones, inter Catholicum Hispaniarum Regem Philippum III. & Margaretam Austriacam ejusdem Pontificis autoritate abs te scriptæ, latæque, tam auspicas fecere nuptias, ut meritò Tibi Hispania debeat potentissimum suum Regem Philippum IV. Gallia Reginam Annam Austriacam; Roma Cardinalem Ferdinandum; cætera Regna spes maximas suorum conjugiorum.

Denique ab eodem Clemente VIII. in Galliam legatus, ejus verbis Henrico Magno gratulatum ivisti, natâ sibi prole Ludovico XIII. Rege justissimo, quem brachiis

chiis sublatum , Pontificis Maximi nomine , à sacro Baptismatis fonte suscepisti. O præclaram Pontificatus Tui arrham ! Ecquis enim non intelligeret Te Cælo aliquando ferendo successurum, qui Regium illud Christianissimi Regni fidus Atlantis instar manibus sustineres? Ita nempe naturâ comparatus eras , ut ad maxima quæque gerenda, perficiendaque natus videreris.

Igitur in Umbriâ Commissarium Apostolicum ; in Galliâ Nuncium, Bononiæ Legatum Pontificiû gessisti. Quid ampliùs?

Ductus per omnes dignitatum formulas,

Meritusque plura quàm gerens.

Primùm Archiepiscopus Nazarenus , Cardinalis deinde , tum Episcopus Spoletinus , Præfectus signaturæ Iustitiæ , Scotorum Protector,

tector, Congregationis de propa-
gandâ fide à Gregorio XV. (ut o-
lim à Clemente VIII. Congre-
gationis de Principum debitis exi-
gendis) Denique PONTIFEX
MAXIMVS factus es.

Liceat igitur nunc, BEATIS-
SIME PATER, illud quoque ali-
quouſque in Te conferre, quod in
CHRISTVM Pontificem immor-
talem Apostolus dixit:

Hebr. 7. *Talis enim decebat ut nobis esset
Pontifex.*

Etenim hæc ætas nostra Tali Pon-
tifice indigebat; & Tu Talis, æta-
te nostrâ, solus Pontifex esse mere-
baris.

Adedque; ne ulli fas esset dubita-
re (quod olim Sanctiss. Pontifici
Fabiano evenisse, accepimus) cum
in Conclavi esses, candidissimæ co-
lumbæ ad fenestram tuam advolan-
tis

tis indicio (Divinitùs haud dubiè)
es designatus. Id quod ego , nemi-
ni ambiguum esse posse , tum certò
mihî persuasi , cùm intellexi , Te
jam recens Pontificem omnium ad-
murmuratione dictum , nondum
solenni ritu è throno salutatum , ge-
nibus humi nixis , manibus , ocu-
lisque sublatis , Deum his verbis
publicè compellasse :

*Domine , si hæc electio , non est aut è
gloriâ tuâ , aut è bono Ecclesiæ , aut
salute meâ , priùs hinc efferar è Con-
clavi mortuus , quàm vivus .*

O vocem Urbano Pontifice di-
gnam ! vocem aris , templisque om-
nibus consecrandam ! vocem , quæ
quàm dignus Pontificatu esses , quo
instinctu ad eum provectus , facile
indicaret .

Sic vive diu Ecclesiæ Tuæ VR-
BANE OPTIME MAXIME , cui
* * 2 Princeps

Princēps jubente cœlo præfectus
es; & cū hoc meum qualecum-
que munusculum aspicias, neque
Pontificem Te esse, neque eum cu-
jus tanta sit Majestas, sed V R B A-
NVM recordare. Cætera Tua, ut-
pote maxima omnia, plus nimio me
deterrent; V R B A N I solius pedes
audeo submississimo osculo vene-
rari.

Sanctitatis Tue

Servus minimus

HERMANNVS HVGGO

Soc. IESI.

L V S V S

IN
GENTILITIAS
SVÆ SANCTITATIS
A P E S.

VRBANE terris OPTIME MAXIME
Bene ominato nomine PONTIFEX,
Frustrâ repugnas; quando Cæli
Auspiciis agitur urna.

HONOR fugacẽ persequitur virum;
Fugit sequacem: si fugis, occupat
Ut umbra, venantesq; ludit
Niliacâ Crocodilus algâ.

Quisquis pudendæ miles adoreæ
Tinctam rubenti murice purpuram

Cretatus ambit, pestilente
Virus atrox bibit ille gemmâ.

Frustrâ repugnas; difficilem sequi
Te Te prehensat gloria, Te rapit:
APESq; de Cælo propinant
Lethifero sine felle mella.

Frustrâ repugnas; scilicet obviâ
Cervice mortem Prodigus invocans,
Sta pertinax non ferre plexam
Mellifluis APIBUS tiaram.

Frustrâ repugnas; nunc APIBUS BONIS
Inbente Cælo subjice verticem,
Sagriq; signent BARBERINVM
Astragalo meliore fasti.

Fasti auspicas indigent APES,
Favosq; faustos, dicite barbita;
Nutrice lactatus Camœnâ
Pindarico bibit ore nectar.

APVM rigatæ munere fasciæ,
Favisque cunæ dulcibus augures,
Nomenque

Nomenque & omen melle plenum
Nectaris AMBROSIO dederunt.

Ætas metalli divitis aurea,
Regnata quondam falcigero seni,
Sudare, Portentum! cavatis
Ilicibus sua mella vidit.

Non vidit auri fulgure splendor
APES Hymetti lambere verticem;
Damnosa quid Midæ vetustas
Vota canit pereuntis auro?

O Roma gemmis Ambrosiam bibe
Secura; dulci miscuit utile
Aurumque; melli BARBERINVS,
Delicias opibus maritans.

Aurata nunc sunt secula! mellea
Nunc vivit ætas! aurea, mellea,
Exundat ubertas, beato
Roma favos sociat metallo.

MAXIMILIANI HABBEQVII
S. I.

** 4

VR.

VRBANI

Octavi

A P E S

IN SIDERA RELATÆ
CÆLESTEM CRATEREM
IMPLENT NECTARE.

C *Vr modò cæruleis APIS emicat
aurea campis,
Sueta priùs viridi carpere mella
rhymo?*

*Alvear ut subiit, quod terna Tiara coronat,
Mutat ovans Cælo Dia Melissa solum.
Scis quid agat Superis felicior advena Re-
gnis?*

*Id quod humi fecit, jam facit illa Polo.
Mel APIS alma favis instillat & impluit
Astris,*

*quale dat Enna suis, quale dat Etna rosis,
quale*

*Quale dat Hybla sacras invitans ruris alum-
nas,*

*Quale dat Acteis hospes Hymettis agris.
Sic olim sitiens liquido sine nectare sidus,
Sidereus Crater, jam nova mella bibet.*

BALDVINI CABILIAVI
S. I.

**

5

DESI-

Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Psal. 37.

DESIDERIO

COLLIVM ÆTERNORVM

CHRISTO IESV

IN QVEM

Desiderant Angeli prospicere

A MORI ET DESIDERIO

suo Vir Desideriorum.

Domine ante te omne desiderium
meum, & gemitus meus à te non *O.*
est absconditus. *Psal. 37.*

Quot mihi clam tacitis mens aestuet anxia
votis,

Indicio potuit discere nemo meo.

// Nemo, nisi arcani qui pectoris intima lustrat,

// Quem fugit humani nulla latebra sinus.

// Ille, meos gemitus, mea scit suspiria solus;

Ille, oculis etiam persequat ima suis.

Ecquis in alterius sua sensa profunderit aurem,

Sit nisi secreti proditor ipse sui?

Si tamen ulla foret speranda hac arte medela,

Ars desideriiis hæc foret una meis.

Sed

Sed neque compressus levat auris amica querelas,
Nec desideris hanc sit ab arte modus.

Cæperat, heu! natos Rachel ululare peremptos;
Mox, ubi nil flendo profuit, abstinuit.

Scilicet ipse suas facit ignis, editq; favillas,
Quasq; pluit, nubes, ipsa resorbet aquas:

Sic melius, proprios quos fudi, cambibo fletus,
Inq; suum recidit tutius unda sinum.

Quæ mea sint igitur, dum tristè gemo; lamenta,
Non nisi nos soli novimus, ille, & ego.

Quid voveam, tacitis dum compleo litora votis,
Non nisi nos soli novimus, ille, & ego.

Quid clamem, mea dum sese suspiria rumpunt,
Non nisi, non nisi nos novimus, ille, & ego.

O quoties fictas animus gerit histrio partes,
Et pugnant animo frons, oculiq; suo! (nos,
Dum gemit & patitur tragicos mens cæca cothur-
Sæpius in mîmo Roscius ore salit.

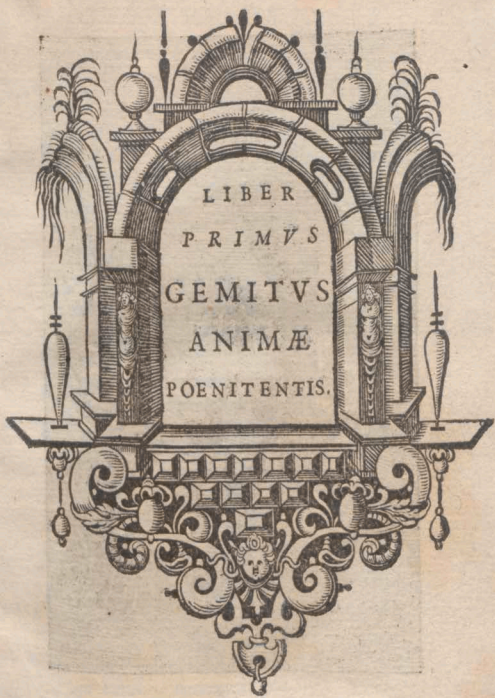
Nulla fides lacrymis, lacrymæ simulare docentur,
Fictaq; tristitiam visibus, ora tegunt.

Solvor ut in risus, putat omina tristia vulgus;
Solvor ut in risus, omina leta putat:

Fallitur ah! nostri neque scit mendacia vultus,
Cum letor, lacrymor; rideo, cum doleo.

Vix tibi tot, Protheu, quot sunt simulantibus ora,
Vota quibus larvam dant, rapiuntq; suam.

Nemo meos gemitus, suspiria, votaq; novit;
Nemo, duo nisi nos, & duo sufficimus.

LIBER
PRIMVS
GEMITVS
ANIMÆ
POENITENTIS.

Anima mea desideravit te in nocte. Isaie 26.

I.

LIBER PRIMVS. I

I.

Anima mea desideravit te in nocte.

Isaiæ 26.

*Ei mihi quam densis nox incubat
atra tenebris!*

*Talis erat, Pharios quæ tremefecit
agros.*

*Nubila, lurida, squallida, terrica, ter-
ribilis nox;*

Nocturno in censu perdere digna locum.

Non ego tam tristes Scythico, puto, cardine lunas,

Tardat ubi lentas Parrhæsis Vrsa rotas:

Nec tot Cimmerio glomerantur in æthere nubes,

Vnde suos Phæbus vertere iussus equos:

Nec reor invisi magis atra cubilia Diis,

Fertur ubi furvâ nox habitare casâ.

Nam licet hîc oculis nullam dent sidera lucem,

Non tamen est omni mens viduata die:

Noctæ, suam noctem populus videt ille silentium,

Et se, Cimmerii, Sole carere vident:

Arctica cum senos regnavit Cynthia menses,

Dat fratri reduci septima luna vices.

Ast me perpetuis damnat fors dira tenebris,

Nullâque vel minimo sidere flamma micat.

Et neque (quod cæcis unum solet esse levamen)

Ipsa suam noctem mens miseranda videt.

Quin tenebras amat ipsa suas; lucemque perosa,

Venit in obscenâ noctis opaca diem.

Nempe

2 PIA DESIDERIA.

Nempe suas animo furata Superbia flammæ,
 Nubilat obscuro lumina cæca peplo.
 Nec finit Ambitio nitidum clarescere solem,
 Fuscatur & ingenuas Idalis igne faces.
 Heu, quoties subit illius mihi noctis imago,
 Nox animo toties ingruit atra meo!
 Sors oculis nostris melior, quibus ordine cerro,
 Alternas reparant lunaque solque vices!
 Nam quid agat ratio, quid agat studiosa voluntas,
 Quas habet, ut geminos mens peregrina duces?
 Major, habere oculos, dolor est, ubi non datur uti,
 Quam, quibus utaris, non habuisse oculos.
 Qui dolet oppressus lapsis velocius umbris
 Lætior aggreditur manè viator iter.
 Sed nimis hæc longas tenebris nox provogat horis,
 Quæ tibi manè negat cedere, Phæbe, diem.
 Cum redit Arctoo Titan viciniore axi,
 Exultat reducis quisque videre jubar.
 Scilicet Auroræ gens veritur omnis in ortus,
 Quisque parat primus dicere, Phæbus adest!
 Sic ego, sæpè oculos tenui sublimis Olympo,
 Aspiciens, gemino qui jacet orbe, Polum.
 Et dixi tam sæpè; Nitesce, nitesce meus Sol!
 Sol mihi tam multos non venerate dies!
 Exorere, exorere, & medios saltem exere vulnus,
 Vel scintilla tui sola sat esse potest.
 Si quoque vel tanti renuis mihi luminis usum,
 Sufficiet vulnus expetiisse tuos.

Animo

LIBER PRIMVS. 3

Anima mea desideravit te in nocte.

Isaiæ 26.

RAT enim tempus quando non August.
cognoscebam te. Væ tempori Soliloq.
illi quando non cognoscebam cap. 31.
te! Væ cæcitati illi quando non
videbam te! Illuminasti me lux

mundi, & vidi te.

Sed te cognovi lumen verum, sed te co- Ibidem.
gnovi. Erat autem nubes magna & tenebro- cap. 33.

sa ante oculos vanitatis meæ: ita ut videre
non possem solem iustitiæ, & lumen verita-
tis. Involvebar in tenebris filius tenebrarum.

Tenebras meas amabam, quia lumen non
cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem

amabam, & ad tenebras per tenebras ambu-
labam. Quis me eduxit? ubi eram homo cæ-
cus sedens in tenebris & umbra mortis? Quis

accepit manum meam ut inde me educeret?

Quis est ille illuminator meus? Non eum
quærebam, & ipse quæsit me. Non voca-
bam eum, & ipse vocavit me. Vocasti enim

me nomine tuo, intonasti desuper voce gran-
di in interiorem aurem cordis mei; Fiat lux,

& facta est lux; & discessit nubes magna, &
liquefacta est nubes tenebrosa quæ operuerat

oculos meos; & vidi lucem tuam, & cogno-
vi vocem tuam, & dixi: Verè Domine tu es

A

Deus

4 PIA DESIDERIA

Deus meus qui eduxisti me de tenebris, & umbra mortis, & vocasti me in admirabile lumen tuum; & ecce video. Gratias tibi illuminator meus, & conversus sum, & vidi tenebras in quibus fueram, & abyssum tenebrosam in quâ jacueram, & contremui, & expavi, & dixi: Væ, væ tenebris meis in quibus jacui! Væ, væ cæcitati illi in quâ videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantæ meæ, quando non cognoscebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator & liberator meus, quoniam illuminasti me, & cognovi te. Serò cognovi te veritas antiqua. Serò te cognovi veritas æterna. Tu eras in lumine, & ego in tenebris, & non cognoscebam te, quia illuminari non poteram sine te, & non est lux extra te.

August.
Soliloq.
cap. 17.

Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies qui nescis occasum, in quâ ambulant filii tui sine offensione, & sine quâ omnes qui ambulant, in tenebris sunt, quia te lucem mundi non habent.

D. Gregor. in
Iob c. 21

Nox quippe est vita præsens, in quâ quâdiu, per hoc, quod interna cōspicimus sub incertâ imaginatione, caligamus. Propheta namq; ad videndum Dominum, premi se quadam caligine sentiebat, dicens: *Anima mea desideravit te in nocte.* Ac si apertè diceret: In hâc obscuritate vitæ præsentis, videre te appeto, sed adhuc infirmitatis nubilo circumscribor.

Facile

LIBER PRIMVS. 5

Facile enim homini est, quidlibet deside- Aug. in
rare à Domino, & ipsum Dominum non Psa. 76.
desiderare.

Habet namque mundus iste noctes suas, Bernar.
& non paucas. Quid dico, quia noctes habet in Cant.
mundus, cum panè totus ipse sit nox, & to- ferm. 75
tus semper versetur in tenebris. Nox est,
Iudaica perfidia; nox, ignorantia Pagano-
rum; nox, hæretica pravitas; nox, etiam Ca-
tholicorum carnalis animalisve conversatio.
An non nox, ubi non percipiuntur ea quæ
sunt spiritus Dei? Frustrà per has noctes,
justitiæ solem & lumen quæritis veritatis, id
est sponsum; quia nulla societas luci ad te-
nebras.

Nobis ergo unde in his tenebris veritas? Bern. d.
unde charitas, in hoc sæculo nequam, in Ascens.
mundo, qui totus positus est in maligno? Domini
Putas erit qui intellectum illuminet, qui in- ferm. 6.
flammet affectum? Erit utique si converta-
mur ad Christum, ut velamen de cordibus
auferatur: hic est enim de quo scriptum est:
*Habitantibus in regione umbræ moris, lux orta
est eis.*

Gratias illi, qui me quæsit fugitivum, Aug. in
qui me vocando ab interitu revocavit, qui Psa. 138.
fecit mihi illuminatam noctem. Nox enim
est quamdiu ista vita agitur. Quomodo est
nox illuminata? Quia Christus descendit in
noctem. Accepit Christus carnem de isto

6 PIA DESIDERIA

faculo, & illuminavit nobis noctem; perdidit enim drachmam mulier illa, *accendit lucernam*. Sapientia Dei perdidit drachmam. Quid est drachma? Numus: in quo numo imago erat ipsius Imperatoris nostri. (Factus est enim homo ad imaginem Dei, & perierat) Et quid facit mulier sapiens? *Accendit lucernam*. Lucerna de luto est, sed habet lucem quâ inveniatur drachma. Lucerna ergo sapientiæ, caro Christi est. De luto facta est, sed verbo suo lucet, & invenit perditos, & *nox illuminatio in deliciis meis*. Facta est mihi nox in deliciis. Deliciæ nostræ Christus.

Aug. lib.
7, Con-
fessionū
cap. 10.

O aeterna veritas, & vera charitas, & chara aeternitas! Tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Et cum te primū cognovi, tu assumpisti me, ut viderem esse, quod viderem, & nondum me esse qui viderem. Et reverberasti infirmitatem aspectus mei, radians in me vehementer, & contremui amore & horrore, & inveni longè me esse à te in regione dissimilitudinis.

1. In der Stadt ...
2. In der Stadt ...
3. In der Stadt ...

*Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea
à te non sunt abscondita. Psalm. 68.*

II.

Deus tu scis insipientiam meam, &
delicta mea à te non sunt abs-
condita. *Psal. 68.*

SI tibi stultitia nulla est patientia nostræ,
Omnia consilio qui sapiente regis;
Nullus ab offenso veniam sibi numine speret,
Nullus enim culpâ, stultitiâq; vacat.
Hæc quoque præcipuas afflat contagio mentes,
Et sua stultitiæ quemlibet aura rotat.
Quid simulasse iuvat? semel insanivimus omnes,
Quisque, quod infectum sapius optet, habet.
Et pater & mater, generis primordia nostri,
Maxima stultitiæ signa dedere suæ.
Credite posteritas, fatali vendita pomo es;
Stultius hæc aliquid venditione fuit?
Nec minus insanus, magni patrimonia census
Perdidit esuriens, munere pulvis, Esau.
Et Salomon genuit lusam vertigine mentem.
Quem vagus in furias præcipitavit amor.
Non igitur vatis præsaga oracula fallunt;
Maxima stultorum qui fore regna canit:
Cassa nec alterius meritis, puto, vota querelis,
Quæ simili lacrymans fudit ad astra prece:
O utinam saperent! utinam ventura viderent!
Ad mala proclivis non ita turba foret.

10 PIA DESIDERIA

Sic habet. Humanas agitant deliria mentes;
 Si saperent; terris crimina nulla forent.
 Quis (nisi desiperent) quosdam dixisse putaret,
 Nullum qui terris imperet, esse Deum?
 Quilibet ut peccet (alias peccare timeret)
 Esse sibi nullum fingit in orbe Deum.
 Ipsa igitur nostros avertunt crimina sensus,
 Nullus & in vitium, sit nisi stultus, abit.
 Sed neque se præceps tenet his dementia claustris,
 In nova quotidie probra, notasque ruit.
 Extruimusque domos, cæloq; educimus arces,
 Ceu data perpetuò terra colenda foret:
 Crastinus ar vite iubet, heu! statione moveri;
 Quis neget insanas nos fabricasse domos?
 Conserimus platanos, disponimus ordine lauros,
 Areolas hortis dividimusque suas:
 Que stolidi serimus, vix tertius aspicit heres,
 Ecce ope & pretium, quod tuus horius habet.
 Sic, puto, dat senibus puerilis natio risum,
 Cum fabricat luteas, parvula turba, casas:
 Ludicra sollicitis seruet respublica curis,
 Hic fœnum, hic paleas convehit, ille trabes;
 Aggerit hic gravido plumas et stramina plaustro,
 Fugus erat testâ querere munus aquam.
 Et sibi tum structæ gratantur mœnibus urbis,
 Magnaq; se pueri regna locasse putant.
 Hec videt, ac ridet que transit grandior ætas,
 Vixq; graves se se virq; senexq; tenent.
 Haud aliter Superis dant nostra negotia risum,
 Regnaq; pro nidis, que fabricamus, habent.

LIBER PRIMVS. II

Hoc quoq; stultitiæ genus est memorabile nostræ,
 Corpora tam varias nostra subire togas:
 Pauca vel hoc studio, peregrinus ad oppida currat,
 Inveniet vestes per loca quæque novas.
 Si se deant uno semel omnes forie theatro,
 (Quot sua distinctos pompa, colorq; facit)
 Ridiculis videat plenissima pulpita mimis,
 Rideat & socii pallia quisque sui.
 Iam quis non gemmas, quis non sibi cõgerit aurũ?
 Sudat in hoc hominum conterriturq; labor.
 Quid tamen est aurum, subvæ nisi pulvis arena?
 Gemmaque, quam vitrei gutta gelata maris?
 Et petit has tantã gens stulta cupidine gazas,
 Seu foret hinc miseris una petenda salus.
 Ecce tibi minimo cælum venale labore,
 Et cælum hoc pretio, quantula turba petiit?
 Heu genus insanum! terras preponitis astris,
 Ducitis æternis lucra priora bonis!
 Quis pueros (lusu si fors ita turpiter errant)
 Ludibrio dignos helleborog; neget?
 Nempe sciunt levibus quid distent ara lupinis,
 Vt semel abiectas deseruere nuces.
 Nos mage desipimus, cum parva crepundia, cælo,
 Pro pudor! & fatuas pluvris habemus opes.
 O medici mediam stolidis periundite venam!
 Stultitiæ queat hic proximus esse furor.
 Sed videt hæc, magnus qui temperat arbuter orbẽ,
 Nostraq; stultitiæ nomine, multa tegit.
 Et mea propitius deliria plurima transi,
 Multaq; scit cæcã di simulanda manu.

12 PIA DESIDERIA

*Et qui jus adimat, novit Prætoris egere,
Ne perdam, patrias qui mihi servet opes.
Ergo adeat sanum mea, fac, tutela patronum,
Stultitiæ custos esto vel ipse mea.*

Deus

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita.

Pfalm. 68.

STULTISSIMVS sum virorum, & sapientia Prover.
hominum non est mecum. Non didici sapien- 30.
tiam, & non novi scientiam sanctorum.

Vinā sustinereis modicū quid insipientia mee! 2. ad

Stultitia [enim] colligata est in corde pueri. Cor. 11.

[Sed] vis noscere quis sit insipiens, & Prover.
quis stultus? Respondeo; insipiens est qui 22.
se à Paradisi gaudiis peregrinū esse non con- Tomo
siderat, & se exulem in hoc exilio non atten- 9. Aug.
dit: stultus est, qui licet ista cognoverit, libe- in spec.
rari tamen à mundi miseriam per vitæ meri- peccat.
tum non intendit. cap. 8.

Dic ergo te stultū, & sapiens eris. Sed dic, August.
dic, & intus dic, quia sic est ut dicis. Si dicis, serm. 8.
noli coram hominibus dicere, & coram Deo de Tép.
non dicere. Prorsus quod ad te ipsum per- cap. 5.
tinet, quod ad tua; tenebrosus es. Quid est August.
enim aliud, esse stultum, nisi esse tenebro- epist.
sum in corde? 119.

Quis est stultus ille qui tamquam luna August.
mutatur, nisi Adam in quo omnes peccave- epist.
runt? 119.

Insipientiam quoque [David] stultum Basil.
suum factum nominat, ab insipientiā proce- homil.
dens. Omne enim peccatum per stultitiam in Pfalm.
fit. 37.

14 PIA DESIDERIA

fit. Qui igitur in peccatis perseverant, inque eis consistentes gaudent, & se oblectant ac deliciantur, nihilo dissimiles porcis sunt sese in volutabro luti provolventibus. Docet autem in quibus fuerit, cum incideret in peccatum. Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum est, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum*: tempore enim, inquit, peccati; pars animæ rationis particeps haud modicam sustinebat perturbationem pravo confusa affectu, & tenebris, ab eo qui peccati fuit impulsor, obducta; aded ut in *insipientiam* inciderit. ided dicit, *putruerunt cicarices mee à facie insipientie mee*. Conturbatum itaque cor ejus, quoniam in *insipientia* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat.

Orig. in Psal. 37. Rectè [autem] peccatum *insipientiam* vocavit, nemo enim sapiens id aliquando committit.

Chryso. Nihil peccato pejus; insipientes facit eos, qui antea intellectu, & scientiâ multâ præditi fuerant.

14. Chryso. [Et certè] malitia omnis ex *stultitiâ* oritur; siquidem superbus & iracundus (quoniam scientiâ carent) his affectibus absumentur. ided inquit Propheta: *Non est sanitas in carne mea à facie insipientie mee*: ut omne peccatum è *stultitiâ* ortum habere demonstrat: nam qui virtuti studet, qui Deum timet, is sapiens-

LIBER PRIMVS. 15

sapientissimus est. *Initium*, inquit, *sapientie timor Domini*. Quod si ita est; malus, qui Dei timorem non habet, sine dubio non est sapiens. Qui hac verâ caret sapientiâ: stultissimus est.

Nihil enim ab insanientibus differunt, qui Chryf. terrenas res, & brevi duraturas tamquam in hom. 4. somnis suspicantur. Videntur divitiis affluere, in Toan. cum nullis affluant, in deliciis esse, cum non sint: neque ante se deceptos intelligunt, quàm ab insaniâ liberentur.

Delirare tibi videor, cum hæc loquor; Aug. in: anicularia tibi videntur hæc verba. Tu enim Psal. 38. (videlicet homo magni consilii, magnæque prudentiæ) excogitas quotidie genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura, fortassis & de eloquio, de juris cõsultatione, de militiâ; addis, & de scœnore. primò hoc à te quero: scis eum possessurum cui servas? aut si nondum natus est, scis nasciturum? servas filiis; incertum est, an futuris, an possessuris?

Sed quid est, dic quæso, stultius homine Chryf. in: qui laborat, & se excruciat, & tantas opes Psal. 48. congregat, ut ex ejus laboribus alii se voluptate expleant? Quid est autem, simul insipiens & stultus peribunt? Hic mihi viderur verba facere de impiis, qui toti rebus præsentibus affixi sunt, easque suspiciunt; de futuris autem nihil

16 PIA DESIDERIA

hil philosophantur, ea de causa vocans eos
insipientes.

Ibidem. *Vocaverunt nomina sua in terris suis.* Ecce
aliud genus amentia; ædificiis, agris, & bal-
neis sua nomina inscribere, & putare se ma-
gnam consolationem ex eo accipere, & um-
bram pro rei veritate consequi.

Ibidem. *A gloriâ suâ exturbati sunt.* Quidnam po-
test cum hâc conferri stultitiâ, quando ea
faciunt de quibus puniuntur, pro quibus ig-
nominâ afficiuntur?

Chryf. Lignum quidē quod plantasti, manet; do-
hom. 55 mus quam ædificas, & ipsa manet; faber au-
ad pop. tem & agricola abducuntur & pereunt. Et
Antioc. cūm hęc fiant, tamquam immortales hęc
omnia comparamus. Igitur audi quid Salo-
mon dicat: *Ædificavi mihi domos, inquit, plan-
tavi hortos & viridaria, vincas, natatorias aqua-
rum. Sed quid ait post hęc omnia? Vanitas vani-
tatum, & omnia vanitas.* Non simpliciter va-
nitas, sed per excellentiam. Et quæso creda-
mus, & res apprehendamus in quibus non
est vanitas: si splendida respicias ædificia, &
horum te fallit aspectus, statim in cælum re-
spice: à lapidibus & columnis ad illum de-
corem ocnlos reflecte, & videbis quod hęc
formicarum sint & culicum opera. contemplare
spectaculum; ascende ad cœlestia, illinc ædifi-
ciorum disce splendorem, & hęc nihil esse
invenies, sed *parvulorum ludibria puerorum. ve-
rūm*

rùm non ferunt pueri, ut de re ullâ utilitatem gerant.

Ita etiam quidam semper volunt ludere, humique semper jacent & humi serpunt ac reptant, & quæ humi sunt, nempe terrena, affectant. Pueri autem sæpè, cum nos loquamur de rebus necessariis, eorum quæ dicuntur, nihil sentiunt, sed semper rident: ita etiam quidam, quando de rege loquimur, rident. Pueri rursus, quando latronem viderint, & quæ sunt intus auferentem, non solum non prohibent, sed etiam arident insidiatori. Sin autem calathulum aut fistra abstuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignantur & ægrè ferunt, se dilacerant & solum pulsant. Ita etiam quidam, videntes diabolum paterna omnia sibi auferentem, rident, ad eum tamquam ad amicum accurrentes: si quisquam autem aut possessiones, aut divitias, aut puerile aliquid abstulerit, se discerpunt. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Nolite pueri effici sensibus.* Parvi enim pueri, parva quidem hiant ore stupent & mirantur; rerum verò valde magnarum, non tantâ tenentur admiratione: *nolite pueri effici; hoc est, insipientes, ubi oportet esse sapientes.*

Pueri quidem iis, qui sunt adhuc paulo minores, patres præbent ejusmodi: calceos, vestes, aureas quasdam bracteas & armillas.

Chryf.
homil. 4
in 1. ad
Cor. c. 1

Psal. 93.
1. ad
Cor. 14.
Chryf.
hom. 36
in hunc
locum.

Chryf.
homil.
in Pf. 4.

armillas. Postquam autem creverint; illis eis ablatis, dant alia majora. Ita etiam fecit Deus: nos à parvis illis & puerilibus abducens, ea quæ sunt in cœlis pollicitus est. Ne hæc ergo quæ fluunt & prætereunt admireris, nec sis pusilli & abjecti animi.

Augst. Sed majorum nugæ negotia vocantur; Conf. puerorum autem talia cùm sint, puniuntur à i. ca. 9. majoribus.

Ambr.in Pfa. 118. *Beatus vir cui nomen Domini spes ejus & non respexit in vanitates & insanias falsas. Qui non respicit hæc beatus est, qui autem respicit, insanus atque furiosus est. & ideo respiscat unusquisque à furore sæcularium cupiditatum, quæ ita mentem, animumque perturbant, ut compos sui esse non possit.*

Pfal. 24. *Delicta juventutis mee, & ignorantias meas ne memineris [Domine.]*

Aug 1. 1. de pec- car. mer. cap. 35. Ipsos namque fatuos videmus (quos vulgo moriones vocant) ad cordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æstimatione, preciosiores esse cordatis. Et suum parvulum filium, à quo garrimente talia pater lætus expectat, provocat; sed dum spes subest incrementorum, & ingenii lumen accessurum creditur ætatis accessu, fit ut convicia parvulorum, etiam in parentes, non solum injuriosa non sint, verum etiam grata atque jucunda, [Quid] quoddam hæc

LIBER PRIMVS. 19

hæc etiam concitentur studio ridendi, & vanitate majorum? nam plerumque illa ætas, jam patrem, matremque agnoscens, neutri eorum audet maledicere, nisi ab altero eorum, aut ab utroque, vel permissa vel iussa.

*Ajjerere mei Domine, quoniam infirmus sum:
fana me Domine, quoniam conturbata sunt
ossa mea. Psalm. 6.*

III.

Miserere mei Domine, quoniam
infirmus sum: fana me Domine,
quoniam conturbata sunt ossa
mea. *Psalm. 6.*

Conquerar; an siccã? justas dedit ira querelas.
Heu sine Pœoniã sola relinquer opes!

Non ego (verba licet mihi quis jurata dedisset)

Sperassem, cordi non magis esse tibi.

Sic cine tardus ades, neque nostra pericula tangunt?

Quæ potuit tantæ causâ fuisse moræ?

O meâ spes! Numen quo non presentius agris,

Sic potes es nostri non memor esse mali?

Nunc aderant pariter Podalyrus, atq; Melampus,

Phillyrides Chiron, Pœoniusq; senex.

Muliãque præterea comitata Machaone, turba;

Quisq; aliquod medicâ nomen ab arte gerunt:

Tu solus deeras, morborum publica cura,

Postq; tot Hippocrates ultimus ecce venis.

O meâ spes! numen quo non presentius agris,

Sic potes es nostri non memor esse mali?

Omnibus est oris visus color indice linguâ,

Omnibus adnotâ vena notata manu:

Nil, ajunt, vitale rubet, neque languida certas

Vena notat, pulsû præmoriente, moras.

Idq; ego plus ipsi deprendo medentibus ægra,

Destituit medicos ars sua, meq; salus.

22 P I A D E S I D E R I A

Quidnam igitur sperè fugientibus orba Magistris,
 Morbus ubi vincit seior artis opem?
 Cæca per infectas serpunt contagia venas,
 Imaq; subsidit lapsus in ossa dolor;
 Et caput & cubiti se sustentare recusant,
 Tinctaque vix Baccho vena medente redit.
 Et jam vix animæ superest pars uliima nostre,
 Heu paror inferis proxima pompa meis!
 Denique qui morbos cupit omnes discere nostros,
 Copia quod fieri non sinit, ille cupit.
 Hic status, hæc verum facies miseranda mearū est;
 Nec iuvor ullius, qui medeatur, ope.
 Aspice, vix nostram poteris dignoscere formam;
 Vultus abest vultu, seq; nec ipse refert.
 Lumina suffosis retrò fugere cavernis,
 Magnaque purpureis facta ruina genis.
 Ante diem nivei, lapsiq; è fronte capilli
 Decrepitam fieri cogitis ante diem.
 Nec quisquam hanc ferro potuit compefcere noxā,
 Quin caput & faciem carperet atra lues.
 Tetrica quid memorem vigilis fastidia lecti?
 Quæq; manu tangi vulnere cruda timent?
 Vulnere, pròh nullis mulcenda Machæonis herbis!
 Qualia, quæ secuit barbarus ensis, hiant:
 Vulnere, sed penitas animi populantia fibras,
 Quæ nullus medicâ claudat huius manu.
 Nempe graves, mea sunt, quas feci, vulnere noxæ,
 Vulnere, trux animæ carnificina meæ.
 Adde, quod intus, opū dirus mihi turgeat hydrops,
 Lentaque pigræ repat in ima lues;
 Tensa que

Tenſaque ventofî propè rumpant ilia faſtus,
 Et Veneris tacitus pectora cancer edat.
 Hac ego ſepè dedi variis trattanda Magiſtris,
 Semper at oblatæ cura feſellit opis.
 Scilicet ipſe ſuas, hic tentet inaniter arces,
 Qui raptum Androgeo reddidit arie diem.
 Quique poteſtates ſuccorum norât & uſum,
 Vna ſalus ægris ſpeſque, Epidaure, tuis.
 Nec iuuet hic Chiron, operoſæ viribus herbæ,
 Nec ſummum medici numen Apollo chori.
 Officium tanto cedit minus omne dolori,
 Non habet hic ullum ſuccus, odorvè, locum.
 Quas igitur ſpectem, veſtri niſi Numinis, aras,
 Funeribus nullis quas Libitina notat?
 O mea ſpes! Numen quo non præſentius ullum!
 Ecce tuam veneror, mortua penè, manum.
 Sanus Apollineâ non indiget arie vel herbâ,
 Lege Machaoniæ, qui dolet, artis eget.
 Mens mihi læſa dolet, plus ſimplice vulneris ictu;
 Ne doleat, vires experire tuas.
 Illa ego ſum, Solymis quam prædo cruentus arenis
 Stravit, & immiti diffidit enſe latus.
 Tu Samarita, mero, Tu vulnera mitis olivo
 Obline, barbaricâ vulnera facta manus;
 Quosque Levita negat, medicos inſperge liquores,
 Creſcet ab inſuſo rore meroque ſalus.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Psal. 6. v. 3.

August.
soliloq.
cap. 2.

ÆGROTUS sum, ad medicum clamo; cæcus sum, ad lucem propero; mortuus sum, ad vitam suspiro. Tu es medicus, tu lux, tu vita, **IESV NAZARENÆ**; miserere mei fili David; miserere mei fons misericordiæ. Audi quid ad te clamet infirmus; Lux quæ tranfis, expecta cæcum; præbe ei manum ut ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

August.
medit.
cap. 36.

Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæso manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quicquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine est sanitas & infirmitas mea. Illam precor serva, istam sana. *Sana me Domine & sanabor; saluum me fac & saluus ero.* Tu qui infirma sanas & sanata conservas. Tu qui nutu tuo restauras diruta & collapsa.

Guilber.
Abb. ser.
46. in
Cant.

Vtinam tibi Domine, aliqua filia Hierusalem nuncient languores meos, si qui sunt in me qui commèdari tibi digni sunt; nam multi sunt in me indigentes curari. O me felicem si aliquis Centurio cœlestis dicat tibi: *Domine puer meus jacet paralyticus in domo, & male torquetur!* utinam Domine statim respondeas,

deas, Ego veniam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & sanabor. Verbo enim ades, quia verbum es.

Medicinas de terra, propter singulas August. foliloq. cap. 20.
 quasque suas corruptelas creasti. Singula
 folatia singulis malis obviantia præparasti;
 quoniam es misericors, & miserator.

Hei mihi, Domine, miserere mei. Hei mihi, Aug. lib. 10. conf. cap. 28.
 ecce vulnera mea non abscondo. Me-
 dicus es, æger sum, misericors es, miser sum.

Numquid non potens est manus tua Deus Idem ibidem cap. 30.
 omnipotens sanare omnes languores anima
 meæ?

Multas infirmitates habet anima nostra. Hieron. in Psal. 102.

Quot peccata, tot infirmitates.

Ægrotat humanum genus, non morbis August. ferm. 59. de verbis Domini cap. 11. Chryf. homil. 14. in c. 4. Matt. August. medit. cap. 40. Chryf. in c. 4. Matt. hom. 14.

corporis, sed peccatis.
 Non modò enim paralyfi dissolvi, verùm etiam peccare, languor est, & longè illo languore deterior, ac tanto utique, quanto est corpore anima præstantior.

Præsta mihi Domine medicinam unde mea possint curari vulnera: visita me infirmum, cura me ægrum, sana me languentem, & fuscita me mortuum.

Varios siquidem languores habemus animarum, & hi sunt quibus [Christus] principaliter vult mederi.

Propterea enim illas ægritudines sanat, ut istas scilicet de nostris animabus expellat.

Ambros. *Propheta; Sana animam meam, quia peccavi tibi*, languor animæ nostræ superbia est, avaritia est.

Ambros. *Etiam in typo mulieris illius, socrus Simonis & Andree, variis criminum febribus, caro nostra languebat, & diversarum cupiditatum immodicis aestuabat illecebris. Nec minorem febrem amoris esse dixerim quam caloris. Itaque illa animam, hæc corpus inflamat; febris enim nostra, avaritia est: febris nostra, libido est, ed quoddam ignitæ sint cupiditates: febris nostra, iracundia est: febre libido flagrantior est, graviusque præcipitat & inflamat.*

Chryf. in *Vexabat enim nos morbus gravis ac febris cap. 3. ad vehementem, decumbebamusque, non in lecto, sed in ipsamet vitiositate, perinde ac in stercore. In improbitate volutabamur, scatentes ulceribus, fetorem spirantes, squallidi, incurvi, umbræ potius quam homines.*

August. *Quin jacet toto orbe, ab Oriente usque ad Occidentem, grandis ægrotus; sed ad sanandum grandem ægrotum descendit omnipotens medicus. Humiliavit se usque ad mortalem carnem, tamquam usque ad lectum ægrotantis.*

Chryf. in *Vidit in stercore jacentem, à vermibus exulceratum, à febre & fame oppressum, nullo non morbi genere laborantem. Nam & febris fer. II. vexabat [hoc enim est improba cupiditas]*

&

& inflammationes urgebant [hoc enim arrogantia] & quædam infatiabilis fames occupabat [hoc enim avaritia] & sanies undiq; [hoc enim scortatio] & cæcitas oculorum [hoc enim idololatria] & surditas & stupor [hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui] & multa deformitas [hoc enim vitiositas] triste nimirum quiddam & morbus gravissimus. Vidit, absurdius (quàm insanientes soleant) loquentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tantâ vitiositate; nec tamen abominatus est, non amarior factus, non averfatus est, non odio profecutus; Dominus enim erat, & opus suum non oderat. Deinde quid facit? optimi medici more parat pretiosa phar-
maca;

Et quia ipse est & verbum Dei, agris suis non herbarum succis sed verborum sacramentis medicinam conquirat.

Erat namque Archiatros, qui posset curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.

Noverat, venâ inspectâ, quid intus ageretur in agrotis.

Erat humanarum ægritudinum Pæonius Medicus, & sanctus ægrotæ animæ incantator. *Salvum, inquit, fac servum tuum Deus meus sperantem in te. Misere mei Domine, quia clamavi ad te totâ die.* Bonus autem Pædagogus,

Origen.
hom. 1.
in Levit.
cap. 12.
& 13.
Origen.
hom. 1.
in Pf. 37.
Aug. in
Pf. 43.
Clem.
Alex. l. 1.
Pædag.
cap. 2.

qui est sapientia (qui verbum Patris, qui fabricatus est cœlum) universi figmenti curam gerit, ejusque corpori & animæ medetur: qui est omni ex parte sufficiens medicus, humanæ naturæ servator: *Surge*, inquit Paralytico, & sublato, in quo jaces, grabato, *vade domum*; & qui prius erat infirmus, extemplo sanus & firmus evasit. Et mortuo Lazaro dixit *egredere*; ille verò mortuus, ex sepulcro exiit, qualis erat antequam moreretur, medietas resurrectionem.

Aug. vel Idèd autem tot salvavit febricitantes, tot quis a languidos, tot claudos, tot cæcos & aridos, lius lib. ne desperet de se peccator: medicum se vocat, & non sanis sed malè habentibus opportunum.

Pœn. c. 5 Et sicut ille qui medetur vulneri corporis, Aug. de adhibet quædam contraria; sicut frigidum doctri- calido, vel adhibet etiam quædam similia: sic nâ Chri- Dei sapientia hominem curans, seipsam ex- stianâ li. hibuit ad sanandum; ipsa medicus, ipsa medicina. Quia ergo per superbiam homo lapsus est, humilitatem adhibuit ad sanandum: Serpentis sapientiâ decepti sumus, Dei stulti- x. ca. 14. tiâ liberamur. Iam verò similia, quasi ligamenta membris & vulneribus nostris adhibita, illa sunt; quod per feminam deceptos, per feminam natus; homo, homines; mortalis, mortales; morte, mortuos liberavit.

Quod

Quod si te ergo fortasse animarum nostrarum prado & tyrannus, vel à Hierusalem in Hiencho descendente[m], vel alibi uspiam inermem & imparatum nactus, usque aded sauciavit;

Clama; *Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quoniam peccavi tibi: sanate Deus, confitere tantum vulnus tuum. Iaces sub manibus medici; patienter implora auxilium, fovet, urit, secat; æquanimiter tolera, tantum noli attendere nisi ut saneris; sanaberis autem, si ostendas te medico; non quia ille non videt, si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est.*

Vulnus, medicum quærit; Medicus, confessionem exigit.

Convertere ad me, ait Dominus, numquid refina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non ascendit sanitas filie populi mei? grandi plagæ altâ & prolixâ opus est medicinâ.

Totum enim genus humanum, est ille homo, qui jacebat in viâ semivivus, à latronibus relictus; quem contempsit transiens Sacerdos & Levites; & accessit ad eum curandum eique opitulandum transiens Samaritanus, in quo Samaritano, se voluit intelligi Dominus noster IESVS CHRISTVS.

Ided unusquisque nostrum, cordis & corporis genua flectens, oret: Dominum nostrum IESVM CHRISTVM (qui sanat omnes infirmitates ne 9.

August.
hom. 12.

Amb. in
Psal. 40.

Amb. ad
Virgi.
lapsam
cap. 8.

August.
ferm. 37
de verbis
Dom.

Amb. de
42. m^a-
fion.
manfio-
ne 9.

infirmitates nostras) & cum Prophetâ dicat:
Sana me Domine & sanabor, salva me, & sal-
vabor. dicat & cum David: Sana me Domine,
quoniam conturbata sunt omnia ossa mea.

Chryf. Omnis enim qui medicum non agnoscit,
 in Pf. 26 phræneticus est. Nam quoties phræneticos
 videmus medicis contumeliam facere, resi-
 stere sanitati, nolle curari, deridere veram
 curam?

Ibidem. Currite ad medicum dum potestis; ne,
 cum velitis, non possitis.

Aug. in Si adhuc quibusdam perturbationibus a-
 Pf. 102. nima quatitur post remissionē peccatorum,
 languor est; *sanat & omnes languores tuos.*
 Sanabuntur omnes languores tui, noli ti-
 mere. Magni sunt, inquires; sed major est
 medicus. Omnipotenti medico nullus lan-
 guor insanabilis occurrit; tantum tu curari
 te sine; manus ejus ne repellas, novit quid a-
 gat. Non tantum delecteris cum fovet, sed
 etiam tolere, cum fecat. Tolera medicina-
 lem dolorem, futuram cogitans sanitatem:
 ferto ergo manus ejus, ô anima, quæ benedi-
 cis eum, non obliviscens omnes retributio-
 nes ejus, *sanat enim omnes languores tuos.*

Aug. in Planè committamus nos medici manui,
 Pfal. 40. non enim errat, ut sanum pro putri fecit.
 Novit quod inspicit, novit vitium, quia ipse
 fecit naturam: quid ipse condidit, quid de
 nostrâ cupiditate accessit, discernit. scit se sa-
 no

no homini præceptum dedisse, ne languorem incurreret; dixisse in Paradyso, hoc manduca, & hoc noli. Non audivit sanus medici præceptum, ut non caderet; audiat vel ægrotus ut surgat.

Quisquis ergo es, ô Christiane, qui sanitatem jactas & te vulneratum fuisse dissimulas, qui integritate gaudes & te ægrotum fuisse non mœres, qui te destitutum jacuisse non respicis, sed erectum in Ecclesiâ gloriaris; ama CHRISTVM qui te à prædonibus liberavit, dilige Dominum qui te prostratum jacentemque erexit. Dilige, inquam, Dominum, qui te in Ecclesiâ stabulum, per semetipsum, inexit; qui rectori stabulario commendavit; qui duos denarios, hoc est, legem & Evangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum qui tibi dicit: ecce sanus es. Dominus enim caram tuam salutem habet, qui propter te in sæculum venit, & te à nefandis latronibus liberavit.

Chryf.
in c. 10.
Lucæ,
hom. de
Samar.

Vide humilitatem meam, & laborem meum : &
dimitte universa deicta mea: Psalm. 24.
IV.

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte uniuersa delicta mea. *Psalms. 24.*

Aspicis, heu seruis nostris neq; tangere curis?
 Aspicias, & credi vis tibi, me quod ames?
 Futilis ignaro cantetur fabula vulgo;
 Sentit amicorum vulnera, quisquis amat.
 Aspicias & pateris; neque cura est ulla iuvandi;
 Verus amor promptam non ita tardat opem.
 Aspice, quam turpi iubeat vigilare labori;
 Aspice, cui tendam colla premenda iugo.
 Si foret ingenuâ saltem labor indole dignus,
 Nec nimis abjectæ vilius artis opus.
 Multa meos casus magnorum exempla levarent,
 Et faceret propriam, sors aliena, levem.
 Sæpe Ducum proavos, Regesque noverca coëgit
 Augustas operi sors adhibere manus:
 Troica frenantem septemplex ostia Nili,
 Sic oras miseram, Rex Menelae, stipem.
 Dextra Syracostii sceptris assueta Tyranni
 Sic ferulas, pueris scepra verenda, tulit.
 Fleda exēpla quidē, tamē haud ducendâ pudori,
 (Non etenim miserris sunt sua fata probro)
 Ast mea non lacrymis, sed digna pudore ruina est,
 Que roto serviles sponte subacta, molas.

Qualis

34 P I A D E S I D E R I A

*Qualis ab infidâ Sampson detonsus amicâ,
 Circuit indignas, hoste vidente rotas.
 Atque utinâ famulas tantùm damnarer ad artes?
 Explerem ingenuâ sordida pensa manu:
 Turpibus at servum vitiiis addicere pectus,
 Vilius est quâvis mancipis arie probrû. (boris)
 Ab pudet! & (duplicis nova quæ mihi causa ru-
 Ipsa meum damnans execror author opus.
 Vix benè pertesum est, rursumq; revolvitur error,
 Crescit & attextis nexa catena malis.
 Scilicet illa manet plectendas ultio noxas,
 Admissum sequitur mox nova culpa scelus.
 O quam sepè meo sensi hæc ludibria damno!
 Nec tamen est damni mens revocata metu.
 Nempe trahor vario studia in diversa duello,
 Vt ratis ambiguus jam pila facta Notis.
 Et trahit hinc (viii, quæ lena comesq;) voluptas;
 Quiq; subit vitium, retrahit indè dolor.
 Sapius illa tamen redit è certamine victrix,
 Assiduus vitio sit licet ille comes.
 Sic habet alternos virtus, vitiumq; triumphos,
 Et meus eterno vertitur orbe, labor.
 Tu super hæc etiam loris servilibus instas,
 Addis & in pœnas verbera dura meas;
 Pœnaq; cum culpæ sit culpa secunda peractæ,
 Suppliciiis pœnas adjicis usque novas.
 Nempe Ixionius non est modò fabula terror,
 Vincita sed æternæ vertor in orbe mole.
 Aspice hæc durus, neque nostro tangere fato?
 Aspice, & in pœnas mitior esto meas.*

Vide

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte universa delicta mea. *Pfalm. 24.*

In quantam tribulationem deveni! in quos fluctus tristitiæ, in quâ nunc sum; qui jucundus eram & dilectus in potestate meâ! nunc verò remissor malorum quæ feci. *Mach. 6.*

Vide humilitatem meam, attende dejectionem infirmitatis meæ. *Beda in Pfal. 24.*

Contrarietas culpæ facta est homini pondus poenæ; ut corruptioni suæ malè liber serviat, qui benè servus de incorruptionis libertate gaudebat. *Greg. c. 22. in c. 7. Iob.*

Nunc etenim menti cedit caro, nuncq; vicissim *Nazian. carn.*

Mens carnem sequitur. ———
Namq; bonû cupies, facit id tamè ipsa quod odit; *de anime calamitatib.*

Servitium lacrymis persequiturq; grave. *Chryf. hom. 9. in epist. 1. ad Cor. tom. 4.*

Quamvis [enim] quispiam locuples sit & generosus, est tamen inter abjectos abjectissimus, cum à peccato vincitur, quemadmodum enim si Rex quispiam barbarorum servus fiat, omnium est miserrimus, sic qui in peccato vivit. Barbarum namque peccatum est, animam enim sub Tyrannidem redigit; nihil enim tam præter rationem est, quam peccatum; unde ait Propheta, *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus.*

C

Sanè

Orig. Sanè si intelligamus spiritualiter, quæ sic
 hom. 16 Ægyptiorum servitus; agnoscimus, quia ser-
 in ca. 67 vire Ægyptiis, non aliud est, quàm obnoxium
 Genes. fieri carnalibus vitiis, in quod utique unum-
 quemque non extrinsecus illata necessitas
 cogit, sed segnitias animi & libido ac volu-
 ptas corporis subegit, cui se animus per con-
 cordiam subdit. Denique & Salvator de li-
 bertate & servitute in Euangelio differens,
 ita loquitur: *Omnis, inquit, qui peccat servus
 est peccati.*

Hom. 8. Sicut ergo Ægyptus (ista terrena provin-
 in cap. cia) filius Israël, domus dicitur servitutis, ad
 15. Exo. comparationem Iudææ & Ierusalem (quæ
 eis domus efficitur libertatis) ita ad compa-
 rationem cœlestis Hierusalem (quæ ut ita
 dicam; mater est libertatis) totus hic mun-
 dus, & omnia quæ in hoc mundo sunt, do-
 mus est servitutis.

August. Quid ergo mirum si mundus multa vapu-
 ferm. 12 lat? servus est, sciens voluntatem Domini sui
 de verbis & faciens digna plagis; non ergo recuset va-
 Domini. pulare multis, quoniam si non vult audire
 præceptorem injustè, justè patietur ultorem;
 vel non murmuret contra castigatorem, cum
 videat se plagis dignum, ut misericordiam
 mereatur.

Prover. *Flagellum equo, & camus asino, & virga in*
 26. v. 3. *dorso imprudentium.*

Bernar. Ergone bestię sumus nos? bestię prorsus.
 Homo

Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus.

Afinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent. Cum jejunare consentis, urget gulæ illecebra; cum vigilare proponis, somnolentia premit: *quid faciemus huic asino?*

Eadem peccatores spiritualiter feremus, quæ [Sampson] carnaliter ad nostram eruditionem expressa, sustinuit. Ita enim nobis, ut illi hostis illudet, & *vertendis molis velut asinos* deputabit. Unde nos Dominus (ne collum nostrum, non subditum jugo Christi dignum faciamus *asinariâ molâ*) admonet per Prophetam: *noli fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Homo enim, ut alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem suum, comparatur jumentis & similis efficitur.* Quod in Rege Babylonio videmus evidenter expletum, qui stoliditatis impiæ & vecordis superbix pœnam, sensu hominis exutus in belluino hoc corde sustinuit. Etenim homo in errore positus & in justitiâ relapsus, justè ut Sampson sapientiæ pariter & gratiæ virtute desertus, cæcitate punitur & *molâ*; quia dignus est *opere jumentario*, qui semetipsum lumine rationis orbaverit, & in similitudinem belluarum corporis servus, abjecerit. Considera hujusmodi mortalium vitam, & tota tibi species *jumentis molentis* occurrat. Ut ille pannis oculos corporis, sic iste

ferm. 3.
super

Qui habitati in adjutorio.

Bernar.

ferm. 5.
de Ascens.

Paulin.
epist. 4.
ad Severum.

38. PIA DESIDERIA

fordibus vitæ suæ oculos mentis obtutus, per errores suorum sensuum, quasi circa *ambages molarum* laboriosâ miser statione versatur, usui suo vacuus, laboriosus alieno. Stat in viâ peccatorum compeditus vinculis cupiditatum suarum, & ipse sibi carcer est, obsessus tenebris erroris sui, & conscientia squallore concretus in semetipso *pistrini ergastulum* patitur, saxum cordis sui pertinacia iniquitatis induratum quasi *molam versat*, farinam hostibus suis, de corruptâ animæ suæ fruge, conficiens; quia sicut scriptum est: *peccator de anima sua currit*. Ita qui peccatum operatur de molâ vitæ suæ, hostile triticum molit ut Zabalum pascat, cui panis est anima, quæ sibi fames est.

Origen. Sunt autem & *molarum differentie*, ut sint tract. 5. quædam earum humanæ, aliæ asinariæ. Et in Matt. humana quidem est illa de quâ scriptum est: cap. 18. *Duæ erunt molentes ad unam molam; una assuetur & altera relinquetur.*

Ambr. in
cap. 17.
Lucæ. Discutiamus ergo, quæ molant, quid molant, quidve *pisstrinum* sit: & fortasse mundus iste *pisstrinum* est, & quod in eo humani corporis forma referatur, in quo anima nostra velut quodam carcere includitur, panem si consular boni, operatura cœlestem. In hoc ergo *pisstrino* anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & gravi humore corruptum, non potest interiora ab exterioribus

rioribus separare, & ided relinquitur, quia
ejus similago displicuit.

Afinaria autem mola non irrationabiliter Origen.
dici potest gravissimum hominis malum, tract. 5.
quod semper deorsum trahit. in Matt.
cap. 8.

Nam quid per *molam afinariam*, nisi actio Gregor.
terrena signatur, quæ dum colla mentis per lib. 6.
stulta desideria constringit, hanc *in laboris cir-* mor. c.
cuitum mittit? 26. in c.
5. Iob.

Molendinum enim labor est hujus sæcu-
li;

Et molendinum puto dictum mundum Aug. in
istum, quia rotâ quâdam temporum volvi- ser. 107.
tur, & amatores suos conterit. de tēp.
Aug. in
Psal. 36.

Testatur Sampson Allophylis captus, qui Greg. 7.
postquam oculos perdidit, *ad molam* deputa- mor. c.
tus est; quia nimirum maligni spiritus post- 16. in c.
quam tentationum stimulis intus aciem 6. Iob.
contemplationis effodiunt, foras *in circuitum*
laborum mittunt.

Et quare in *molendino*? quia in isto mundo Aug. in
versantur: ubi *molendinum* intelligitur, quia Pf. 132.
sic vertitur mundus iste, quo modo mola.

Quare in *molendino*? quia devincti in sæ- In Pf. 99
culo, *circuitu* rerum temporalium, tamquam
mola detinentur.

Et trahebant me post se, *in circuitu*, de vi- Aug. in
tuo in vitium, & de luto in lutum. foliloq.
cap. 6.

Vnde bene quoque per Psalmistam dicitur Gregor.
lib. 16.
Deus meus, pone illos ut rotam. ut rota po-
nuntur

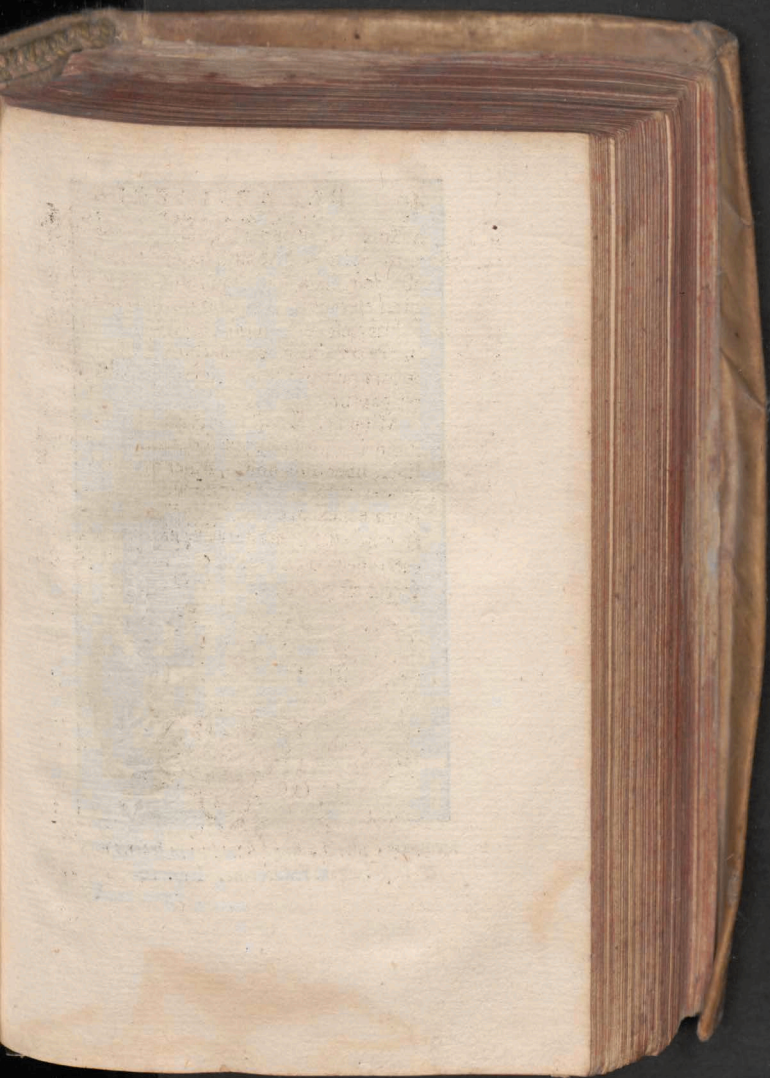
40 PIA DESIDERIA

30. in c. nuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laboris*
 24. Iob. *misi*, dum ea quæ antè sunt negligunt, & ea
 quæ deferenda sunt sequuntur, ex posterioribus
 elevantur, & in anterioribus cadunt.

Greg. li. Hinc est enim quod per Psalmistam dicitur:
 2. mor. *in circuitu impii ambulat*; quia dum interiora
 c. 4. in non appetunt, in exteriorum labore
 1. c. Iob. fatigantur.

Bernar. Miser ego homo! quis me liberabit à calumniâ
 hom. 81 hujus pudendæ servitutis? miser sed
 in Cant. liber, liber quia homo, miser quia servus, &
 pro servitute quidem miserabilis, sed pro voluntate
 inexcusabilis. Voluntas enim est quæ se, cum
 esset libera, servam fecit peccati, peccato assentiendo,
 quia qui facit peccatum, servus est peccati.

Memento, queso, quod sicut lutum feceris me,
& in pulverem reduces me. Iob. 10.

V.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. *Iob. 10.*

Credideram Superis procul esse obliuia regnis,
 Resque suas memori Numina ferre sinu:
 Serpis at hic Superis, video, quoq; mētibus error,
 Aut aliquem simulant Numina cauta dolum.
 Tu vel es, aut cerē cupis immemor esse videri,
 Qui dubitas proprium quale creari opus.
 Si nescis, referam; si scis, cur fingere pergis?
 Me Tua de lutea dextera fecit humo.
 Queris ubi? toto locus est notissimus orbe,
 Primus ubi pater est conditus, hortus erat.
 Fons ubi de riguis argentem exilit herbis,
 Quadruplicique suas flumine findit aquas.
 Scire lubet tempus? minimo post tempore, salsas
 Cum maris aggeribus terra coëgit aquas.
 Addo, (quod historię facit, hęc quoq; parte pro-
 Punico rubuit Dædala gleba solo. [bandæ])
 Hinc tribus es modicam digitis ad mensus arenam,
 Primæque massa mei corporis illa fuit.
 Nec primis erit his natalibus exitus impar,
 Nil nisi pulvis eram, nil nisi pulvis ero.
 Sic sabet argillam samis dum repperit agris,
 Edificat facili pocula ficta luto.

44 PIA DESIDERIA

Principiò, terre segmenta lignibus urget,
 Indè levi madidam flumine mollit humum;
 Denique materiam pernix rota versat in orbem;
 Amphorâque admotæ nascitur arte manus;
 Nascitur, at mediâ vix amphora vixerit horâ,
 Frangitur, inq; suam fracta recurrit humum.
 Haud magè firma mee fundamina condita vitæ,
 Et levis extremos siniet umbra dies.
 Cur igitur, veluti fuga non satis incitet annos,
 Precipites glomerat mobile tempus equos?
 Sponte, meus pulvis, nimis heu cito, sponte fatiscit,
 Et mea, non ullo, vita premente fugit!
 Si mihi, seu vitreâ concrevit Olympus ab undâ,
 Cælite crystallo membra gelata forent!
 Aut quales memorant, cælestia lumina, stellæ,
 Quas suus è liquidis condidit auctor aquis:
 Aut foret Angelicæ, sine corpore, portio vitæ,
 Elisiis qualem mentibus esse ferunt!
 Sperarem Angelicis equalia secula lustris,
 Cælestesq; annos, sideriosque dies.
 Sed data squàmigeræ magè fortia corpora turmæ
 Quam peperit viridi Doris aquosa patri.
 Quin etiam volucris cunis melioribus ortæ,
 Plumæ queis nitidæ membra dedisti aquæ.
 O utinam rigidis mihi stent adamantibus artus,
 Aut durent nervos firma metalla meos!
 Felices Scythicæ fato meliore sorores,
 Fama quibus fulvo finxit ab æve manus:
 Cuiq; fuit solo corpus penetrabile talo,
 Cætera nam triplex æs tibi corpus erat!

LIBER PRIMVS. 45

*Sed quid ago, damnoq; mei cunabula limi?
Aut queror è fragili corpora ficta luto?
Non bene vasa suo faciunt convicia fabro,
Nec faber ipse suum jure refutat opus.*

Memento

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me.

Iob. 10.

Hiere-
miz 18.

SVRGE, & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam, & dissipatum est vas, quod ipse faciebat e luto, manibus suis: conversusq; fecit illud vas alterum; sicut placuerat in oculis ejus, ut faceret. & factum est verbum Domini ad me dicens: Numquid, sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël ait Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos, in manu mea.

Hugo
Card. in
hunc lo-
cum.

Volens Propheta, Dei ostendere potentiam & hominis fragilitatem, comparat Deum figulo & hominem luto; quod nihil potest adversus Deum, sicut nec lutum adversus figulum; unde Rom. 9. dicitur: numquid potest figmentum ei qui se finxit, dicere, quid me fecisti sic? & Isaia 45. *Vae, qui contradicit fictori suo, testa de samis terræ. Numquid dicit lutum figulo suo, Quid facis? & Isaia 64. Et nunc Domine Pater noster es tu, nos vero lutum; & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos. igitur in domum figuli descendere, est considerare fragilitatem carnis suæ. Corpora autem nostra dicuntur vasa, quia continent liquorem*
five

sive thesaurum pretiosissimum, scilicet spiritum ad imaginem Dei creatum 2. Rom. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Deus autem est figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur fieri super rotam; vel propter corporis instabilitatem; vel quia idem est principium & finis ibidem. secundum illud Genes 3. *De terrâ es, & in terram ibis.*

Vt lutum ergo homo factus est; quia de limo est ad conditionem sumptus. Quod sanctus vir benè pietati iudicis objicit, cum postulans dicit: *Memento quæso, quod sicut lutum feceris me.* Ac si apertè dicat: *Infirmitatè carnis considera, & reatum iniquitatis laxa.* Vbi aptè quoq; mors ejus carnis adjungitur, cum protinus subinfertur: *& in pulv. rem deduces me.* Ac si patenter postulet, dicens: *Memento quæso, quod per carnem à terra venio, & per ejus interitum, ad terram tendo.*

Hæc autem quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum possint congruere, libet ut breviter replicando monstremus. *Memento quæso, quod sicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippè homo noster interior existit: quia Sancti Spiritus gratia terrenæ menti infunditur, ut ad intellectum sui conditoris erigatur; humana namque cogitatio, quæ peccati sui sterilitate aruit, per vim Sancti Spiritus, quasi irrigatâ terra, viridescit. Sed sæpè, dum perceptis superni

Greg. li.
10. mor.
c. 36. in
cap. 10.
Iob.

Gregor.
ibidem.
cap. 37.

doni virtutibus, sine interruptione utimur; ad privatam fiduciam, usu continuæ prosperitatis elevamur: unde fit plerumque, ut idem qui sublevaverat, parumper spiritus deserat, quatenus ipsum sibi hominem ostendat. Quod sanctus vir protinùs exprimit, cum subjungit, & *in pulverem deduces me.*

Quia, cum per subtractionem spiritus mens aliquantulum in tentatione deseritur, quasi ab humore pristino, terra ficcatur; ut infirmitatem suam derelictus sentiat, & sine infusione supernæ gratiæ, quantū homo aruit, agnoscat: qui aptè quoque reduci ad pulverem dicitur, quia dimissus sibi, cujuslibet aura tentationis raptatur.

Ruper-
tus lib.
2. c. 20.
in Gen.

Hoc ergo (sicut dignum erat) perpendentes homines sancti, pulchra plasmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipsum Creatorem, suum plasten; seipfos autem, lutum appellaverunt; eleganti confessione, lacrymosâ declamatione: *Et nunc Domine, inquit Isaias, Tu Pater noster es & nos lutum; & fitor noster, & opera manuum tuarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plastes noster Deus: *Nunquid, sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël? ecce sicut lutum in manu figuli, ita vos, in manu mea, domus Israël.* Ostenderat enim illi figulum facientem opus suum super rotam: *Et dissipatum est, inquit, vas quod ipse faciebat è luto manibus*

LIBER PRIMVS. 49

bus suis, conversusq; fecit illud, vas alterum, sic-
 ut placuerat in oculis ejus, ut faceret. Hinc idem
 qui supra dicit Isaias: *Vae qui contradicit victo-
 ri suo, testa de samis terra.* Hæc & illis similia
 sciens ille Iurisperitus cœlestis Paulus ait:
*O homo tu quis es qui respondeas Deo? Nunquid
 potest figmentum dicere ei qui se finxit; Quare
 me fecisti sic? Aut nunquid non habet potestatem
 figulus, facere de eodem luto, aliud quidem vas
 in honorem, aliud verò in contumeliam?*

Magnum reverentiæ documentum, ma-
 gnum & congruum taciturnitatis & conti-
 nentis linguæ instrumentum. Deus plastes no-
 ster est, nos autem lutum. Monet hoc vehe-
 menti increpatione Apostolus vas electionis,
 placitumque æterni figuli opus, monet, in-
 quam, nos & mittit huc, ut cum Prophe-
 tã isto, præfens divinæ potestatis exemplar
 videamus. Cùm enim abjectionem fratrum
 suorum Israëlitarum congemuisset; *Quid er-
 go, inquit, dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum?*
absit. nimirum ut hæc diceret, ipse quoque
 mente humili, in isto Prophetã, descende-
 rat in domum figuli, & viderat quod do-
 mus Israël lutum esset, æquè ut omne cœ-
 num gentium; & quia non pro debito sed
 pro solâ gratiã *Deus figulus omnium*, sumpsit
 Abraham, cùm esset lutum Chaldaicum &
 ex illo, & ex seminis ejus massã luteã, fecit
 quæ voluit vasa misericordiæ, vasa honoris
 &

Ruper-
 tus lib.
 I. in Ie-
 remiam
 cap. 10.

& gratiæ. Quid ampliùs illi debebat, quàm uniuerso luto generis Adæ? hoc ille sapiens & humilis, & ided verè sapiens quia humilis, viderat & humiliter sentiebat; quia non propter figuli inertiam, sed propter incomprehensibilem Iustitiam, rebelle lutum in manu ejus dissipatū fuerat. Porrd ut ad spectandam similitudinē figuli revertamur, dicamus nunc quando figulus ille cognovit figmentum nostrum, suscipiendo pulverem nostrum, tunc ipse faciebat opus è luto manibus suis super rotam adhibitis digitis suis, id est, donis Spiritus sancti, ut perfecta jam in plenitudine temporis vasa, thesauros susciperent misericordiæ & honoris. Sed ausum est infelix lutum blasphemare figuli sui digitos. Quid igitur? Nimirum figulo justissimè digitos suos foris contrahente, & cum totâ manu feriente, dissipatum est vas, dissipatione validâ.

August. Num quæram igitur quis fecit me? Tu
soliloq. Domine fecisti me sine quo factum est nihil,
cap. 31. tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi
ago Domine Deus meus, per quem vivo ego,
& per quem omnia vivunt, quoniam fecisti
me. Gratias tibi plasmator mei, quia manus

August. tuæ fecerunt me & plasmaverunt me.
soliloq. Novisti figmentum nostrum figulus noster,
cap. 20. & omnes quasi lutam in manu tuâ.
Aug. lib. Nempe figmentum fragilius, quàm va-
5. de ci- sa quæ illâ ratione finguntur.
vit. c. 3.

Igitur

LIBER PRIMVS. 51

Igitur quia sic voluit, & sic sapientia distavit, unum de quo ceteri propagarentur, formavit hominem de limo terræ. de limo, inquam terræ. Manifestum est hoc, quia secundum corpus, homo terra est. Terra enim, inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

Novit, quid fecerit, quomodo lapsum sit; quomodo rescindendum sit, quomodo adoptandum sit, quomodo ditandum sit. Ecce factus sum de limo. Primus homo de terra, terrenus; secundus homo de cælo cælestis.

Nosce tamen te ipsum homo: tuæ animæ dicitur in Canticis Canticorum. *Ni cognoveris te formosa in mulieribus.* Cognosce te anima quia non de terra, non de luto es, quia insufflavit in te Deus animam viventem. Attende tibi, ut lex dicit. tibi, id est, Animæ tuæ: sæcularia te & mundana non teneant; terrestria non morentur; ad illum tota intentione festina, ex cujus inspiratione consistis.

Cognosce te anima, quia non de terra, non de luto es, quia insufflavit in te Deus, & fecit te in animam viventem. Opus magnificentum est homo, Dei inspiratione formatum. Disce homo, ubi grandis; ubi pretiosus sis, vilem te terra demonstrat, sed gloriosum virtus facit, fides rarum, imago pretiosum. Antiquicquam tam pretiosum, quam imago Dei est.

Rupertus lib. 2.
cap. 21.
in Gen.

Aug. in
Ps. 102.

Ambr. in
Psal. 118

Ambros.
Ibidem.
Oct. 10.

Peccavi: quid faciam tibi δ custos hominum,
auare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.

VI.

Peccavi: quid faciam tibi ò custos
hominum, quare posuisti me con-
trarium tibi? *Iob. 7.*

ET iuvat ~~et~~ merui: pleno scelus ore fatendū est,
Culpa mea est nullo digna patrocinio.

Peccavi; fateor; nec quæ malè crimina feci,

Vllo fucari posse colore, puto.

Nec mihi dedecoris metus est, neque cura pudorū,

Flagitio merui publica probra pati.

Ecce manus ultrò supplex tibi porrigo victas,

Quæ mihi sit, tantum, pœna luenda, rogo.

Quid tibi vis faciã: quæ te mihi, munera mitè,

Quæ mihi quæ lenem victima reddat, erit?

Vis tua centenis cumulari altaria libis?

Aut pia fumosis tura micare focus?

Aut meus ipse tuas mavis, cruor imbuat aras,

Hostia criminibus substituenda meis?

Ah, foret illa meæ vix par quoq; victima noxa?

Namq; meo est omnis crimine pœna minor.

Non tamen esse reor tam sevas Numinis iras,

Quæ, nisi contentæ cædibus, esse negent.

Sepè tuus parti superata mucro pepercit,

Et conservato nomen ab hoste tulit.

Non sinit ingenium tantos tibi surgere motus,

Quantis pro merito culpa pianda foret.

54 PIA DESIDERIA

O bone terrigenum custos, tutelaq; mundi
 Tot cui servatam remq; caputq; ferunt.
 En tua se mediâ clementia monstrat in irâ,
 Quaq; manu gladios, hâc quoq; tendis opem.
 Si pateris (quamvis summo mea causa patroni
 Eloquio, melior nullius esse queat)
 Pauca tamē pro me, vel pro te: (quod magis, optē)
 Ne tua fors etiam sit mala causa, loquar.
 Non nego, peccavi; communis at hic fuit error:
 Cur ego, communi in crimine, sola luam?
 Cū ruerent alii, malē quo suus impetus illos
 Impulit, in flammis Bacche Venusq; tuas;
 Dextra suum fulmen, quamvis vibrata, remisisti.
 Tensaque pro gladio lenis oliva fuit.
 Cur mihi perpetuo contra adversare duello,
 Ceu gladiator ego, tuq; lanista fores?
 Non satis est, culpam fustas tibi tendere palmis,
 Criminibusq; iram promeruisse tuam? (satis,
 Quid, quod & egregii dederim tibi muneris an-
 Materies laudis, aum mea culpa, tue est.
 „ Nam nisi peccassē, quid tu concedere posses?
 „ Clementis nomen, non habiturus eras.

Peccavi:

LIBER PRIMVS. 55

Peccavi: quid faciam tibi o custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.

FAmosa iuxta & totius ore Ecclesiæ per orbem celebrata, quâ homo cum Deo luctatus est.

Sicut enim sunt quædam arma Dei, in quibus esse dicitur lorica Iustitiæ & gladius Spiritus & scutum Fidei; ita etiam sunt arma diaboli quibus indutus homo peccator. A contrariis igitur intelligamus contraria, & statuamus duos milites armatos; unum militem Dei, alterum militem Diaboli. Et si quidem miles Dei habet loricam justitiæ, sine dubio miles diaboli contrariam huic gerit injustitiæ loricam. Et si miles Dei in galeâ coruscat salutis, è contrario peccator (qui est miles diaboli) galeâ perditionis indutus est. Ita ergo est gladius quidam Spiritus Sancti, in his qui militant Deo; est autem & gladius maligni, in his qui militant peccato, quem gladium nunc evaginare dicuntur peccatores.

Quis est gladius peccatoris, nisi contrarius gladio Spiritus Sancti?

Quomodo autem putandi sunt peccatores evaginare gladium? dum jam impudenter, Psal. 36.

Rupertus in Gen. lib. 8. cap. 6. Orig. in Psal. 36. homil. 2.

Ambr. in Ps. 36. Origen. hom. 2. ter, Psal. 36.

56 PIA DESIDERIA

ter, & absque ullo verecundiæ velamento iniquitates suas perpetrant, nec erubescunt aut reverentur nec tamquam in vagina nequitiam suam recondunt & contegunt, sed superbo & elato spiritu, velut gladium quemdam denudant.

Ambr. in cap. 17. Cum agno pugnauerunt qui Ecclesiam Dei persecuti sunt.

Apocal. Hæc pugna cœpta est à principio mundi in Cain & Abel.

Card. in eundem locum. *Tetendit [impius] adversus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.*

*

Iob 15. Sunt namque nonnulli, qui etsi quâ aliquando agere contra Omnipotentis Dei iudicium nituntur, ipsâ impossibilitate explendæ voluntatis suæ fracti, ad semetipsos respiciunt; atque ad eum, quem contemnerè voluerant, convertuntur; & qui discedere longè poterant, si quod vellent implere valuissent, per hoc aliquando salvantur, quia quod voluerunt implere nequierunt; unde ad se reducti, cuius sint conditionis, aspiciunt, & plangunt se contraria veritati voluisse.

Aug. lib. 22. cont. Sic Saulum Ecclesiam persequentem Deus de cœlo vocavit, prostravit, tamquam Faustum percussit.

Basil. homil. 13. Nam qui omnia nostra moderatur, ac in Ps. 48. dispensat Deus, nobis per malitiæ viam incidentibus occurrit, offencicula objiciens, quæ

quæ nos à peccato remorentur, & abarceant.

Sed & nonnulli sunt, qui hoc quod per-
versè contra Deum appetunt, iusto Dei ju-
dicio implere nequius permittuntur, & cùm

eos malitia accendit, potentia roborat, tan-
to jam semetipsos in errore cognoscere ne-
queunt, quanto in rebus affluentibus extra
se semper per potentiam trahuntur; de quo-
rum intèrione dicitur: *Tendit adversus Deum
manum suam, & contra Omnipotentem robo-
ratus est.*

Gregor.
loco jam
citato.

[Sed] contra Deum pugnare non est facile. Eccl. 46.

Tu [igitur anima mea] ne existimes tibi im-

punè futurum, quod contra Deum pugnare ten-
taveris. Mach. 2. cap. 7.

Iob, cujus rei gratiâ, dimicaret, nesciebat; Chryf.
nesciebat quoniam ei gymnasium palæstra
erat proposita; sermonem ad judicem vertit, depati-
animæque oculum ad alta dirigit, non bla-
sphemans sed orans cum lacrymis; *Ut quid
me posuisti contrarium tibi?*

Tunc autem sibi contrarium Deus homi-
nem posuit, cùm homo Deum peccando de-
reliquit. Iustus verò conditor hunc sibi con-
trarium posuit; quia inimicum ex elatione
deputavit.

Greg. in
c. 7. Iob
li. 8. c. 22.

Et ecce fatetur [Iob] malum, quod fecit, Greg. in
sed bonum, quod Deo in recompensatio-
nem debeat offerre, non invenit; quia ad ab-
luendam & 22.

c. 7. Iob
1. 8. c. 21.
& 22.

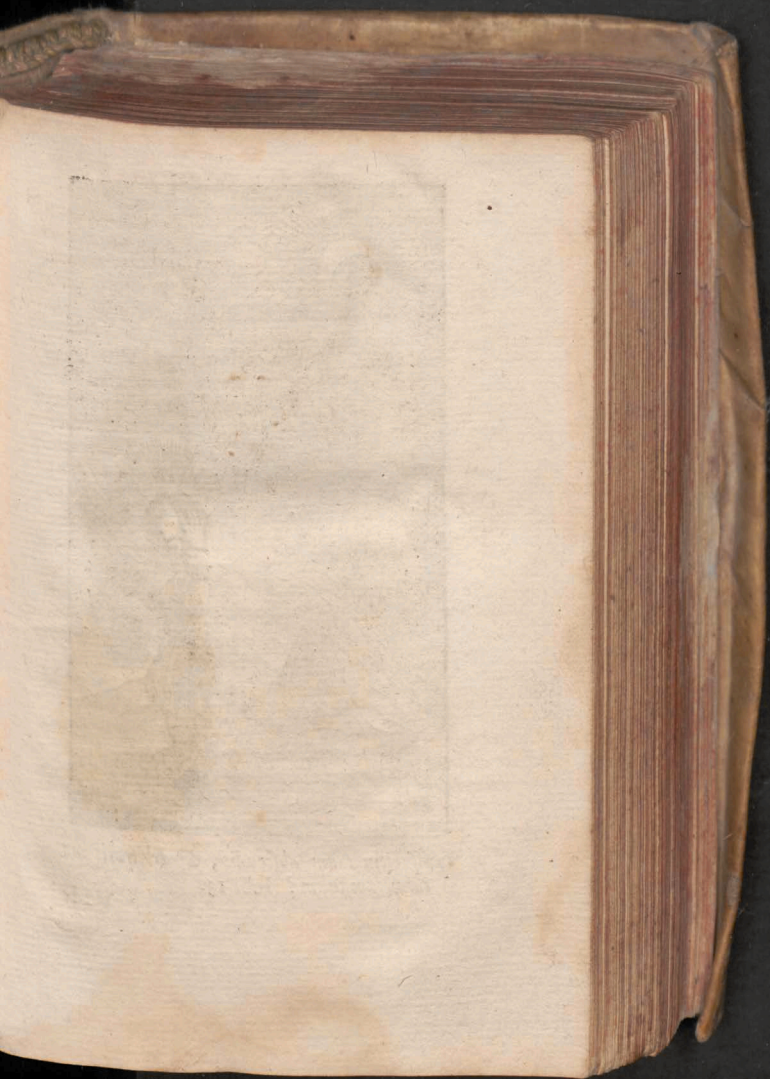
58 PIA DESIDERIA

luendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma est, nisi hanc misericordia parentis foveat. Cur [ergo] quasi contrarium tibi hominem despicias, qui certus scio, quia perire ipsum, quem despiciere crederis, non vis?

August. Peccavi peccatum grande, & multorum
manual. sum mihi conscius delictorum; nec sic de-
cap. 23. spero, quoniam ubi abundaverunt delicta,
superabundavit & gratia.

Bernar. Miser ego homo? quis me liberabit à ca-
ferm. 21. luminiâ hujus pudendæ servitutis? miser sed
in Cant. liber, liber quia similis Deo, miser quia con-
trarius Deo. O custos hominum, quare me
posuisti contrarium tibi? posuisti, cum non
prohibuisti: Alioquin ipse me posui, & factus
sum mihi met gravis. Iustissime quidem ut
hostis tuus, sit hostis meus; & qui tibi repug-
nat, repugnet & mihi; ego qui tibi, mihi ip-
si contrarius sum.

*Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me
inimicum tuum? Iob. 13.*

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuū? *Iob. 13.*

ERgo meus, tantæ causam tibi prebuit iræ
 Qui condonandus leniter error eras?
 Credideram torvos tantum te fingere vultus,
 Nec nisi compositis os simulare minis.
 Scilicet ut fletu genitrix negat ubera nato,
 Sed negat, ut lacrymis sæpius illa petat.
 Aut qualis puero fugiens negat oscula nutrix,
 Oscula, quæ toties, dum fugit ille, dedit,
 Sic ego te fictos rebar mihi ducere vultus,
 Viq; magis sequerer, fingere velle fugam.
 At geritur video, dicto res seria bello,
 Falsa, nec, ut rebar, larva, sed ira fuit.
 Avertisque oculos, dedignarisq; videri,
 Pax veluti nunquam concilianda foret.
 Et fugis, ut viso fugit eminus hostis ab hoste,
 Aut quem fulmineo dente lacescit aper.
 Seu timeasque oculis visus saxescere nostris
 Oculis oppositâ lumina cauta manu.
 Pro precor, ab tantam merui pro crimine pœnâ,
 Vt velut indignans ora videnda neget?
 An quia peccavi, vultu frustraris amantem?
 Ah vultu! miseris qui solet esse salus.
 Aut mea ne magicas jaculetur lumina flammæ,
 Sibilet aut nostro Regulus ore, times?

Anteveni

62 PIA DESIDERIA

Anteveni tutis Cyrcæos visibus orbes,
 Vibratamq; oculo pelle nocente necem.
 Donec enim verso me dedignabere vultu,
 Te, dolor, irato vivere, major erit.
 Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum,
 Nullius alterius labra, genæq; movent.
 Pulcra tuos possum Tithonia spernere crines,
 Pœna nec est oculis, Phœbe carere tuis.
 Possum formosisque comis, oculisque carere,
 Nullaq; me vinctam compede forma tenet.
 Attamen absque tuis oculis, mea vita, meum cor
 Vivere, non aliter quàm sine corde, queo.
 Cense igitur reliquos, quos abdo pectore questus,
 Si tam dura, oculis, pœna, carere tuis? (est,
 O quanto! ô quanto mihi grandius hoc tormentis
 Te quod amē mea lux, me tamē haud redames.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Iob. 13.

QVare faciem tuam avertis, gaudium meum per quod gaudeo? ubi es absconditus, pulcer, quem desidero? odorem tuum haurio, vivo & gaudeo; te autem non video; vocem tuam audio & revivisco; sed *cur faciem tuam abscondis?* fortè dicis; *Non videbit me homo & vivet.* Eja Domine, moriar, ut te videam; videam, ut hinc moriar. Nolo vivere, volo mori, dissolvi cupio, & esse cum CHRISTO; mori desidero ut videam CHRISTUM; vivere renuo, ut vivam cum CHRISTO.

August. foliloq. cap. 1.

— *Lumen persapè tuenti, Numinis æterni, nubes densissima, sese Protinus injecit mediam, seq; abdidit ingens Fulgor, & ardentem fixit mihi corde dolorem, Ut mihi jam propius posito se præpetere cursu Eripuit, cepitq; fugam. Cur istud? Amari An quod à me semper cupiat, cupideq; requiri? Namq; ita moris habent homines quoque.*

Nazian. de virtute humana.

Si quis enim offenderit servulorum, avertete ab eo vultus solemus. Si apud homines hoc grave dicitur, quãto magis apud Deum? vides enim quoddam faciem suam Deus à Cain muneribus avertit. Idem David orat ut flagelletur potiùs quàm projiciatur à facie Dei. Ideo justus ait: *Vultum tuum Domine requirã.* grande ergo

Ambros. Apolog. pro David.

64 PIA DESIDERIA

ergo suppliciū, projici à facie Dei. Projectus est Adā de Paradyso; neq; immeritò, ipse enim antè *se absconderat à facie Dei*. Exivit & Cain à facie Dei; quia putavit Deum esse fallendum, ut crimen negaret. Quomodo projiciat Deus à facie suā, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

Bernard.
ferm. 35.
in Cant.

Igitur quę Anima semel à Deo didicit in intimis suis Dei præsentia suspirare, & *querere facie ejus semper*, talis anima, nescio, an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliusve ducat, quā post spiritualis studii hujus, gustatam semel suavitatē, exire denuò ad illecebras, vel potiùs molestias carnis: audi enim hominem expertum quę loquitur: *Bonus es, inquit, Domine sperantibus in te, animæ querenti te.* audi & alium similem huic: *Tibi dixit cor meum; exquisivit te facies mea, faciem tuā, Domine, requirā.* Ab hoc bono, si quis avertere sanctam illam animam conaretur, puto, haud secus accepisset, quā si se de Paradyso, & ab ipso introitu glorię, cōspiceret deturbari.

Ambr. in

Pfal. 43. Est enim [CHRISTVS] fulgor æternus a
nimorum, quem ided Pater misit in terras, ut
ejus illuminati vultu, æterna & cœlestia
sperare possimus, qui antè terrenā caligine
tenebamur inclusi.

Ambr. in

Pfal. 118. Desiste [ergo anima] hominis habere pecca-
ta, & videbis facie meā; qui enim facie meā
videt, debet esse sine peccato. *Esto Angelus,*
hoc

LIBER PRIMVS. 65

hoc est divini minister imperii; obsequere mādatis Domini: cū fueris Angelus, videbis faciē Dñi. ipse Dñs Iesvs ait: *Beati mundo corde, ipsi enim Deū videbūt*: advertis quid à te exigatur ut videas Deum? Emunda igitur cor tuū.

[Sed] avertere à nobis Deum faciem suam, Ambr. in Psal. 43. putamus, quando sumus in aliquibus afflictionibus constituti.

Ne timeas, ò Sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit Sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur tibi in bonum, & de accessu & recessu lucrum acquiris. Tibi venit, tibi & recedit; venit ad consolationem, recedit ad cautelam.

O bona abscondio, quæ efficitur perfectio! B. Anselm. Gloria mea, Deus meus, abscondis thesaurum meum, ut incites cupidum; recondis margaritam, ut augeas quærentibus amorem; differas dare, ut doceas petere; dissimulas audire petentem, ut facias perseverantem. quod planè indicat illa flebilis, quæ tuum in sepulcro natum CHRISTVM, inter mortuos, quærebat vivum

durantibus adhuc tenebris; quam accenderas ut quæreret, sed quærenti disparebas ut perseveraret: perseveravit sperans, & speravit perseverans; & quia in spe perseveravit, videre te meruit. Beata visio & plena exultatio.

Placare, obsecro, & miserere mei, & non avertas faciem tuā à me, qui pro me redimendo non avertisti faciem tuam ab increpantibus & conspuentibus in te. Aug. mendic. c. 39.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis
fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte?
Hierem. 9.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, &
oculis meis fontem lacrymarum,
& plorabo die ac nocte?

Hierem. 9.

Quis mihi det, liquidus caput hoc vertatur in
undas,

Totique fluat guttis, quot stetit ante, comis?

Fronte patet campus quem flebilis imber inundet,

Ripa nec, ut fluctus exspatiantur, obest.

O mea, si subito duo flumina, lumina fiant!

Sat capiet geminas alveus aptus aquas.

Ille meis totus lacrymis non sufficit imber,

Perpetuo flentis, qui rigat ora senis.

Capta nec Andromache, quâ lumina proluit undâ,

Illa meis lacrymis unda sat esse potest.

Nec tua, Iesside, lacrymati balnea lecti,

Balnea nocturnis humida semper aquis.

Nec quibus es solitus jejunia pascere, guttae,

Nocte, dieque tuus quæ tibi panis erant:

Illa nec illuvies plorabilium lacrymarum

Quam pluit in Domini Magdala mæsta pedes:

Nec (tibi, qui geminis inaraverat humida sulcis

Lumina) fons mæsta, Petre perennis aque.

Sed tua, Nile, velim septemplete flumina rivo,

Cum vagus Isiacos obruit annis agros.

68 P I A D E S I D E R I A

Aut qualis madidū cūm mergit Aquarius annū,
 Totāq; in hybernas astra liquantur aquas;
 Aut potius trepidas qualis ruit imber in urbes,
 Omnia cūm pluvio claustra reclusa Iovi.
 Culminaq; & turres & acuta cacumina, cautes,
 Et nemora & montes, nil nisi pontus erant.
 Hos oculis voveam gravidis mihi currere nimbos,
 Et caput hoc, totus fiat ut Oceanus.
 Aut saltem in geminos tabescere lumina rivos,
 Perpetuove meas amne natate genas.
 Nec siccare oculos, nisi cūm stupor obstiit illis,
 Finit ut lacrymas ultima gutta meas.
 Felices nimium, vitree, gens cerula, nymphe,
 Membra quibus fluido sunt liquefacta vitro!
 Vosq; paludosis mutatae fontibus aris,
 Quas vetus est quondam fama professa natus.
 Cur mihi non liquidis stillant quoq; brachia rivis,
 Glaucaq; muscosis fluctuat unda comis?
 Illa ego sum, fontem quæ non admitto in ullum,
 Illa ego sum frustra quæ liquor esse velim.
 O utinam! celere vertar, novus Acis, in amnem,
 Qui, Galatea, tuo flumen amore fuit.
 Aut aliquod, fieri jubeat me Biblida, Numen,
 Quod fieri jussit Biblida, fontis aquam!
 Aut, Acheloë, tuâ liceat mihi ludere formâ,
 Hercule decepto, cūm leve flumen eras!
 Non ego tunc, Acheloë, precaria corpora ponam,
 Taurus, ut exuto fluminis ore, puter.
 Et licet obscuri fuerim nisi nominis amnis,
 Non ego me nomen vile fuisse, querar.

LIBER PRIMVS. 69

Ingi aqua largus tantum mihi suppetat imber,
Cetera, securum nomen honoris erit.
Tum mea inexhaustos deducunt lumina rivos,
Pindus ut aestiva de nive, volvit aquas.
Perq; fluent lacrymae, veluti vaga flumina, vultu,
Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.
Nec nisi flere, meis oculis erit ulla voluptas,
Donec erunt lacrymis crimina mersa meis.

*Quis dabit capiti meo aquam, & oculis
meis fontem lacrymarum, & plorabo
die ac nocte? Hierem. 9.*

Hieron. **S**I totus vertar in fletum, & nequaquam
in cap. 9. guttæ sint lacrymarum, sed abundantia
Hierem. fluminis, non satis dignè flevero.

Bernar. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis
ferm. 16. fontem lacrymarum?* ut præveniam fletibus fle-
in Cant. tum & stridorem dentium, & manuum pe-
dumque dura vincula; & pondus catenarum
prementium, stringentium, urentium, nec
confumentium. Heu me mater mea, ut quid
me geuisti filium doloris, filium amaritudi-
nis, indignationis & plorationis æternæ!

Ambr. in Nescit flere qui flenda committit; & cum
Psa. 118. fit ipse lacrymabilis, non habet culpæ lacry-
mas suæ.

Greg. li. Axa suspirans, à patre terram irriguam pe-
3. dial. c. tit; quia à creatore nostro, cum magno desi-
34. & l. derio, quærenda est lacrymarum gratia. Hinc
6. regi- irriguum superius accipit anima, cum sese
ftri. in lacrymis cœlestis Regni desiderio, affligit:
irriguum verò inferius accipit, cum inferni
supplicia, flendo, pertimescit.

August. Tu quidem Rex gloriæ & omnium virtu-
medit. tum magister, docuisti nos verbo & exem-
cap. 36. plo, gemere ac flere, dicens: *Beati qui lugent,
quoniam ipsi consolabuntur.* Tu fleuisti defun-
ctum

LIBER PRIMVS. 71

ctum amicum, & lacrymatus es valdè super perituram civitatem. Rogo te, bone IESV, per illas preciosissimas lacrymas tuas, & per omnes miserationes tuas, da mihi gratiam lacrymarum quam multùm desiderat & appetit anima mea; quia sine dono tuo, non possum habere eam: sed per Spiritum sanctum tuum, qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lacrymarum, sicut dedisti Patribus nostris, quorum vestigia debeo imitari, ut plangam me in omni vitâ meâ, sicut ipsi se planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguû superius & irriguum inferius, ut sint mihi lacrymæ panes die ac nocte. Da mihi, dulcissime, fontem irriguum fontemque perspicuum, in quo lavetur assidue istud iniquitatum holocaustum. Da mihi gratiam lacrymarum benedictæ & amabilis Deus, præcipuè ex multâ dulcedine amoris tui & commemoratione misericordiarum tuarum. Tribue pro bonitate & pietate tuâ, ut iste calix tuus inebrians & præclarus satiet sitim meam.

Lacrymæ siquidem sunt peccati diluvium & mundi piamentum.

Et sicut torrens, diversa obstacula diruit, sic lacryma ferventis desiderii, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & cursum suum ad Deum peragit, usque dum perveniat ad aspectum Dei. Ecclesiastici c. 35.

Nazian,
Orat. 3.

Hugo
Car. ii.
nal. in c.
9. Hier.

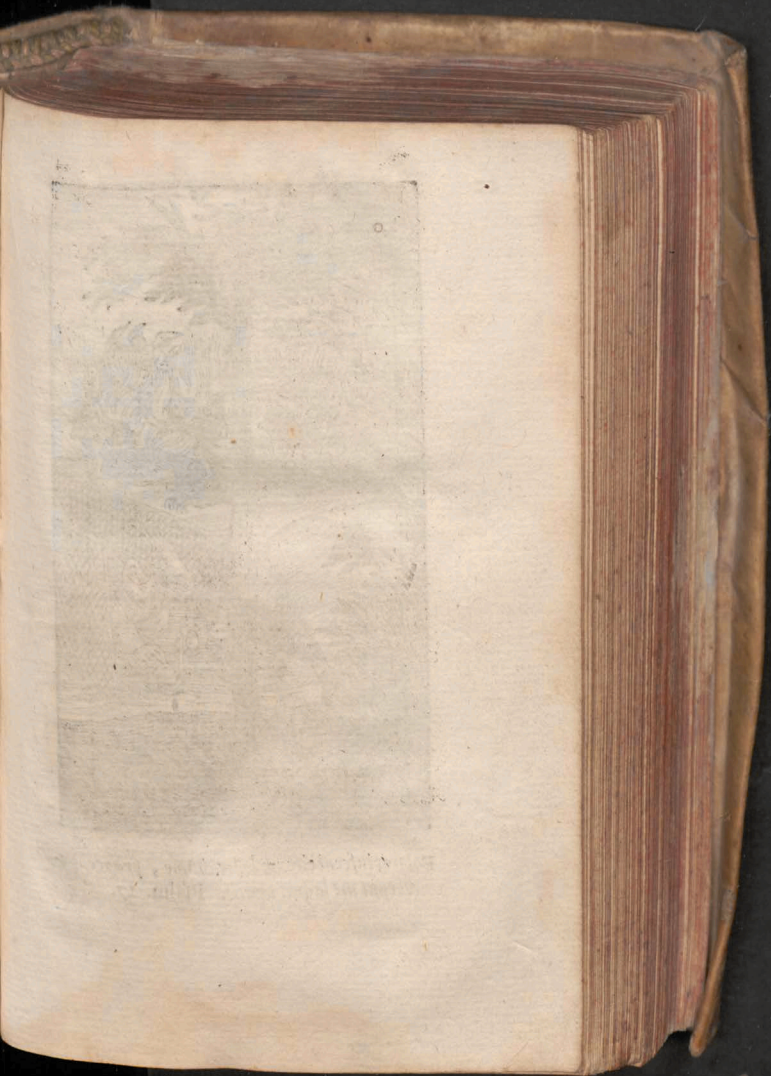

v. 16. *Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt?*
 Verſ. 19. *A maxillâ enim ascendunt, uſque ad cælum.*

Auguſt. Percute Domine, percute, obſecro hanc
 medit. duriffimam mentem meam, piâ & validâ cu-
 cap. 37. ſpide dilectionis tuæ, & altiùs ad intima pe-
 netra potenti virtute; & fic de capite meo educ
*aquam immenſam, & de oculis meis verum fon-
 tem lacrymarum* jugiter manantem ex nimio
 affectu, deſiderio viſionis pulchritudinis tuæ;
 ut lugeam die ac nocte, nullam in præſenti
 vitâ recipiens conſolationem.

Auguſt. Da mihi, quæſo, lacrymas ex toto affectu
 medit. internas, quæ peccatorum meorum poſſint
 cap. 36. ſolvere vincula, & cœleſti jucunditate ſemper
 repleant animam meam. Venit mihi in men-
 tem alterius mulieris devotio mira, quæ te in
 ſepulchro jacentem, præ amore querebat, quæ
 recedentibus diſcipulis de ſepulchro non re-
 cedebat, quia ſedebat ibi triftis ac mærens.
 Si ergo ita flevit, & in fletu perſeveravit mu-
 lier, quæ viventem cum mortuis quærebat,
 quæ te manu fidei tangebatur; quomodo te
 plangere & in planctu perſiſtere debet anima,
 quæ te redemptorem ſuum jam cœlo præſi-
 dentem, & ubique regnantem corde credit,
 ore confitetur? Quomodo ergo gemere &
 flere debet talis anima, quæ te toto corde di-
 ligit, teque toto deſiderio videre concupiſcit?

Dolores inferni circumdederunt me, preoccupaverunt me laquei mortis. Psalm. 17.

I X.

Dolores inferni circumdederunt
me, præoccupaverunt me laquei
mortis. *Psal. 17.*

ERgo neeum Actæon aliquis nova fabula fiet,
Infelix canibus, præda voranda suis?
En, mihi mens nemorum studiis juvenilibus arsit,
Et periit studiis mens prope capta suis.
Mens fui, ancipites venatu pellere curis;
Non tamen in sylvis, pulcra Diana, tuis.
Sylva mihi rapidis non est latrata molossis,
Lustra nec infesta sollicitata cane.
Nec jugæ Taygeti neque Mornala territa cornu,
Nec fulvus volucris cuspide stratus aper.
Nec mea Parthenis circumdata retia sylvis,
Nec meditata feris callida lina dolos. *(arcus,*
Numquam ego vel pedicas, venabula, tela, vel
Vilæve Spartane Virginis arma tuli.
O utinam mens ista mihi, Dictynna, fuisset!
Non ego nunc prædæ cingerer arte mee.
Heu quibus imprudens studiis mihi torpuit ætas!
Quin potius, nemorum crura notata rubis?
Cur quaesita tuis mihi premia, Bacche, trapetis?
Aut agitata tuis prædæ, Cupido, jugis?
Non tantum pharetram neq; tantum tela Cupido,
Canta sed, ut fallas, fila, plagasq; geris.

Pampineos tantùm neque concutis Evie thyrsos,
 Sunt quoque, quèis capias ebria crura, doli.
 Cùm surgit Dalila Sampson malè tonsus ab ulnè,
 Vinc̃ta Philistheo brachia fune tulit.
 Cùm jacet ignoto Noè superatus Iaccho,
 Compede succiduos stringis Iacche pedes.
 Ecce, volupta suis jam me quoq; cassibus ambit,
 Quæ toties votis præda petita meis.
 Hei mihi, quot circum pedicariū indagine cingor!
 Seu fera venantiūm præpete septa globo.
 Scilicet illa fuit spectri feralis imago,
 Antonio, celsi culmine visa jugi:
 Cùm patuère, oculi collecta sub unius ictum
 Omnia, quæ mundo didita regna jacent;
 Omnia, ceu parvâ tellusq; polusq; tabellâ,
 Pictâq; stant minimo corpora tota vitro:
 Omniaq; hæc ingens obsepserat undique rete,
 Multaq; furivis stamina sparsa viis.
 Quisque suos laqueos, sensit sua vincula quisque;
 Hic caput, ille pedes vincitur, & ille manus.
 Nempe suâ capitur laqueatus quisque voluptâ,
 Vt visco stolidæ decipiuntur aves.
 Ah! sua nexilibus tendit mors undique tramis
 Retia, arachneo callidiora dolo.
 // Vîq; sedet nigro venator aranens aniro,
 // Insidians pennis, stridula musca, tuis:
 // Sensit ubi motâ trepidare cubilia, tela,
 // Emicat, & trepidam raptat in anira feram:
 Aut qualis viridi læret arbore callidus auceps,
 Pennipedi meditans vincla dolosa gregi.
 Linigeros

Linigeros abdit vicino gramine vallos,
 Spargit & in nitido plurima grana solo.
 Et circum inclusas secretâ crate volucres,
 Quæq; canant vincitæ compede, ponit aves.
 He, saltu, & cantu; levis ille foramine buxi;
 Ha socias; prædam, decipit ille suam.
 Venantùm haud aliter scelerum comitata coronâ
 Implicat insidiis mors sua quemque suis.
 Quisq; super laqueos nisus dare corpora saltu,
 Heu miser, in stygias præcipitatur aquas!

*Dolores inferni circumdederunt me,
præoccupaverunt me laquei mortis.*
Psalm. 17.

August. **E**Cce Domine Deus meus, mundus totus
foliloq. plenus est concupiscentiarum laqueis,
cap. 12. quos paraverunt pedibus meis, & quis effu-
giet hos laqueos?

Hieron. *Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei*
Thren. 3. *gratis.*

Ambros. *Avis enim quæ descendit ex alto, vel quæ*
de bono in altum se extollere non potest, frequenter
mors aut laqueis capitur, aut visco fallitur, aut qui-
buscumque irretitur insidiis: sic quoque &
cap. 5. anima nostra. Laqueus, in auro; viscus, in
argento; nexus, in prædio; clavus est in
amore. Dum aurum petimus, strangulamur;
dum argentum quærimus, in visco ejus hæ-
remus; dum prædium invadimus alligamur.
Quin etiam mulieris decus, dum tentat,
astringit.

Bernar. *Sed qui sunt venatores isti? venatores uti-*
ferm. 3. *que pessimi & nequissimi, callidissimi & cru-*
super *delissimi. Venatores qui cornu non sonant*
qui habi- *ut audiantur, sed sagittant in occultis immac-*
rat in ad- *culatum. Ipsi Rectores sunt tenebrarum har-*
jutorio. *rum, astutissimi versutiâ & malitiâ diabolicæ*
fraudis; ita ut, sicut est ante venatorem be-
stia;

fria; sic ad eorum comparationem fit quilibet astutissimus hominum.

O anima fragilis ad resistendum, facilis ad cadendum, difficilis ad surgendum! qualiter istius adversarii laqueos evadere poteris, quem tantis subtilitatibus præditum agnoscis?

Intellige quia in medio laqueorum ambulas, & subitus machinas transeas imminentes. Omnia retibus plena sunt; Diabolus laqueo cuncta complevit.

Ecce tetendit ante pedes nostros laqueos infinitos, & omnes vias nostras variis implevit decipulis, ad capiendas animas nostras, & quis effugiet? laqueos posuit in divitiis, laqueos posuit in paupertate, laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno, & in vigiliâ: laqueos posuit in verbo, & in opere, & in omni viâ nostrâ.

Abcondita est in terrâ pedica ejus, & decipula illius super semitam. In terrâ pedica absconditur, cum culpa sub terrenis commodis occultatur; inimicus quippe insidians ostendit humanæ mēti, in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum, ut ejus animam stringat, quatenus videat quid est quod concupiscere valeat, & tamen nequaquam videat in quo culpæ laqueo pedem ponat. Et tunc ab antiquo hoste super semitam decipula ponitur, quando in actione hujus mundi, quam

Bonav.
cap. 1.
foliloq.

Origen.
hom. 2.
in Cant.

August.
foliloq.
cap. 16.

Greg. li.
14. mor.
c. 6. in c.
18. Job.

quam mens appetit, peccati laqueus paratur; quæ videlicet non faciliè deciperet, si videri potuisset; sic quippe decipula ponitur, ut dum esca ostēditur, nequaquam ipsa à transiente videatur. Sæpè ergo proponuntur animo cum culpâ honores, divitiæ, salus, & vita temporalis, quæ mens infirma, dum quasi escam videt, & decipulam non videt, per escam quam videns appetit, in culpâ constringitur, quæ non videtur.

Basil. de
non ad-
herendo
rebus se-
cularib.

Et quemadmodum perversi quidam & subdoli homines, quorum studium est & propositum ex aliorum bonis ditescere, (eam tamen potentiam non habent, ut apertâ violentiâ utantur) vias insidiosè obsidere solent; & si locum aliquem circa illas aut convallibus profundis interruptum, aut dumorum densitate obscurum viderint, in illum sese abdunt; & hujusmodi velamento, viatorum circumquaque conspectum, ne prævideantur, amoliti, ex inopino illos adoriuntur, ne quisquam eorum laqueos periculosos videre prius queat, quàm in illos incidat: ita & Satan infensus nobis, & antiquus hostis, mundanarum oblectationum umbris sese insinuans (quæ periculosæ circa vitæ hujus viam, latronem occulere solent, & latibula præbere insidiatori) indè improvisos nobis perditionis laqueos substernit. Oportet itaque nos animi oculos perpetuè vigiles circumquaque

LIBER PRIMVS. 81

cumquaque diducere, & quidquid iucundum apparet, mox suspectum habere, & prætercurrere; nec aliquam illi cogitationem applicare, etiam si aurum copiosè propositum videatur, & idoneum quod à volentibus tollatur, etiam si quascumque delicias terra proferat, & preciosa tabernacula ostendet: etiam si choreas, comestationes, ebrietates, & mensas concentuū modulatione iucundas videamus; etiam si offeratur venustas corporum. Sub his namque omnibus ita iucundis, latebras habet communis noster hostis, expectans num per objectorum spectacula illecti, relictâ Regiâ viâ, ad ipsius aliquando insidias ipsi ultrò declinemus. Et plurimum sanè timendum est, ne quo pacto illis incautè accurrentes, & oblectationem illam, quam usurpantibus offerunt, nihil habere periculi putantes, primo statim gustu, dolosè abditum hamum voremus, atque illo postea (nolimus, velimus) ligati, ad terribiles latronis latebras *Mortem*, scilicet, per huiusmodi illecebras, imprudentes trahamur.

Attolle [ò homo] animam tuam ne eam Ambr.li.
 illiciat esca laqueorum. Voluptates sæculi, de bono
 esca quædam sunt, & (quod peius est) esca mortis
 malorum, esca tentationum. Dum volupta- cap.6.
 tem quæris, laqueos incurris. Oculus enim
 meretricis laqueus amatoris est; oculus ergo
 meretricis,

meretricis, est laqueus. Laqueus est etiam sermo meretricis, qui obdulcat ad tempus, fauces tuas, & postea exasperat eas amaritudine conscientiae peccatricis. Laqueus est aliena possessio plena amoenitatis. Omne iter istius vitae plenum laqueorum est. Vnde justus dicit: *In viâ hâc, quâ ambulabam, absconderunt laqueos mihi.*

Ibidem. Quoties inimicus, cordi nostro conatur inferere, quo nos reflectat à sanctitatis proposito & piis votis? Quoties corporeos inflammât ardores? Quoties occurrere facit oculos meretricios, quibus castum sustentet affectum, ut improvise amoris spiculo feriat imparatum? Quoties inferit animo tuo verbum iniquum, & cogitationes cordis absconditas? His anima, quæ cupit evolare, deponitur. Sed tu obluere quasi bonus miles
CHRISTI IESU.

Ibidem. Et quid de extraneis laqueis loquar? hostis nobis laquei sunt cavendi in ipso hoc corpore nostro, laquei circumfusi nobis sunt, quos debemus vitare.

Amb.lib. Honorum gratia, sublimitas potestatum,
4.in c.4. epularum suavitas, forma meretricis, laqueus
Lucæ. est Diaboli.

Ambr.de Ergo non laqueis nos credamus, & retribus
bono iis quæ decipiunt & illudunt; non sequamur
mortis. illecebrosa & seductoria.

Aug. in Sed tantum valet animi præsumptio, ut
& coram

& coram ipsis muscipula sit, & incidant in *Psal. 68.*
eam; obscurentur oculi eorum ne videant.

Sed tu Domine libera nos de laqueo venantium, & à verbo aspero, ut conuitemur *August. soliloq. cap. 16.*
tibi, dicentes: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

Non intres in iudicium cum seruo tuo. Psal. 142.
X.

X.

Non intres in iudicium cum seruo
tuo. *Psalm. 142.*

Quod decus est Dominis, ad iura laceffere ser-
vos?
Palmaq; quæ servi, iure vadantis Herum?
Et servilis hero vertit victoria probro,
Et reus offensa servus herilis abit.
Credè mihi, pudor est, mecum tibi texere rixas,
Iurgia nec tecum convenit esse mihi.
Non ego sum, tanta cui sit fiducia pugnae,
Non ego materies litibus apta iuris.
Nempe tuis scribi vis bella forensa fastis,
Aut mea, fore, tuam vincere, causa potest:
Cujus erit felix adeo facundia lingue,
Quæ sperare sibi tanta tropæa queat?
Iuridici nulla est ita vox exercita rixis,
Quo tua debilior causa, loquente, cadat.
Heu nimis immitem dispensas cognitor urnam,
Nec tuus inflecti se rigor ille finit!
Sat tua nota quidem gemino clementia mundo;
Blandaq; in pœnas est tibi lenta manus:
Mœstaq; cum status, tristi tibi mœror in ore est,
Tamq; rei damno, quam reus ipse, doles.
Parq; tibi pœna est de crimine sumere pœnam,
Ac sua de plexo crimine pœna res est.

Nec sibi, quam patitur, possit quis demere noxam;
 Quisque sui quamvis arbiter ipse foret.

Non tamen ut verus habeant hæc carmina laudes;
 Ausim Iudicii punita subire tui.

Nam licet in miseros bonus es, veni eaq; paratus,
 In fontes etiam, jure, severus agis;

Et tibi tam justâ pendet lanx utraque librâ,
 Par sit ut ex æquo gratia, parq; rigor.

Nec finis affectus, captivâq; pectora duci,
 Nec subigunt animum lenia verba tuum.

Nec, si caussidici vox incantaverit aures,
 Facundâ minimum diluat arte nefas.

Perdidit hic cassas facundia, Suadaq; vires,
 Et silet hoc omnis gratia muta loco;

Nec prece, nec precio; nec fraude, nec arte, nec astu
 Prostitit hoc unquam vendita causa foro.

Quis secet inrepius tam duro Iudice lites,
 Aut tantum impavidus pareat ante Deum?

Non ego si sævi vocer inter ovilia Martis,
 Dura tui metuam septa, Gradive, fori.

Nec irepidem (licet ipsa Decem citet hasta virorum)
 Ne mea, centeno iudice, causa labet.

Nec tua, (caussarum scopulos) infamia, Cassi,
 Pulpita, si jubeat Pretor, iniqua querar.

Nec Rhadamantei verear subfellia regni,
 Scamnaq; Dyctei litigiosa Ducis.

Nec, quibus inclusas tenet arbiter Æacus umbras;
 Infernus dubitem jura subire plagis.

Quilibet in caput hoc dicter suffragia iudex
 Et ferat immites qualibet urna notas.

caussarum

Caussarum mihi tot lingua est inflata tropicis,
 Se putet ut nullo cedere posse foro.
 Vnius at timuit solummodo Iudicis urnam,
 Iudicis & testis qui vice solus agit.
 Qui, semel ut serua sententia lata tabellâ est,
 Nec prece, nec lacrymis, triste retractat opus.
 O durum, ô fatale reis, miserisq; tribunal,
 Quo Iudex rigido tam grauis ore sedet!
 Dicitur immotis triduoq; supinus apertis,
 Hunc oculis Agathon extimuisse diem.
 Vtq; sibi noxæ Paulus non conscius esset,
 Hoc tamen est veritus iudice stare nocens.
 Quiq; sui Salomon doctissimus audiit ævi,
 Mens pura est, quemquam dicere posse, negat.
 Quin sacer hæc etiam trepidus formidine Psaltes;
 Iudice te, tutus quis reus, inquit, erit?
 Quiq; tot aduersos tulit æquo pectore casus,
 Vix fore clara satis sydera, Iobus ait.
 Si trepidant igitur, tanto censor, columna;
 Quo stabunt tabulae, ligna caduca, pede?
 Siq; tremunt pavida nutante cacumine cedri,
 Quâ spe parua suam sylua tenebit humum?
 Frigidus, heu! refugit mihi toto corpore sanguis,
 Aspectus quoties hæc subit urna meos.
 Non secus ac visâ cum victima fortè securi,
 Decepto refugit verberè tursa caput.
 Parce precor, neq; jus mihi dic hæc cognitor urnâ
 Sancta Themis causâ qua cadat ipsa sua.

Non intres in iudicium cum seruo tuo.

Psal. 142.

Aug. in
Psa. 142. **N**on litigemus; nolo tecum habere causam, ut ego proponam justitiam meam, tu convincas iniquitatem meam. Indignum est tibi, cum seruo tuo intrare in iudicium, nec quidem cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in iudiciū Domine Deus meus. Quantumlibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam; coaptas me ad eam, & pravus invenior; *ne intres in iudicium cum seruo tuo: misericordiā indigeo, fugitivus redeo, pacem quero.*

Iob. 14. *Dignum ducis, super huiusmodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium?*

Ambr. in
Psal. 36. *Vocat te: in iudiciū venies. Quid responsurus es ei, qui nisi iterum tibi donet, peristi? idēd: S. David iudicium refugit, misericordiam poscit, dicens: & ne intres in iudicium cum seruo tuo.*

Bernar.
serm. 8. *Quid enim tam pavendum, quid tam ple-*
super
Beati qui
habitant. *num anxietatis & vehementissima sollicitu-*
dinis excogitari potest, quam iudicandum
astare illi tam terrifico tribunali, & incer-
tam adhuc expectare sub tam districto Iu-
dice sententiam! Horrendum est, ait Aposto-
lus, incidere in manus Dei viventis.

Ambr. in
oratio-
nibus. *Ipse est autē testis & Iudex, Iudex & testis,*
quē nulla cōsciētia peccatrix effugere potest.
Omnia

Omnia enim nuda & aperta sunt oculis ejus.

Et sicut illi, qui è carceribus educuntur, Chryf. in
 unà cum ipsis catenis ad judicium protra- c.4.Matt.
 huntur, sic omnes animæ, cùm hinc emigra- hom. 14.
 verint, variis peccatorum catenis implicitæ
 ad terribile illud ducentur tribunal.

[Et ecce ego.] jam jam præsentabor ante
 districtum judicem de operibus meis ratio-
 nem redditurus. Væ mihi misero cùm vene-
 rit dies illa Indicii, & aperti fuerint libri, in
 quibus omnes mei actus & cogitationes Do-
 mino præsentandæ recitabuntur. Tunc de-
 miffo capite præ confusione malæ conscientie
 in judicio, coram Domino, ftabo trepidus &
 anxius, utpote commemorans scelerum com-
 miffa meorum. Tunc anima inveniens ocu-
 los claufos, & os, aliosque corporis fensus,
 per quos solemus egredi & delectari in his
 exterioribus, revertetur ad fe, & cadet sub fe:
 & quia amore mundi & carnis voluptate, Deï
 amorẽ dereliquerat, derelinquetur à Deo mi-
 fera in horâ tantæ neceffitatis, atq; dæmoni-
 bus tradetur in inferno crucianda. [Anima
 mea] ingenti horrore concutitur, & multipli-
 cibus cogitationum æstibus agitur, cùm ur-
 gente folutione carnis, & fubductis è medio
 omnibus, fe & illũ terminum confiderat, cui
 appropinquat; & post paululum hoc invenit
 quod in perpetuum mutari non poterit.

Bernar.
 medit.
 cap. 2.

Neq; enim tunc immeritò cujuflibet anima Greg. li.
 terretur,

24. mor. terretur, quando post pusillum hoc invenit
 cap. 7. quod in aeternum mutare non possit. Consi-
 deramus quippe quod viam vitæ præsentis ne-
 quaquam sine culpâ transire potuimus. Consi-
 deramus etiam, quia nec hoc quidem, sine
 aliquo reatu nostro est, quod laudabiliter gef-
 simus, si remotâ pietate iudicemur. Quis e-
 nim nostrum vitam præcedentium Patrum
 valeat vel superare vel assequi? Et tamen Da-
 vid dicit, *Ne intres in iudicium cum servo tuo;*
quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vi-
vens. Paulus cum diceret, *Nihil mihi conscius*
sum; cautè subjunxit: *Sed non in hoc iustifica-*
tus sum. Ioannes dicit: *Si dixerimus, quia pecca-*
tum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas
in nobis non est. Iacobus ait: *In multis offendi-*
mus omnes. Quid ergo facient tabulæ, si tre-
 mant columnæ? aut quomodo virgulta im-
 mobilia stabunt, si hujus pavoris turbine et-
 iam cedri quatiuntur? Solutioni ergo carnis
 appropinquans nonnunquam terrore vindi-
 cæ etiam iusti anima turbatur.

Greg. c. 23. in 7. cap. Job. Quantalibet enim iustitiâ polleant, nequa-
 quam sibi ad innocentiam vel electi sufficiunt,
 si in iudicio districtè requirantur: sed hoc
 tunc ad solatium suæ ereptionis inveniunt,
 quod nequaquam se posse sufficere humiliter
 sciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gla-
 dio se tantæ animadversionis abscondunt, &
 quo terrorem venturi Iudicis præstolantes
 continuo

LIBER PRIMVS. 91

continno timore trepidant, eo indefinenter
agitur ut paratiores fiant.

Noli, quæso, piissime Domine, scribere August:
adversum me amaritudines meas, ut intres in medit.
judicium cum servo tuo, sed secundum multitu- cap. 39.
dinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

Væ mihi misero, cum venerit dies Iudicii, &
aperti fuerint libri conscientiarum, cum di-
cetur de me: *ecce homo & opera ejus*. quid fa-
ciam tunc, Domine Deus meus, cum cœli
revelabunt iniquitatem meam, & adver-
sum me terra confurget? Ecce nihil respon-
dere potero, sed demisso capite, præ confu-
sione, coram te stabo trepidus & confusus.
Heu me miserum, quid dicam! clamabo ad
te, Domine Deus meus, *quare jacens consu-
mor?* Plange anima mea, sicut vidua super
virum pubertatis suæ; ulula misera & plora,
quoniam dimisit te sponsus tuus; Miserere,
ne desperem, sed te sperando respirem; &
si ego commisi unde me damnare potes, tu
non amisisti unde salvare soles. ne memine-
ris dulcissime I E S U, tuæ Iustitiæ adver-
sus peccatorem tuum, sed esto memor beni-
gnitatis tuæ adversus creaturam tuam; ne
memineris iræ adversus reum, sed memor
esto miserationis tuæ adversus miserum, ob-
liviscere superbum provocantem, & respice
miserum invocantem. Quid enim est I E S U S
nisi Salvator?

*Non me demergat tempestas aque, neque absor-
beat me profundum. Psalm. 68.*

XI.

Non me demergat tempeſtas aquæ,
neq; abſorbeat me profundum.

Psalm. 68.

O Nimis inſtabilis levis in conſtantia Ponti,
Qui tot pellicibus carbaſa fallis aquis!
Nempe fluis vitreis refluſiſq; argenteus undis,
Mentiturq; tuus dura metalla liquor.
Nonnumquam placidus, tacita ſtas more paludis,
Nec magis ulla lacu ſtagna modèſta jacent.
Sæpè tibi horrificat vix ſummum fluctibus æquor,
Cum levis exiguo ſtringitur unda Noto.
Mobilibusq; ſalut circum cava ligna choreis
Subſiluntq; levi vela petulca rate.
Quin ſinis aratis ſindi freta mollia roſtris,
Viq; tibi canas tonſa flagellet aquis.
Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo,
Tot tereris remis, terra quot ipſa rotis.
Et tua, ne quâ parte, fides ſuſpecta labore,
Marmora perſpicuo pandis aperta ſinu:
Quis tam perſpicuo fraudem putet eſſe profundo?
Aut vitreo tantos amne latere dolos?
Ecce ubi diſcinctâ jam non tenet anchora puppè,
Aurâq; remigio prona ſecundat iter;
Quam citò deſerto diſceſſit littore pinus,
Et jam nulla domus, nulla videtur humus;
Improviſa

94 PIA DESIDERIA

Improvisa ratem medio circum æquore cingunt;
 Hippotade laxis agmina missa cavis.
 Non secus ac sevâ servus damnatus arenâ
 Opprimitur Libycis præda voranda feris.
 Aut nemorum latebris deprensus forte viator,
 Prædonum subitò cingitur orbe latus.
 Tum surgit tumidis præsagum fluctibus æquor,
 Venturòq; tremit discolor unda metu:
 Mox ubi deceriant simul Africus & simul Eurus,
 Et Notus & Boreas incubuere salo;
 Finditur abruptus varia in divortia pontus,
 Distrahit ut fluctus quæque procella suos.
 Et patet horrendo præceps Neptunus hiatus
 Mersurus pelago circumeunte ratem.
 Heu! gemit hic tumido pendens trabs anxia fluctus
 Et perit, undecimâ si prior unda venit.
 Aut hæc, aut similis salis est fallacis imago,
 Tam citò de placido sevâ fit unda mari.
 Sed mihi, mentito simulata est fabala ponto,
 Non ego de vestris, Tethy, querebar aquis.
 Nec mihi, de rapidis, qui torquent æquora, ventis,
 Nec mihi, de regnis, Æole, verba tuis.
 Nec mihi de levibus, temerarie Typhy, carinis
 Ire quibus liquidum primus es ausus iter.
 A patrio numquam solvit mea litore puppis,
 Nec vidi virides, Numina salsa, Deos.
 Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,
 Qui facit hanc ariem, quam facit, arte luat.
 Quem cecini pontus, mea vita, simillima pôro est,
 Quæq; tulit puppis, illa ego, puppis eram.
Æolide

LIBER PRIMVS. 95

*Æolida magno stantes circum agmine fratres,
 Sunt animi motus, gens violenta, mei.
 His ventis, hæc nave, per hæc ego cæcula currens,
 Tot sensu humanis rebus inesse vices.
 O fallax nimium mendaci vita sereno,
 Quæ nigra de lætis tam citò regna facis?
 Nulla deest Venerum tibi copia, nulla leporum,
 Omnia blanditiis, lætitiisque fluunt.
 Plurima jucunde celebrantur festa voluptæ,
 Araque tristitiæ nulla dicata litat.
 Dum furit intus amor, venisque agitata libido,
 Triste nihil, fraudem fraude tegent, patet.
 Ast modò, cum stygio vitiorum erumpere fluctu,
 Hisq; animum ventis asservisse lubet; [fundo,
 Tunc videt, heu! quanto fuerit mens hausta pro-
 Onoq; gemit, scelerum quàm grave semit onus.
 Atq; uinã! ut, liquidis Pelagi qui mergitur undis,
 Exerit Oceano terq; quaterq; caput;
 Sic imo scelerum merjus semel equore mentem,
 Submersas superis tendat ab amne manus!
 Sed velut in terrum putei qui labitur antrum,
 Quem simul & putei tracta ruina tegit;
 Aut gelidas fracto subiit qui marmore crustas,
 Nequicquam obstructo flumine tentat iter:
 Non aliter, prono scelerum qui vortice raptus
 Vix tulit à superis, unus & alter, opem.
 Aspicias, ut certem pugnantibus, una, duobus;
 Bella movete Noto, bella movete salo? [unda,
 Aspicias, ut caput hoc propè mergat & Auster &
 Iamq; necaturus ducere cogat aquas?*

Aspicias

96 PIA DESIDERIA

*Aspicias hanc animam gemino succumbere fato?
Nec tua sunt velis astra secunda meis?
Aspice, nec rabido luctantem desere ponto,
Naufraga nec medio lina relinque freto.
Tende manum potius misere, Palinure, natantis,
Et mento digitos subde vocate tuos.*

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum.

Pfalm. 68.

QVAM diu miser jactabor in fluctibus August. mortalitatis meæ, clamans ad te, Domi- foliloq. ne, & non exaudis? Audi clamantem Do- cap. 35. mine de hoc mari magno, & adduc me ad portum felicitatis æternæ. Felices, qui de periculo maris hujus educti, ad te Deum, portum tutissimum pervenire meruerunt! ô verè felices, qui de pelago ad littus, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium pervenerunt, optatâ jam quiete beati! Infelices heu nos miseri, qui per maris hujus magni fluctus procellososq; voragine navim trahimus ignorantes an ad portum salutis pervenire valeamus!

Pater misericordiarum, audi ejulatum pupilli tui, & porrige manum tuam, optinam August. foliloq. adjutricem, ut retrahat me de profundis aquarum, & de lacu miserie & de luto facis, ne peream vidente misericordiâ oculorum tuorum, aspiciente clementiâ viscerum tuorum, sed evadam ad te, Dominum Deum meum. cap. 37.

Pelagus enim est longè lateque protensum Chryf. hom. 82. hæc vita; & quemadmodum in mari universo in Matt. sinus diverfi, aliis atque aliis tempestatibus commoventur

commoventur præcipuè : velut Ægeum ventis exasperatur ; Thyrrenum vero fretum propter angustias ; Charybdis autem quæ est Libyen versus , propter stagna Syrtis & brevità , Pontus magnitudine fluctuum atq; impetu ; Hispanicus Oceanus , quia inviis , carentiâ portuum & locorum ignorantia intricatus , difficilis navigantibus est ; similiter alia Pelagi pars , aliis de caussis : sic & in vita nostrâ fieri videmus.

Rupertus lib. *Navium quoque nomine vita hominũ transitoria designatur: quemadmodum & in Iob: 5. in c. 8. dies mei, inquit, transferunt sicut naves, poma Apocal. portantes.*

Greg. li. *Et huc, illucque mentis nostræ navis impel-*
9. mor. *litur, quia & Paradysi celsitudinem memini-*
ca. 24. in *mus, & importunos tentationum fluctus ex*
cap. 9. *carne toleramus.*

Iob. *Quod autem mare abruptius quàm sæcu-*
Ambros. *lum? tam infidum, tam mobile, tam pro-*
præf. in *fundum, tam immundorum spirituum flati-*
4. I. sup. r *bis procellosum?*

Euang. *Quod a diversis peccatis & variis tenta-*
Lucæ. *tionibus, velut quibusdam fluctibus æstuat.*
Chryf. *de quo scriptum legimus: Hoc mare magnum*
hom. 33. *& spatiosum.*

Hieron. *Nolite credere, nolite esse securi; licet in*
epi. 1. *modum stagni fusum æquor arrideat; licet*
ad He- *vix summa jacētis elementi spiritu terga crif-*
liod. *pentur; magnos hic campus montes habet.*

Intus

LIBER PRIMVS. 99

Intus inclusum est periculum, intus est hostis. In illo æstu, charybdis luxuriæ salutem rotat. Ibi ore virgineo, ad perpetranda naufragia scylla seu renidens libido blanditur. Hic barbarum littus, hic Diabolus pirata, cum fociis portat vincula capiendis.

In hoc magno sæculi hujus diluuium, ubi Ambr. in circumstantibus procellis non invenitur fratio, & locus eminentior ubi pes columbae aliquatenus valeat requiescere.

Magnam faciunt tempestatem multitudines cupiditatum, quæ velut in quodam freto corporis navigantem hinc atque inde perturbant, ut gubernator sui esse animus non possit.

Mens quippe humana, quot tentationes patitur, tot flatibus movetur. Hanc enim plerumque ira perturbat; cum recedit ira, succedit inepta læticia; luxuriæ stimulis urgetur; æstu avaritiæ longè lateque ad ambienda, quæ terrena sunt, tenditur: aliquando hanc superbia elevat, aliquando verò inordinatus timor in infirmis deponit.

[Ecce Domine] *Iniquitates meae supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravatæ sunt super me, & nisi tu (cui proprium est misereri semper & parcere) dexteram tuæ majestatis supponas, mergi cogor miserabiliter in profundum.*

Pfal. 88. *Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum ejus tu mitigas.*

Aug. in Psal. 68. Magnus est puteus, profunditas iniquitatis humanæ. Illuc quisque, si ceciderit in altum cadet: metuenda ista res est vehementer. Si videris hominem fecisse iniquitatem, mersus est in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipsius, & dixerit: verè peccavi, fateor; non super eum clausit puteus os suum. Cùm autem videris eum dicere: *Quid enim mali feci? factus est defensor peccati sui; clausit super eum puteus os suum; qua ernatur non habet.*

August. folioq. cap. 35. Spes humani generis, CHRISTE, Deus de Deo, refugium nostrum & virtus, cujus lumen à longè, inter caliginosas nebulas, super maris procellas, quasi stellæ maris radius, oculos nostros irradiat, ut dirigamur ad te, portum. Guberna, Domine, navim nostram, tuâ dexterâ, clavo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, *ne nos demergat tempestas aque, ne absorbeat nos profundum; sed unco crucis retrahe nos ab hoc pelago, ad te solamen unicum nostrum, quem à longè (quasi stellam matutinam, & solem Iustitiæ) vix lacrymantibus oculis, in littore cœlestis Patriæ, nos exspectantem videmus: exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terre, & in mari longè. In mari turbulento versamur; tu in littore stans, aspicias pericula*

LIBER PRIMVS. IOI

cula nostra : *Saluos nos fac , propter nomen
tuum.* Da nobis, Domine, inter Scyllam &
Charybdim ita tendere & tenere medium, ut
utroque periculo evitato, securi peruenia-
mus ad portum.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me,
& abscondas me, donec pertranseat furor tuus?
Iob. 14.

XII.

XII.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? *Iob. 14.*

Quis mihi securis dabit hospita tecta latebris?
Tecta, quibus dextra seruet ab igne tuæ?
Heu! tuus ante oculos quoties furor ille recursat,

Vix ego fida mihi lustra sat ulla reor.
Tunc ego secretas, umbracula frondea, sylvas,

Antraq; solivagis opto relicta feris.
Tunc ego vel mediis timidū caput abdere terris,

Aut maris exesâ condere rupe velim.
Tunc voveam penitâ montis latuisse cavernâ,

Bustorum effossos aut subisse lares.
Aut sinuosa nigri spelea nataſſe profundi,
Oceani glaucas, scrupea regna, domos:

Aut numquâ aspectos Phœbo, Phœbaq; penates,
Aut habitasse tuos, nox tenebroſa, specus.
Dum quatit aſtriferos flammatus Iuppiter orbes

Et jacit accensâ tela trifulca manu;
Tristia; ne noceant, metuendâ fulmina flammâ,
Daphnide, qui metuit, tempora cincta, tegit.

Tu rubra cum torques furibundâ spicula dextrâ,
Nulla iuvant foliis laurea ferta suis.
Nulla iuvant tacitis latebroſa cubilia ſylvis.

Sylva tuis oculis omnis & umbra patet.

104 P I A D E S I D E R I A

clauserat obscuræ densis se frondibus umbrae,
 Carpserat arboreas qui malè primus opes;
 Ast ubi vicino vestigia Numine sensit,
 Erubuit, luco proditus ipse suo.
 Nulla iuvat refugio spelunca immanis hiatus,
 Hospita montivagis lustra nec ulla feris.
 Mitia quæ sensit Medus puer antra leonum,
 Effera Chaldaeos antra dedere neci.
 Nulla iuvant penitis speleæ reperta latebris
 Fida nec umbrarum, senta sepulcra, domus.
 Tectus in obscurâ deprêndere, Lothe, cavernâ,
 Et fratrem è tumulto frater humate vocas.
 Quid memore ut tumidâ Ionas se merferit undâ,
 Nec mersum stabili texerit unda fide?
 Hauserat immâni Ionam quæ bellua ventre,
 Innocuo Ionam bellua ventre vomit.
 Nulla fides vitreo pelagi, nisi vitrea, fundo;
 Pervia perspicio quid tegat unda freto?
 Nulla fides clausis, Libitine longa sepulcris;
 Produntur tumulis ossa sepulta suis.
 Nulla fides tacitis, quas vallant saxa, latebris;
 Tecta caverna suo sepè relecta sono est:
 Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus umbrae,
 Ambo caduca pari fronsq; nemusq; fide.
 Nec mare, nec tellus, nec lustra, nec antra, nec astra
 Tuta nec illa mihi, quæ super astra, via.
 Tu potes hoc tutis solus caput abdere claustris,
 Dum tuus abdiderit fulmina stricta furor.

*Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno
protegas me, & abscondas me, donec
pertranscat furor tuus? Iob. 14.*

Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fu- Pfal. 138.
giam? Quis est locus recepturus fugiti- August.
vum Dei? homines qui suscipiunt fugitivos, in hunc
quærent ab eis, à quo fugerint: & cum ser- locum.
vum invenerint alicujus Domini minùs po-
tentis, tum sine ullo timore suscipiunt, dicen-
tes in corde suo; non habet iste talem Domi-
num, à quo possit investigari; cum autem au-
dierint Dominum potentem, aut non susci-
piunt, aut cum magno timore suscipiunt,
quia homo potens falli non potest. Vbi non
est *Deus*? quis fallit Deum? quem non videt
Deus? à quo fugitivum suum non repetit
Deus? quò ergo ibit fugitivus iste à facie
Dei? vertit se huc atque illuc, quasi quærens
locum fugæ suæ: *si ascendero in Cælum, tu ibi
es, si descendero in infernum, ades*: Si me ex-
tulero, te invenio repressoem; si me abscon-
dero, te invenio inquisitorem. Quò ergo i-
turus sum, ut à facie tuâ fugiam, id est, ira-
tum te non sentiam? Hoc consilium: sic fu-
giam à facie tuâ, sic fugiam à spiritu tuo;
ab ultore spiritu, à vindice facie, sic fugiam.
Quomodo? *si recipiam pennas meas in directû,
& habitavero in extremis maris*. Sic possum
fugere

fugere à facie tuâ. Mirum si in extremis maris non est, qui nec apud inferos deest:

Hieron. *Væ qui profundi estis corde ut à Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos? & quis novit nos?*

Isaia. Idcirco arbitrantur Deum sua nescire consilia, quia in tenebris sunt opera eorum, & dicunt, *Quis videt nos? & quis novit nos?* non recordantes ejus quod ad Deum dicitur: *Tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, & sicut tenebræ ejus ita & lux ejus.*

Ambr. li. 1. de in-
terpel-
lat. Iob
cap. 3. Considera illum de quo ait in Ecclesiastico Syrah: *homo transgrediens in lecto suo, dicens in animâ suâ: quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, quem vereor?* hic qui se existimabat ab eo qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commissa sua posse celari, umbram præterdit; sed frustra latere se credit, cum oculus Domini lucidior sole, occulta omnia deprehendat, tenebrosa illuminet & intimi cordis penetret conscientiam, atque in alta & profunda descendat. Vanus ergo, qui putat tenebris esse se tutum, cum lucem vitare non possit, quæ *lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehendunt*: quasi fugitivus itaque & malus mercenarius deprehenditur, & antequam se occultat agnoscitur, quia, Domino omnia antequam erant, cognita sunt, non solum

lūm quæ facta ; sed etiam quæ futura sunt. Hieron.
 Hoc errore decepti Adam & Eva, audien- lib. 9. in
 tes sonitum pedum deambulantis in Parady- cap. 29.
 so Dei, absconderunt se sub arbore. Isaia.

Primus [itaque] homo, post culpam, in Greg. li.
 ter arbores Paradyti, absconfus invenitur. 33. Mo-
 ral. c. 3.

Sic habes Adam abscondentem se, ubi Ambr. li.
 Deum cognovit esse præsentem, & quasi 2. de pœ-
 tum latere voluisse, & vocatum à Domino nit. cap.
 eâ voce quæ latentis morderet affectum, hoc ult.

est, *Adam ubi es?* hoc est ; cur te abscondis?
 cur lates? cur fugis eum quem videre deside-
 rabas? Ita gravis culpa est pœnitentiæ, ut sine
 iudice, ipsa se puniat, & velare se cupiat, &
 tamen apud Deum nuda sit.

Quò te [Adam] duxerunt peccata tua, ut Ambr. li.
 fugias Deum tuum, quem antè quærebas? de Para-
 Timor iste culpam fatetur, latebrâ prævari- dyso ca.
 cationem. 14.

Cain quoque dicens: *si ejiçis me hodie, à fa-* Hieron.
cie tuâ abscondar, simili stultitiâ Deum arbi- lib. 9. in
 tratus est ignorare. Et per Amos de impiis & cap. 20.
 peccatoribus dicitur: *si absconderint se ab o-* Isaia.
culis meis in profundo maris, ibi mandabo dra-
coni, & mordebit eos.

[Et tu] quò fugis Propheta [Iona?] non Chrysol.
 audisti quod David ait: *quò ibo à spiritu tuo,* homil.
 & *quò à facie tuâ fugiam?* In terram? sed Do- de Iona.
 mini est terra & plenitudo ejus. Ad inferos?
 & ibi virtus tuâ non deerit. Ad Cælum? ibi
 quoque

108 PIA DESIDERIA

quoque te esse cognosco. In mare? & ed tendit dextera tua. Cùm navim fuisset ingressus, turbantur maria, fluctus elevantur, & profundum Pelagi arena monstratur; & sicut fidele mancipium, cùm servum fugà lapsum, (nonnullis etiam communi Domino preciosis ablati) omni animositate, contra ejus retentores infistit, nec antè derelinquit, nisi eum præsentaverit Domino; sic & mare, conservum agnitum, non alieno patrocínio, nullius postulato subsidio, sed propriã virtute commotum, ut sibi redderetur, exposcit.

Paulin.
car. ad
Cytherium.

*Nam qui putarat per mare evadi Deum,
Et nave celari Deo,*

*Nunc iste & inra belluam mersam mari,
Adesse sensit arbitrum.*

O digna sancto claustra fugitivo Dei!

Capitur mari quo fugerat;

*Altumq; vastæ missus in ventrem feræ,
Vivo tenetur carcere.*

De nave jactus perit, & undis navigat

Exul soli & hospes sali.

Spatiaturo antro belluini corporis,

Captivus & liber reus.

Isaïæ 2.

*Ingredere in petram, abscondere in fossâ humo,
à facie timoris Domini, & à gloriâ majestatis
ejus.*

Tomo. 9.

*Si [enim] umbrato repente Cœlo, solis
claritas nostris aspectibus denegeretur, & pro-
ep. ad A- ductis in nostram humilitatem nubibus,
pluviz*

pluvia terris immineant; si commotis, ut mic. in
 affolet, elementis, in rotam sui currus toni- scientiã
 trua concitentur, & hinc, indè fulgurum ja- divinat
 cula, palpebris terribiliter objecta corus- legis.
 cent, (quamquam & consuetudine illã con-
 tingant) pavemus, contremiscimus, & proni
 ad terram, depositã superbiã, cervices sub-
 mittimus: quid faciemus in illã die miseri,
 quando revoluto Cœlo, cum Angelicis vir-
 tutibus, igneus Dominus totus adveniet?
 quando cadentibus desuper stellis, sol in
 tenebras, & in sanguinem luna mutabitur?
 quando montes sicut cera liquefcent, quan-
 do terra ardebit, & arefcent flumina, & ma-
 ria siccabuntur, & contra rerum naturam
 consumpto divinitus humore, ariditatem
 in aquis ignis operabitur? Quando peccato-
 res dicent montibus, Cadite super nos, & colli-
 bus, tegite nos: quando vocabunt homines
 mortem, & vocata non veniet; quando
 discrimina vertentur in vota, & quod sem-
 per oderunt homines, concupiscent?

*Esto mihi [Domine] in Deum protectorem & Aug. in
 in domum refugii. domus refugii, tu mihi Psa. 30.
 esto, Deus protector, domus refugii. Quò
 fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem
 montem? ad quam speluncam? ad quæ te-
 sta munita? quam arcem teneam? quibus
 muris ambiar? quocumque iëro, sequor me.
 Quicquid enim vis, potes fugere, homo, præ-
 ter*

110 PIA DESIDERIA

ter conscientiam tuam. Tu mihi eris domus
refugii, ad te confugio, nam à te, quò fu-
giam? Quocumque iero, ibi te inveniam; &
si irasceris, ultorem te invenio; si placatus es,
adjutorem. Nihil mihi ergo restat, nisi ad te
fugere, & non à te. Ut evadas hominem
Dominum, quicumque servus es, fugis in ea
loca, ubi non est Dominus tuus; ut evadas
Deum, fuge ad Dominum; nam non est quò
fugias Deum; præstò sunt omnia & nuda
Omnipotentis oculis.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur
breui? dimitte ergo me, ut plangam paulu-
lūm dolorem meum. Iob 10.

XIII.

Numquid non paucitas dierum
 meorum finietur brevi? dimitte
 ergo me, ut plangam paululum
 dolorem meum. *Iob. 10.*

Silicet, in magno cupis hoc me ponere lucro,
 Addita quod vitæ portio parva meæ.

Si numerata forent aliquot mihi lustra, vel anni,

Muneris hic poterat nomen habere favor:

Stamina sed brevibus junxisse fugacia filis;

Obsecro, dic, pauci quantula summa, dies?

Nempe ita, qui vitæ modò ducere cœperit infans,

Dicetur moriens, occubuisse senex.

Sic sua nonnullis descripta est vermibus ætas,

Vna quibus brevis est, integra vita, dies.

Sic aliquis numerat celeres sibi flosculus horas,

Natali tumulant quem sua fata die.

Floscule mane puer, mediâ vir, floscule, luce;

Floscule, sub noctem, Sole cadente, senex.

Sic orerisq; uno morerisq; ô floscule, Phœbo;

Vno fisq; puer, virq; senexq; die.

Siaret adhuc volucrum saltem rota lenta dierum,

Hora nec admissis qualibet iret equis;

Vermiculi canerent; tot plenis viximus horis;

Flosculus, & totidem, diceret, herba fui.

Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,

Fluminis inq; modum, lubricus annus abît.

Menstruus

114 PIA DESIDERIA

Menstruus impulsis rapitur quoque solibus orbis,
 Et fugiunt, nullo frena tenente, dies.
 Denique præcipitis volucris rota vertitur horæ,
 Nec remeare potest, quæ semel hora fuit.
 Invida res, tempus, sua se per puncta trucidat,
 Se pariter fugiens, se pariterq; sequens.
 Qualis tædæ suo se flammea funerat igne,
 Ipsa sibi bustum facta sibiq; rogas:
 Sic redit in proprium sæclorum circulus orbem,
 Flectitur inq; suas annua meta rotas.
 Scilicet hæc veterum fuit obvia fabula vatum,
 Ore pater natos dum vorat ipse suos.
 Nempe minus verū est, quàm tēporis, belluo tēpus
 Sēq; fluendo parit; sēq; fluendo necat.
 Hora diem, mensēmq; dies depascit eundo,
 Bis-senūsq; senex mensibus annus obit.
 Annus obit, mensēsque, diēsque, horæq; recedunt
 Et suus in se iterum tempora gyrus agit.
 Ergo meo exiguum spatium concede dolori,
 Non nisi concessō tempore fata querar.
 Non ego supremis tempus mihi risibus oro,
 Non facit ad risus rēve, locusve meos.
 Pro lacrymis spatium, spatiū pro planctibus opto,
 Hæc mihi tantillæ, quā peto, causā moræ est.
 Ite igitur magnis, lacrymæ, mea flumina, rivis;
 Ite, ferite iruces ora sinūq; manus.
 Ite per os lacrymæ, seruite in pectora palmæ;
 Pars bona, dum statis, temporis, ecce fugit.
 Sentio, eunt lacrymæ; repetuntur, sentio, planctus;
 Iam flevi & planxi, sistite; jam satis est.
 Numquid

LIBER PRIMVS. II5

*Numquid non paucitas dierum meorum
finietur brevi? dimitte ergo me, ut
plangam paululum dolorem meum.*
Iob. 10.

Quid in hoc mundo stabile, quid perenne? Audi cujusdam venerabilis viri vocem: *tempus*, inquit, *vix meae levius cursoribus fuit.* Chryf. ep. ad Theodor. Mon. tom. 5. Hieron. epist. 21. ad Paul.
Cum enim primum homo peccavit, aeternitas mortalitate mutata est, in nongentos & amplius annos; exinde paulatim recrudescente peccato, in breve tempus, hominum vita contracta est.

Breves dies hominis sunt; numerus mensium eius apud te est: constituisti terminos, qui praeteriri non poterunt. Iob. 14.

Quare cautum se ac sollicitum vivere ostendit, qui brevitatem praesentis vitae considerans, non ejus usum sed terminum conspiciat; ut ex fine colligat nihil esse quod transiens delectat. Hinc namque per Salomonem dicitur, *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus letatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis & dierum multorum; qui cum venerint, vanitatis arguentur praeterita.* Igitur cum culpa animum tentat, mens necesse est, ut brevitatem suae delectationis aspiciat; ne

ad vivacem mortem iniquitas rapiat, cum constet quoddam ad terminum citius mortalis vitæ præcurrat.

Greg. li. 7. mor. c. 20. in c. 6. Iob. Sapè etenim dum præsentis vitæ brevitatis, quasi diu perseverantia diligitur, ab æternâ spe animus frangitur, & delectatus præsentibus, desperationis suæ caligine reverberatur.

[Sed] sancti viri, quia brevitatem vitæ indelinerenter aspiciunt, quasi quotidie morientes vivunt, & tantùm se solidius mansuris præparant, quantum & nulla esse transitoria semper ex fine pensant. Hinc quippe Psalmista, veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiiciens; ait: *Puillum adhuc, & non erit peccator.* Hinc iterum dicit; *Homo, sicut fœnum, dies ejus.* Hinc Isaias ait, *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus, sicut flos agri.*

Aug. in Pla. 102. Attendat quid sit homo; non superbiat: *homo tamquam fœnum dies ejus.* Quid superbit fœnum, ad tempus modò florens, post paululum arefcens? Quid superbit fœnum ad tempus vigen, & hoc ad parvum tempus donec sol candescat? *Sicut flos agri ita efflorescit.* Quàm exiguo tempore transeunt flores? & hoc est pulcrum in herbis. Hoc quod valde pulcrum est, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum.* Et claritas luminis ut flos fœni: fœnum aruit & flos decidit,

Iob 14. *Quasi flos egreditur & conteritur.*

In idem *Quid enim sunt nati homines in mundo, nisi*

nisi quidam flores in campo? tendamus oc- cap. 14.
 los cordis, in hanc latitudinem mundi præ- Iob.
 sentis; & ecce quasi tot floribus, quot homi- Greg.
 nibus plenus est: vita itaque in carne, flos in
 sceno est. Homo etenim more floris proce-
 dit ex occulto, & subito apparet in publico;
 qui statim ex publico per mortem retrahitur
 ad occultum. Carnis nos viriditas ostendit,
 sed ariditas pulveris ab aspectibus retrahit,
 quasi flos apparuimus, qui non eramus; qua-
 si flos arefcimus, qui temporaliter appareba-
 mus.

[Imò] quid ab his bestiolis distamus, Isidor.
 quas ferunt apud Hypanim fluvium (qui ab Clarius
 Europæ parte in pontum influit) nasci, atque orat. 10.
 unum diem vivere? sicut ergo ex his ea quæ de mor-
 octavâ horâ mortua sit, profectâ esset ætate te.
 mortua, quæ verò occidente sole, decrepi-
 ta; eò magis si etiam solstitiali die; sic si lon-
 gissima ætas cujus-vis hominis conferatur
 cum æternitate, in multo minore brevita-
 te, quàm illæ bestiolaræ reperiemur.

— *Quid enim, mihi dicito, longum Nazian.
 hæc mortalis habet fatiq; obnoxia vita?* in præ-
 Tenes diem istum? si tenuisti, hesternum cept. ad
 tenes & hodiernum: sed hesternum inquis, Virgin.
 non teneo, quia jam non est, istum autem Aug. in
 neo in quo sum, & qui mecum est. Itane? de Psal. 38.
 isto excidit tibi jam quantum à primâ luce
 transierit. Nõne iste dies à primâ horâ cœ-
 pit?

pit? Da mihi primam horam ejus : Da mihi & secundam ejus, quia & fortè ipsa transvolavit. Tertiam, inquis, dabo tibi, fortè enim in ipsâ nunc sumus : Certè ergo sunt isti dies, & est tertia dies : & si tertiam dabis, non diem sed horam dabis. Verumtamen ne hoc quidem tibi concedo, si mecum utcumque ista transilisti. Da mihi vel horam tertiam; ipsam mihi da in quâ es. Si enim aliquid ejus jam præterit : & aliquid ejus adhuc restat ; nec quod præterit aliquid mihi potes dare, quia jam non est ; nec quod restat, quia nondum est. Quid mihi de horâ istâ quæ nunc peragitur dabis? quid de illâ mihi dabis? cui committam hoc verbum, ut dicam, est? Cùm dicis ipsum est ; certè una syllaba est, & momentum unum est, & tres litteras habes in ipso ictu. Ad secundam hujus verbi litteram non pervenis, nisi prima finita fuerit. Tertia non sonabit, nisi & cum ipsa secunda transierit. Quid mihi de hac unâ syllabâ dabis, & tenes dies, qui unam syllabam non tenes?

- // momentis transvolantibus cuncta rapiuntur.
 // Torrens rerum fluit. Isti ergo dies non sunt, antè abent penè quàm veniunt, & cùm veniunt, stare non possunt. Iungunt se, sequuntur se, & non se tenent.

Iob. 7.

Greg. li.

8. mor. c.

Parce mihi Domine, nihil enim sunt dies mei.
 [Hinc] sancti viri, præsentis vitæ dies, nihil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis

LIBER PRIMVS. 119

tis oculos in considerationem æternitatis 20. in
Iob.
figunt.

Per horarum [namque] momenta crescimus atq; decrescimus, nec in eodem manemus statu. Ipsum quoq; quod loquimur, dicimus & scribimus, de vitæ nostræ parte prætervolat. qui dudum infans, subitò puer; qui puer, repenti juvenis; & usque ad senectutem per spatia mutatur incerta; & antè, se senem intelligit, quàm juvenem non esse miretur.

[Denique] quicquid temporis vivitur, de Aug. lib. 7. de civitate Dei, cap. 10.
spatio vivendi demitur, & quotidie fit minus, minusque quod restat; ut omninò nihil aliud sit tempus vitæ hujus, quàm cursus ad mortem, in quo nemo vel paululùm stare, nec aliquando tardius ire permittitur, sed omnes urgentur pari motu, nec diverso impelluntur accessu; neque enim cui vita brevior fuit, celerius diem duxit, quàm ille cui longior. Vnde ex quo homo cæpit esse in hoc corpore, in morte est. Quid enim aliud, diebus, horis, momentisque singulis agit, donec ea consummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus post mortem, quod cum vita detraheretur, erat in morte.

Benè itaque dicitur, *Dimitte me, ut plan-* Greg. lib. 17. mor. ca. 45.
gam paululùm dolorem meum. Quia nisi à reatu culpa, quo nos ligavimus, misericorditer dimittemur, 45.

dimittemur, perfectè flere non possumus, hoc quod in nobis ipsis, contra nosmetipsos dolemus: sed tunc veraciter reatus nostri dolor plangitur, cum tenebrosa illa inferni retributio, intento timore prævidetur.

Greg. li. 9. mor. cap. 44. in cap. 10. Iob. Sed sicut moderata afflictio lacrymas exprimit, ita immoderata subducit; quâ meror ipse quasi sine merore fit, qui afflictio mentem devorans, sensum doloris tollit;

Ibidem. Sæpè namque peccator iniquitatis suæ vinculis ita constringitur, ut pondus quidem peccatorum toleret, sed tamen, quia tolerat, ignoret. Sæpè autem si cognoscat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non potest, ut hunc in se mente liberâ, & conversatione integrâ persequatur. *Flere ergo dolorem suum non valet, qui & iniquitatis suæ reatum considerat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere, hunc & genere nequaquam vacat: flere dolorem suum non valet, qui primæ quidem consuetudini contraire nititur, sed tamen adhuc succrescentibus desideriis carnis gravatur. Hujus doloris præsentia Prophetæ mentem cruciaverat, cum dicebat, dolor meus contra me est semper, quoniam iniquitatem meam ego pronunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Tunc igitur ad plangendum dolorem nos Dominus dimittit, cum & mala nobis, quæ fecimus demonstrat,*

monstrat, atque ad hæc eadem fienda quæ cognoscimus, adjuvat.

Hoc solum ergo Domine, præsta, quod deprecor: Dimitte me, ut duobus mensibus circum- Iudic. 11
eam montes, & plangam cum sodalibus meis.

Sexaginta dies plangere nobis demonstrat Chryf. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Iephte. *planctum præsentis vitæ, dicente Domino: hom. de*

Desertum ergo plangimus hujus mundi (desertum enim dicitur res ubi non manetur) quia ergo hîc non permanetur, desertum dicitur. Plangendum est ergo in vitâ istâ caducâ, ruinis plenâ, casibus obvolutâ; ut cum plangimus, suscipiat Dominus immolationem animæ nostræ.

Vitam sapient, & intelligerent, ac novissima
providere! Deut. 32.

XIV.

Vtinam saperent, & intelligerent,
ac novissima providerent!

Deut. 32.

PRô pudor! usque aded est homini mens cæca
futuri,
Vt nisi quæ videat, nulla pericla putet?
Scilicet hoc sapere est, tantum præsentibus angi,
Nec procul aspectis consuluisse malis!
Ante tubas, Miles, dicto parat arma duello;
Cùm sonuere tubæ, serius arma parat:
Navita, quas captat, præfagus prospicit auras,
Anchora velivolam nec remoratur iter:
Quas veniente metet segetes æstate colonus,
Credidit excultis, antè, colonus agris.
Provida quin etiam metuens formica senectæ,
Vectat in annonam paucula farræ suam.
O quid agris, gens eventus ignara futuri?
Tempora, quæ venient postuma, nullatimes?
Stamina perpetuo fors nent adamantina filo,
Aut cessant triplices volvere pensa colus?
Falleris; ah! nulli datur has placasse sorores;
Una licet parcat, de tribus, una secat.
Fœdera fors pacto sanxere perennia clavo,
Concordes stabili vitæq; morsque, fide?
Falleris; ah! nimium tibi pacta faventia fingis;
Fœdera, mors numquam, vitæq; certa colent.

Antè, nivem fidis lambent incendia flammis
 Iurâq; sædisfragis sanciet Auster aquis.
 Antè, dies nocti, pacem nox antè, diei
 Servet; & infestis accubet agna lupis.
 Omnia letifero latè Mors subjugat arcu,
 Quidquid & hoc Phœbi vescitur igne, rapit.
 Nemo venenatæ vitavit arundinis ictum,
 Omnis ab hâc cervix, cuspide, vulnus habet.
 Hic teneros Matrum necat inter brachia, natos;
 Aut cunas, tumultum, cæde recente facit.
 Hic pueros, alibi configit arundo puellas;
 Hic juvenes, illic funerat illa senes.
 Sirataq; jam nullo discrimine, funera miscet,
 Militis atque Ducis corpora mixta jacent.
 Nec micat auratâ tibi Cræse cadaver arenâ
 Pulcrior aut tuus est, pulcra Rebecca, cinis.
 Aspice, quid cineres sit Cesaris inter & Iri?
 Omnibus en color est unus, & unus odor.
 Quid juvat his igitur tantùm confidere rebus,
 Vita velut nullo limite clausa foret?
 Stat sua cuique dies, depleto ferrea fuso,
 Seriùs aut citiùs quemlibet urna vocat.
 Cogimur huc omnes, huc summus & infimus ordo
 Ibimus, emenso tempore quisque suo.
 Ac tum si vacuas animus simul iret in auras,
 Vt vapor in nebulas extenuandus abit!
 Morsq; foret nostræ quoque meta novissima vitæ,
 Mors simul amborum corporis atque animi!
 Quàm bona mors esset posituris morce dolores,
 Quos modò vita dedit, quosq; futura dabit!
 Quilibet

LIBER PRIMVS. 125

Quilibet exiv: iam letus properaret ad horam,
 Et puto, vivendi vix superesset amor.
 Sed dolor, heu! non est mors ultima linea rerum.
 Non necat hic animum qui cremat ossa rogas.
 A postquam è terris anima exhalata recessit,
 Iudicis extemplò sistitur ante pedes.
 Ille sedet justumq; & inexorabile Numen,
 Flammâq; sunt oculi, flammâq; fulva caput.
 Illa (tremens, metuensq; oculos attollere Cælo:)
 Durâ catenatâ vincula mente gerit.
 Ille sinus animi, fibrâsq; introspicit omnes,
 Quodq; latei tacitum nocte favente nefas.
 Illa scelus, convicta, suum pudibunda fateretur,
 Nec videt, effugio, quem perat, esse locum.
 Ille simul Iudex, testis simul, & simul actor,
 Comperti statuit criminis esse ream.
 Illa memor nullis hanc flecti questibus aulam,
 Heu! frustra effusus se sepelit lacrymis.
 O, quis tunc animæ sensus, quæ cura relicta,
 Nullus ubi pro se, jure patronus agit!
 Nempe vocat mōtes & inhospita culmina, cautes,
 Antrâq; queis trepidum condat opera caput.
 O Anima! ô Iudex! ô non placabilis urna!
 Quis secum hæc meminit, nec citò dirigit?
 Sed nondum hoc tanti clauduntur sine dolores;
 Altera adhuc restant, vitæque, morsq; super:
 Vita perennanti quæ secula protrahet ævo,
 Mors longa extremum non habitura diem.
 Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis?
 O quibus, ô quantis affluet illa bonis!

illa,

126 PIA DESIDERIA

*Illa, suas pascit Divino nectare mentes;
 Hec, miscet liquidâ pocula plena pice.*
*Illa, Chely Angelicâ vel gutture carmina fundit;
 Hec, gemit horrendus exululata sonis.*
*Illa, agit aeternas cœlo plaudente, choreas;
 Hec, salit ad colubros, sœva Megæra, tuos.*
*Illa, nec æstivis, gelidis nec aduritur astris;
 Hec furit immitis igne gelique vadi.*
*Illa, per ætherios agit omnia mollia campos;
 Hec, agit æterni triste laboris opus.*
*Illa dolorum expers, mala nulla, nec aspera sentit;
 Hec, patitur dirum quidquid Avernus habet.*
O felix opibus, felix tot vita triumphis!
O gravis, ô tantis mors metuenda malis!
Vel tua, vel tua, nos dubio manet alea jactu;
Alea, non aliâ projicienda vice.
*Ah subeant vestri gemine sic pectora curæ,
 Vt semel alterius fors obeunda cadet!*

Vinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent! Deut. 32.

O GENS sine consilio & sine prudentiâ! *Bonav. opusc. de contemptu sæculi.*
Vinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent!

Saperent, damnatorum multitudinem; salvandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

Intelligerent, tria; scilicet peccatorum multitudinem, bonorum omissionem, & temporis amissionem.

Providerent, tria; scilicet mortis periculum, extremum iudicium & æternum supplicium.

Sed oculos non vis habere nisi in præsentia. *Aug. in Psal. 48.*

Perversa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondit sibi mala sequentia, quia prævidere futura refugit, quæ præsentem lætitiâ perturbant; dumque in præsentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud quàm clausis oculis ad ignem vadit? & indè dicitur per Paulum: *qui gaudent tamquam non gaudentes sint;* quia etsi qua est præsentis tēporis, ita est agenda lætitiâ, ut numquam amaritudo sequentis iudicii recedat à memoriâ; quatenus dum mens pavida extremæ ultionis timore transfigitur, quantum nunc præsens lætitiâ tantum

D. Greg. hom. 39. in Euâg.

tantum potest, ira subsequens temperetur: si extrema mala nostra formidolosè & indefinenter aspiciamus; juxta hoc quod per quemdam sapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in aeternum non peccabis.*

Speculo
peccat.
c. 5. Tom.
9. Aug.

Sed quæ sunt novissima tua, quæ providere sollicitè debes? summa totius providentiæ est, utique illa terribilis hora, in quâ, misera anima tua, ex hoc corpusculo corruptibili timens est egressura, in illâ nimis metuenda extremâ horâ; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladiis & armis auxilium ferre? Non enim erit tunc, qui consoletur te ex omnibus charis tuis, respicientibus etiam ad auxilium & adjutorium hominum; sed refugium tuum tantummodo est apud Deum. Reduc ergo fili mi, sedulus in memoriam illum extremum exitus tui diem, & antequam misera anima tua, de carcere carnis exeat, provideat, quod vadat. Quando enim homo fit non homo, hoc est quando ægrefcit; ægrotando ægritudo crescit; peccator expavescit; cor contremescit; caput obstupescit; sensus evanescit; virtus exarescit; vultus pallefcit; facies nigrescit; oculi tenebrescit; auris surdescit; nasus putrescit; lingua fatiscit; os obmutescit; corpus tabescit; caro marcescit. Tunc carnis pulcritudo fœtor efficitur, & putredo tunc solvitur

tur in cinerem , & vertitur in vermem.

Post hominem vermis , post vermem factor & horror:

Sic in non hominem vertitur omnis homo.

Age jam , cum ad illud ultimum Iudicium Prosper
venerimus , ab eo Iudice iudicandi , qui nec lib. 3. de
falli occultatione criminum potest , nec ad vitâ cõ-
impunitatem promerendam muneris alicu- templar.
jus oblatione corrumpi ; cum cœperint om- cap. 12.
nium secreta revelari , & non solum actus ac
verba , sed etiam ipsa cogitationes ostendi ;
quid faciemus sub tanti Iudicis maiestate ?
quid excusationis obtendere poterimus ? quâ
nos defensionis arte purgabimus ? quæ nos
bis subventura est pœnitentia , quam in hâc
carne contempsimus ? quæ nos defensura sunt
opera bona , quæ in hâc vitâ non fecimus ? ad
quos Apostolos , aut ad quos alios Sanctos
confugituri sumus , quorum exempla simul
ac verba despeximus ? An fortè aliquos ibi
fragilitas corporis excusabit ? sed excusationi
eorum reclamabunt omnia sanctorum exem-
pla , qui cum fragilitate carnis , in carne vin-
centes , quod fecerunt , utique fieri posse , do-
cuerunt. Quid ergo responsuri sunt , si eis Do-
minus dicat ; si potuistis , quare non restitistis
desideriis peccatorum ? si non potuistis , qua-
re meum , contra peccata , non quaesistis au-
xilium ? Nonne ad hæc obmutescantibus , &
quid excusationis referant non habentibus ,
dicet :

dicet: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium, ubi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hæc & his similia libenter audire vel legere, jugiter ante oculos mentis adducere; cogitare, quale malum sit, ab illo gaudio divinæ contemplationis excludi; beatissimâ Sanctorum omnium societate privari; fieri patriæ cœlestis extorem; mori vitæ beatæ, morti vivere sempiternæ; in æternum ignem, cum diabolo & angelis ejus expelli, ubi sit mors secunda, damnatis exilium, vita supplicium; non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat; exundantis incendii terribiles crepitus pati; barathri fumantis amarâ caligine oculos obscari; profundo gehennæ fluctuantis immergi; edacissimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & multa similia cogitare, nihil est aliud, quàm vitis omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

Cap. 7.
Speculi
peccat.
tom. 9.
August.

Attende ergo, in illâ terribili horâ de quâ loquimur, misera peccatoris anima. Quando de mundo exitura & itura es; aderunt mox ministri, maligni illi scilicet diaboli, illa verè tartarea monstra velut leones rugientes ut rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorem miseriæ & tribulationis; tremor,

timo r

timor angustiae & confusions; dolor horrendae visionis; tremor tremendae mansionis; locus flentium, ubi stridor dentium, ubi morsus vermium, ubi clamor dolentium, ubi luctus gementium, ubi est vox clamantium peccatorum & dicentium; *Ve, ve nobis filii Evæ?* quid tunc proderit scientiae jactantia, sæculi pompa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas?

Dic mihi, ubi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? quid ex eis remansit nisi cineres & vermes? Attende diligenter, quid sunt, quid fuerunt? homines fuerunt sicut tu, comederunt & biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt.

[Imò] molliùs educata corpora graviùs foerent post mortem.

Aspera non Cyris, non Cræsis Parca pepercit,

Hisq; etiam, nuper sub quibus orbis erat.

Te quoque, Alexander, victor grassate per orbem,

Perdidit immodici copia sumpta meri.

Inter defunctos, quidnam est discriminis? Ossa

Et cineres Iri, Tantalidisque, pares.

Par Constantino famulus meus (hic ego tantum

Excipio tumultum) dives, inopsq; pares.

Atq; hic ista quidem. Ast alio que condit in ævo,

Vltima lux pravis, quis memorare queat?

Horrida flamma, gravis caligo à luce remotis,

Verms, qui memores criminis esse facit.

Bern. li.
medit.
cap. 2.

Petrus
Damas.
epist. ad
Blancā
cap. 30.
Nazian.
de ex-
terni
hominis
vilitate.

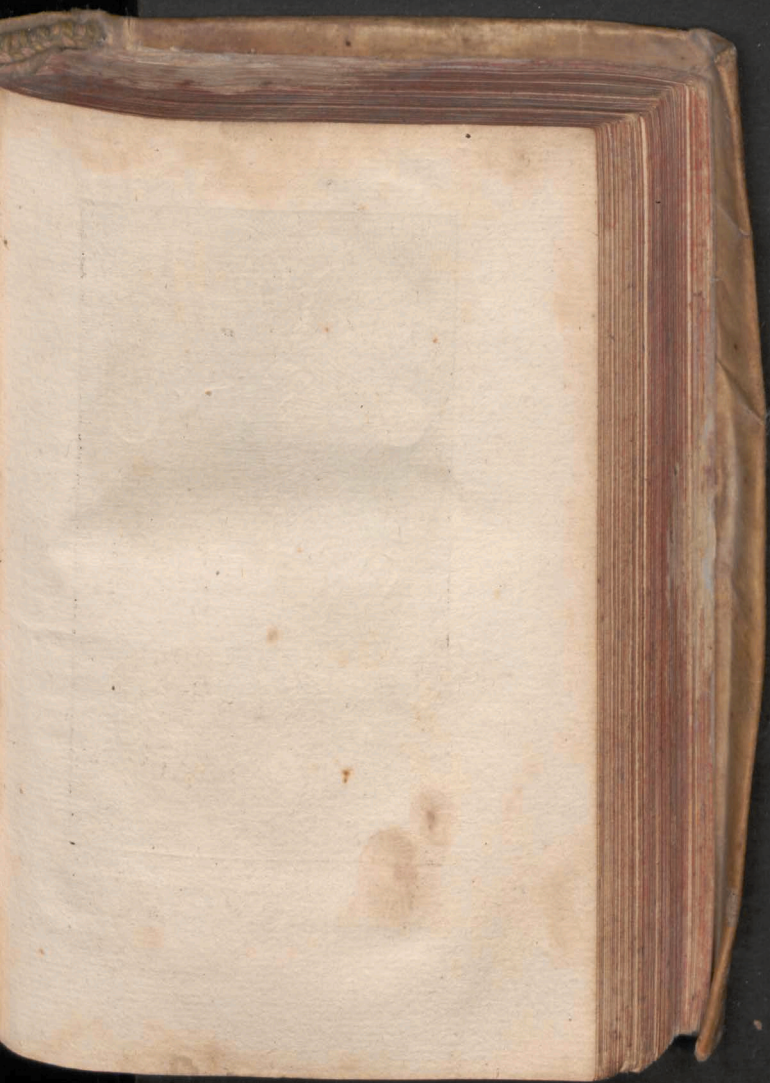
Non natum esse, tibi melius, scelerate, fuisset,
 Aut natum, prorsus more perire fera,
 Quam, mala tot passum in terris, seruosq; dolores;
 Post, graviora iterum, tempus in omne pati.
 Atque utinam matris me mors rapuisset in alvo!
 Nam tenebræ nato, mox mihi fletus erat.

Ergo, ô anima, sive vigiles, sive dormias,
 semper in auribus tuis illa horribilis tuba re-
 sonet: *Surgite mortui, Venite ad iudicium.* O a-
 nima numquam excidat à tuâ memoriâ: *Ite*
maledicti in ignem æternum: Venite benedicti,
percipite Regnum. O quid potest lamentabilius
 & terribilius cogitari quàm *Ite?* & quid dele-
 tabilius exprimi, quàm *Venite?* duæ sunt vo-
 ces, quarum nihil horribilius unâ, & nihil
 jucundius alterâ poterit audiri.

August.
 foliloq.
 cap. 3.

Defect in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psalm. 30.

Defecit in dolore vita mea, & anni
mei in gemitibus. *Psalm. 30.*

HOc erat ergo meis dominans Natalibus asirū,
Vt mihi lux fausta nulla rediret ave!
Quam levis optati me temporis aura fefellit;
Dum toties repeto; Crastinus albus erit.
 Nec tamen albus adhuc mihi crastinus ille refulxit;
Quin, qui prateriit proximus, ater erat.
 Credideram alternos vitæ succedere casus,
Inq; vices letis cedere mœsta locum.
 Viq; serenato detergis nubila cœlo,
Cum revehis clarum Cynthie pure diem;
 Viq; maris reparas fugitivos, Cynthia, fluctus,
Cum tingis refluo littora sicca salo;
 Sic ego venturi non felix temporis augur,
Omnia pro votis rebar itura meis.
 At mea, quàm dispar, quantoq; severior illi,
Quas dat nupta viro, tristitia est lacrymis!
 Coniuge defuncto, bis denis mensibus, uxor
Sola domi queritur, conjugis orba, necem.
 Post decimum finitur lugubria ponere mensē,
Et peplum niveâ vertere triste togâ.
 Quis mihi transactus semel est sine luctibus annus?
Quis vacuus mensis? quis sine nube dies?
 Nulla meis lex dat finemve, modumve, querelis;
 Nil nisi continuus sit mea vita dolor.

136 PIA DESIDERIA

Et planctu & lacrymis gemituq; absimitur om-
 Ipsaq; pars minima est vita caduca, sui. [nis;
 Sæpe quidem rabidis sunt æquora turbida ventis,
 Sed brevis est, quoties magna procella furit.
 Quas rapiunt sylvis brumalia sidera frondes,
 Compensant viridi tempora verna comâ.
 Iuppiter obscuris cùm condidit æthera nimbis,
 Letior innubi mox redit ore dies.
 Iuncta catenatos nectunt mihi funera luctus,
 Demptra nec est ullo symphysis atra die.
 Mœstaq; nec festo cessavit tibia cornu;
 Pectus, ebur; pugni, plectra; querela, fides:
 Hæc cytharâ, soles; hoc transigo pectine, noctes;
 His fidibus, vitæ tempora fallo meæ.
 O quoties victo suspiria pectore rupi,
 Cùm cuperem tacito mergere verba sinu!
 O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis,
 Lunâque quanta fuit, planctibus acta fuit!
 Ne gemerem, memini, toties monuistis amici,
 Multiâque, ne gemerem, credite, facta mihi.
 Libera lætitiæ suasistis frena remitti,
 Illicò lætitiæ libera frena dedi.
 Ast ubi singultum compefcere risibus opio,
 Risibus, heu, gemitus obstrepuere meis!
 Sæpe, volens placidas somno traducere noctes,
 Perpetuò vigiles obruor imbre genas.
 Dùmq; diu nimium suspensos comprimo fletus,
 Heu, mare perruptis effluit aggeribus!
 Flumina, vos testes; vos, nota cubilia, sylvæ;
 Vosq; cavæ valles; conscia vosq; iuga;

LIBER PRIMVS. 137

Vos testes, quoties suspiria vincere tentans,
 Victa, reluctanti murmura corde dedi.
 Quam etiam auditis permota ululatus Echo;
 Quæstibus audita est aggemuisse meis.
 Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,
 Flevimus inq; vices, planximus inq; vices.
 Ut Pandionie sibi dant responsa sorores,
 Cum cæsum, thalami labe queruntur Irym.
 Et sedet hinc Progne ramo miserabile plorans,
 Et sedet inde suum flens Philomela nefas.
 Alteraq; alterius sequitur suspiria questu,
 Admissum lacrymans, utraque crimen avis.
 Talis et Alcione cum naufraga vela mariti
 Nequicquam scopulis littoribusq; canit.
 Aut viduus, viridi nemoris sedet arbore turtur,
 Comparis eterno murmure fata gemens.
 Sic mihi fatidicæ nerunt quoque stamina Divæ,
 Ut mihi Sol, nitido sidere, nullus eat.
 Viq; adimant nullos, lamenta perennia luctus,
 Aut cesset, causâ deficiente, dolor.
 Sed fuit ut prima, gemitus, vox prima loquelæ;
 Sit gemitus vite vox quoque summa meæ.

*Defecit in dolore vita mea, & anni mei
in gemitibus. Psalm. 30.*

Hieron. **Q**VAMDIU est hîc in præfenti vitâ, habet
in Pſal. 30. gemitum & fletum unusquisque homo.
Aug. lib. 21. de civit. Dei cap. 14. Homo non à riſu orditur hanc lucem, quid
malorum ingreſſus ſit neſciens, prophetat
quodammodo: ſolùm, quando natus eſt, fe-
runt riſiſſe Zoroaſtrem, nec ei boni aliquid
monſtruoſus ille riſus portendit. Prorſus
quod ſcriptum eſt *grave jugû ſuper filios Adam
à die exitus de ventre matris eorum uſque in diem
ſepulture in matrem omnium.*

Aug. ſer. 28. de verb. Apoſt. Vnde interrogemus pueros qui naſcun-
tur, quare à ploratu incipiant: naſcitur &
ſtatim plorat, & poſt neſcio quot dies ridet.
Quando plorabat naſcens, Propheta ſuæ ca-
lamitatis erat, lacrymæ enim teſtes ſunt mi-
ſeria.

Nazian. *Hoc homini tantùm firmum eſt expèrſq; ſenectæ,
carm. de human. natur. Indè ex quo naſcens fletibus ora rigat;
Per lacrymas teſtans, quas vitæ in limine fundit,
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Eſt Regio (ut quondam Cretæa) ignara ſerarum;
Eſt alia, hybernæ neſcia terra nivis:*

*At, vacua adverſis quod vitæ tempora rebus
Clauſerit, haud quiſquam dicere jure poteſt.
In hujus vitæ miſeriam intraſti lugens, dies
tuos in dolore & ærumnâ pertranſiſti; cum
luctu*

LIBER PRIMVS. 139

Inctu & labore hinc exiturus es. Intelligas er-
go, in quantum fit ingressus tuus flebilis, pro-
gressus tuus debilis, & egressus horribilis.

peccat.
Tom. 9.
August.
Eccl. 2.

Risum reputavi errorem, & gaudio dixi: Quid frustra deciperis?

Domini vox est ad suos dicentis, *Vos plorabit* & *plangetis, seculum autem gaudebit: Vos tristes eritis.* Timenda sunt Christianis præsentis sæculi gaudia, & opranda pro devotione mœstitia.

Chryf.
serm. de
martyri-
bus imi-
tandis.

Lætitie enim tantum nomen habent, cum omnia sint in tristitiâ.

Chryf.
hom. 54.

Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati.

2. Cor. 5.

An non est meritò ingemiscendum, quòd sumus in regione alienâ, & in Coloniam procul à patriâ positam amandati?

Chryf.
hom. in
Psal. 115.

In abscondito plorabit anima mea: plorans plorabit & deducet oculus meus lacrymam.

Hiere. 13

Assèverant Turturem castam & amatricem comparis esse, ita ut si quando evenerit, ejus masculum ab Aquilâ sive Aucupe capi, non se commiscere alteri, sed ipsum cupere, & ipsius præstolari adventum, & in amoris ejus expectatione pendere. Hujus Turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum, dicens: *Vox turturis audita est in terra nostra.* O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes! ò gemitus cœlestem sponsum CHRISTVM ad semetipsum adducens!

Chryf.
tom. 5.
homil.
de virtu-
te.

Hugo de S. Victo. ferm. de assumpt. Mar. tom. 2. Vox turturis, amori canit & dilectioni; & habet singularem dilectionem turtur, cui canit, vel præfenti gaudium, vel absenti affectum. Igitur vox turturis tota de amore, & non novit aliud præter amorem turtur. Et quid sonat vox turturis? quam significatione habet vox turturis? quid dicit? Vnū est quod sonat vox turturis, & semper illud sonat & resonat, & non fastidit umquam. Numquam turtur vocem suam variat, numquam canticum suum mutat, semper idem canit qui semper idem diligit. O vox turturis quàm dulcis es! & quis dignus erit audire vocem turturis? in solitudine canit turtur, & semper turtur solitudinem diligit, quia singularem dilectionem quærit. Non audietur in plateis vox ejus, neque foris clamorem suum proferet. Intus resonat, intrinsecus canit & non possunt audire turturem, nisi qui intus sunt; qui elongant in solitudine, qui secretum inhabitant.

Bern. ser. 59. in Cant. Donec [autem] homines pro Dei cultu, mercedem tantum in terrâ, & tantum terram acceperunt, minimè se cognoverunt peregrinos; nec more turturis ingemuerunt. ita tamdiu non est vox turturis audita in terrâ nostrâ. Vbi ergo Regni Cælorum promissio facta est, tunc primum manifestè sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque jam Anima CHRISTI præsentiam suspiraret,

LIBER PRIMVS. 141

ret, Regni dilationem molestè ferret, desideratam patriam gemitibus & suspiriis à longè salutaret, nōne tibi videtur, vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis, quæcumque anima in terris ita fecisset? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita est in terrâ nostrâ. Quid ni moveat mihi crebras lacrymas & gemitus quōdianos CHRISTI absentia? Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Laboravi in gemitu meo, tu scis, sed beatus qui dicere potuit; *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* Non solum autem mihi, sed & omnibus, qui diligunt adventum ejus, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est quod ipse agebat: *numquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, & tunc lugebunt:* ac si diceret; & tunc vox turturis audierur. Ita est, IESU bone, venerunt dies illi; nam & ipsa creatura ingemiscit & parurit usque adhuc, revelationem filiorum Dei expectans: non solum autem illa, sed & nos ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes Redemptionem corporis nostri. Neque vacui gemitus quibus è cœlo tam misericorditer responderur. Propter misericordiam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus. Fuit & in tempore Patrum, vox ista gementium: sed rara, & penes quæque

quemque suos gemitus. Vnde & dicebat quis:
Secretum meum mihi, secretum meum mihi; At
ubi palam clamatum est, *Quæ sursum sunt*
querite, ubi CHRISTVS est in dexterâ Dei se-
dens, ad omnes jam cœpit pertinere gemitus ille
surreptus, & una omnibus esse gemendi ratio.

LIBER
SECUNDVS.
DESIDERIA
ANIMÆ
SANCTÆ.

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. Psal. 118.

XVI.

Concupivit anima mea desiderare
justificationes tuas. *Psalm. 118.*

CO Elestem, dubitans, terrenumq; inter Amore,
Hereo, quod teneant carbasa nostra laius.
Inde vocor, revocorq; aliò, modò vellor utrimq; ;
Nutat ut ancipiti quassa carina solo.
Ambiguum faciunt Amor hic, Amor ille duellum,
Impediuntq; suo sistere vota loco.
Sic satis, ab! tandem mala tot fastidia passa,
Et sinar ad portus spem revocare suos!
O Deus! aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tue! [ptas;
Non nego; quod lubeat, magna est, optare volu-
Et modò posse volo dicere; nolo, modò.
Frena nihil patitur minus, atque libido vorendi,
Nec se lege sinunt libera vota premi.
Ut vagus exultim lorisq; lupisq; solutus
Quoslibet in pastus currere gaudet equus:
Ut ruit, & letis lasciva volutat in herbis
Corpora, deposito bucula fessa iugo:
At ubi mox revocat consueta ad aratra colonus,
Excitit ille lupos, excitit illa jugum.
Scilicet expetitur libertas una vorendi,
Que satis est, quamvis utilitate vacet.
Sic Phaëton, patrie ruiturus ab axe quadrigæ,
Appetis ignotos flectere rector equos.

Sic

146 PIA DESIDERIA

Sic quoque non solitis dum niteris altiùs aliis
 Icære, subjectis labere mersus aquis.
 Quàm variâ Superũ lassas prece tundimus aures?
 Cœlitibus, puto nos sæpè movere jocum.
 Ille vovet nuptiam, nuptiæ vovet ille sepulcrum;
 Hic sobolem nasci postulat, ille mori:
 Ille Patri mortem, Patri rogat ille salutem;
 Hic fieri juvenis supplicat, ille senex.
 Vix, puto, consentit centum de millibus unus;
 Quin aliquis voto disidet ipse suo.
 Denique quid Superos oret, pars maxima nescit,
 Tam vaga quisque sibi vota, precèsq; facit.
 Sic ubi jam gravidas stimulant fastidia Matres,
 Obscenam satiant fercla pudenda famem:
 Scilicet expeitur modò calx, modò creta palato;
 Et modò, quæ stomacho displicuère, placent.
 Quid desideris ultra tor inanibus uror?
 Quid jaculor nullo votaq; spesq; scopo?
 Este procul gemitus, procul anxia turba, timores,
 Sollicitaq; preces, vota q;, spesq; procul.
 O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
 Aut solo caleat legis amore tue.

Concupivit

LIBER SECVNDVS. 147

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas! Psal. 118.

MIRVM est, quomodo concupiscatur desiderium; nec fit in nobis, cuius concupiscentia jam fit in nobis. Quis nesciat in homine esse concupiscentiam, in homine desiderium? cur ergo concupiscitur, ut habeatur, quasi forinsecus inferatur? aut quomodo haberi eius concupiscentia, sine ipso potest, cum non sit & ipsum quid aliud, quam concupiscentia? Nam & desiderare, procul dubio concupiscere est. Quis enim iste mirabilis atque inexplicabilis languor? & tamen est; nam & ægrotus qui fastidio laborat concupiscit utiq; desiderare cibum, dum concupiscit non habere fastidium. An aliud est concupiscere, aliud desiderare? non quod non sit concupiscentia desiderium, sed quia non omnis concupiscentia desiderium est; concupiscuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur: nam concupiscendo fruitur homo rebus quas habet; desiderando autem, absentia concupiscit. Desiderium ergo, quid est, nisi rerum absentium concupiscentia? sed Dei iustificationes absentes esse quomodo possunt? An & quando sciuntur, & non fiunt, absentes habendæ sunt? sæpè enim
K quid

quid agendum sit, videmus; nec agimus, quia non delectat ut agamus, & concupimus ut delectet. Prævolat intellectus; & tardè sequitur, & aliquando non sequitur, humanus atque infirmus affectus. Idè ergo desiderare concupiscebat, quæ bona esse cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit videre rationem.

Aug. in
Pfal. 118. Non dixit [autem] concupivi iudicia; sed, concupivi desiderare: sicut enim vitâ vivere, plus est, quàm vivere (vivere namque commune etiam hujus est vitæ; vitâ autem vivere, Beatorum est) sic concupiscere ut desideremus iudicia Dei, plus est, quàm desiderare iudicia; concupiscimus enim desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderium, sed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate desiderii iudiciorum suorum, sobrium auget affectum; cùm autem peccamus, non concupiscimus desiderare iudicia Dei. Vnde etiam Dominus non otiosè ait; *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*; non solùm desiderans, sed etiam geminato desiderio concupiscens remissionem tribuere peccatorum. Concupiscamus ergo & nos desiderare iudicia Dei.

Origen.
prolog.
in Cant. Nam sicut dicitur aliquis carnalis Amor, quem & Cupidinem appellaverunt Poëtæ, secundùm quem qui amat, in carne seminat: ita est & quidam spiritualis Amor, secundùm quem

LIBER SECVNDVS. 149

quem & ille interior homo amans in spiritu
feminat.

[Iam] discerne petitionem cordis tui, à Aug. in
petitionibus carnis; discerne quantum po- Psal. 36.
tes. Verbi gratiâ: cœcus est, corpore; rogat
ut illuminetur: Petitio hæc carnis. Infirmâ-
tur, rogat se saluum fieri; saluus fit moritu-
rus; & ista petitio carnis est, & si quæ sunt
talia. Petitio cordis quæ est? sicut petitio car-
nis est, velle sibi præparari oculos, utique ad
videndam istam lucem (quæ talibus oculis
videri potest) ita petitio cordis, ad illam lu-
cem pertinet; *Beati mundi corde, quoniam ipsi
Deum videbunt.*

Sed homo, quasi pullum onagri se libe- Greg. ca.
rum natum putat; nam qui implere cuncta 15. in c.
quæ desiderat per effrenatam libertatem 11. Iob.
quærit, quid aliud, quàm pullo onagri esse
similis concupiscit; ut disciplinæ hunc lora
non teneant, sed audenter vagus per sylvam
desideriorum currat?

Mens quoque nostra rebus mutabilibus Greg. ca.
subdita, & à semetipsâ variatur. Nam quæ- 22. in c.
rens, quod non habet, anxia percipit; cùmque 7. Iob.
habere cœperit, tædet hanc percepisse, quod
quæsiuit. Amat sæpè quod despexerat, de-
spicit quod amaverat. Diu quærit, ut parum
quid de summis inueniat, sed ad consueta ci-
tius relabens, nec parùm in his quæ inueni-
rit, perseverat.

Greg. Nos enim, nati in hujus peregrinationis
 hom. 36. ærumnâ, huc fastidiosi jam venimus; nesci-
 in Euâg. mus quid desiderare debeamus.

Aug. de Ac planè quid oremus, sicut oportet, ne-
 orando scimus. Alius vult conjugari; alius conjugio
 Deo E- viduatus deinceps continenter eligit vivere;
 pist. 121. alius nullum concubitum nec in ipsis nuptiis
 ad Probâ experiri:

cap. 5. Et ego inhiabam honoribus, lucris, con-
 August. jugio, & tu irridebas.

Confess. Certè, qui dicit in oratione, verbi gratia:
 6. cap. 6. Domine multiplica divitias meas; aut, da
 Aug. de mihi tantas, quantas illi vel illi dedisti; aut
 orando honores meos auge; aut fac me in hoc sæcu-
 Deo c. 12. lo præpotentem atque clarentem, vel si quid
 Epi. 121. hujusmodi est; & hæc dicit, eorum habens
 ad Probâ concupiscentiam, non id attendens, ut ex
 his, secundum Deum profit hominibus,
 puto eum non invenire in oratione Domini-
 cã, quo possit hæc vota coaptare: Quamob-
 rem pudeat saltem petere, quæ non pudet
 cupere; aut si & hoc pudet, sed cupiditas
 vincit; quanto meliùs hoc petitur, ut etiam
 ab isto cupiditatis malo liberet, cui dicimus:
libera nos à malo.

Chryf. Vides [ergo] aviditate omne malum exor-
 in Epist. tum, cum ipsum desiderium videlicet, non
 ad Ro- sustineat intra proprios terminos consistere?
 man. ca. Quidquid enim terminos à Deo statos trans-
 1. hom. 4. greditur, id absurdarum ac minimè legitima-
 rum

LIBER SECVNDVS. 151

rum rerum appetens est. Quemadmodum enim fieri sæpè videmus, ut qui ciborum appetitionem amiserint, terram ac lapillos comedant, quiq̃ impotenti siti correpti fuerint, ii & cœnum quoque nonnumquam ad bibendum appetant;

Sic cor meum, cor vanum, vagum & instabile dum suo ducitur arbitrio, & divino caret consilio, in seipso non potest consistere, sed omni mobili mobilius, per infinita distrahitur, & hac atque illac, per innumera discurrit; & dum per diversa requiem quærit, non invenit, sed in labore miserum, à requie vacuum manet: sibi non concordat, à se dissonat, à se resilit, voluntates alternat, consilia mutat, ædificat nova, destruit vetera, destructa reedificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat & ordinat; quia vult & non vult, & numquam in eodem statu permanet.

Sed allide Domine concupiscentiam meam dulcedine tuâ, quam abscondisti timentibus te, ut concupiscam te concupiscentiis sempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior gustus ponat amarum dulce & dulce amarum.

Bern.ca.
9. medit.

August.
cap. 12.

Vitam dirigantur vie mee ad custodiendas ju-
stificationes tuas! Psalm. 118.

XVII.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas!

Psalm. 118.

Quò ferar? ambiguos aperit mihi semita calles;
Semita non uno tramite secta vias.
 Illa tenet dextram, partem tenet illa sinistram,
Hæc tumet in clivos, vallibus illa cadit:
 Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,
Explicat illa vias, implicat illa dolos:
 Quoq; vel hæc tendat, vel quò se porrigat illa,
Exitus implexo sine videre verat.
 Non ita, quæ partes via se findebat in ambas,
Herculis ambiguum fecit euntis iter,
 Nec totidem refluxis Meander flectitur undis,
Ipse suis quamvis obuius erret aquis.
 Nec Labyrinthæi tanta est fallacia tecti,
Curva licet variis torqueat antra viis.
 Heu, graviora meos cohibent discrimina gressus!
En geminâ dubiam parte pericla premunt.
 Non ego quæ metuam divortia mille viarum;
(Solutus Dædaleâ, qui fuit æde labor)
 Sed præter varios curvis ambagibus orbes,
Nox etiam cæcis celat opaca vias;
 Nullâque se presso monstrant vestigia signo,
Quâ populus iriio calle, notavit iter.

154 PIA DESIDERIA

Et licet explorem prætenſis obviam palmis,
 Et vitæ obſtantes, tubera dura, petras:
 Vix ſatis inceptos auſim producere curſus,
 Sed retinent timidæ noxq̃; doluſq̃; gradum.
 Laſſus ut ignotâ cum fors regione viator
 Opprimitur nebula præcipitante diem:
 Nullaque jam toto collucent ſidera Cælo,
 Nec propè ſunt ulle, ruſtica tecta, caſe;
 Nullaque ſignato callem notat orbita ſulco,
 Vlla nec humano ſemita trita pede;
 Nec ſcit, an in ſylvas, an eat ruiturus in undas,
 Longius inceptam ſi paret ire viam:
 Tum loca clamoris late omnia vocibus implet,
 Paſtoris vocitans rure vagantis opem.
 Vtq̃; vel è ſtabulis tacituſq̃; quis audiat antris,
 Ingeminat longos, terque quaterque ſonos.
 Omnis at in ſurdas clamor volat irritus auras,
 Nullaq̃; Paſtoris verba remiſſa ſonant.
 O quis in his tendat mihi ſtamina fida pericli!
 Quis Deus, in tantâ, ſit mihi nocte Pharus?
 Inſolitas docuit clara columna vias:
 Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,
 Parvaq̃; Bethlemie duxit in antra domus.
 Quin recreant trepidos, fratrum duo ſidera, nautas;
 Tu quoque mi gemini Caſtoris ede facem.
 Gnoſtis aberrantem revocavit Theſea filo,
 Et fuit Hero tibi nocte, Leandre, Pharus.
 Ecce ego ſum Theſeus, vice tu mihi ſis Ariadnes,
 Herus agasq̃; vicem, quando Leander ero.
Afficit

LIBER SECVNDVS. 155

Aspicias ut multi, vaga turba, per avia currant;
 Et suus huc, illuc, quemlibet error agat?
 Hic cadit ignota praeceps regione viarum,
 Ille vago caecum tramite versat iter:
 Hic celerat cursus; hic passu deside lentat;
 Sapius ille suos fertq; refertq; gradus:
 Hic diversus abit; lateri latus ille propinquat;
 Hic comitis ductu fallitur, ille suo:
 Perpetuos aliquis vestigia flectit in orbés;
 Alter in obliquas volvitur usque vias:
 Hic ratus ad certam cursu se tendere metam,
 Decepto repetit limina prima pede:
 Denique in errorem facto ruit agmine vulgus,
 Quodq; tenere decet, vix tenet ullus iter.
 O Vtinam, recto tendat mea semita ductu,
 Nec dolus, infido iramite, fallat iter!
 Qualis at excusso fugit irrevocabilis arcu,
 Dum volat ad certum missa sagitta locum;
 Talis in-offenso festinet limite cursus,
 Quâ tua nempe monent tendere iussa, via.
 Esto igitur, mea lux, quoties jaculabere, nervus;
 Quemq; petis jaculis, sint tua iussa, scopus;
 Quâq; petiturus candemita signa sagittâ es,
 Illa ego sim digitis lecta sagitta tuis.

Vtinam dirigantur viae meae ad custodiendas justificationes tuas!

~ Psalm. 118.

Aug. li. 2. **H**IEREMIAS dicit: Scio Domine, quia non de oper. merit. *Est in homine via ejus; nec viri est ut ambulet & dirigat gressus suos.* Hinc & in Psalmis cum quidam dixisset Deo: *tu mandasti mandata tua custodiri nimis*, continuo, non de se praesumpfit, sed optavit ut faceret. *Vtinam, inquit, dirigantur viae meae ad custodiendas justificationes tuas!*

Ambr. in Psa. 118. **M**iles qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio Oton. 5. *viam carpit, nec voluntaria captat compendia, ne recedat à signis; sed itinerarium ab Imperatore accipit & custodit illud; praescripto incedit ordine, rectaque viâ conficit iter, ut inveniatur commeatum, parata sibi subsidia.* Hanc legem viandi esse praescriptam, Christo ducente, sanctis commeatibus, recognoscas velim. Profecti sunt enim & Patres nostri de terrâ Aegypti, per longa spatia terrarum, quorum stativæ omnes, mansionesque descriptæ sunt. Advertimus ergo quis has ordinaverit mansiones, quomodo ambulare oporteret filios Israel. Praebat enim illos, per diem, Deus in columnâ nubis; noctu,

LIBER SECVNDVS. 157

noctu autem in columnâ ignis, ut viam ostenderet ambulantis & tenebras dimoveret, lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

Multæ enim sunt viæ & multa genera viarum; magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè in multarum occurſu, errabit in viâ suâ, qui viarum discretione caruerit? Scrutemur proinde vias nostras, etiam vias demonum, vias quoque Beatorum spirituum, & vias Domini investigemus.

Bernar.
ferm. 11.
super
Qui habitat in adjutorio.

[Si enim] viam ingressus cum veneris ad compitum aliquod (& nescias quod iter ingredi debeas) stas & cogitas ipse tecum, utrùm primam, aut secundam, aut tertiam viam eligas quam sequaris, nec putas prius adoriendum iter quàm animo definiens; quanto magis animo debes ac mente consistere qui ad regnum caeleste tendis, & cogitare tecum, quia non omnis via illud ducit, non omnis eò dirigit ad Hierusalem illam quæ in cælo est. Sunt viæ quæ malos exitus mortis habent. Hæ sunt viæ de quibus legisti: *Quia sunt viæ quæ videntur viro rectæ esse, ultima autem ejus aspiciunt in profundum inferni.*

Ambr. in
Psal. 118.
O & con. 8.

Viæ igitur filiorum Adam in necessitate & cupiditate versantur. Ab utraque siquidem ducimur, & ab utraque trahimur, nisi quod videmur magis urgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas quidem specialiter

Bernar.
ferm. 11.
super
Qui habitat.
ter

ter corpori tribuenda videtur, nec simplex illa est, *sed anfractus habens plurimos*, plurimaque dispendia; nam compendia pauca admodum, si qua tamen. In his quoque docetur quàm necesse habeat clamare ad Dominum, non de necessitate, sed de *necessitatibus meis erue me*. Non modò ab hâc viâ necessitatis, sed ab eâ quoque quæ cupiditatis est, optabit educi, quisquis non furdâ aure monita Sapientis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis avertere*, & item: *post concupiscentias tuas non eas*. Hæ sunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, sed finem non habent, nisi cum demergunt in profundum.

Ibidem. Si invenisti vias hominum, illud quoque considera, ne fortè de his dictum sit: *Contritio & infelicitas in viis eorum*: ut sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caveamus; videamus, & fugiamus eas; siquidem via illorum, Præsumptio & Obstinatio. Quàm perverso & everso sunt corde filii hominum! quicumque sectantur vias Dæmonum, ingrediuntur Dæmonum vias. Hæc enim tota adversum nos spiritualium colluctatio nequitiarum est, ut nos seducant, ut nos inducant in vias suas, ut deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est eis. Quæ verò sunt sanctorum Angelorum viæ? Profectò illæ, quas unigenitus enarravit dicens:

LIBER SECVNDVS. 159

dicens: *Videbitis Angelos ascendentes & descendentes super filium hominis.* Ascensio igitur & descensio via illorum. Ascensio propter se, descensio vel potius condescensio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias suas, cum aperuit labia Prophetæ ut diceret: *Vniuersa via Domini misericordia & veritas.* Ita ad singulos, ita ad omnes communiter venit, in misericordiâ scilicet & veritate. *Ab his itineribus incurvati sunt colles mundi; superbi, Dæmones, Principes.*

Iste ordo est, alii præcedunt, alii sequuntur. Aug. in Psalm. Qui præcedunt exemplum se præbent sequentibus; numquid neminem sequuntur? Si neminem sequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipsum CHRISTVM. Et cernitis ordinatos gressus per Paulum Apostolum dicentem: *Imitatores estote sicut & ego CHRISTI.* Iusti attendendo eos qui se in bono præcedunt, imitando sequuntur. Quomodo sequuntur? *Videbunt iusti & timebunt.* Videbunt & timebunt sequi vias malas, cum vident quosque meliores, jam elegisse vias meliores; & dicunt in animo suo, quemadmodum solent dicere viatores, attendentes alios cum præsumptione ambulantes in viâ, ipsi adhuc incerti viâ, & quasi fluctuantes quo eant, dicunt sibi: non frustra illi hæc eunt, quando illd eunt, quod nos ire volumus,

volumus. Et quare cum magnâ fiduciâ hæc eunt, nisi quia illâc ire perniciosum est. Videbunt ergo justi & timebunt. Angustam viam vident illâc; hæc vident paucos, illâc multos; sed si justus es, noli numerare; noli numerare turbas hominum incedentes latas vias; noli eos attendere, multi sunt; pauci autem per viam angustam.

Greg. ca. 17. lib. 7. mor. in cap. 6. Job. Reproborum [siquidem] *semitæ* *semitæ* per *involutæ* sunt, ut pravis concupiscentiis dediti aut bona nulla appetant, aut appetentes infirmo desiderio ad hæc nequaquam mentis *liberos* *gressus* tendant. Rectâ enim aut non incipiunt, aut in ipso fracti itinere, adhæc minimè pertingunt, unde fit plerumque, ut ad morem suum, lassati redeant, seseque ab intentione animi in carnis voluptatibus sternant; sola quæ transeunt, cogitent; nulla quæ secum permaneant, curent.

Aug. in Ps. 139. *Caput circuitus eorum?* quid est circuitus ipsorum? ut circumeant & non stent, in gyrum eant erroris, ubi iter est sine fine: qui enim in longum it, aliunde incipit, alicubi finit; qui in gyrum it, nusquam finit. Ipse est labor impiorum, qui demonstratur in alio Psalmo evidentiùs: *in circuitu impij ambulat.*

Greg. li. 7. mor. c. 14. in c. 6. Job. Benè ergo de reprobis dicitur: *Involutæ sunt semitæ gressuum eorum*, quia recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta semper

LIBER SECVNDVS. 161

per mala replicantur, & quasi extra se tenfi, ad semetipfos per circuitum redeunt, qui bona quidem cupiunt, sed à malis nequicquam recedunt.

Et quidam cadunt extra viam; ut ille qui Bonavē: numquam fuit de Ecclesia. Quidam cadunt in Pf. 36. à viā; unde hoc: *Melius est viam justitiæ non agnoscere, quàm post agnitam retroire.* Quidam cadunt in viam, unde dicitur; *justus septies cadit in die.*

Sed est multa differentia inter casum Iusti Origen. & injusti: *Iustus inquit, cum ceciderit, non prosternitur.* Injustus, & qui spem non habet in Deo positam, si ceciderit, prosternitur, & non surgit, id est, si peccaverit non pœnitet, & peccatum suum emendare nescit. hom. 4. in Pf. 36.

*O tortuosas vias! vae animæ audaci, quæ speravit, si à te recessisset, se aliquid meliùs habituram! Versa & reversa; in tergum & in latera & in ventrem, & dura sunt omnia, & tu solus requies. Et ecce ades, & liberas à miserabilibus erroribus, & constituis nos in viâ tuâ, & consolaris & dicis; *Currite, ego feram, & ego perducam, & ego ibi feram.** August. confel. 6. c. 16.

Meliùs dirigebantur à Domino gressus eorum, Ambr. in quibus per noctem, ignis columna lucebat, Psal. 36. per diem, nubis. Et tu merere factis, votisque depofce, ut gressus tui à Domino dirigantur, ne moveantur pedes tui. Cavendum est quoque ne rectam semitam derelinquas, & diverticula

diverticula te viarum tortuosarum decipiant. Ided dicit: Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Rectas faciamus animorum semitas ne labamur, ne effundantur gressus nostri sicut uxoris Loth, quæ post se respexit, & gressus tenere non potuit, sed effusi sunt. Non effundantur sicut Ægyptiorum, quorum gressum, maris fluctus effudit. Nonne de his pulcrè dixeris, effusi sunt gressus eorum, quos benè vixisse pœnituit?

Ambr. in
Psal. 38.

O qui dereliquisti semitas rectas, abeundo in vias tenebrarum! ò qui latamini in malis, & gaudetis in everfione mala, quorum semitæ prave, & flexuosi cursus eorum sicut lubricus & flexuosus author ipsorum, cur odisse cœpistis viam rectam! Non vos direxit Dominus.

August.
foliloq.
cap. 4.

O Domine qui es lux, qui es via, veritas & vita, in quo non sunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux sine quâ tenebræ; via sine quâ error; veritas, sine quâ vanitas, vita sine quâ mors: Dic verbum, Domine; fiat lux, ut videam lucem & vitem tenebras: videam viam, & vitem invium: videam veritatem & vitem vanitatem: videam vitam, & vitem mortem. *Illuminare, inquam, illuminare huic cœco, qui in tenebris & in umbrâ mortis sedet, & dirige pedes ejus in viam pacis!*

Nyssen.
orat. 4.
in Cant.

[Fac] ut anima [inea] telum sit in manu potentis ad scopum supernum directum, [scio]

LIBER SECVNDVS. 163

[scio] esse eundem & sponsum nostrum & sagittarium; [fac] eandem item animam esse sponsam & telum, quâ ille tamquam telo utatur, dum eam bonum ad scopum dirigit.

Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Psalm. 16.

XVIII.

Perfice gressus meos in semitis tuis:
ut non moveantur vestigia mea.

Psal. 16.

ERgo caduca gradum toties mihi tibia fallit,
Sternet & in planâ pes vitiosus humo?
Aspice, qui Cœlis hominum vestigia spectas,
Firmaq; fac pressò stet mea planta solo.
Instruit implumes pennata Ciconia pullos;
Et docet aërias præpes inire vias:
Exemplo volucrem sequitur modò filia Matrem,
Tutaq; jam peragit, quod metuebat, iter.
Provocat expansis sobolem Iovis armiger alis,
Et jubet insuetas sollicitare plagas.
Mox præit, & pleno se jactat in aëra lapsu,
Remigio soboles subsequiturq; patrem.
Dum primum ignotas tentat puer inscius undas,
Subere vel iunco mobile findit iter:
Mox opis oblitus, flumen sine cortice tranat,
Flumen inexperto sepe sed ore bibit:
Sapius at doctis ubi plauserit æquora palmis,
Ducit in immenso brachia tua salo.
Aspice, qui Cœlis hominum vestigia spectas,
Aspice quâ nobis arte levetur iter:
Sustineor fragili puerilia membra curuli,
Queque vehunt socias ipsa propello rotas.
Nempe tripes baculi sic stipite nititur ætas,
Fertque senex proprium, quo fuit usus, equum.

Ne tamen ambiguis malè decipiare querelis;
 De pedibus, moneo, nulla querela meis.
 Nec vitio plantæ; vitio neque crura laborant;
 Saxa per & salebras tibia nostra salit.
 Non ego pennipedi dubitem certare Camilla,
 Isse per intactas quæ pede, fertur, aquas.
 Quod queror, est animi vitium lacrymabile nostris
 Qui, quibus incedat, languidus est pedibus.
 Heu jacet afflictis, affectibus omnibus æger!
 (Hi, quibus incessit, nempe fuere pedes.)
 Si quod iter, quãvis breve sit, virtutis eundem est,
 Mens mihi fit minima lassa labore via;
 Crura forent fragilis veluti tina, Nile, papyrus,
 Quæque vni motâ canna palustris aquâ.
 Rarus, at immodicus quandoque resuscitat ardot,
 Et pede fulmineo stringere cogit iter:
 Sed bene vix ceptum, currendi extinguitur ardot;
 Lampadis ut magno flammula parva Noto.
 Ne tamen ignavis videar segnescere plantis,
 Promoveo tardos pigra subinde gradus.
 Ast mea tunc, caveam quisquam vestigia seruet,
 Ne puer immodicis ebria facta scyphis.
 Scilicet in partes ita tibia claudicat ambas,
 Semipedis claudi pes ut hiulcat iter:
 Nunc volo, nunc nolo, nunc æstuo, nunc languesco;
 Nunc stupet ut rigido mens religata gelu!
 Impatiens igitur, cepti sine fruge laboris,
 Sæpe via medio, lassa retento gradum.
 Sed neque, quâ languens statione resistere tento,
 Instabilem valeo figere firma pedem.

Auferor

LIBER SECVNDVS. 167

Auferor aduerso velut incita puppis ab aestu,
Quam neque vis remi nec sua vela iuvant;
Damnâq; sunt iterum vano redimenda recursu,
Irritus aeterno sic redit orbe labor.
Nempe catenati, sic publica corpora, serui
Circumeunt toties, pendula tecta mole;
It mola, perque suos rapitur circumvaga gyros,
Sed perit his, quicquid conficit illa via.
Heu quid agâ! neq; sueta tibi neq; currere docta,
Nec pedibus minimas utilis ire vias!
Magnum iter est Caelo, magnis huc passibus itur;
Quid faciet lentis nostra quadriga rotis?
Tu spatia ingenti perlaberis ardua saltu,
Vastaque tergemini crura gigantis habes,
Eoûm passu, Hesperiumq; amplectere mundum,
Sub femur ut Rhodius vela Colossus agit:
Ast testudineo reptat mihi tibia gressu,
Aut chelis referor, Cancer adunce, tuus.
Quid positas igitur spem contingere metas,
Quae metas refugo perdita sector equo?
O Deus, ambiguos trepidantis perfice gressus,
Vincat & applausis nostra quadriga rotis!

*Perfice gressus meos in semitis tuis, ut
non moveantur vestigia mea. Ps. 16.*

Pfal. 118. **I**n quo corrigit adolescentior viam suam?

Nazian. *Sepe etenim egregia dum spe subnixus, in altis*
de vit. *Efferor, ac medicæ virtutis septa volatu*
human. *Transilio, dirus resupinum montis ad ima*
Præcipitem fundit Satanas; mihiq; accidit illud,
Quod solet huic, qui littoreâ dum incedit arenâ,
Haud cerra elusis pedibus vestigia firmat.
Erigor ipse iterum, rur susq; in terga relabor,
Infelix magè, quàm prius; incedensq; labore
Perpetuo, trepidumq; fovens in corde pavorem
Vix gradior, citus at labens figo oscula terre.

Pfal. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas
tuas edoce me.*

Pfal. 85. *Deduc me in viâ tuâ.*

Pfal. 142. *Fac mihi viam in quâ ambulem.*

Ambr. de *Nam quis inter tot passiones hujus corpo-*
fugâ sæ- *ris, inter tantas illecebras hujus sæculi, tutum*
culi, c. 1. *atque intemeratum servare potest Vestigium?*
Respexit oculus, & sensum mentis avertit;
audivit auris, & intentionem inflexit; in-
halavit odor, & cogitationem impedivit; os
libavit, & crimen retulit; tactus contigit, &
ignem adolevit.

Origen. *[Quare] qui iter agit ad virtutem, multa*
hom. 4. *sunt quæ digredi habet & transire. Ergo & tu,*
in Ps. 36. *qui ad CHRISTVM tēdis (qui est Dei virtus)*
digredere

digredere luxuriam, scorta, adulteriū; digredere furta, falsa testimonia; tum deinde digredere & avaritiam, & omnem pecuniæ cæterarumq; malarum rerum concupiscentiā; digredere mendaciū, digredere stultitiā sæculi.

Bonum crus fac pedi tuo, non enim naturæ est, sed voluntatis: levem hanc reddamus, ne celeritati pedum reliquum pondus officiat. Doce pedes esse cautos; pavimentum enim multis locis est lubricum; ac si cadas, multa perdidisti: attamen & si cecideris, surge; licet enim & hoc pacto vincere. Numquam lubricis rebus te committas, & non cades: super solidas ac stabiles curre.

In eo namque ostendimus quantâ ad Dominum cupiditate flagramus, si non solum ad eum per tranquilla & mollia, sed etiam per aspera & dura transimus. Hinc namq; Propheta ait: *Qui perfecit pedes meos, quasi cervi.* Cervus enim cum montium juga conscendit, quæq; aspicit aspera, quæq; se objiciunt sentibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque ullo cursus sui obstaculo, in superioribus elevatur; ita etiam electorum mentes, quæque sibi in hoc mundo obsistere atq; obviare conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more cervorum, despectis terrenorum sentibus, in superna se evehunt.

Est ascensio, est transilitio, non pedibus, non scalis, non pennis; & tamen si interiorem hominem

Chryf. in
3. cap. ad
Phil.

Greg. li.
26. mor.
c. 10. in
cap. 35.
Iob.

Aug. in
Psal. 38.

hominem attendas, & pedibus, & scalis, & pennis. Nam si non pedibus; quomodo dicit homo interior: *Non veniat mihi pes superbie?* si non scalis; quid sunt quas vidit Iacob? si non pennis; quis est qui dicit: *Quis dabit mihi pennas sicut columbae, & volabo & requiescam?* sed in rebus corporalibus, aliud sunt pedes, aliud scalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & scalæ, & pennæ affectus sunt & bonæ voluntates.

Bernar. Stat [anima] manu verbi levata velut
 f. rm. 85. super duos pedes, devotionem & agnitionem. Stat inquam, sed sibi putet dictum, *qui se existimat stare, videat ne cadat.* Putasne stare per se poterit, quæ surgere per se non potuit? Cur ergo si stare per se poterat, orabat homo de terra, *Confirma me*, inquit, *in verbis tuis Domine?* Denique & probârat. Ejus ipsius illa vox fuit: *Impulsus, eversus sum ut caderem, & Dominus suscepit me.* Quæris, quis ille impulsor? non est unus. Impulsor Diabolus est, impulsor Mundus, impulsor Homo. Quis iste homo sit, quæris? quisque sui. Noli mirari, usque aded homo impulsor sibi est, & fuimet præcipitator, ut non sit quod ab altero impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus: manus tua, consensus tuus. Cum igitur tres sint stanti imminentes stratores; horum, Diabolus livore malitiæ; Mundus, vento vanitatis; Homo, semetipsum pondere

LIBER SECVNDVS. 171

dere suæ corruptionis impellit. Impellit Diabolus, sed non evertit, si quidem tuum tu illi negaveris assensum. Est & Mundus impulsor, quia in maligno positus est; impellit omnes, sed solos evertit amicos suos. Ex quo satis claret, quam sit Homo præcipuus impulsor sui, qui suo, sine alieno impulsu, cadere potest; alieno, absque suo, cadere non potest. Sed innixum verbo & indutū virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel stantem dejicere, vel subicere dominantem. Vis non timere impulsorem? *non veniat tibi pes superbie, & manus impellentis non moveat te. ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem, ibi Diabolus & Angeli corruerunt. Denique in veritate non stetit* qui non innixus est verbo. & idēd fortassis sedere voluit, quia stare non valuit; dicebat enim: *sedebam in monte testamenti.* Cæterum Deo aliter judicante nec stetit, nec sedit, sed cecidit, dicente Domino, *Videbam Sabanan sicut fulgur de cælo cadentem:* ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur verbo. Cujus manu erigeris, ipsius necesse est virtute tenearis.

Via nostra, ambulantes quærit; sed tria sunt hominum genera quæ odit: Remanentem, Retro-redeuntem, Abeuntem: ab his tribus generibus malis, Domino adjuvante vindicetur, & defendatur gressus noster. Iam verò cum ambulantes sumus, alius rardiùs

August.
tract. de
Cant.
novo c.7

ambulat, alius celerius, ambo tamen ambulat; excitandi sunt ergo Remanentes; Retro redeuntes revocandi; Errantes in viam ducendi; Tardi exhortandi; Celeres imitandi. Qui non proficit, remansit in via; qui fortè à meliore proposito declinat, ad id quod deterius reliquerat, reversus est retrò; qui fidem deserit, à viâ erravit. Cum tardis sit nobis & cum celerioribus ratio, cum ambulatibus tamen. Quis est qui non proficit? qui se putaverit esse sapientem; qui dixerit, Sufficit mihi, quod sum: qui non attenderit eum, qui dicit: *quæ retrò oblitus in ea que ante sunt extentus secundum intentionem, sequor ad palmam vocationis Dei in CHRISTO IESU.* Currentem se dixit, sequentem se dixit, non remansit, non retrospexit: absit ut erraverit, quia viam ipse docebat, qui & tenebat, & ostendebat.

Paulin. epist. ad Cælant. in fine inter ep. Hier. tom. 1. Beati sunt qui non de præteritâ sibi iusticiâ blandientes, secundum Apostolum, per dies singulos in virtute renovantur. Iustitia enim Iusti non proderit ei, à quo die, iustus esse desiderit. Sanctus ergo securus esse non debet, quamdiu in hujus vitæ agone versatur, sed totum quo tenditur spatium, vitæ tuæ est, ut peragere possis iusticiam, nec de præteritâ iusticiâ confidens remissior efficiaris.

Aug. ser. 15. de verbis Apostol. Quare semper tibi displiceat quod es, si vis pervenire ad id quod nondum es; nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris,

LIBER SECVNDVS. 173

ris, sufficit; & peristi. semper adde, semper ambula, semper profice, noli in viâ remanere, noli retroredire, noli deviare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia revolvitur unde jam abscesserat; deviat, qui apostatat. Melius it claudus in viâ, quàm cursor præter viam.

Vi quid claudicatis in duas partes? dixit Elias Aug. li. 4. de symb. ad Catechu.
populo. Si Deus est, ite post illum; si mundus est, ite post illum; si Deus eligitur, serviat illi, secundùm ipsius voluntatem; si mundus eligitur, ut quid factum cor quasi Deo accommodatur? quid tibi cum pompis Diaboli, amator CHRISTI? ô munde immunde, teneri vis pergens, quid faceres si remaneres? quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris?

Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi cervorum. Habac. 3.

Sperabam aliquando in virtute meâ, quæ August. soliloq. cap. 25.
tamen non erat virtus; & sic volui currere, ubi magis stare credebam, ibi magis cecidi, factusque sum magis retrò, & non antè, & quod credebam consequi, magis elongatum est à me.

Cogitavi [ergo] vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua. Psal. 118.

Adhuc sequor, adhuc proficio, adhuc ambulo, adhuc in viâ sum, adhuc me extendo, nondum perveni. Aug. ser. 15. de verb. Domin.

*Confige timore tuo carnes meas, à judicis enim
tuis timui. Psal. 118.*

Confige timore tuo carnes meas, à
 iudiciis enim tuis timui. *Pf. 118.*

Littera prima rudè quondã inculcata iuventa,
 Feriur ab antiquis, Numinis esse Timor:
 Certaque non aliã Sapiencia discitur arte,
 Si quã fides verbis, Nate Davide, tuis.
 Hoc quoque nostra fuit formata pueria ludo,
 Doctaque sidereas mens trepidare minas.
 Semper at heu! tantis stupuit mens cæca tenebris,
 Ut neque, quod toties audiit, Alpha sciat.
 Tristibus Orbiliũ plectenda ignavia sceptris,
 Post malè tot positos, nil didicisse, dies!
 Et pueri ferulis segnes Elementa docentur,
 Quæ levis assequitur sedulitate labor;
 Aspiciunt nigras Cadmi bús, tæve, puellas,
 Aspectas referunt, nomine quamque suo:
 Et licet aurato sit par color omnibus ore,
 Signa tamen faciem propria quamque notant.
 Cur ego quod teneris Infancia combibit annis,
 Discere non etiam tempore posse putem?
 Plurima sunt, nullo penitus mihi docta Magistro,
 Cur disci nequeat, arte iuvante, Timor?
 Ab pude! en timeo, quæ contempsisse decebat;
 Non timeo, justos quæ meruere metus.
 Flagitium, minimo timeo committere teste,
 Non timeo facinus, teste patrare Deo.

176 PIA DESIDERIA

Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones,
 Nil metuens Animæ certa pericla meæ.
 Nempe fugit pictæ sic passer imagine larvæ,
 Illiæ cui visco virga timenda fuit.
 Sic tremit aspectæ cervus formidine pennæ,
 Nec tremit obstantes, agmina raucâ, canes.
 Sic quoque, Marmaricæ trepidat leo terror arenæ,
 Et cadit in tensas, territus igne plagas.
 Heu! rotat humanas furor hic vertigine mentes,
 Fulmina despiciunt, murmura parva timent;
 Subjicitur pedibus nigri metus omnis Averni,
 Et lethum & quidquid tristius Orcus habet.
 Scilicet, abjecto leve sit scelus omne Timore,
 Sed gravis insequitur pœna Timore, scelus.
 Flagitius demum incipiunt trepidare peccatis,
 Ante scelus, nullus pectora terror habet.
 Tum pavor heu madidis mentē sudoribus angit,
 Et læsi ante oculos Numinis ira redit.
 Tum subitus strato vigiles Timor excutit artus,
 Propria tum vacuos terret imago thoros.
 Si strepitum moti dederit mus stramine lecti,
 Creditur è sylvis exiluisse leo.
 Noctē levis quassâ si murmurat arbore ventus,
 Horrescunt rigidæ, fronde sonante, comæ.
 Quid faciant, subitis si fulminet ignibus æther,
 Aut sonet æthereo grandior axe fragor?
 Pectora cœlesti stupeant percussa tumultu
 Et flammâ metuant dissiliente peti.
 Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet umbrae,
 Augurioq; notant omnia signa necem.

LIBER SECVNDVS. 177

Quin etiam nemorum nocturna silentia terrent,
Ipsaq; se fontem mens furiosa timet.
En quantum miseris pœna, mens conscia donat;
Ipse in sese animus verbera tortor agit.
Heu quoties stygii, turbato in Cæsare, manes;
Pharsalâ quoties emicuiſtis agri!
Sæpe Patrîs vindex, furis agitatis, Oreste,
Vmbra trucidatæ viva Parentis erat.
Mœste colubriferâ Pentheu lanaris Erymi,
Vindicat hoc læsos verberare Diva Deos.
Nulla reos animos agitat magè dira Tyrannis,
Quàm testem assidue pectore ferre suum.
O Deus! ô confige tuo mihi corda timore!
Ne peccem, furor hâc cuspide noster eget.
Vilîs ante scelus Timor est qui frena gubernet,
Qui timet, admissio crimine, serò timet.

Confige

Confige timore tuo carnes meas, à iudicis enim tuis timui. Pſal. 118.

Bafil. hom. in Pſal. 33. **N**ISI timor inſtituendæ vitæ noſtræ rudimenta jaciatur, impoſſibile fuerit ſanctimoniam legitimè obſervari. *Confige*, inquit, *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum qui corporis membra habent clavis tranſfixa, ad actionem quamlibet immobilia ea retinent, ſic ii quorum animam occupavit *Dei timor*, omnem proſus importunam peccati & obſtreperam occaſionem vitant: Timenti itaque nulla ad complectendam virtutem deſit facultas, cùm per *Timorem* ab indecorâ omni & abſurdâ actione revocatur & impeditur.

Chryſ. hom. 53. in Ioan. Nam quemadmodum quercus altiùs deſiſſis radicibus, nullius venti viribus ſternitur, ita animam *Divino timore confixam* nullus tentationum ventus evellet.

Amb. in Pſal. 118. Octon. 15. Sunt autem & carnes quædam animæ, ſicut corpus eſt animæ. Carnes animæ, ſunt carnales cogitationes: *Configat has carnes timor Domini & iudiciorum ejus.*

Bafil. hom. in Pſal. 33. Bern. ſer. 29. in Ejuſmodi ergo timore eruditus, quaſi freno quopiam abarce, & inhiſce animam ad vitioſam concupiſcentiam propendentem. Prudenter ſagittari & impugnari ſalubriter

LIBER SECVNDVS. 179

ter postulat Sanctus cùm dicit in oratione,
Confuge timore tuo carnes meas; optima Timor
 iste sagitta, qui conficit & interficit carnis de-
 sideria, ut spiritus salvus sit.

Teneat ergo & terreat timor Iudicii, me- Bern.lib.
 tus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, de inte-
 ignis urens, vermis corrodens, sulphur fœ- riore do-
 tens, flamma tartarea & omnia mala. mo, c.36

In veritate enim didici, nihil æquè efficax Bernar.
 esse ad gratiam promerendam, retinendam, ser. 54.
 recuperandam, quàm si omni tempore, co- in Cant.
 ram Deo, inveniari non altum sapere, sed ti-
 mere. Beatus es si cor tuum triplici timore
 repleveris; ut timeas quidem pro acceptâ gra-
 tiâ, amplius pro amissâ, longè plus pro re-
 cuperatâ.

[Sed multi] *trepidaverunt timore, ubi non e-* Aug. in
rat timor. numquid enim timor est si quis per- Psal. 52.
 dat divitias? non est ibi timor, & ibi timetur.
 si quis autem perdat sapientiam, ibi verè ti-
 mor est, & ibi non timetur. Stultitia, dicens
 in corde suo, non est Deus; timuisti perdere
 terram & perdidisti cœlum!

[Sed] ita se habet peccatum, ut priusquam Chryf.
 fiat & ad opus perveniat, obtenebret & de- hom. 20.
 cipiatur mentem; postquam autem consum- in Gen.
 matur, manifestè nobis suam absurditatem
 proferat & ostendat. Vnde brevis illa & ab-
 surda voluptas continuum menti dolorem
 inserit, conscientiaëque fiduciam aufert, con-
 fusione

fusione captam perfundens. Misericors enim Deus ejuscemodi accusatorem nobis assistere voluit, ut numquam soli relinquamur, sed indefinenter ille congregiendi clamet, & poenam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamsi omnium oblivisci queat, numquam tamen sic in solitudine versatur, quin habens acrem illum accusatorem, suspiciones timeat, umbras tremiscat, & eos qui conscii sunt, & qui non sunt; perpetuaque in animo ejus tēpestas est, ac reciprocantes, & contrarii fluctus. Insuper neque somnus ei suavis, sed terrore & formidine plenus; neque cibus voluptatem præbet; neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab urgente anxietate possunt: sed quasi Carnificem gestaret se lancinantem & flagellantem continuo, ita post admissum facinus obambulat; nullo conscio, sustinens intolerabiles poenas illas, & iudex sui ipsius factus & accusator.

Iob 15. *Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.*

Chryf. Explica mihi [improbi] conscientiam, & conc. 1. videbis intus gravem peccatorum tumultum, de Lazaro, in ca. jugem metum, tempestatem turbationum 16. Luc. videbis, velut in curiâ, mentem ad thronum conscientia: conscendisse regalem, & tamquam Iudicem quempiam sedentem, & cogitationes loco carnificum adhibentem,

LIBER SECVNDVS. 181

in equuleo suspendentem, lateraque conscientiae radentem unguis; pro commissis vehementer inclamantem, cum nemo sciat, nisi quod solus Deus hæc videre noverit. Et enim qui committit adulterium, etiamsi milies fuerit dives, etiamsi nullum habeat accusatorem, non desinit tamen intus se accusare. Et voluptas quidem temporaria est, dolor vero perpetuus; timor undique ac tremor, suspicio & anxietas: angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios; illam ipsam quam corrumpit, & virum quem affecit contumeliâ. Obambulat, amarum accusatorem circumferens, conscientiam, cum sit suo ipsius iudicio damnatus, nec possit vel ad breve tempus respirare. Nam & in lecto, & in mensa, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & in ipsis frequenter fomiis, hæc iniquitatis simulacra videt, ipsiusque Cain vitam vivit, gemens ac tremens super terram, cum nemo sciat; intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebriosi, & in summâ quotquot in peccatis vivunt. Neque enim ullâ ratione iudicium illud potest corrumpi muneribus.

Externi Iudices & pecuniis corrumpuntur, & assentationibus delinquantur & metu simulant; denique multa sunt alia, quæ re-

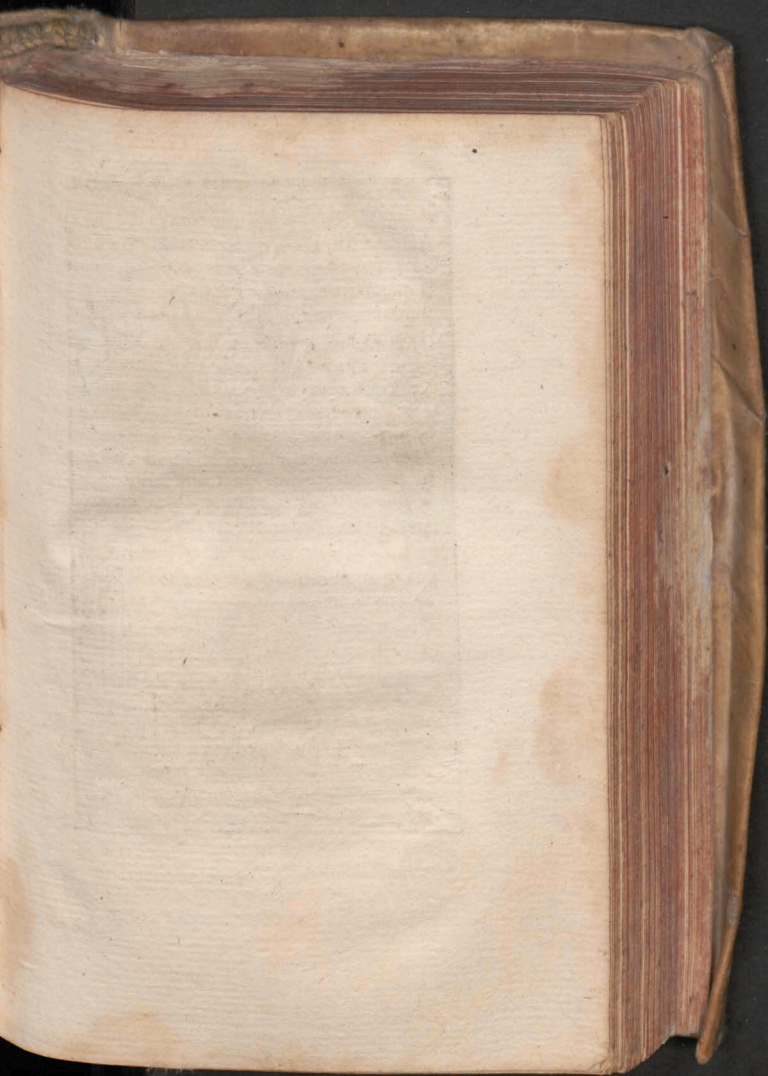
Chryf.
conc. 4.
de Laza.

ctum illorum iudicium depravant : At conscientia tribunal, nulli hominum novit cedere, sed quamvis dederis pecunias, quamvis mineris, quamvis aliud quidlibet feceris, iustam feret sententiam adversus peccatorum cogitationes, aded ut ipse quoque qui peccatum admittit, seipsum condemnet etiam si alius nullus accuset.

Chryf. Incorruptus iudex, conscientia, cum adversus hominem exurgit, clara voce clamat in Gen. & accusat & ostendit, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem.

August. *Confige* [ergo Domine] *timore tuo carnes meas* ; latetur cor meum, ut timeat nomen tuum. Utinam te sic timeret peccatrix anima mea, quomodo ille vir sanctus qui dixit: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus iramui Deum!*

Averte oculos meos ne videant vanitatem.
Psalm. 118.

LIBER SECVNDVS. 185

XX.

Averte oculos meos ne videant vanitatem. *Psalm. 118.*

Pervigilant gemina celso mihi vertice stellæ,
Quæis est perpetuis munus in excubiis.
 Nec tamen errantes neque possum dicere fixas,
Sed meritò, duplex utraque nomen habet.
 Errat ab officio vaga sæpius utraque iusso,
Viraque docta suum fixa tenere locum.
 Motibus ambæ agiles, fixæ stationibus ambæ,
Quod genus hoc stellas Oedipus esse putet?
 Vos, oculi; vos, conspicuæ duo lumina frontis,
Sidera vos estis, quæ mihi bina micant.
 Vos, quibus in celsâ statio data pervigil arce,
Excubat ut summâ lucida flamma Pharo.
 Aut qualis speculâ servans spectator ab altâ,
Quæq; propinqua, videt; quæq; remota, videt.
 Non tamen, ut trepidis qui lucent navibus ignes,
Vos mihi tam fidâ lampade fertis opem:
 Flâma regit nautas, dum flammâ teda ministrat,
Aut flammam retrahant quæ posuere manus;
 Vos (velut excussis rapidus rui axis habentis,
Frenaq; qui rupit durior oris equus)
 Quò lubet, effusum differitis in avia cursum,
Iam nullâ Domini lora regente manu.
 O oculi! scopuli potiùs syrtesq; vocandi!
Heu quibus allise tot perière rates!

186 PIA DESIDERIA

Dina peregrinas virgo visura puellas;
 Mater, depositâ virginitate, redit.
 Rex videt Vriaden niido semel amne lavantem;
 Illa, Cupidineas vibrat ab amne faces.
 Pulcra Duci Assyrio dum comit Iuditha formam,
 Assyrium truncat Iuditha compta Ducem.
 Fortè senes niveam semel aspexere Susannam,
 Ambo senes oculis interière suis.
 Non tot, in æquoreis lucens malè rupibus ignis,
 Decepta in scopulos lumine vela tulit.
 Non tot, ad infames, dura Acroceraunia, cautes,
 Hyppotade laceris contudit ira rates.
 Non tot, inexpleis fera faucibus unda Maleæ,
 Scylla; veliferas hausit avara trabes.
 Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Iobi,
 Quæ cum luminibus sanxerat ille suis?
 O oculi! ô quanto vos iutius illa revulsit,
 Democriti, propriis dextera magna cavis!
 Quàm benè, Christiadùm quoq; nobile, Lucia, no-
 Extudit intrepidâ lumina bina manu! [men-
 O oculi! ô scopuli! crudelia, barbara, saxa!
 Saxa, quibus magne tot cecidère Anima!
 Quàm malè commissò geritis pro munere curam;
 Ad mala quos toties sensimus esse duces!
 Scilicet hæc vobis, capitis custodia lege,
 Precipueq; arcis credita cura fuit:
 Vt rectos hominum vultus, sublimiaq; ora
 Digna Polo, brutâ deprimeretis humo.
 Quin potiùs Superis mentes attollitis oris,
 Hæc; super terras, Oceanumq; super?
 Stellarumq;

LIBER SECVNDVS. 187

Stellarumq; super, mundi; volubilis orbes,
Denique quicquid habet, terra; solq; super?
Illius, ô oculi! spectacula pulcra theatri,
Materies, vestris lusibus apta foret.
Putre sed æternis cœnum præponitis Astris,
Omnis & in terras promor iuit amor.
Quid faciam? abruptis oculi regnatis habenis,
Iam frenum indociles imperiumq; pati.
Obde, Deus, piceas oculis erronibus umbras,
Aut vaga captivis lumina claude genis!

M 5

Averte

Averte oculos meos ne videant vanitatem. Psalm. 118.

Augst. foliloq. cap. 4. **V**Æ cæcis oculis qui te non vident, Sol illuminans Cælum & terram! væ caligantibus oculis, qui te videre non possunt! *væ avertentibus oculis ut non videant veritatem! væ non avertentibus ut videant vanitatem.*

Aug. in Psal. 118. Numquid, quamdiu sumus in hoc mundo, possumus non videre vanitatem? *omnis enim creatura vanitati subjecta est.* An iste fortassis, hoc orat, ut non sit ejus vita sub sole, ubi omnia vanitas?

Ambr. in Psal. 118. Octon. 5. Qui in viâ est Dei, vanitates non aspicit: via perfecta CHRISTVS est: qui igitur in CHRISTO est, quomodo potest vanitates aspiceret, cum CHRISTVS in carne suâ omnes hujus mundi crucifixerit vanitates? *Avertamus igitur oculos nostros à vanitatibus, ne quod oculus viderit, animus concupiscat.* Pantomimum aspicias, vanitas est: luctatores aspicias, vanitas est: equos currentes aspicias, vanitas est. Ante nos est CHRISTVS, ante nos braviùm ejus, ad hunc dirige oculos tuos, averte à spectaculis, averte ab omni seculari pompâ; serva eos, ut erigas melioribus. Erige

LIBER SECVNDVS. 189

Erige ad Cœlum; vel nocte, stellarum monilia, orbem lunæ decorum; vel die, solem aspice. Specta mare; terram circumspice, ut opere facta divino omnis creatura te pascat.

Quæ formarum gratia in ipsis bestiis? quantus decor in hominibus? quanta in avibus pulcritudo? hæc intuere, & non videbis iniquitatem; hæc vide, & non introibit mors per fenestras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiscendam eam; intravit mors per fenestram: si videris possessionem minoris aut viduæ, & concupieris diripere eam; intravit mors per fenestras: si videris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris ut extorqueas; intravit mors per fenestram. Claude ergo hanc fenestram, cum videris alienæ mulieris pulcritudinem, ne mors possit intrare. Vanitas est, sollicitudo vitæ hujus. In vanitate currit, qui sibi successibus videtur affluere sæcularibus, qui tamquam umbra prætereunt. *Averte igitur oculos tuos, ne videant vanitatem.* Sed non satis est ut tu avertas, ne fortè velis & non possis; si offundat tibi diabolus vanitatum spectacula, incentiva inferat voluptatum; pe-te ut Dominus avertat oculos tuos.

[Etenim] pulcras formas & varias, nitidos & amænos colores amant oculi. Non teneant hæc animam meam. Teneat eam Deus, qui

Aug. lib.
10. Con-
fessio.
cap. 34.

qui hæc fecit bona quidem valde, sed ipse est bonum meum, non hæc. Resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te invisibiles oculos, ut tu evellas de laqueo pedes meos. Tu subinde evellis eos, nam illaqueantur. Quàm innumerabilia variis artibus & opificiis, in vestibibus, calceamentis, vasis & hujusmodi fabricationibus, picturis etiam diversisque figmentis, atque his usum necessarium atque moderatum, & piam significationem longè transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foràs sequentes quod faciunt, intus relinquentes à quo facti sunt, & exterminantes quod facti sunt! At ego, Deus meus, & decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, & sacrificio laudem sanctificatori meo, quoniam pulcra, trajecta per animas, in manus artificiosas, ab illâ pulcritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atque discernens, etiam istis pulcris gressum innecto, sed tu evellis Domine; evellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, nam & ego capior miserabiliter, & tu evellis misericorditer, aliquando non sentientem; quia suspensius incideram; aliquando cum dolore, quia jam inhæseram.

LIBER SECVNDVS. 191

Vt Deum contemplare, factus es; non ut *Basil.*
 humi irreat vita tua, non ut pecudum ritu, *hom. 11.*
 voluptate perfruaris; veriùs ut ad normam *in Hexa-*
 & institutum cœlestis vitæ, tuam ipsius com- *meroni.*
 ponas: & hâc gratiâ non incitè dixit sa-
 piens Ecclesiastes, *sapientis oculi in capite e-*
ius. Cujusnam oculi non sunt in capite?
 atqui hic, *in capite*, hoc est, ut ea con-
 templantur quæ in sublimi sunt; nam qui non
 ad bona quæ in sublimi sunt, sed quæ in terrâ
 respectat, is utique defigit detrahite oculos
 in terram.

Perversa res est & fœdâ, luteum vas (quod Bern. ser-
 est corpus de terrâ) oculos habere sursum, *25. in*
 cœlos liberè suspicere, cœlorumque lumi- *Cant.*
 naribus oblectare aspectum; spirituales ve-
 rò cœlestemq; creaturam, suos è contrario,
 oculos trahere in terram deorsum; & quæ
 debuit *nuriri in croceis*, hære luto tamquam
 unam de suis, *amplexariq; stercora.* Erubescere anima mea divinâ in pecorinam com-
 mutasse similitudinem. Erubescere volutari in
 cœno, quæ de cœlo es.

Qui fecit omnia, melior est omnibus, pul- *Aug. in*
 crior est omnibus; qui fortia, fortior est; qui *Psal. 39.*
 magna, major est. Quicquid amaveris, ille ti-
 bi erit. Disce amare in creatura Creatorem,
 & in facturâ factorem; ne teneat te, quod ab
 illo

illo factum est, & amittas eum, à quo & ipse factus es. Ergo *beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanas mendaces.* Fortè nobis dicturus est, qui versu isto percussus corrigi voluerit, & cœperit ambulare angustam viam; ambulare non durabo, si nihil spectabo; quid ergo facimus, fratres? dimissuri vos sumus, sine spectaculo? Demus pro spectaculis, spectacula. Et quæ spectacula daturi sumus Christiano homini? *Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia sua,* hæc respiciat. Aurigam laudas regentem quatuor equos, & sine lapsu atque offensione currentes; fortè alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriam, regat ignaviam, regat injuriam, regat imprudentiam, & regat & subdat sibi, & teneat habenas. Nunc specta histriionem (didicit enim homo magno studio in fune ambulare, & pendens, te suspendit), illum attende editorem majorum spectaculorum: Didicit iste in fune ambulare; numquid fecit in mari ambulare? obliviscere theatrum tuum; attende Petrum nostrum, non funambulium, sed ut ita dicam, mariambulium. Ambula & tu (non in illis aquis, ubi Petrus aliquid significans ambulavit, sed in aliis, quia hoc sæculum mare est) hinc ambula

LIBER SECVNDVS. 193

ambula, hoc calca. Spectare vis, esto spectaculum. hæc miracula Dei sunt, hæc cogitationes Dei sunt, quibus nemo est similis, ut spectator ille abducatur à curiositate, & quarat ista & meliora, & fructuosiora, de quibus inventis gaudebit.

Porro autem oculis maximè parcendum est, quoniam melius est labi pedibus, quàm oculis. *Si te tuus scandalizat oculus, excinde eum.* Lascivi autem aspectus, & versatilibus ac tanquam conniventibus oculis intueri; nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cum per eos cupiditas prima ineat pugnae præludia. Nam ante totum corpus, corrumpuntur oculi.

Pulchrè igitur David, qui periculosos etiam ipsos aspectus fuerat expertus, beatum illum cui spes omnis in Dei nomine est, hic enim non respicit in vanitates & insanias falsas. unde iterum ad ipsum conversus ait: *Averte oculos meos ne videant vanitatem!* Vanitas, circus est, quia nihil prodest; vanitas, est equorum velocitas, quia mendax ad salutem est; vanitas, theatrum est; vanitas, ludus omnium. *Omnia vanitas, inquit Ecclesiast. qua in hoc seculo sunt.*

Quàm multos scio per visum esse deceptos, D. Bern.

de modo ptoſ, & in laqueum diaboli miſſoſ ! Dina bene vi- filia Iacob, egreſſa eſt ut videret mulieres ven. ſer. Regionis, & adamavit eam Sichem atque 23. rapuit, & virginitatem illius turpiter corrupit. Et ſic miſera puella, quia carne vidit quod videre non debuit, honeſtatem ac virginitatem perdidit. David etiam ſtans quâdam die in ſolario domus ſuæ, vidit mulierem & adamavit eam; pro cujuſ amore committit adulterium & homicidium; & ſic deceptus factus eſt legiſ Dei reus. Fortiſſimus Sampſon deſcendit in Regionem Philiftinorum, & vidit ibi mulierem, atque adamavit, & in gremio illius dormivit.

Paulin. (Vtinam tam prudens ad cavendam mu-
ep. 4. ad lierem, quàm fortis ad ſtrangulandum leo-
Sever. nem!)

Bern. de Illa verò crines capitiſ ejuſ rasiſ, & tradi-
modo dit eum in manibuſ inimicorum ejuſ, qui ſta-
benè vi- tim oculoſ ejuſ eruerunt. Moneo ergo ut ſa-
vendi, cias pactum cum oculoſ tuiſ, ne incautè videas,
ſer. 23. quod videre non debes.

Clem. li. Videretur enim ſuper omnia eſſe averſandus
3. pædag. mulierum aſpectuſ; non ſolùm enim ſi tan-
cap. 11. gantur, ſed etiam ſi ſpectentur, poteſt pec-
cari; quas maximè vitare oportet eoſ qui
rectè & ſyncerè conſtituuntur. *Oculi enim tui
rectè*

LIBER SECVNDVS. 195

recta videant. etsi enim fieri potest, ut qui viderit, se fortiter gerat, verumtamen cavendum est ne c. dat; fieri enim potest, ut qui viderit, labatur, sed fieri non potest, ut qui non viderit, concupiscat.

*Fiat cor meum immaculatum in justificationibus
tuis, ut non confundar! Psalm. 118.*

X XI.

XXI.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar. *Psalm. 118.*

Si tibi me gratam facie fore, sponse, putarem,
 Non nisi de facie cura, laborq; foret.
 Primaque pro niuidis mihi pugna coloribus esset,
 Altera, deformes ore fugare notas.
 Nullaque deficerent medicandis vultibus arma,
 Multa sed omnigenis pixis haberet aquas.
 Multaque compositos celaret capsula colores,
 Quaeque novant vetulam picta venena cutem.
 Lanaque purpurei madefacta rubedine fuci,
 Cretaque montanas vincere nata nives.
 Et miri rubra spuma & pinguis poppeana,
 Quaeque cutis maculas, Halcyonæa, necant:
 Denique quicquid id est, quo tingitis ora, puella,
 Ab nimium forme gens studiosa tua!
 Tunc quoque corrigerem speculo censore lituras,
 Ore nec in toto parvula menda foret.
 Si que supercilii pilus unus abesset ab arcu,
 Vnicus ecce pilus, vociferarer, abest.
 Si color inficeret vitiatos decolor orbes,
 Luminibus color hic, vociferarer, obest.
 Si nimis adductam convolveret area frontem,
 Que mihi ruga cutem, vociferarer, arai?

198 P I A D E S I D E R I A

Nempe vel exiguo metuam te ledere nevo
 Villa foret formæ si tibi cura mea.
 Vnaque, quæ tumidum faceret verrucula cliuam;
 Heu! foret offense causa putata tuæ.
 Atque ita de minimis audirer dicere mendis:
 Displicet hæc sponso foret litura meo.
 Nostro igitur reliquus si quis decor abforet ori,
 Eximeret vitium factus ab arte decor.
 Cesariemque alto struerent tabulata capillo,
 Staret & in volucris plurima gemma comæ.
 Aure duplex gemini pretium penderet Elenchi,
 Iret Erythræus colla per alba lapis.
 Tumq; ego sic faciem, rutilos ita compta capillos,
 Auderem ternis vincere quæua Deas.
 Sed memini, neque te facies, neq; forma laceſsit,
 Spes capit hæc cæcos inuidiosa procos;
 Qui, quid ament, inter phaleras tot, sepè requirunt;
 Quas ubi sustuleris, pars quota Virgo sui est?
 Fallitur infido prope, turba leuissima, fuco; *[bêt.]*
 Præter & has phaleras, vix quod ametur, hæc
 Equabat niveos par Wilgeforis olores,
 Nota nimis formæ nomine virgo suæ;
 Fiat ut Androgynos serosis hispida malis
 Barba, rogat, teneras, vestiât hirta genas.
 Lucia syderis, ceu fax, lucebat ocellis,
 Cunctorumq; oculis, Lucia, Sydus erat.
 Ne malè luceret, mea lux, extinguere, dixit;
 Fodit & impactâ lumen utrumque manu.
 Leserat egregio mulios Euphemia vultu,
 Fecerat & roseis vulnera multa labris;

LIBER SECVNDVS. 199

Vt fieret mutilo, fædoq; inamabilis ore,
Abscidit ense duas, bina labella, rosas.
Maxima de facie verus præconia rumor
Deq; tuis dederat Andragēsina genis:
Non poteras veram falsi convincere famam,
Quod poteras, facta est per tua vota, brevis.
Sponse, peregrina non carperis igne figure,
Nec bene crispata falleris arte comæ:
Cor tibi labe carens; tibi cor sine crimine, cordi est;
Obstet & ut facies, cor tibi, sponse, placet.
O utinam mihi cor vacet omni aspergine navi,
Quod neque pacta tuæ legis omissa notent!
Tum, secura tui mihi mens gestiret amoris,
Nec mea dejiceret conscius ora pudor.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.

Pfalm. 118.

B. rn. ser. 25. in Cant. **M**ERITO omnis cura Sanctorum, spreto ornatu, cultuque superfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni se diligentiam præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei est, & renovatur de die in diem.

Ambr. li. 1. de vir. Hæc, hæc profectò pulcritudo est, cui nihil deest, quæ sola meretur audire à Domino

Tota es formosa proxima, et reprehensio nō est in te;
Clem. li. 3. pædag. cap. 2. Pulcritudo enim optima, primùm est pulcritudo Animæ. Est autem absurdum, eos qui facti sunt ad imaginem Dei & similitudinem, (tamquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium Dei artificio præferentes.

Ibidem. Non ergo externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornamento est ornandus.

Ibidem. Non intelligunt [enim] miseræ, se propriam perdere pulcritudinem, dum externam inducunt. Antiphanes Comicus in Malthaca irridet.

Venit ipsa, transit, accedit, non transit,

Venit, adest, abstergitur, accedit.

Smigmate, saponève purgatur,

Pectitur, ejicit, teritur, lavatur,

LIBER SECVNDVS. 201

Se contemplatur, componitur, unguentis persunditur,

Ornatur, ungitur, et si quid nõ habeat, enecatur.

Ter enim, non semel dignæ sunt, quæ pereant,

Quæ Crocodylorum excrementis utuntur,

Et spumâ lacertarum ungentur,

Et supercilia fuligine illinunt

Et cerussâ.

Porro autem alias quoque arguit Comicus, nempe Alexis, ejus enim verba afferam.

Est aliqua parva; suber insuitur in soleis:

Longa est aliqua; tenue gestat diabatron:

Caput in humerum demittens ingreditur;

Hoc ei detrahit de longitudine;

Depressiores alicui sunt coxæ & femora;

Eis aliquid assuit, ———

Mollem ac prominentem habet ventrem; [erigit:

(Vt comicorum nutrices) appositis nonnullis, eum

Depressus est venter; veluti contis efficit ut anterius procedat: [gine:

Supercilia habet flava; ea aliquam depingit fuli-

Cotigit alicui ut sit nigra; tollit nigrorem cerussa:

Est aliqua nimis alba, interitur farina:

Habet aliquam corporis partem candidam, eam nudat, ostendit;

Bellos habet dentes; rideat, necesse est;

Et quamvis non sit lata, toto tamen die ridet,

In labris tenuem habens myrthi tabellam,

Vt velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.

Resideat quidem in vultu pudor & viragi- Clemen.

pædag. nem aspectu præ se ferat, procul autem ab-
cap. 11. fit caligo myropolarum, auriticum, lanifi-
cum, cæterarumque officinarum.

Clem. li. Atque cum caro quidem serua sit, quem-
3. pædag. admodum testatur Paulus, quomodo quis-
cap. 5. piam iure ancillam, lenonis instar, exornave-
rit? Ipsum autem Dominum fuisse aspectu
deformem testatur spiritus per Isaiam; & *vi-
dimus ipsum, nec habebat speciem, nec pulcritu-
dinem.* Quis est autem Domino præstantior?
sed non carnis pulcritudinem (quæ visione
apprehenditur) sed veram animæ & corporis
ostendit pulcritudinem: Animæ quidem be-
neficientiam; carnis verò immortalitatem.

Hieron. Quando eras in sæculo, ea quæ erant sæculi
ad De- diligebas; polire faciem purpurisso, & cerusâ
metr. de ora depingere; ornare crinē & alienis capillis
virg. ser- turritum verticem struere. Ut taceam de inau-
van. c. 5. rium pretiis, candore margaritarum, rubri
maris profunda testantium; sinaragdorū
viore, cerauniorum flammis, hyacinthorum
pelago, ad quæ ardent & insaniunt studia
matronarum.

Hier. 4. *Ablue à malitiâ cor tuum.*

Gilb. ser. Quam enim mihi dabis animam, quam
29. in audeas ex toto pulcram definire?

Cant. *Nemo mundus à sordē.*

Iob. 25. *Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi her-
bam Borith, maculata es iniquitate tuâ.*

Hier. 2. *Da mihi, Domine, cor quod te timeat, men-
Aug. me- tem*

LIBER SECVNDVS. 203

tem quæ te diligit, aures quæ te audiant, oculos qui te videant!

Cor enim hominis quadam velut indecentium cogitationum colluvie macula ur. Noli extraordinariis cogitationibus adversa naturæ contaminare penetralia. manus lavas, quasi possis crimina eluere, cum mentem tuam vel nudis cogitationibus inquinatma lavare non possis. Didicisti cor esse mundandum; discite quemadmodum mundes. Mundat hunc fontem justificatio legitima, hoc est, confessio peccatorum. Munda ergo aquam tuam, illam aquam de qua dictum est, *aqua alta, consilium in corde viri*. quæ sint justificationes, audisti dicentem: *Dic iniquitates tuas ut justificeris*: Ergo qui iniquitates suas dixit, justificatur, qui autem justificatur, non confunditur, quia pudorem peccatorum maturam confessione prævenit.

Ambr. in
Psal. 118.
Octon.
11.

Nescis ergo, Anima mea, quam foeda prius fuisti, quam deformis & squallida, discissa & dissipata, omni horrore, & enormitate plena! Prius stude formam tuam excolere, faciem ornare, habitum componere, maculas tergere, munditiam reparare, mores corrigere, disciplinam servare, & omnibus tandem in melius commutatis, digno sponso dignam sponsam reddere. Numquid audisti, quid Rex Assuerus fecit? *Factum est Regis preceptum, ut de omni Regno suo congregarentur puellæ speciosæ virgines, & adducerentur ad Civitatem*

Hugo de
S. Victor.
in Arrha
Animæ.

Civitatem Susan, & traderentur in domum foeminarum, ibique acciperent mundum muliebrem, & cetera ad usum necessaria. Sicque omnibus abundanter secundum Regiam ambitione supplementis, excolerentur & ornarentur. Per sex menses, oleo mirrhyno ungerentur, per alios sex quibusdam pigmentis uterentur, & sic compositae & ornatae de triclinio foeminarum ad Regis cubiculum transirent, ut quae ex omnibus, magis oculis Regis placeret, illa pro Vasthi in solio Regni sederet. Consideremus ergo si forte exemplum hoc, praesentem (de quo agimus) negotio valeat adaptari. Rex, summi Regis filius, venit in hunc mundum, desponsare sibi uxorem electam, uxorem unicam, uxorem nuptiis Regalibus dignam. Missi sunt Ministri Regis, Apostoli videlicet, per totum mundum congregare animas ad sanctam Ecclesiam, in qua domus est & mansio mulierum regiarum, id est, sanctarum Animarum. Ibi sacramenta CHRISTI, quasi quaedam unguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatum animarum praeparata, accipiunt. Vide ergo ubi posita es, & intelliges quid facere debeas. Posuit enim te sponsus in triclinio, ubi mulieres ornantur: varia pigmenta, & diversas species dedit, cibosque; Regios de mensa sua tibi ministrari praecipit; quidquid ad sanitatem, quidquid ad refectioem, quidquid ad reparandam speciem, quidquid ad augendum decorem valere potest, tribuit. Primum fons Baptismi est hic positus, & lavacrum

LIBER SECVNDVS. 205

lavacrum regenerationis, in quo sordes præteritorum criminū abluis. Deinde chrisma & oleum, in cujus unctione, Spiritu sancto liniris. Post hæc, delibuta & unctione lætitiæ perfusa, ad mensam venis, & percipis ibi alimentū corporis & sanguinis CHRISTI, quo interiūs sagnata, atq; refecta, noxiā illam præteritorū jejuniōrū maciem depellis. Deinde vestimenta bonorum operū induis, & fructu eleēmosynarum, cum jejuniis & Orationibus, cum sacris vigiliis, aliisq; operibus pietatis, quasi quodā vario ornatu decoraris. Ad ultimū sequuntur aromata virtutū, quarum odor suave spirans, omnem illum antiquarum sordium foetorem fugat. Datur etiā tibi *speculū, sancta scriptura, ut ibi videas faciem tuā*, ne quid minūs, aut aliter quā decet, habeat compositio ornatus tui.

O quā multa sunt in me, de quibus corā oculis ejus erubescō, & pro quibus jam magis illi displicere timeo, quā pro iis, quæ laudanda in me sint (si quæ sunt) placere posse, in me confido! O utinā ad modicum ab oculis ejus possem abscondi, donec maculas omnes istas detergerē, & sic demū antē conspectum ejus, sine maculā, immaculata apparerē! Nam quomodo in hāc deformitate placere illi poterō, quæ & mihi quoque in illā vehementer displiceo? ô maculæ veteres! ô maculæ scdæ & turpes! quid tamdiu hæretis? abite, discedite, & ne præsumatis ampliūs oculos dilecti mei offendere.

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commo-
remur in villis. Cant. 7.*

XXII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.

Cant. 7.

Iam satis urbanas, mea lux, habitavimus aedes;
 Quin semel in virides exspatiamur agros?
 Tuta quidem validi circumdant oppida muri,
 Porta que ferratis non caret ulla seris:
 Est tamen in patulis, quid nescio, tutius hortis,
 Quod nusquam in clausæ mœnibus urbis habes.
 Magnificis turgent urbana palatia tectis,
 Multus & hic celsâ cuspide surgit apex.
 Nescio quid melius tamen illa mapalia spirent,
 Rustica quæ tenui stramine canna tegit. [agri,
 Quid dubitas, mea lux, quin, quam procul urbibus
 Tam procul agrestium, distet ab urbe, quies?
 Fabula cantatur vaturn notissima lusu,
 Ad benè fallendas fabula ficta vias:
 Et facit ad rerum modò quas tractavimus, usum;
 Si lubet, auditu decipiemus iter.
 Rusticus urbanum tecto mus paupere murem
 Ferur & appositis detinuisse cibis.
 Musq; epulas muris ridens urbanus, agrestis,
 Hæc tua si mensa est, sat mihi ruvis, ait.
 Mox vice conversâ, mus rusticus ivit in urbem,
 Urbico in hospitium mure vocante suum:
 Magnaq; cum tanto minor esset mensa paratu,
 Ut sonuere fores mensa relicta fuit;

208 PIA DESIDERIA

Et propè deprensò convivà expalluit hospes,
 Turbatique suum vix reperere cavum.
 Rusticus ast animo sensim cum voce recepto,
 Corripuit celerem Musculus urbe fugam:
 Et procul è civis oculos ad mania torquens;
 Quàm meus his præstat manibus, inquit, ager!
 Iam satis urbanas, mea lux, habitavimus edes,
 Rure quies habitat, regnat in urbe Timor.
 Si memor es (subeat tibi pars laudissima vulgi)
 Quisq; suburbanum rus propè civis habet;
 Cumq; suam assidue commendet quilibet urbem;
 Re tamen, ipsa magis vura placere docent.
 Quin, quorū imperiis urbesque, arcesq; reguntur;
 Anxia securo pectora rure levant.
 Et magis hîc puri libertas aurea Cæli,
 Quàm laqueata, domi, marmore tecta placent.
 Nec quæ centeno sinuat se pornicus arcu,
 Lenit, ut ambiguos parvula villa, metus.
 Iam satis urbanas, mea lux, habitavimus edes,
 Quin semel in villis degimus, aut in agris?
 Est mihi fontanis circumdata villula rivis,
 Villula, quâ nusquam cultior ulla viret.
 Seu cæli ingenio, seu fertilis indole terre,
 Aptaq; vicini commoditate loci.
 Huc mea lux, paucis tantum si veneris horis,
 Oblitus patriæ protinus urbis eris.
 Tumq; ego, ceu tacitâ turtur meditatus in umbra,
 Libera, colloquii, Sponse, vacabo tuis.
 Et procul à populis, procul urbibus atq; tumultu;
 Optatâ toties, sola, quiete fruam.

Audiet

LIBER SECVNDVS. 209

Audiet hęc nullus que mutua verba loquemur,
Nostraque qui turbet otia nullus erit.
Qui que noceat nostros, nemo metuendus, amores,
Teiricus hic nullum jus sibi Censor habet.
Tunc mihi tu promes secretis intima fibris
Quęq; juvent animum verba cupita meum.
Tunc ego, sim quantā, dicā tibi, saucia flammā;
Quęque, licet simules, dicta placere, scio.
O semel optati micet hęc mihi sideris aura;
Quām fortunato lux erit illa die!
Iam satis urbanas, mea lux, habitavimus ades,
Nostra sit exiguo tempore, villa domus.

Veni

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum,
commoremur in villis. Cant. 7.*

Hier. 9. **Q**uis dabit me in solitudine *derversorium via-*
rorum?

D. Tho. Mallem [enim] in solitudine habitare,
Aquin. per quam nullus vel rarus transit.

hoc loco Vtinam nullus hominum esset mecum
Bern. de exterioribus, ut familiaribus loqui possem cū Deo
inter. do. interioribus! ipse enim & secretum quærit, & so-
mo c. 66. litarium locum diligit. Fugiam ergo homi-
num solitaria & colloquia; ut in secreto cordis
mei, Deum habitatorem habere possim. Af-
fuescam ergo sola intima cogitare, sola inte-
riora diingere, & in illis permanere, ut possim
audire *quid loquatur in me Dominus Deus meus.*

Ecce adsum piissime Deus, tecum sum, intus
sum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui,
vocem tuam intra audire non potui. Nunc
autem reversus ad me, ingressus sum ad te,
ut possim te audire, & tibi loqui.

Psal. 54. *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.*

Greg. li. Fugiens se elongat, qui à turbâ desiderio-
4. mora. rum temporalium in altam Dei contempla-
ca. 35. in tionem se subleuat.

Iob. Oppidum, carcer; solitudo, paradysus
Hier. ep. est.

ad Rusti. O solitudo beata! ô Eremita, mors vicio-
Bernar. rum, vita virtutum! te lex & Prophetæ mi-
homil. rantur,
Simile

LIBER SECVNDVS. 211

vantur, & quicumque ad perfectionem venerunt, per te in Paradysum introierunt: ^{est Regnū} ^{cælorum} ^{homini} ^{negot.} beata vita solitaria & contemplativa! quid ultra de te loquar? ipse Dei filius Salvator & Magister noster, exemplum dedit nobis, fugiens in desertum & mansit in solitudine; ubi sunt Rosæ charitatis, quæ semper flammescunt, quæ semper in sancto odore vivunt. & solitudo negotiorum cælestium apotheca in te transitoria & terrena mutantur in cælestia & æterna. Denique in te, lacrymæ mutantur in risum, & gaudium pariunt sempiternum.

Pia anima [Deo] se totam exhibere nitens in studio contemplationis. *Veni, inquit, in agrum, commoremur in villis: congruentissimè contemplationis studium, agri exprimit vocabulo; quia & illud in solitudine, longèque ab hominum conversatione exerceri solet; & novimus agrum eas dici terras, quæ sunt in solitudine, longèque à conventibus humanis; Ac, sicut ager si excolatur, ingentem profert fructuum ubertatem, quibus nutrimur in corpore, ita & contemplatio, si rectè exerceatur, tantam profert virtutum copiam, ut per illas, in vita aliamur spirituali. Vnde bene & in libro Genesis dicitur de S. Isaac: Et egressus fuerat ad meditando in agro, inclinata jam die; Nec minùs congruè particulares meditationes, villarum*

Mich.
Gisler. in
c. 7. Cât.

nomine designat; quandoquidem, sicut villas ea appellare solemus prædia, in quibus præclara in agro sunt habitationes, ad id potissimum extractæ, ut in illas tunc se conferant homines, cum à mundanis negotiis respirare voluerint; cum ex infirmitate aliquâ convalescere, aut quoquo pacto se recreare voluerint, & cum fructus ex agro colligere, atque servare curaverint: ita & meditationes pariter, præclara sunt ædificia ab Animâ ipsâ in agro contemplationis sibi extracta, in quibus illa, fugiens præsentis sæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægitudine convalescat, summisque fruatur deliciis, ac demum extremos virtutum colligat, servetque fructus. Benè quoque pia anima, cum Deo dilecto suo, *egredi* se, inquit, velle in *agrum* contemplationis & *commorari in villis* meditationum, cum voluptatem nullam percipiat ex hominum conversatione. Quin imò quamvis terrenarum rerum copia exuberet in sæculo; quamvis prosperè sibi cuncta contingant, minimè tamen ex commodis hisce quippiam percipiat voluptatis, nec unquam verè se arbitratur lætam, nisi cum sibi *egredi* liceat in hunc contemplationis agrum. Quâ in re, videtur se habere instar avis illius, quæ tametsi in caveâ omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei sunt necessaria, tum quæ

LIBER SECVNDVS. 213

quæ voluptati illi esse possent ; lætam tamen nunquam se reputat , quoad usque permissum ipsi fuerit , à caveâ ipsâ egredi , liberè volare , & commorari in foraminibus petrae . Iure autem cum Deo egredi vult , quem unum habet dilectum ; quia nec homines ardentèr quempiam amantes , villarum quippiam percipiunt gustus , nisi amicum illum comitem habeant , ideoque ipsum invitant . Et experientiâ comprobamus , etiam summos Reges ac Principes , ad quos difficillimus aditus esse solet ; cum in palatio Regioque in throno resident , in villis commorantes , etiam cum infimis rusticis libentissimè conversari ; & hoc , illud est , quod anima intendit , cum illum in dictum invitat agrum & villas , ut familiariter cum eo agat , uti cum unico dilecto . Neque verò ad modicum temporis huic indulgere vult studio contemplationis , & familiariter agere cum Deo , sed delectatione maximâ , diutius in eo optat persistere ; id namque iis indicat verbis ; *commoremur , seu pernoctemus , aut requiescamus in villis .*

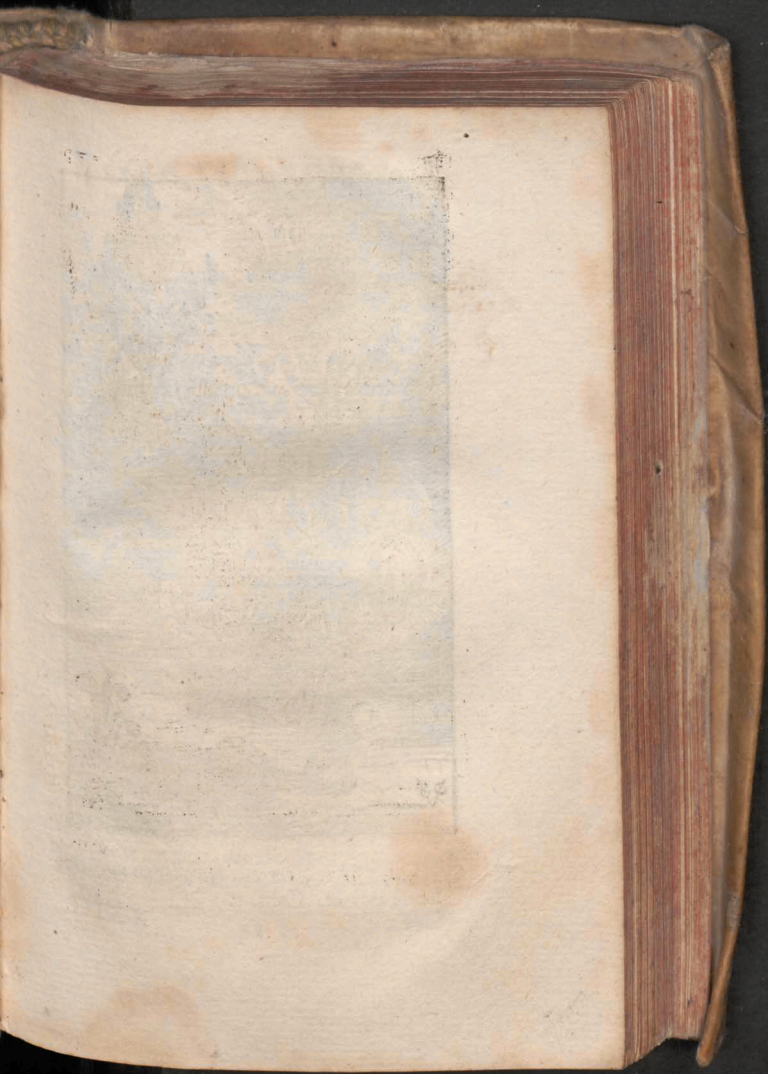
Quamdiu [enim] animus permixtus est Laur. Iustin. in lig. vit. tract. de orat. cap. 5.
 turbis & in multitudine fluctuantium volutatur , nec vacat soli Deo , nec segregatus est à vulgo . Propterea , ô anima , quæ per orationem & contemplationem Deo vacare decrevisti , esto sola ; hominum consortia fuge , tumultuosas mortalium conversationes de-

vita, ut illi soli te solam serves, quem ex omnibus elegisti.

Bernar. O sancta Anima, sola esto, ut soli omnium
 hom. 40. serves te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis, te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam velit tibi suam indulgere presentiam, presentibus cæteris? secede ergo, sed mente, non corpore, sed intentione, sed devotione, sed spiritu: de cætero, sola indicitur tibi mentis & spiritus solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectes presentia, si despicias quod multi suspiciunt, si fastidias quod omnes desiderant. alioquin nec si solus corpore es, solus es.

Hieron. O desertum CHRISTI floribus vernans! ð
 epist. 1. solitudo in qua illi nascuntur lapides de quibus in Apocalypsi civitas magni Regis extruitur! ð Eremus, familiaris Deo gaudens! quid agis? quamdiu te rectorum umbræ premunt? quamdiu fumosarum urbium carcer includit? Crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio; libet sarcinâ corporis abjectâ, ad purum ætheris evolare fulgorem.

*Trabe me post te, curremus in odorem unguen-
torum tuorum. Cant. 1.*

XXIII.

XXIII.

Trahe me post te, curremus in o-
dorem unguentorum tuorum.

Cant. I.

Aspicis ut jaceant strati sine viribus aruis,
Nec sim qualis eram, sola sed umbra mei?
Vix iraho pertasa fastidia tetrica vite
Ipsaque sunt oneri languida membra sibi.
Lassa jacet capitis nimio sub pondere cervix,
Sarcina suntque manus, sarcina suntque pedes.
Asidueque novam querunt jactata quietem,
Nec scio quo tandem fessa locare situ.
Surgere nunc meditor, nunc lassa recubere strato;
Nunc nixum cubito sustinuisse caput.
Nunc lubet inverso, nunc ore cubare supino,
Nunc aliud lateri substituisse latus.
Cumque tori cunctas peragravi languida partes,
Quilibet ex aequo displicet usque locus. [que,
Heu! quid agam, gravis ipsa mihi, læguensq; jacens-
Teque volens cursu, non tamen apta, sequi?
An fugis & mediis morientem deseris agris,
Nec mora tanta datur dum comes ire queam?
Eger ita in Libycis, à milite, miles arenis
Deseritur, subita cum data signa fugæ;
In trovis genitrix ita projicit impia natum,
Quem lactare pudor, pauperiesve vetat.

Tende manum, nostrig; pius miserere doloris;
 Tende manum refugo vel pede siste gradum.
 Troica Dardanius cum Pergama cingeret ignis,
 Decrepitos pubes extulit igne patres:
 Trans mare defessam fert nata Ciconia matrem,
 Sustinet hinnulei Ceruā natantis onus.
 Tu solam ignotis, fugitive, relinquis in arvis,
 Nec sinus hoc humeris pond. ris esse tuis?
 Quamquā ego, vel fieri tibi sarcina tāta recusem,
 Si modō vel leuiter traxeris, ipsa sequar.
 Et sequar & curram, rapiarque simillima vento,
 Languida funesto que modō strata solo.
 Nec quibus inuitam cogas, opus ense, vel armis;
 Sponte nec iniecto, libera, fune sequar.
 Traxit ad impulse querulos testudinis ictus,
 Cum sylvæ Geticæ Thrax Cytharista feras:
 Traxit, & attonitæ sylvæque, fereq; stupebant;
 Sic fide, sic filo, se potuisse trahi.
 Non ego Bystoni movear testudine Vatis,
 Nec trahar Aonia voce sonante hyc.
 Quemque sui rapiunt sensus, sua quemq; voluptas
 Se finit hic oculis, auribus ille capi.
 Non ego luminibus, non auribus otia venor;
 Noster Achemenii languor odoris eget.
 Lux mea, rorilegis halat tibi spica capillis,
 Manat odorata Palladis imbre caput.
 Vda Palestino fragrant tibi tempora nardo
 Myrrhæq; de madidis stillat odora labris.
 Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,
 Verbaq; quot loqueris tot jacis ore rosas.

Albaque

LIBER SECVNDVS. 219

Albaque Panchæo cervix tibi sudat olivo,
 Assyriq; humeros rore perungit Onix.
 Et manus Ambrosiis pluit uiræque roscida guttis,
 Et digiti Libyæ germina mæsis olent.
 Denique quicquid olent conchis unguenta Sabæis,
 Balsama quicquid olēt, hōc meus balat Amor.
 Non tamen Assyriis quæ sudant balsa na ramis,
 Nataque odorifero thura Sabæa solo:
 Fragrat Orontæis hęc spica suavior herbis
 Guttaque Panchæis nobilior lacrymis.
 Nempe tuo qualis, Bastissa pudica, cubili,
 Qualis odor thalamo, Cecili casta, tuo;
 Aut qualis, cum Dorotheæ pennatus Ephelus
 Attulit hybernas germina verna rosas;
 Aut Nasavenigenæ qualis cum Virginis ædem
 Sparsit Iessæi floris anhelus odor;
 Denique Divorum qualis cum gemmea stillant
 Indigetum liquidis amphitheatra crocis.
 O semel has liceat mihi ducere naribus auras!
 Quæ modò languebam, sana repente sequar.
 Multaque currentem sociarum turba subibit,
 Et glomerat socios uncta columba greges.

*Trabe me post te, curremus in odorem
unguentorum tuorum. Cant. i.*

Auguft. **A**NIMA amans fertur votis, trahitur defici-
man. ca. deriis.

20. Bern. fer. Fessa fum, deficio; noli me deferere, sed
21. in *trabe me post te*, ne incipiam vagari post ama-
Cant. tores alios, nec currã quasi in incertum. *Trabe me post te*, quia satiùs mihi est ut me trahas, ut scilicet vim qualemcumque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis, inferas, quàm parcens in meo me torpore securam derelinquas. *Trabe me* quodammodo invitam, ut facias voluntariam: trabe torpentem, ut reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore, quoni in voluntariè & cum omni alacritate curremus.

Ibidem. **Q**uid? sponsane ergo necesse habet trahi,
initio. & hoc post sponsum? quasi verò invita eum & non libens sequatur. Sed non omnis qui trahitur, invitus trahitur; nempe enim infirmum aut debilem (eum scilicet qui per se ire non valet) trahi ad balneum, seu ad prandium non piget; etsi reum pigeat trahi ad iudicium vel ad pœnam. Deniq; trahi vult quæ & hoc rogat; non autem rogaret, si sequi per seipsam dilectũ, prout vellet, valeret. Ut quid verò non valet? An infirmam fateamur & sponsam?

LIBER SECVNDVS. 221

sponsam? si qua ex adolescentulis infirmam se diceret & peteret trahi, nequaquam mireremur. At verò de sponsa, quæ trahere & alios (utpote fortis & perfecta) posse sufficere videbatur, cui non durum sonet, quod & ipsa trahi tamquam infirma vel debilis necesse habeat? de quanam animâ jam confidimus, quod valida sit & sana, si illam infirmam dici consenserimus, quæ pro sui singulari perfectione & excellentiori virtute, sponsa Domini nominatur? Quanta vis perfectionis anima, quamdiu quidem gemit sub corpore mortis hujus, & hujus sæculi nequam retinetur inclusa carcere, vinceta necessitatibus, totque sceleribus, lentiùs, segniusque assurgat necesse est ad contemplanda sublimia; nec omninò liberum haber, sequi sponsum quocumque iërit. Hinc lacrymosa vox illa gementis, *infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus.* hinc supplex illa precatio, *Educ de carcere animam meam.* Dicat proinde, dicat cum gemitu etiam sponsa: *Trabe me post te, quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.*

Propterea opus habeo trahi, quoniam re-
fringit paulisper in nobis ignis amoris tui, Bernar.
nec valemus à facie frigoris hujus currere in ferm. 21.
modò sicut heri & nudius tertius. Curremus in Cant.
autem postea, cum reddideris lætitiâ salutaris

taris tui, cum redierit melior temperies gratia; cum Sol Iustitiæ iterum incaluerit & pertransierit tentationis nubes, quæ nunc operire ad horam cernitur, atque ad levem flatum auræ blandioris solito, cœperint unguenta liquefcere & aromata fluere & dare odorem suum. *Tunc curremus*; in odore illo curremus, spirantibus, inquam unguentis curremus, quoniam abscedet torpor qui nunc est, & revertetur devotio, & jam non erit opus nobis ut trahamur, quippe odore excitatis, ut spontè curramus. Nunc verdè interim *trabe me post te*, non curram ego sola, etsi solam me trahi petierim, current & adolescentulæ mecum. Curremus pariter, curremus simul; ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu, ac per hoc, omnes *in odore unguentorum tuorum curremus*.

Curremus, curremus, sed *in odore unguentorum tuorum*, non in nostrorum fiduciâ meritorem, nec in magnitudine virium nostrarum. Currere nos confidimus, sed in multitudine miserationum tuarum. Nam etsi quando cucurrimus ac voluntariæ fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*. Revertatur misratio, & curremus. Tu quidem in virtute tuâ, *tamquam Gigas & potens curris*; nos, nisi unguenta tua spiraverint, non curremus. Tu quem Pater unxit
oleo

LIBER. SECVNDVS. 223

oleo letitiæ præ consortibus tuis, curris in ipsa unctiōe; nos illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

Odor super omnia necessarius utpote infirmis purgativus, proficientibus confortativus, perfectis verò sanativus. nonne vides agrum hujus mundi hoc odore plenum; cum videas alios justitiã fortes, alios charitate ferventes, alios promptos ad obediendum & humilitatis obsequium, hos lacrymis irriguos, & ad eleëmofynas profusos? de odore autem, scriptum est: *Trabe me post te in odorem unguentorum tuorum.* & alibi: *Ecce odor filii mei; sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.*

Abfolon
Abb. ser.
r. deann.
B. Virg.
qui est
20.

Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium unguentorum, sed videas alios vehementius studiis flagrare sapientiæ; alios magis ad pœnitentiã, spe indulgentiæ animari, alios ampliùs ad virtutum exercitium, vitæ & conversationis ejus provocari exemplo; alios ad pietatem, passionis memoriã magis accendi. Currebant in odore sapientiæ qui missi fuerant à Phariseis, cum reversi dicerent; *Numquam sic loquutus est homo.* Currebat in hoc ipso odore S. Nicodemus qui venit ad IESVM nocte, in splendore multo sapientiæ. In odore justitiæ, cucurrit Maria Magdalena, cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum. Cucurrit & Publicanus,

Bernar.
serm. 22.
in Cant.

canus, qui cùm propitiationem peccatis suis humiliter imploraret *descendit justificans*, restante ipsâ iustitiâ. Cucurrit Petrus, qui lapsus *fluit amarè*. Cucurrit David, qui reatum agnoscens & confitens, audire meruit: *Et Dominus transtulit à te peccatum tuum*. Porro in sanctificationis odore Paulus currere sese testatur, cum CHRISTI esse se imitatorè gloriatur. Cucurrerunt & omnes qui dixerunt; *ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Iam qui in odore cucurrerunt passionis, omnes Martyres accipe. En quatuor unguenta assignata habetis, Primum sapientiæ, secundum iustitiæ, tertium sanctificationis, quartum Redemptionis.

August. medit. cap. 35. Fac me, dulcissime Domine, amare te, & desiderio tui deponere pondus omnium carnalium desideriorum & terrenarum concupiscentiarum gravissimam sarcinam, quæ impugnant & aggravant miseram animam meam, ut *post te*, expedire in odorem unguentorum tuorum currens, usque ad tuæ pulcritudinis visionem efficaciter satiandus, quanto citius te quoque duce, merear pervenire.

August. medit. cap. 35. Descendat, Domine, descendat, precor, descendat in cor meum odor tui suavissimus, ingrediatur amor tui mellifluus.

August. medit. cap. 37. Trahe me, sursum ad te, ut *curram post te in odorem unguentorum tuorum*; curram & non deficiam te trahente, te ducente me currentem. Tenax

LIBER SECVNDVS. 225

Tenax enim funiculus amor : amor affe- Gilb. in
ctuosè trahit, cui est id ipsum alloqui quod Cantic.
est allicere; nihil amoris tenacius vinculo, ni- hom. 190
hil trahentius.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera
matris mee, ut inveniam te foris, & deosculer
te, & jam nemo me despiciat! Cant. 8.
XXIV.

XXIV.

Quis mihi det te fratrem meum fugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam nemo me despiciat!

Cant. 8.

Quis cumulet patrias tanto mihi stēmate ceras,
 Vi frater proavis annumerēre meis!
 Non tamen hoc facio pro stirpis imagine votum;
 Nulla mihi augendi sanguinis ambitio est.
 Stirpe licet nostrā sanguis tibi vilior esset
 Optarem fratrem te tamen esse meum.
 Non pubente quidem vernantem flore juventa,
 Prima cui roseas vestiāt umbra genas:
 Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,
 Lactis adhuc mater quem mea pascat ope.
 Quisq; ego quas suxi, parvo trahat ore papillas,
 Insideatque illos, quos ego sepē, sinus.
 Hoc ego vel simili cupiam te corpore fratrem,
 Si fueris major, non ego te cupiam.
 Quin igitur nostris, mea vita renascere seclis
 Vi videam cunas, pufio parve, tuas?
 Et nisi fallor, habent pueri quid amabile mores,
 Quoq; carent juvenes, virq; senexq; carent.
 Virq; suam quævis laudem sibi vindicet ætas,
 Ille tamen pueros scilicet ornat amor.

228 PIA DESIDERIA

An dubitas, aliàs puerili pusto vultu,
 Ipse Deum domitor, parvulus esset, Amor?
 Nō nisi quod reliquus, magis hæc sit amabilis ætas,
 Nullaq; sit tantum quæ, quod ametur, habet.
 Hæc quoque, cur voveam pueram Te causa coëgit,
 Crediderim, puero quod mage posse frui.
 Quin igitur nostris, mea vita, renascere sacris
 Vt videam cunæ parvæ puellæ, tuas?
 Tum mea, ceu natio, quoties dar: ubera Mater
 Parvæ, Tui toties copia prompta foret.
 Prompta foret noctuq; diuq;, domique, forisque.
 Et sine sollicito copia multa metu.
 Quin igitur nostris, meam vitam renascere sacris,
 Osculer ut cunæ parvæ puellæ tuas?
 Casta, soror parvo quæ porrigit oscula fratri,
 Oscula derisor carpere nemo potest.
 Et licet illa frequens spectaveris oscula testis,
 Illa tamen testis carpere nemo potest.
 Et licet inceptas stiterint hæc oscula voces,
 Semper habent justas oscula casta moras.
 O bona, quæ nostris faveant ita Numina votis,
 Teque velint fratrem sic semel esse meum!
 Nascere parvæ puer, fraterque admitte vocari;
 Omnia te Mundi vota, precesque petunt.
 Quid præ lætitiâ, facerem tibi, parvule frater?
 Ah! præ lætitiâ, quid tibi non facerem?
 O quoties vetitis furam deprenderer horis,
 Pervigil, ad cunæ, nocte stetit tuas!
 Quot tibi servitis, licet importuna, studerem,
 Iam minus, obitusis, officiosa bonis.

Nempe

LIBER SECVNDVS. 229

Nempe dato quoties depelleret ubere mater,
 Depulsum geminis exciperem manibus;
 Aut quoties tepidâ gestare juberet in umbrâ,
 Gestarere ulnis sarcina grata meis.
 Aut quoties blâdo dare languida lumina somno,
 Somniferis caneret vox tibi nôstra modis.
 Ipsaque, cum digitos cunis adhiberet agendis,
 Illicet hoc à me præriperetur opus.
 Mox ubi te nostræ concrederet anxia cura,
 Discedensque mihi diceret; esto vigil:
 Excubiis, soli propè Te mihi, parve, relictis,
 Quam facerem votis libera frena meis!
 Continuo, tacitè, velo de fronte reducto,
 Explerem aspectu lumina nostra tuo.
 Inque tuo, fixis hærens obtutibus, ore,
 Vterer oblatis commoditate loci:
 Et citò subicerem capiti, colloque sinistram,
 Apprimeretque meo Te mea dextra sinu.
 Et tibi, vix tactis furarer basia labris,
 Basia sic somno non nocitura tuo.
 Quin igitur nostris, mea vita renascere seclis,
 Vi semel optatas suâvier ore genas?
 Mox ubi lactenti sensim tibi cresceret ætas,
 Primaque discenti verba docenda forent;
 Discenti cuperem fieri tibi, parve, Magistra,
 Blesaque, cruncatis verba præire sonis:
 Cumque geri aliterius nolles modò grâdior, ulnis,
 Ausus arundineo currere solus equo,
 Instruerem stabili vestigia figere gressu,
 Membraque constanti firma locare pede.

230 P I A D E S I D E R I A

Tumq; molesto si offenderet objice saxu,
Tutus in extensas excipere manus.
Quin tua sepe velim falli vestigia lapsu,
Lapsus ut amplexu sustineare meo.
Nec tanti pretium peterem mihi grande laboris,
Suaviolo pretium solveris omne tuo.

LIBER SECVNDVS. 231

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam nemo me despicat! Cant. 8.

QUAE amatrix unquam optavit, ut is S. Tho. quem diligit, parvulus efficiatur ejus in c. 8. frater, & in infantem versus sugat ubera matris? Cant.

Ergo antiquorum vox est ista justorum, Beda cap. 7. in Cant. qui Dominum salvatorem, quem in divinitate Patri & Spiritui sancto consubstantialem credebant, ac debitis venerabantur obsequiis, in hominis quoque habitu & hominibus consubstantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum; sed ut foris quoque posset inveniri, verbum caro factum est, & habitavit in nobis; viderunt namque Patriarchæ, viderunt Prophetæ Dominum, sed intus, id est, in contemplatione mentis spiritali, non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, sed in imagine, sed in Angelicæ formæ substantiæ; at ipsam ejus naturam, nequaquam videre valebant. Denique legifer ipse, qui audire meruit, ostendam omne bonum; rursus audivit: Non poteris videre faciem meam; non enim videbit

videbit faciem homo, & viveret felices; qui inter se conferre meruerunt: Invenimus Messiam, qui dicitur CHRISTVS. Hoc est namque osculum, id est amantissimum illud oris illius donum, ac mutuæ commercium allocutionis.

Mich. [Sed &] ingens in his suum, pia anima, exprimit desiderium; quo eâ ratione Giffler. in ma, exprimit desiderium; quo eâ ratione c. 8. Cât. per amorem, Deo uniri peroptat, ut nedum in secreto contemplationis, verum etiam ex prof. 3. foris & coram proximis, in vitâ activa eisdem inharere sibi liceat, ita ut omnibus ædificationi sit, nec quorumcumque mundanorum hominum vereatur contemptum; æquè enim est ac si dicat: O utinam, tanto mihi astringeris amoris vinculo, Deus meus, quanto adstringuntur frater atque soror! ô utinam tam tenerè te diligerem, quàm tenerè à sorore diligitur frater parvulus, fugens ubera matris suæ! ita ut etiam palam & coram fratribus, dum proximorum indulgeo utilitati, deosculer te, osculo caritatis; ita ut non pudeat ante omnes, te coniteri, tibi que obsequi, oratione ac bonis operibus. Quis mihi det ut jam nedum te timeam, ut Deum zelotem, Dominum exercituum, ignem comburentem, & quicquid tale nominari voluisti, quo mihi tui incuteres pavorem; sed ut etiam diligam tamquam fratrem meum, & talem fratrem, qui

ob

LIBER SECVNDVS. 233

ob infantiam nihil incutiens metus, vel lapidea ad amorem pertrahas corda!

Tu qui modò es in sinu Patris, quis det, *S. Tho. in ca. 8.*
 ut homo efficiaris & particeps ac consors naturæ nostræ existens, frater meus appelleris? *Cant.*
 ut hominem factum in aperto videam, & desculer te, id est, apertâ visione te aspiciam,
 quem nunc totum in fide teneo!

Cùm magnus & excelsus esses, bonorum Gifler.
 meorum non indigebas; utinam detur mihi *in ca. 8.*
 ut propter magnam charitatem tuam, factus *Cant.*
 frater meus ex Virgine, lacte indigeas, quo *expof. 3.*
 sustentaris; sic enim confido, aliquâ ex parte amorem meum, me tibi exhibituram.

Priùs te invenire nequibam, unde & querebar; deploransque cum Prophetâ, dicebam;
Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus?
 At nunc audiens Angelum ad pastores dicentem; *Invenietis infantem positum in præsepio:*
 confido sanè, me quoque inventuram te foris; extra incomprehensibilem majestatem illam, quâ intra te ipsum ab æterno latebas; quærebam te jam in hoc mundo, & in creaturis: *In lectulo, namq; mentis meæ, quæ sivi te, quem diligit anima mea: quæ sivi te, & non inveni, surrexi, & circuivi civitatem præsentis mundi: per vicus & plateas creaturarum, quæ sivi te, & non inveni.* At modò te inter creaturas, *parvulum fratrem meum, ex uberibus*

bus Virginis Matris tuæ, simul ac meæ, petentem inveniens, haud continere me poterò, quin tota in tuâ prorumpam oscula, quin tota tibi per dilectionem uniar; *& iam me nemo deficiat*, quod adorem, quem nesciam; quod osculer, quem non videam; quod illi offeram preces, qui nostra non curet; quodve illi obsequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deosculans profectò te, in primo conceptionis instanti, *unxit te Deus tuus oleo latit. i. e. præ consortibus tuis*; osculis meis, ita te meum adorabo fratrem, ut iisdem te quoque meum profiteat Regem dilectissimum; eo modo quo & Samuel Saulem in Regem unctum, osculo adorasse legitur in lib. Reg. Tibiq; ut Regi morem geram in omnibus, id quod & iisdem contestabor osculis meis, quæ tuo imprimam ori, sicut antiquo illi Ioseph, per Ægyptiaci populi osculi signum, totius Ægypti obedientiam promissam lego à Pharaone, cum ei dixit: *& ad os tuum cunctus populus deosculabitur.*

Bonav.
soliloq.
cap. I.

Ignoravi, quod tam suavis, ò bone IESV, esset tuus amplexus, tam honestus attactus tuus, tam deliciosus convictus tuus! Cum enim te amavero, munda sum, cum tetigero casta sum, cum accepero, virgo sum. Tuus, ò dulcissimè IESV, amplexus non maculat, sed mundat; tuus attactus, non inquinat, sed sanctificat. O IESV fons universæ dulcedinis

LIBER SECVNDVS. 235

nis & suavitatis, ignosce mihi, quod tam serd
 credidi quantum habet delicioſitatis, quan-
 tum honestatis, quantum jucunditatis, quan-
 do *Leua tuæ æternæ sapientiæ & cognitionis,*
 est *sub capite meo*, id est ratione, & *dexte-*
ra tuæ Divinæ clementiæ & dilectionis am-
plexabitur me, id est voluntatem. Heu me mi-
 seram! quid unquam tam dulce, tam sua-
 ve, tam delicioſum & salutiferum potest re-
 periri, quàm inter brachia tanti Sponsi quie-
 scere, inter oscula tanti Regis & amici tam
 fideliter obdormire? hanc dulcedinem sense-
 rat anima devota, quando optabat dicens:
osculetur me osculo oris sui. Numquid has de-
 licias anima devota erat experta, quando ora-
 bat ardens, & jam pænè deficiens præ dilecti
 sui concupiscentiâ, dicens, in Canticis: *quis*
mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris
meæ, ut inveniam te solum foris, & deosculer te?
 quis enarrare sufficeret, nisi qui mente gu-
 stasset, quantum habet hoc verbum dulcedi-
 nis & devotionis, quando bene ponderatur
 & rectè cibatur devotâ mente? sed ô Domi-
 ne Deus, si hæc tam dulcia sunt cogitanti,
 quàm dulcia esse possunt degustanti? si tam
 suavia sunt legenti, quàm consolatoria erunt
 per affectum sentienti?

In lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit anima mea ; quaesivi illum , & non inveni.
Cant. 3.

XXV.

In lectulo meo per noctes quæsvi
quem diligit anima mea; quæsvi
illum, & non inveni. *Cant. 3.*

Casta canunt nostræ suspiria, vota que Musæ,
Nullaq; de thalamis vox, Hymenæe tuis.
Vt sua corporibus sic mentibus est quoq; flamma,
Et propè deterior corpora flamma coquit.
Intrus, in accensis qui mentibus astuat ignis,
Delicias liquidi solus amoris habet.
O quanto his, Animæ, facibus melioribus ardent!
Oscula quam certâ dantq; feruntq; fide!
Quam placidis castas complexibus itur in ulnas,
Quam sanctæ sociant mutua vincla manus!
Et sum hic etiam torus est genialis amori,
Queque maritali fœdera nexa face;
Casta Cupidineæ sed fœdera nescia tedæ,
Nec, nisi quem cupiat Vesta subire torus.
Sed neque cyncis hîc turget culcita pluvius,
Fartaque Amycleo vellere fulcra tument.
Deo duo tam casti thalamo sociantur amantes
Lectus olorinas non habet ille nives.
Lectulus auspiciis tantorum stratus amorum
Mens est lætitiæ pace quieta suæ.
Lectule, pax animæ; cœlestis lectule tedæ;
Pronube fideois lectule castæ toris!

238 PIA DESIDERIA

Tu Sponsi atq; Anima thalamus secretus amanti,
 Solus es ô iantas dignus habere faces!
 Hoc ego consuevi, meditans, traducere noctes,
 Cùm requiem pulso cura sopore negat.
 Hoc meus ille; meos rapuit qui primus amores,
 Est solitus vigili secubuisse toro.
 Et mihi tunc imis urit fax. Dia medullas,
 Inque vicem flammis uritur ille meis.
 Tunc desideriiis querimur sine voce loquentes,
 Mutaque plus verbis lacryma vocis habet.
 At nova quæ subitit sit, nescio, causa recessus;
 Subvereor, vitio sit data causa meo.
 Nam mihi jam spatio plus visus abesse diurno,
 Et secus atque solet nocte fuisse foris.
 Hæcine signa forent mutati forsitan amoris?
 Aut illum melior lectulus alter habet?
 Hei mihi quàm miseris ea nox fuit acta querelis,
 Quæ sine te, vidua nox fuit acta domo!
 Iam propè constitit medio vaga Cynthia cælo,
 Atque sopierat lumina lassâ quies;
 Cùm mihi visa tori pulsâ vox dicere spondâ;
 Surgens, parat thalamo sponsus abire tuus.
 Suscitior, & piceos oculis detergeo somnos,
 Impotens cubito sustineoque caput:
 Et desolatæ implens ululatibus ædes
 Sollicitâ, dormis lux mea? voce rogo.
 Hei mihi! responsum nullum dedit ille roganti,
 Fugerat è thalamis transfuga nempè meis.
 Protinus accenso reperi vestigia lychno
 Quæ cuperem numquam visa fuisse mihi.

LIBER SECVNDVS. 239

Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, sponsus?
 Perfide, dic meus heu! lectule, sponsus ubi est?
 Et vagor, & toto velut amens erro cubili,
 Vi tua te viduâ luxit Alexi, domo.
 Quos ego tunc animo sensi effervere tumultus,
 Cygnus fuerat Pax cui fida torus!
 Quæ mentem subito insane verière procellæ,
 Insolitam dubiis pandere lina Notis!
 Quam sterili jacuit damnatum pectus arenâ,
 Dia cui æthereis vena scatebat aquis!
 Iam gravidos labor est oculos atollere cælo,
 Oraque divinâ solvère laude, labor.
 Iam neq; sacra valent prisca in certamina vires,
 Quæ modo lusus erant prælia, facta dolor.
 Scilicet optatâ dum felix uterer aurâ,
 Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.
 Tunc, ut inexpertis Tiro temerarius armis,
 (Omnia qui linguâ prælia victor agit)
 Optabam rabidis caput objectare Tyrannis,
 Aut animam pulcrâ fundere posse nece.
 Tunc & Apolloniæ mihi credita flamma, roscit;
 Tunc roia Costiade Virginis, esse trochis:
 Visq; sunt Agathæ gemini, duo vulnera, torques,
 Blandaque Blandina, Taure, putatus vis:
 Denique barbarici laniena infanda macellæ,
 Totaque carnificum visa theatra, joculæ.
 Nempe erat in calidis tam fervida flâma medullis,
 Aurea cum placidus Pax mihi lectus erat.
 At simul ac sponso calor hic abeunte recessit;
 Frigidior Scythico mens mihi facta gelu est.

Sic

240 PIA DESIDERIA

Sic nova, quas Zephyris spirantibus educat aestas,
 Decoquit immeritas una pruina rosas.
 Lampada sic tenui Pallas quam nurit olivo,
 Extinguit tremuli bucca soluta Noti.
 Ah male, te placido quaesivi sponse cubili;
 Qui Crucis in thalamo repperiendus eras!
 Pax mihi lectus erat, Tibi Crux erat aspera le-
 Hoc te debueram, quærere sponse, toro. [Etus,
 Lux mea, jam quota Te quarendo perdita nox est!
 Sed quaesivi, ubi non repperiendus eras.

LIBER SECVNDVS. 241

*In lectulo meo per noctes quæsiui quem
diliget anima mea; quæsiui illum,
& non inveni. Cant. 3.*

NON est reversus sponsus ad vocem & Bernar.
votum revocantis. Quare? ut deside-
rium crescat, ut probetur affectus, ut exerceatur
ferm. 75.
amoris negotium. Sanè ergo dissimula-
in Cant.
tio est, non indignatio. superest ut quæra-
tur si forè reperiatur quæsitus, qui vocatus
non venit; dicente Domino *omnis qui querit,
inveni.* & primò quidem quærit illum in
lectulo, sed minimè invenit; neque unius
noctis quæsitio hæc & frustratio, cum dicat
ista: quia *quæsiui per noctes.*

Legimus Psalmo 76. Piam quandam ani- Gifer. in
mam exquisisse Deum nocte, exquisisse verò Cant. c. 3.
manibus ac vocibus; illiusque inquisitionem expot. 3.
haudquaquam spe frustratam: sic namque
illa, id quod sibi contigit testatum omnibus
volens ait: *in die tribulationis meæ Deum ex-
quisiui manibus meis, nocte contra eum & non
sum deceptus:* at verò in hac sententiâ (*in lectu-
lo meo per noctes quæsiui*) Anima pia Deum
ipso noctu quæsisse se asserit, idque frequen-
ter, per multas scilicet noctes; nullatenus
tamen illum vel post diutinas inquisitiones
reperisse.

Quid est quod non invenitur quæsitus, Bernar.
cum

ferm. 75. cùm requiratur tam studiosè & impigrè; ipse
in Cant. se autem dicat: *quærite & inveniatis: & qui
quærit, invenit.* quomodo ergo implebuntur
scripturæ? neque enim quæ hîc inducitur
quærens, una est ex his quibus ipse ait: *quæ-
retis me & non inveniatis.*

Gistler. in Ob istiusmodi diversitatem non modicum
c. 3. Cât. primo aspectu offensus est animus, multoq;
expof. 3. magis offendebar; quia rationi magis con-
sonum mihi videretur, ut Deus ab illa ci-
tius inveniri se sineret, illiusque vocibus po-
tius intenderet, quæ majori erga ipsum fla-
graret caritate; qualem absque dubio spon-
sam censebam.

Verùm attentius utriusque animæ perpen-
dens verba; percepi statim rationem diversifi-
catis prædictæ. Intellexi quid causæ fuerit,
cur Anima loquens in Psalmo, Deum repe-
rerit; sponsa autem neutiquam eundem in-
venerit; quia nimirum ista, & si manibus
Deum quæsit, & vocibus; in lectulo tamen
& lectulo suo singulari quietem agens & ma-
nibus palps eum quæsit, qui ibi haud
quaquam esset. Illa autem de tribulationibus
ad eum clamavit, qui ait: *de quacumq; tribula-
tione clamaverint ad me, exaudiam eos.* Sicq; fa-
cili negotio, non solùm invenit, sed & apprehē-
dit eum, qui dixit, *cum ipso sum in tribulatio-
ne; in die tribulationis, inquit Deum exquisivi ma-
nibus meis nocte contra eum, & non sum decepta.*
Attendite

LIBER SECVNDVS. 243

Attendite [ergo] tres esse causas, quæ in Bernar.
 terim occurrunt, & quærentes frustrari so- serm. 75.
 lent, cùm aut videlicet, *Non in tempore qua-* in Cant.
runt, aut non sicut oportet, aut non ubi oportet.
 Si enim omne tempus aptum est ad quæren-
 dum, cur ergo dicat Propheta: *Quærite dum*
inveniri potest? erit absque dubio cùm inve-
 niri non poterit. & hæc una causa quæ im-
 pedire potest, ne inveniatur sponsus à quæren-
 tibus se, cùm non quæruni in tempore op-
 portuno. At non ea causa impedit sponsam,
 nempe invocantem & quærentem in tempo-
 re opportuno. Sed ne illa quidem eum tepi-
 dè aut negligenter seu perfunctoriè quærit;
 nam corde ardenti & omninò infatigabili-
 ter, quærit planè ut decet. Restat ut de ter-
 tiâ videamus, ne videlicet, ubi non decet
 quærat. *In lectulo meo quæsi per noctes quem*
aligit anima mea. An fortè non in lectulo,
 quærendus erat, sed in lecto: quippe cui or-
 bis angustus est? sed non horreo lectulum,
 qui novi parvulum. An non lectulus? tumu-
 lus? an non lectulus, præsepium? an non lectu-
 lus, uterus Virginis? neque enim magni Pa-
 tris uterus, lectulus est, sed lectus magnus,
 de quo ad filium: *Ex utero,* inquit, *an? lucife-*
rum genui te. Quamquam nec lectus qui-
 dem forsitan dignè censendus sit uterus ille,
 qui Regentis potius quàm jacentis est locus.
 Meritò proinde sponsa; ponens lectulum, di-
 cit;

cit; *Suum*. [Sed] quid in tuo quærebas, qui se jam in sua receperat? non videras filium hominis ascendentem ubi erat priùs? Iam cælum tumulto commutavit, & tu illum, in tuo adhuc lectulo quæris? *Surrexit, non est hic*. Quid quæris, in lecto fortem? in lectulo, magnum? in stabulo, clarificatum? Introivit in potentias Domini, *decorem induit & fortiitudinem*, & ecce sedet, super Cherubim, qui sub lapide jacuit. Ex hoc, jam non jacet, sed sedet, & tu tamquam jacenti subsidia paras, sive ut absolutior veritas sit, aut sedet judicans, aut stat adjuvans. Ex tunc ergo & deinceps frustra in lectulo quæsitus est sponsus: pulchrè verò sponsa, non quem diligo ego, sed quem diligit anima mea, inquit, quod verè, & propriè ad solam pertineat animam illa dilectio, quâ aliq uis spiritualiter diligit. Nam cum secundùm carnem quippiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus est. Et benè per noctes, quæsisse eum ait, nam non absurdè dici potest, quod qui ignorant, nocte ignorant; ac per hoc qui quærunt nocte quærunt. Quis enim charit quod palàm habet? Nox est itaque de hac quæratur sponsus, quoniam si dies esset de medio fieret, & minimè quæretur. sed dicet aliquis: quod non sit tam stulta tamque cæca sponsa, ut quærat lumen in tenebris, quærat Dilectum apud ignorantes,

LIBER SECVNDVS. 245

tes, & qui non diligunt eum. Quasi verò se per noctes nunc quærere dicat, & non potiùs quæsiſſe! Non ait, Quæro, sed quæſivi, *per noctes quem diligit anima mea.* Et est ſenſus, quia cum eſſet parvula, ſapiebat ut parvula, cogitabat ut parvula, & quærebat veritatem ubi non erat, errans & non inveniens, juxta illud in pſalmo, *erravi ſicut ovis que periit.*

Quod ſi quis contendat ſponſam ipſam hîc ea referre, quæ ſibi tunc temporis evenîre, cum toto corde viribusque omnibus, ardentiffimo amore Deum dilectum ſuum proſequeretur; Dicendum; nomine *lectuli*, non quamlibet hîc ſignificari *quietem*, ſed illam dumtaxat, *quâ anima ſancta quieſcit in pace interiori*, quam *pacem* & Iſaias, *lectuli & cubilis* nomine inſignivit, cum de juſto loquens dixit: *Veniat pax, quieſcat in cubili ſuo, qui ambulavit in directione ſua.*

Gisler.in
c. 3. Cât.
expof. 3.

Dilectum [enim] in lectulo quærimus, quando in præſentis vitæ aliquantulâ requie pedemptoris noſtri deſiderio ſuſpiramus. *Per noctem quærimus*; quia etſi jam in illo mens tamen adhuc oculus caligat.

Gregor.
hom. 19.
in Ezeç.
& 25. in
Euang.

Sed ingens ilico hîc inſurgit diſcultas, quâ ratione anima ſancta in ejuſcerodi lectulo Deum quæſiſſe ſe aſſerat, & non inveniffe? cum alibi fateatur, in eo ipſo lectulo, ſe unâ cum illo, quietiſſimè dormituram, dicens: *in pace in idipſum dormiam & requieſcam.*

Gisler.in
c. 3. Cât.
Exp. 3.

Q 2

cam. Cumque exploratum omnibus sit: in pace factum esse locum ipsius Dei. Si ergo in pace commoratur Deus: si in pacis lectulo, cum eo pacifica dormit anima: quomodo sponsa, ibi se eum invenisse negat, ubi jam præsens is adest? Ad hæc breviter respondendum: adesse quidem Deum, & ut proprio requiescere loco, in interiore pace. verumtamen, admirabili providentiâ, elongari nonnumquam, vel abscondi ab ipsâ animâ, cum quâ lectulum habet communem, sinens eam esse aridam, & quodammodo dulci destitutam complexu.

Bern. ser.
32. in
Cant.

Sunt [enim] qui in studiis spiritualibus fatigati, & versi in teporē, atq; in defectu quodam spiritus positi, ambulant tristes vias Domini corde arente & redente, longos dies, longas conqueruntur & noctes. loquentes cum S. Iob. *Si dormiero; dicam: quando consurgam? & rursus expectabo vespere. An tibi aliud, vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: Dormitavit anima mea pre tædio, confirma me in verbis tuis.*

Gisler. in
cap. 3.
Cant.
Exp. 3.

Potest id obtriplicem [accidit] rationem: Primum ut hæc suâ tantillâ elongatione, ad majorem perfectionem eam provehat. Secundum ut jucundior postea sit ejus reditus vel ejus inventio. Denique quemadmodum chorda, quo magis ab arcu recedit, eo majore impetu ad ipsum accedit, majoremque exhibet vim sagittæ, quæ per arcum jacitur: ita quo magis

LIBER SECVNDVS. 247

magis Deus videtur se ab animâ amovere, eo ardentiori benevolentia, in eandem sese postea insinuat. At, si ob allatas rationes ab illâ se abscondit, cur non inveniri se finit ab eâ, quæ tanto studio ibi ipsum quæsit, ubi quæri is velit? *Quæsi illum*, inquit, *& non inveni*; ut videlicet, ejus perseverantiæ periculum faceret, ut quæ experiretur, quod ea tenderet, cum aliquando ab internæ pacis lectulo surgeret.

Abcondit se [ergo] sponsus cum quæritur, ut non inventus ardentius quærat; & differtur quærens sponsa ne inveniatur, ut tarditate suâ capior reddita, multiplicius quandoque inveniatur, quod quærebat.

[Sed] Domine, si non es hic, ubi te quæram absentem? si ubique es, cur non video te præsentem? sed certè habitas lucem inaccessibleem. Et ubi est lux inaccessibleis, aut quomodo accedam ad lucem inaccessibleem? aut quis me ducet, aut inducet in illam ut videam te in illâ? accedere ad te desiderat servus tuus, & inaccessibleis est habitatio tua. Invenire te cupit, & nescit locum tuum. Obsecro Domine, doce me quærere te, & ostende te quærenti; quia nec quærere te possum nisi tu doceas, nec invenire nisi te ostendas: quæram te desiderando, desiderem quærendo, inveniam amando, amem inveniendo.

Greg. lib. 5. mor. cap. 4.

Ansel. in protolo. cap. 1.

Surgam, & circuibo civitatem; per vicos &
plateas quæram quem diligit anima mea: qua-
sivi illum, & non inveni. Cant. 3.
XXVI.

Surgam, & circuibo civitatem; per
vicos & plateas quæram quem
diliget anima mea: quæsiui illum,
& non inveni. *Cant. 3.*

TAndè, serò licet, meus est mihi cognitus error:
Si bene quæsissem, sponse, repertus eras.
*Credideram placido somnos te carpere lecto,
Commodus, at video, non fuit ille torus.
Quid faciam? cœpta pergam dare membra quieti,
Et sine te somnus lumina nostra teget?
Ah, sine te, nequeam solito dare membra sopori,
Aut ullâ, sine te, sponse, quiete frui.
Non si somniferis invitet lympha susurris,
Lympha cavernoso præcipitata jugo;
Aut nemorum blandis agitata cacumina ventis,
Multaque, quæ sylvis garrula cantat avis.
Aut Heliconiadum, Parnassia turba, Deorum,
Aut pater auratæ Delius ipse lyre.
Nec tua discutiant mihi, Somne, papaver, curas,
Humida nec virgâ tempora tacta tuâ.
Noxia nec vigilem quæ sopiit herba Dracem,
Fistula quæq; oculos condidit, Arge, tios.
Vix ubi composui luctantia lumina somno,
Rumpitur indomito cœpta dolore quies.
Et nullam accipiunt oculiq; aut pectora noctem,
Quin mihi, nox etiam creditur una, decem!*

250 PIA DESIDERIA

Fingit & assidue de te, mihi somnia Morpheus
 Nec fugis ex oculis flebilis umbra meis.
 Cur toties igitur somni mihi nocte petuntur,
 Si mihi nulla venit, nocte, petita quies?
 Eripiar stratis, mediamq; vagata per urbem,
 Quo fors aut ratio me velit ire, ferar.
 Et circumspiciens, num forte quis angulus abdatis
 Queram quem propria diligo plus anima.
 Queram porticibus, queram stabulisq; casisque,
 Perq; semel tritas ibo, redibo, vias.
 Nec male perspecta faller specus ulla latebræ,
 Nec quem transiero, circulus ullus erit.
 Qualis odora canis vestigia pressa ferarum
 Mersa nare legens, lustra, rubosque subit:
 Aut qualis Siculas Ops errabunda per urbes,
 Aspicit an flores perdita Nata legat;
 Ruraq; pimiferis vestigans avia tedis
 Persephonen stygiis optat adire vadis.
 Aut potius Solyinis qualis vaga Magdala campi
 (Cum flebat Domini marmor inane sui)
 Saxa per alta rudesq; ruit furiata per agros,
 Quæ olor ancipitem, qua rapiebat amor.
 Omnibus una locis aderat, comes omnibus una,
 Una per Domini funere multa rogans.
 Attica sic viduo volucris gemit anxia nido,
 Luctu tonisq; nemo personat omne modis:
 Et circum, supraque volans, nunc ardua summo
 Verrice, nunc imâ pendula fronde sedet;
 Et raptam sobolem, raptoris & aucupis artes
 Heu! consanguineo nunciat orba gregi.

LIBER SECVNDVS. 251

*Haud aliter cunctis lustravi compita vicis,
Non tamen est ullo praeda reperta loco.
Infames vici, loca detestanda plateae,
Decepto torres compita trita pede!
Amissum in thalamis, foris hic reperire putabam,
Sed male quaesitus, perditus usque laeret.*

Qs

Surgam

*Surgam, & circuibo civitatem; per vicos
& plateas quæram quem diligit ani-
ma mea: quæsvi illum, & non in-
veni. Cant. 3.*

Origen.
hom. 10.
in diver. **E**FFVNDITE lacrymas oculi mei, plorate,
& nolite deficere. Ambulate pedes mei,
discurrite, & nolite quiescere. Heu! heu! quò
abiit gaudium meum? ubi latet amor meus?
ubi est dulcedo mea? cur dereliquisti me, fa-
lus mea? O dolores! ô angustia! Intolerabi-
les angustia sunt mihi undique, & quid eli-
gam, ignoro. Quò me vertam? ad quem ibo?
à quo consilium petam? quem percunctabor?
quis mei miserebitur? quis me consolabitur?
quis indicabit mihi quem diligit anima mea?
Revertere, dilecte mi! revertere; dilecte vo-
torum meorum! ô amabilis! ô desiderabilis!
redde mihi latitiam salutaris presentia tua.

Origen.
ibidem. Heu me! ubi eum quæram, ubi eum in-
veniam? Surgam certè, & circuibo omnia loca
quæ petero; non dabo somnum oculis meis,
non dabo requiem pedibus meis, donec in-
veniam illum, quem diligit anima mea.

Bernar.
ferm. 7.
in Cant. Sedens in lectulo, quæsvi, cum adhuc in-
firma & invalida forem, & omnino minùs
idonea sequi sponsum quocumque ierit; se-
qui ad ardua & excelsa sublimitatis illius.
Incidi

LIBER SECVNDVS. 253

Incidit in multos, qui cognoscentes desiderium meum, dicebant mihi: *Ecce hic est CHRISTVS, ecce illic est; & neq; hîc, neque illic erat; & dixi, Surgam, & circuibo civitatem, per vicos & plateas queram quem diligit anima mea. Intuere vel nunc quia jacet, quæ dicit surgam.*

Adhuc ut parvula sapit; per vicos & plateas querendum putavit, fruendi avida, sed ignara mysterii. Iterum ergo frustrata repetit dicens: *Quæserivi eum, & non inveni.* Non est, ut ista suspicata est, in plateis, aut vicis; nisi fortè in illis, de quibus dicitur: *Plateæ tuæ, Hierusalem, sternerentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluja cantabitur.*

Anima [enim] quæ amat, ascendit frequenter, & currit familiariter per plateas celestis Hierusalem, visitando Patriarchas & Prophetas, salutando Apostolos, admirando exercitus Martyrum, & Confessorum, chorosque Virginum speculando.

Ibi, ibi illum, qui quæret, inveniet, & videbit gloriam ejus, non gloriam quasi unius ceterorum, sed planè gloriam, quasi inigniti à patre. quid facies, ô sponsa! putas, potes sequi cum illuc? aut te ingerere audes, vel vales huic tam sancto arcano, tamq; arcano sanctuario, ut filium in patre, & patrem intruaris in filio? non utique; ubi est ille, tu non potes venire modò; venies autem postea.

Age

Bernar.
serm. 76.
in Cant.

August.
manu.
cap. 24.

Bernar.
serm. 76.
in Cant.

Age tamen; sequere, quære, nec te inaccessibleis claritas, vel sublimitas à quærendo deterrere, ab inveniendò desperare faciat. Si potes credere, omnia possibile sunt credenti. Propè est, inquit, verbū in ore tuo, & in corde tuo. Crede & invenisti, nam credere, invenisse est. Norunt fideles, habitare CHRISTVM, per fidem, in cordibus suis. Quid propius est? Quære ergo secunda, quære devota, bonus est Dominus animæ quærenti se. Quære votis, sequere actibus, fide inventi; quid non invenit fides? attingit inaccessibleia, apprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit novissima; ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumducit, fidenter dixerim: æternam, beatamque Trinitatem, quam non intelligo, credo, & fide teneo, quod non capio mente.

Bernar. Quid hoc desiderii est & ardoris, ut sur-
 ferm. 75. gens de nocte publicum non erubescat? per-
 in Cant. curra civitatem? percunctetur palam & passi-
 m dilecto, atque à vestigandis semitis e-
 jus nullā valeat ratione averti? nullā præpe-
 didi difficultate, non tempestivæ retineri a-
 more quietis, non sponsæ verecundiâ, non
 vel timore nocturno? Et tamen in his omni-
 bus frustrata est usque adhuc à desiderio suo.
 Quare? quid sibi vult pertinax hæc & diu-
 turna fraudatio, tædiorum nutrix, suspicio-
 num fomes, impatientiæ fax, noverca amo-
 ris,

LIBER SECVNDVS. 255

ris, mater desperationis? si adhuc dissimulatio est, nimis est molesta. Esto, quod piè, utiliterque interim fuerit dissimulatum, donec in solâ adhuc vocatione, seu revocatione res erant: nunc verò cum requiritur, & ita requiritur, quid jam conferre poterit dissimulatio? si de carnalibus sponfis, & pudendis amoribus quæstio est, sicut litteralis superficies præluisse videtur, & si inter illos talia contingere queant, mea non interest, ipsi viderint.

Nolo te sponsum quærere per plateas, nolo te circumire angulos civitatis, dicas, licet: *epist. 22. ad Eustoch.*
furgam & circumibo civitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea; & interroges; Num quem dilexit anima mea, videris? nemo tibi respondere dignabitur: sponsum in plateis non potest inveniri. Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam. zelotypus est IESVS, non vult videri faciem tuam: foris vagantur virgines stultæ, tu intrinsecus esto cum sponso.

Non in foro, non in plateis CHRISTVS Ambr. reperitur; non est CHRISTVS circumforaneus; lib. 3. de virg. CHRISTVS enim pax; in foro, lites: CHRISTVS iustitia est; in foro iniquitas: CHRISTVS operator est; in foro inane otium: CHRISTVS charitas est, in foro obrectatio: CHRISTVS fides est, in foro fraus atque perfidia. fugiamus ergo forum, fugiamus

fugiamus plateas. Nec illa eum in foro & in plateis potuit reperire, quæ dixit: *Exurgam, ibo & circuibo in civitate, in foro, & in plateis, & quæram quem diligit anima mea; quæsevi eum, & non inveni eum.* Nequaquam igitur ibi quæramus **C H R I S T V M**, ubi invenire non possumus.

Bernar. *ferm. 48. in Cant.* Non pedum passibus, sed desideriis quæritur Deus; & ubique non extundit desiderium sanctum, felix inventio, sed extendit.

Numquid consummatio gaudii, desiderii consumptio est? oleum magis est illi, nam ipsum, flamma. Sic est; adimplebitur læticia, sed desiderii non erit finis; ac per hoc, nec quærendi: quid ni animet ad quærendum, experta clementiam, & persuasa de pace?

Guilb.

Abb. *ferm. 44. in Cant.* Attendite vehementiam & vim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit præsentis; ibi, vota anhelata laborant; hæc exhausta relinqui patiuntur. O felix amor, qui continuâ quâdam vicissitudine, aut liques- cit in ipso, aut quærens, anhelat ad ipsum. *quæsevi, & non inveni.*

August. *foliloq. cap. 31.*

Ego erravi, sicut ovis quæ perierat, quærens te exterius, qui es interius; & multum laboravi quærens te extra me, & tu habitas in me, si tamen ego desiderem te. *Circuivi vicos & plateas civitatis hujus mundi, quærens te, & non inveni, quia malè quærebam foris, quod erat intus. Misi nuncios meos,*

LIBER SECVNDVS. 257

meos, omnes sensus exteriores, ut quærem te; & non inveni, quia malè quærebam. Video enim, lux mea, Deus, qui illuminasti me, quia malè te per illos quærebam, quia tu es intus, & tamen ipsi, ubi intraveris, nesciverunt. Serò te amavi pulcritudo tam antiqua & tam nova, serò te amavi, & tu intus eras, & ego foris, & ibi te quærebam, & in ista formosa quæ fecisti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longè à te, quæ esse non poterant, nisi in te. *Circuibam* enim omnia, quærens te, & propter omnia derelinquens me. Interrogavi terram, si esset Deus meus, & dixit mihi, quod non; & omnia quæ in ea sunt, hoc idem confessa sunt. Interrogavi mare & abyssos & reptibilia quæ in eis sunt, & responderunt, non sumus Deus tuus: quære super nos eum. Interrogavi stabilem aërem, & inquit universus aër, cum omnibus incolis suis: fallitur Anaximenes, non sum ego Deus tuus. Interrogavi Cælum, Solem, lunam & stellas; neque nos sumus Deus tuus, inquirunt. Interrogavi deinde mundi molem, Dic mihi, si es Deus meus, an non? & respondit voce forti, Non sum inquit, ego, sed per ipsum sum ego; quem quæris in me, ipse fecit me; suprà me quære eum qui regit me, qui fecit me.

Num quem diligit anima mea vidisti? Paul-
lulum cum pertransissem eos, inveni quem
diligit anima mea; tenui illum, & non di-
mittam. Cant. 3.

XXVII.

XXVII.

Num quem diligit anima mea vidi-
stis?

Paullulùm cùm pertransissem eos,
inveni quem diligit anima mea;
tenui illum, & non dimittam.

Cant. 3.

R Estat adhuc totâ locus ullus omissus in urbe?
Aut regio nostro non peragrata pede?
Flammiferis cunctæ facibus luxere plateæ,
Nullaque vel minime compita spreta via.
Hei mihi! quos vicos, quæ non loca tristis obivi?
Urbs etiam in tantâ defuit urbe mihi.
Sed quid in hos frustra iuvat incubuisse labores,
Si sponsum semper quero, nec invenio?
Ergo domum lacrymans, vestigia retrò ferebam,
Quiq; rogaretur, nemo viator erat.
Cum propior portis à mœnibus aufero gressum,
Et vigil ad portas occupat ecce cohors.
Ac prior, hîc, dixi, quem diligo fortè latebit;
Et subito, vigiles, repperirintne? rogo.
Illi, cum tacito convertere lumina risu,
Verbaque dentatis reddere salsa jocis.
Et quidam; quisnam ille tuus quem diligis ignis,
Absque suo nosci nomine posse putas?

R

Parcite,

Parcite, respondi, tam rusticus est mihi candor
 Scire omnes rebar, quis meus esset amor.
 Nec mage vel Pyladis notum, vel nomen Orestis
 Nève tuum, Thysbe, Pirame, néve tuum:
 Vosq; etiam, quamvis, quem diligo, scire negatis
 Scire, nec ignotum posse latere, puto.
 Obsecro, dic igitur Custodia pervigil urbis,
 Num mens hac vobis tendere visus amor?
 Ille meus, propriâ quem plus ego diligo vitâ,
 Qui quoque me vitâ plus amat ipse suâ.
 Dicite, quando abiit? quanillo tempore mansit?
 Quaque prehensurum se simulavit iter?
 Hac iit aut illac? dextrâ vel foris sinistra?
 Solus erat? sociis an comitatus erat?
 Excubie falsis iterum risere cachinnis;
 At mihi falsa meas obruit unda genas.
 Transferam: sponsi neque spes super ulla videndi,
 Mensque erat in damnimersa dolore sui:
 En subito, dum cuncta animo tristissima volvo,
 Nullaque, quam tanta, vota minora spei;
 Ille meus, totâ toties questus in urbe,
 Iam non questus constitit ante oculos.
 Exilii, mistoque metu perterrita, gaudens
 Vix potui propriis credere luminibus.
 Et, Tene aspicio, mea lux, mea vita? volentem
 Dicere, vox hærens faucibus impediit.
 Qualis ubi viso conjux inopina marito,
 (Quem tulit hostili rumor obisse manu)
 Obstupet, ac visâ veluti percellitur umbra,
 Optantemque loqui, pallida facta, fugit.

LIBER SECVNDVS. 261

Nec nisi jam noto reducis fidentior ore,
Audet in amplexus conjugis ire sui:
Tumq; veretur adhuc, ne se malè credula fallat,
Inque fidem levior decipiatur amor:
Sic ego, dum trepido rediere in pectore vires,
Teque iterum ante oculos, sponse, reviso meos;
Subdubitas speransq; timensq; et amore fatiscēs,
Tūne es, quem video, clamo, vel umbra tui?
Ah sponse! ah non es! non es, quem diligo, non es!
Imò es; quid dubito? numquid es? haud dubito.
O mea lux, video, te nunc video, mea vita;
Nil ultra dubito, lux mea, te video.
Agnoscentq; tui vocem presentis & ora,
Involo in amplexus, sponse reperte, tuos.
Iamq; ego te teneo, neq; per vaga compita querā,
Nocturno Vigilum præda futura gregi.
O mea si geminis mutentur brachia vinculis,
Atque manus manicis, compedibusque pedes!
Quam te complicitis, mea lux amplecterer ulnis!
Artius amplexu, vitis & ulme, tuo.
Artius anguipedū manibus, pedibusq; hederarū,
Quæis obit annosas herba marita domos.
Sed neque te nostri lassent, mea vita, lacerti,
Sepe nec errantes per tua colla manus:
Longa Tui subeat, mea lux, absentia mentem,
Nec nisi pensari tempore posse putes.
Ah citò tam longi quereris compendia damni?
Vix ego jam cæpi, tu satur, ecce, fugis.
Non ita discedes, non tam citò liber abibis;
Nec nisi pugnando viceris, effugies.

*Num quem diligit anima mea vidistis?
Paullulum cum pertransissem eos, inve-
ni quem diligit anima mea. Tenui
eum, nec dimittam. Cant. 3.*

Bern.fer.
79. in
Cant.

O AMOR præcep, vehemens, flagrans, impetuose! qui præter te, aliud cogitare præter te, te contentus: confundis ordines, dissimulas usum, modum ignoras. Totum quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod cõsili, judicisve videtur, triumphas in temetipso, & redigis in captivitatem. Ea omne quod cogitat ista & loquitur, te sonat, te redoler, & aliud nihil. ita tibi, ipsius & cor vendicasti & linguam. Ait: *Num quem diligit anima mea vidistis?* quasi verò hi sciant, quid cogitet ipsa! Quem diligit anima tua de ipsa sciscitaris? & non habet nomẽ? Quænam verò tu, & ille quis?

Nyssen.
orat. 19.
in Cant.

Quo pacto inveniri posset, quod nullæ res nobis cognitæ ostendere possunt? non forma, non color, non circumscriptio, non qualitas, non locus, non figura, non conjectura, non adsimilatio, non proportio; sed quod semper extra omnem perceptionis viam positum, comprehensionem pervestigantium planè fugit. Propterea, inquit, *quæ sivi eum,* per animæ facultates eas quæ inveniendi vi præditæ

LIBER SECVNDVS. 263

Prædita sunt; per ratiocinationes & cogitationes: at extra hæc omnia positus erat, accessum mentis propiorem effugiens. Qui verò semper reperitur omni notâ carere, de quâ possit agnosci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

[Sed] sicut Conjux amatrix viri, absente marito suo, per fenestras circumspicit, ipsum requirens, & ubique speculari, in mari & in terrâ; & si viderit navem venientem, ibi suum putat esse virum; & si viderit viatores procul venientes, inter ipsos adesse existimat, & occurrens eis, interrogat dicens: Dicite mihi ubi eum dimiseritis, in quâ regione, aut in quâ civitate? quid dicentem, aut quid facientem, aut quando venientem? in hunc modum, omnis sancta [anima] constricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, ubi pascit, ubi cubat, quem diligit anima mea?*

Iam optas videre quem amas, cum nunc blandiris, & nunc ad amoris & desiderii intentionem suaviter illum pervestigas, nunc moras accusas, nunc te cernis contemptum, nunc te visitatione confiteris indignum, & iterum de ejus, (totiens expertus) bonitate præsumis, nunc quasi ulterius non sustineas, spirituali quodam litigio vel luctamine evincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ suspiria? quæ voces? nunc oculi fletu graves, cum intus singulti-

Chryf.
hom. de
virtute.

Bernar.
hom. inf.
s. Epiph.

bus eriguntur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia; nunc pectoris contusione animæ tarditas accusatur. Proferuntur interim verba sine principio, sine fine, quorum nec sententiæ cohærent sibi, nec rationes similes sunt, nec alicujus lingue sensus vel idioma servatur; quando vox aliquando respondet affectui, & iterum vocem affectus intercipit. Gaudet certè pius ille IESVS tali certamine superari.

S. Greg.
in Psal.
pœnit.

Superest itaque ut ad eum recurrat, in quo solo vera est consolatio, & per istius vitæ noctes, in lectulo cordis DEVM quærat; Quem si primò non invenit, magis ad quærendum animetur, surgat ad amorem cœlestium; civitatem circumeat exultatione universæ terræ fundatam; interroget vigiles, qui custodiunt Ecclesiam, nudetur pallio sæcularis ornatus, & charitatis sagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo desistat, quam inefficentium consolatorem inveniat. Inventum autem summoperè teneat, donec redemptus ope adjutricis gratiæ, à conscientie eripiatur tribulatione.

Origen.
hom. 1.
in Cant.

Est enim quidam spiritalis amplexus, atque utinam contingat, ut meam sponsam altior sponsi amplexus includat, ut ego quoque possim dicere, quod in eodem libro scriptum est, *sinistra ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me!*

Quid

LIBER SECVNDVS. 265

Quid hoc tenacius glutino, quod nec a Bernar.
 quis eluitur, nec ventis dissolvitur, nec scin- ferm. 79.
 ditur gladiis? Denique *aquæ multæ non pote-* in Cant.
runt extinguere charitatem. Tenui eum nec di-
mittam. Et sanctus Patriarcha: *Non te, inquit,*
dimittam, nisi benedixeris mihi: Ista non vult
 eum dimittere: & fortè magis quàm Pa-
 triarcha id non vult; quia nec pro benedictio-
 ne quidem; siquidem ille, benedictione ac-
 ceptâ, dimisit eum: hæc autem non sic, Nolo,
 inquit, benedictionem tuam, sed te. *Quid enim*
mibi est in celo, & à te quid volui super terram?
 non dimittam te, nec si benedixeris mihi.
Tenui nec dimittam. Nec minùs forsitan ille
 teneri vult, cùm perhibeat dicens: *Delicie meæ*
esse cum filiis hominum. Quodque pollicens
 ait: *Ecce ego vobiscum sum, usque ad consum-*
mationem sæculi: quid hâc copulâ fortius, quæ
 una, duorum tam vehementi voluntate fun-
 data est? sed nihilo minùs, illa vicissim tene-
 tur ab eo quem tenet; cui alibi dicit: *enuisti*
manum dexteram meam. Quæ tenetur & te-
 net, quomodo jam cadere potest? tenet fidei
 firmitate, tenet devotionis affectu. At nequa-
 quam diu teneret, si non teneretur. Teneretur
 autem potentiâ & misericordiâ Domini. *Tenui*
eum, nec dimittam.

Inveniam [& ego] Te desiderium cordis August.
 mei, teneam Te, amor animæ meæ, ample- folioq.
 ctar Te sponsæ cœlestis, exultatio mea sum- cap. 7.

ma, intus & extra, possideam Te beatitudo
sempiterna, possideam Te in medio cordis
mei, vita beata, dulcedo summa anima mea!

August.
medit.
cap. 37.

Ecce quod concupivi jam video, quod
speravi jam teneo, quod desideravi jam ha-
beo; illi namque in cælis junctus sum, quem
in terris positus totâ virtute dilexi, totâ ca-
ritate amplexus sum, cui toto amore inhæsi,
ipsum laudo, benedico, atque adoro.

Beda in
c. 3. Cât.

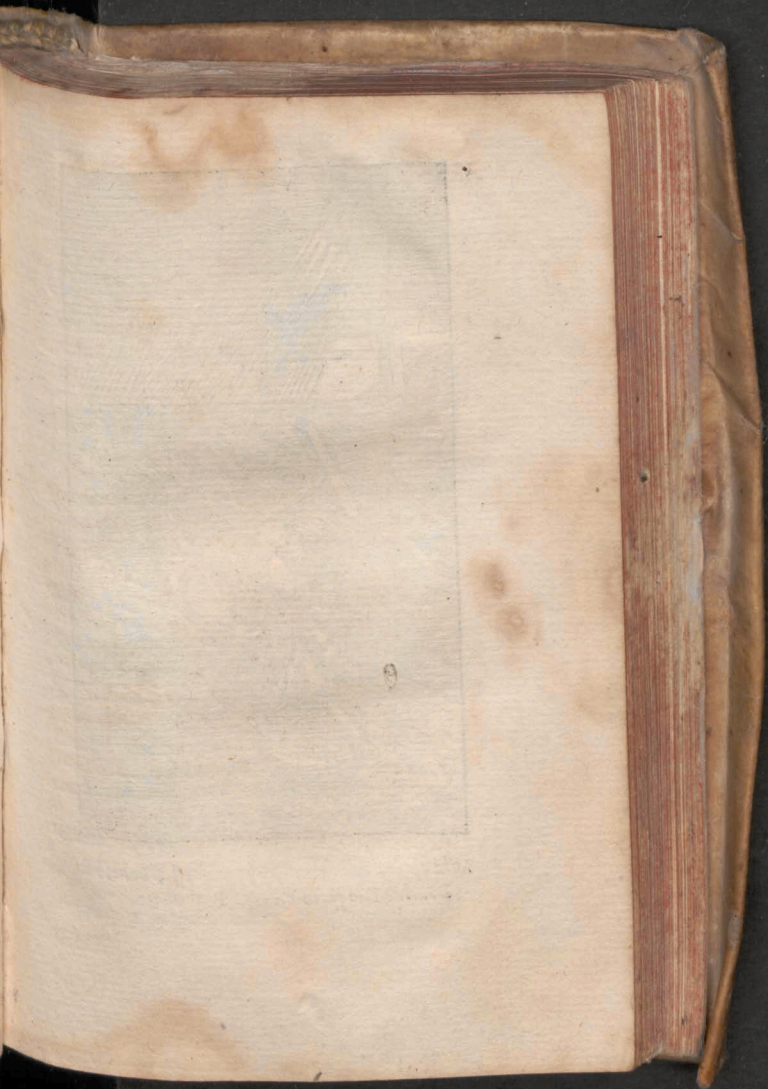
Tantò instantiùs inventum tenui, quantò
tardiùs, quem quærebam, inveni.

Origen.
hom. 10.
in diver.

O piissime Domine & dulcissime Magi-
ster! quàm bonus es his, qui recto sunt cor-
de, & humiles sunt spiritu! ô quàm beati,
qui in simplicitate cordis quærunt te, &
quàm felices qui sperant in te! Verum certè
est, & indubitanter verum, quòd tu diligis
omnes diligentes te, & numquam derelin-
quis sperantes in te. Ecce enim dilectrix tua
simpliciter quærebat te, & veraciter invenit
te. Sperabat in te, & non est derelicta à te,
sed plus est consecuta per te, quàm expe-
ctarat à te.

Aug. so-
liloq.
cap. 31.

Gratias Tibi, lux mea, quoniam illumina-
sti me, & inveni Te, & me, ubi inveni me,
ibi cognovi me, ibi inveni Te, ibi cognovi
Te; ubi autem cognovi Te, ibi illuminasti
me.

Mihi autem adhaerere Deo bonum est, ponere in
Domino Deo spem meam. Psalm. 72.
XXVIII

Mihi autem adhærere Deo bonum
est, ponere in Domino Deo spem
meam. *Psalm. 72.*

Quam mea, per varios, vita est exercita casus!
 Vi pila, percussu pulsa, repulsa manus.
 Munera belligeri primum placuere Gradivi,
 Armaque, spe laudis, sanguinolenta tuli.
 Arma dabat animos, et erat spes omnis in armis,
 Ceu foret hæc votis meta futura meis.
 Sæpè vigil terricas traduxi cantibus horas,
 Et custos specula tadia longa tuli. [est,
 Nec semel admonitu fraus hostica prodita nostro
 Cum signum toties, ore, vel ære dedi.
 Addidici septis fossam producere castris,
 Et sude præfixas impedisse vias.
 Quin etiam subita faciem componere pugnae,
 Et trepidis animos addere, voce, globis.
 Denique non tenuit belli quis certius artes,
 Militis auxilio seu Ducis esset opus.
 Ah, quoties Libycas præsit pes lassus arenas,
 Et cecidit madidis sudor in ora comi!
 Collaq; magnanimus tinxit fumantia pulvis;
 Nec tamen unda, sitim quæ recrearet, erat.
 Ah quoties gelidos fluviorum innavimus alveos,
 Ære gravante humeros, ære gravante caput!
 Oraque

270 PIA DESIDERIA

Oraque prensatos retinebant mordicus enses.
 Nando per obstantes cum veheremur aquas.
 Bellantem tenuit jam tot me Mars piter annis,
 Principioque pedes, sine merebar eques:
 Quoque tegor, decima fuit ictus arundine thorax,
 Laesaque sunt totidem cassis & umbo locis.
 Lethifero cecidit sonipes mihi tertius ictu,
 Crista quater, galeae cuspide, rapta fuit.
 Quin animam praecipit in aperta pericula missi,
 Dum nimis hostili dextera caede calet.
 Nulla tamen nostro tunc sunt data vulnera tergo,
 Omne sed aduerso pectore vulnus erat.
 Nempe gradum tenui, contra ferrumque; facesque
 Telaque, praecipiti grandine plura tuli.
 Perque meo factos gladio spatiabar acervos,
 Impositio subigens corpora strata pede.
 Quis puer, hoc tantis caput in superabile bellis,
 Non etiam bellis, vota tulisse suis?
 Hec mihi! post partas proprio tot sanguine lauros,
 Post tot ad infernos funera missa lacus;
 Post toties meritis gladio victore coronas,
 Post tot fixa tuo signa, Gradive, tholo:
 Vna tot egregios deleuit culpa triumphos,
 Nec fuit ulla super nominis umbra mei:
 Et gravis in poenam me diruit ere Tribunus,
 Iussit & incincto turpiter ire sago.
 Gloria quin odium popularibus obruta veruit,
 Sic cecidit tanto Marte petitus honos.
 O uinam potius pro te, Deus, arma tulissem!
 Non ita casta suis laudibus arma forent.

LIBER SECVNDVS. 271

Te super, intrepidâ melius spe, vota locantur,
 Vt fundat irepidas anchora fida rates.
 Ergo suum Odrysis positum suspendimus ensem,
 Eraque sunt curvæ iussa valere tubæ.
 Tum lucra, tum vigiles, lucro arrisere tabernæ,
 Vnaque Mercurio cura litasse fuit.
 Tum piper & lanas Lydo reparavimus auro,
 Veximus & gravidâ grana, merumq; irabe.
 Nostraque Barbaricos teigerunt lintea portus,
 Et sinus investâ vix sine merce fuit.
 Scilicet, è minimâ magnum re cogere questum,
 Maximus hâc studii parte triumphus erat.
 Creverat aggestis jam densa pecunia nummis,
 Nec domus immensas arcta tenebat opes.
 Classis & ambustis onerata redibat ab Indis,
 Sed perit, patriis proxima classis aquis.
 Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,
 Credita perjurus debitor esse negat.
 Ergo velut liquidis sal crescit & interit undis,
 Vt crevistis opes, sic periistis opes.
 O quanto placidos tranquillius exigit annos,
 Qui neque lucra cupit, qui neque bella movet!
 Dives Athlantiade, tua linquo negotia, dixi,
 Nulla mihi vestra merce redempta quies.
 Quid facerem, toties frustrantibus omnia votis,
 Marte negante decus, Mercurioque fidem?
 Regis in ignotam subrepsi leniter aulam;
 Magnaque mox Regi fama relata mei est.
 Et vocor, & videor, placidoque arrideor ore;
 Dumque loquor, pronâ Principis aure fruor.
 Nescio

272 PIA DESIDERIA

Nescio quid fuerit, quod Rex ita cepit amare;
 Non fuit hoc meriti, sed magè sortis opus.
 Seu fuerit virtus, seu fors, seu Regius error,
 Maximus exiguo tempore crevit amor.
 Sæpè diem nocti conjunximus, inque loquendo,
 Non fuerat visus præcipitasse dies.
 Sæpè domi tacitas lusu traduximus horas,
 Vnaque sæpè foris mensa duobus erat.
 Non ita Sejanum Latie favor extulit Aule;
 Clitus Alexandro non ita carus erat.
 Commodus haud tantum potuit tribuisse Cleandro,
 Aut Constantini plus amor Ablavio.
 Iamque suâ fateor, favor hic, novitate placebat
 (Vt propè non solite res novitate placent)
 Aulaque felicem, felicem turba vocabat,
 Quod mihi tanta Ducis gratia parta foret.
 Vah! nimis insidis subnixâ potentia sceptris,
 Que minimo sortis turbine versa ruit!
 Ecce, minax terribicos cepit Rex ducere vultus,
 Nec tamen est vitio gratia lesa meo.
 Hei mihi! cæptus amor, subitam se vertit in iram,
 Hostis & e patrio cogor abire solo.
 Et veteres auxi casu, nova fabula, fastos;
 Fabula sic elegis tristè canenda meis.
 Arcadii Eutropius; Silico redivivus Honorius;
 Et Constantini Caesaris Ablavius;
 Clitus Alexandri; Tibèrejus & Sejanus,
 Rursus in historie parte fuere meæ.
 O Deus! ô quando tranquillius exigit ævum,
 Qui locat in sceptris vota que spesque tuis!

Mibi

*Mihi autem adherere Deo bonum est:
ponere in Domino Deo spem meam.*

Pfalm. 72.

COR humanum in desiderio æternitatis August.
non fixum, numquam stabile potest esse: sed omni volubilitate volubilius de alio manu.
in aliud transit, quærens requiem, ubi non cap. 25.
est. In his autem caducis & transitoriis, in
quibus ejus affectus captivi tenentur, veram
requiem invenire non valet, quoniam tantæ
est dignitatis, ut nullum bonum præter sum-
mum bonum, ei sufficere possit.

[Et ego] aliud & aliud sequebar, & à nullo August.
implebar: dum non in me inveniebam te, soliloq.
incommutabile & singulare, indivisum, unum cap. 13.
bonum, quod consequutus, non egeo; quod
consequutus, non doleo; quod possidens, sa-
tiatur totum desiderium meum.

[Sed nunc] nihil mihi tam dulce quàm August.
cum Domino meo esse. *Mihi autem adherere medit.*
Deo bonum est. Da mihi, Domine, donec his cap. 37.
fragilibus assisto membris, tibi adherere, sicut
scriptum est, qui adheret Domino, unus spiritus
est cum eo.

Eligant alii militiam, alii advocationem, August.
alii diversas variasque doctrinas, alii nego- in Pf. 72.
riationem, alii agriculturam, *mihi autem ad-
herere Deo bonum est.* Deo adherere nihil est
melius

melius, quando eum videbimus facie ad faciem: modò ergo quid? quia adhuc peregrinus loquor, *Adhærere Deo bonum est*; sed modò in peregrinatione, quia nondum venit res: *ponere in Deo spem meã*. Quamdiu ergo nondum adhæcisti, ibi pone spem. Fluctuas? præmitte ad terram hanc anchoram. Nondum hæres per præsentiam? inhære per spem: & quid hic ages, ponens in Deo spem tuã? quod erit negotium tuum, nisi ut laudes, quem diligis? Ecce si amares Aurigam, non raperes cæteros ut tecum amarent? amator Aurigæ quacumque transit, loquitur de illo, ut cum illo eum ament & cæteri.

Basil. in
Psal. 61.

Divitiæ si affluant, nolite cor apponere. Fluxa est divitiarum natura, suos possessores, oculis torrente prærapido, prætercurrit; alios alio modo, apta mutare Dominos. Hodie hujus est ager, cras erit alterius, & paullò post ad alium perveniet. Respice parumper ad civitatis domos; quot nomina ex eo tempore, quo fuerunt ædificatæ, fortitatæ sunt, aliter ab aliis atque aliis appellatæ possessoribus? Et aurum è manibus habentis se, fluens semper ad alium transfertur; & ab illo, ad alium; magis enim aquam manu circumplexam retinere continenter possis, quàm divitias conservare tibi ipsi.

Gregor.
hom. 4.
in Euan.

Iustorum iudicio (quælibet bona adfuerint) cum sanctis desideriis æstuant, bona minime

minimè videntur. unde David Propheta, qui Regni divitiis, multisque obsequiis fulciebatur, quamvis & hæc ad necessitatem bona esse conspiceret, uni tamen singulariter bono inhians æstuabat, dicens: *mibi autem adhævere Deo bonum est.*

Sit ergo Dominus Deus spes tua, non aliud aliud à Domino Deo tuo speres: sed ipse Dominus tuus sit spes tua. Namque multi de Deo sperant pecuniam; multi de Deo sperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet à Deo, præter ipsum Deum, sed tu ipsum Deum tuum pete. Relinque omnes amores, pulchrior est ille qui fecit cælum & terram. *Beatus vir cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.*

Aug. in Psal. 39.

Sicut autem nemo potest duobus Dominis servire, ita nemo potest in duobus Dominis sperare. Nemo potest in incerto divitiarum sperare, & in Domino. Nemo potest sperare in Principibus, & in Deo. Nemo potest sperare in viribus equi, & in Deo. Nemo potest sperare in sæculo, & in Deo. Nisi enim in solo Deo speraveris, & videat Deus spem tuam in sæculum æternum esse conversam, & quia aliam nullam omninò spem geris, nisi in ipso, qui vivificat mortuos, & vocat, que non sunt, non poteris eripi à peccatoribus. Solus est enim ipse qui salvos facit sperantes in se.

Orig. in Psal. 36. hom. 3.

S

Huic

Basil. in reg. fu-
suis disp.
quæst. 42. Huic qui in homine spem ponit, magno-
perè est metuendum, ne in execrationem il-
lam incidat; *Maledictus homo, qui confidit in
homine, & fulcit carnem brachii sui, & defecit
à Domino anima ejus.* Quæ verba cum dicunt,
Qui confidit in homine, illud præcipiunt; ne-
quaquam in altero spem poni debere: cum
autem, *& fulcit carnem brachii sui;* in se, sui
habendam fiduciam vetant.

Bern. ser.
9. super
Beat. qui
habuit. Quidquid igitur agendum fit, quidquid
declinandum, quidquid tolerandum, quid-
quid optandum: Tu es Domine, spes mea,
hæc una mihi omnium promissionum caus-
sa; hæc tota ratio meæ expectationis. Præ-
tendat alter meritum; sustinere se jactet pon-
dus diei & æstus; jejunare bis in sabbatho di-
cat, postremò non esse sicut cæteri hominum
glorietur; *mibi autem adherere Deo bonum
est, ponere in Domino Deo spem meam.* Sperent
in aliis alii; fortè hic in scientiâ litterarum;
hic in astutiâ sæculi; ille in nobilitate; ille in
dignitate; ille in aliâ qualibet vanitate confi-
dat; propter te, *omnia detrimenta feci, & ut
stercora arbitror: quoniam tu es Domine spes
mea.* Speret, qui vult, *in incerto divitiarum;*
ego verò, ne ipsa quidem, nisi abs te, victui
necessaria spero. Si mihi præmia promittun-
tur, per te obtinenda sperabo. Si insurgant
adversum me prælia, si sæviat mundus, si fre-
mat malignus, si ipsa caro adversus spiri-
tum

LIBER SECVNDVS. 277

tum concupiscat ; in te ego sperabo. Quid cunctamur abjicere omnino spes miseras, vanas, inutiles, seductorias, & huic uni, tam solidae, tam perfectae, tam beatæ spei, totâ devotione animi, toto fervore spiritus, inhærere? si quid illi impossibile, si quid vel difficile est, quære aliud in quo speres.

Fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem: quam sicut ancoram habeamus anime tuam ac firmam. Hebr. 6.

Iam spem quasi ancoram [præmissimus] Aug. in Psal. 64. ne in isto mari turbati, naufragemur. Quemadmodum enim de navi quæ in ancoris est, rectè dicimus quod jam in terrâ sit, adhuc tamen fluctuat, sed in terrâ quodammodo educta est contra ventos, & contra tempestates; sic contra tentationes hujus peregrinationis nostræ, spes nostra fundata, facit nos non abripi in saxa.

Adhæreat, quæso, Domine, anima mea post te, & suscipiat me dextra tua; sustollat me super altitudinem terræ, & ciber me illâ celesti hereditate, cui suspirat peregrinatio mea die ac nocte. Ambros. in orat.

Sub umbrâ illius, quem acfideraveram, fedi.
Cant. 2.

Sub umbrâ illius, quem desideraveram, fedi. *Cant. 2.*

Fors iter ignotas longum meditabar in oras,
 Et bona jam cæptæ pars erat acta via.
 Vique solet lassus metam spectare viator,
 Credebam spatiis pauca deesse meis.
 Vt cæpi reliquos metiri provida passus,
 Majus erat medio, quod superabat, iter.
 Hei mihi! tum refugæ ceciderunt corpore vires,
 Totque, nimis durus, millia visa labor.
 Ergo oculos cælo miserâ cum voce tetendi,
 Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?
 Et mihi, quis, dixi, dabit hisce sub æstibus umbrâ?
 Solis ab infesto verberor igne caput.
 Aspice, sub plantis quàm ferveat arida tellus,
 Siccaque semustos urat arena pedes.
 O nemora! ô riguæ, frondosa cacumina, Sylve!
 O latebræ! ô fontes! arboreæque domus!
 O utinam, virides pandat mihi populus alas,
 Aut caput hoc, mali fronde comante tegar!
 Audiit ille meas solitus lenire querelas,
 Cujus erat toties umbra petita mihi.
 Et scio, quò properas, scio, quas, ait, arripis oras;
 Et scio, quam toties Numina poscis opem:
 Cælestis Solymæ longinquam tendis in urbem,
 Quamque agis in terris, huc tibi, vita via est.

280 PIA DESIDERIA

Iamq; gravat longi te tanta molestia curfus,
 Et cuperes Mali fronde virente tegi.
 Ecce tuus venio sperata laboribus umbra,
 Quamq; voves, placido tegmine, Malus ero.
 Aspicias harentes funestâ ex arbore palmas,
 Quosq; fodit geminos cuspis acuta pedes?
 Aspicias innumero laniatum vulnere corpus?
 Aspicias? heu vix est corporis umbra mei.
 Hæc tibi quesitam fesse dabit umbra quietem,
 Porius & in duris, hæc tibi malus, erit.
 Dixerat, & vires subito rediëre jacenti,
 Tanta loquente Deo, visq; vigorq; fuit.
 Tunc ego suspiciens, in sponsum lumina fixi:
 Hei mihi, suspensus de Cruce sponsum erat!
 Et qualis, sponse, inquam, hæc est, quã tristis imago?
 Hæcine erit capiti Malus aprica meo?
 Hac ego sanguineâ languens residebo sub umbra?
 Tu, crucis infamem perpetiëre necem?
 O mala Malus! & infelix, quæ te manus umquam
 Fixi humo! manus hæc, cæde cruenta fuit.
 Attamen hæc letos malus jacit ardua ramos,
 Vique cubem, placidos umbra dat apta toros;
 Umbra dat apta toros, sed non tamen apta sopori:
 Ah! magis hæc lacrymas, Malus et umbra petiit.
 O bona Malus! & ô felix, quæ te manus umquam
 Fixit humo! manus hæc vivere digna fuit.
 Iam video, cui te similem, mi sponse, vocabo;
 Sæpè mihi umbriferæ munere functe domus.
 Qualis onusta rubris latè sua brachia pomis
 Spargit, & apta sui munera Malus habet;
 Exsuperatque

LIBER SECVNDVS. 281

Exsuperatque suas, numerosâ fruge sorores,
Vna nemus lassis, hospitibusque penus:
Talis es æstivis mihi, sponse, caloribus umbra;
Lymphaque dum sitio, dum fameoque, cibus.
O quoties ego te! quoties, mi sponse, vocavi,
Vt semel illa meum conderet umbra caput!
Hic ego, si liceat, dixi, gemebunda sededo;
Vt sedet amisso mœsta columba viro.
Et modò purpurei concreto sanguine crines,
Et modò materies, labra, doloris erunt.
Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula
cervix,
Rubraque concreti sanguinis imbre coma.
O quoties latus hoc, lacrymansq; gemensq; videbo!
Ne videam, lacrymis impediaturque meis!
Multa tamen dabit hoc unum mihi vulnera, vul-
nus,
Saucia dum geminos labar ad usque pedes.
Tuncque iterum amplexu lignum lacrymabile
stringens,
Subscribam hæc plantis verba suprema iuris:
En duo qui causâ præbent sibi mortis, Amantes;
Hanc Dolor haurit aquis, hunc Amor igne cre-
mat.

*Sub umbrâ illius, quem desideraveram,
sedi. Cant. 2.*

Origen.
hom. 3.
in Cant.
ibidem.

AMORIS enim vulnere percussa arborum
solatia sylvarumque sectatur.
Sicut [namque] arbor meli inter reliqua
ligna sylvæ, sic est sponsus inter reliquos fi-
lios, habens fructum, qui non solum sapore
omnes, sed & odore præcellat; & duos ani-
mæ sensus, id est gustum & odoratum refi-
ciat: diversis namque copiis mensam suam
nobis præparat sapientia, in quâ non solum
panem vitæ apponit, sed immolat carnes ver-
bi; & non solum miscet in cratere suo vi-
num, sed & mela adhibet odorata & dulcia,
quæ non tantum in ore & labiis suavitatem
reddant, sed & interioribus tradita faucibus
dulcedinem fervent.

Nyff. in
orat. 4.
in Cant.

Is enim qui in sylvâ naturæ nostræ, ob suâ
erga genus humanum benevolentiam germi-
navit, eo ipso quod carnis ac sanguinis par-
ticeps factus est, quasi malum quoddam exi-
stit. Nam in hoc fructu videre est quiddam,
quod cum utroque, nimirum, carne ac san-
guine, similitudinem aliquam habeat: etenim
ratione coloris subalbi, carni quod propriū
est imitatur; rubedinis specie, cognatio quasi
quædam cum sanguinis natura indicatur.
Meritò ergo ejus desideraverat umbram,
de

Bern.ser.
48 in Cât.

LIBER SECVNDVS. 283

de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem sylvarum ligna etsi umbram solatii habent, sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis; unus est enim vitæ auctor, unus mediator Dei & hominum homo CHRISTVS IESVS, qui dicit sponsæ suæ: *Salus tua ego sum*. Propterea ergo CHRISTI potissimum desideraverat umbram; quidd solus sit, qui non solum ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutum. *Sub umbrâ eius quem desideraveram sedi*. umbra ejus, caro ejus.

Quis enim posset sustinere Solem justitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radiis ejus? assumpsit ergo Sol justitiæ hominem mediatorem, & ita ex conjunctione solis & humani corporis facta est umbra.

CHRISTVS ergo affixus ad lignum, sicut *malum pendens in arbore*, bonum odor mundanæ fundebat redemptionis; quæ peccati gravem deterfit foetorem & unguentum potus vitalis effudit. *Tamquam malum*, inquit, *in lignis sylvæ, ita consobrinus meus in medio filiorum*. *In umbrâ ejus concupiivi & sedi*. Bona umbra, quæ nos ab iniquitatis sole defendit, & fructus ejus dulcis in faucibus meis. Qui fructus ejus dulcis, nisi prædicatio Dominicæ passionis?

Nathanaël *sub arbore fici* videtur; David, in Ambr. in
 S 5 umbra

Guill. apud Delrio in c. 2. Cæt.

Ambros. in Psal. 118. O- & on. 5.

Pfal. 118. *umbrâ alarum Domini IESV sperare se dicit;*
 Octon. 3. Zacchæus *in arborem ficomori ascendit, ut*
 CHRISTVM videret. Nobis quoq; expandit
 manus suas IESVS, ut totum mundum ob-
 umbraret. quomodo non sumus in *umbrâ*, qui
 Crucis ejus protegimur velamento? quomo-
 do non sumus in *umbrâ*, quos crucifixus à
 malignitate sæculi, & corporis ardore defen-
 dit?

Idem *Hâc umbrâ* David protegi se postulabat, ne
 ibidem. eum *per diem Sol ureret, vel luna per noctem.*

Oct. 4. *Hanc umbram* spiritualis ministrat gratia, tor-
 rida sæculi hujus, & mundi æstiva fugientibus. In *hâc* ergo *requiescamus umbrâ*, pecca-
 torum nostrorum æstibus fatigati; si quos
 adussit libido, hos Domini Crux refrigeret,
 in quâ se reclinavit, ut nostra delicta susci-
 peret.

Honor. *Vmbra* fit ex corpore & luce, & est itinere-
 rantius refrigerium ab æstu, & protectio à
 apud Delrio in tempestate. Arbor vitæ scilicet *malus*, est *san-*
 c. 2. Cât. *Et Crux*: fructus ejus, *Christus*; *umbra*, tutela
 vel refrigerium humani generis, quod gravi
 onere peccatorum per æstum concupiscentiæ
 premebatur.

Greg. in *Vmbra* Christi [siquidem] omnem tenta-
 c. 2. Cât. tionum fervorem temperat, & dum aura suæ
 inspirationis suaviter mentem tangit, quic-
 quid noxii caloris sustinebat, expellit, & quâ
 jam forsitan nimius vitiorum æstus marci-
 dam

LIBER SECVNDVS. 285

dam fecerat, umbrâ sancti Spiritus, protegens recreat, ut dum in ejus inspiratione sedens pausat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robustius currat.

Per *umbram* ex supernâ protectione refrigerium cordis exprimitur. Sicut sponsa in Canticis Cant. adventum sponsi præstolata prænunciat, dicens: *Sub umbrâ illius quem desideraveram sedi*, ac si dicat: ab æstu carnalium desideriorum, sub adventus illius protectione requievi.

Nonne meritò sub arboris hujus umbrâ sedit genus humanum, quod per esum ligni scientiæ boni & mali paradysum amiserat? grave onus peccatorum in æstu vitiorum portabat, quod deorsum in præcipitium tormentorum trahebat, & idè ad arborem vitæ IESVM CHRISTVM festinabat.

Tu ergo, vide, ut vivas in umbrâ ejus, ut quandoque & regnes in lumine ejus enim tantùm umbram habet, habet & lucem.

Apostolus dicit: legem, umbram habere futurorum bonorum, & omnem veterem culturam umbram & exemplar pronunciat esse cœlestium. Nos autem alieni sumus ab umbrâ eorum, quoniam non sumus sub lege, sed sub gratiâ, sed quamvis non simus sub umbrâ illâ, sumus tamen sub umbrâ meliore; in umbrâ enim CHRISTI vivimus inter gentes.

Et

Ibidem. Et meritò sponsa sub meli umbrâ federe concupiscit, sine dubio, ut vitæ, quæ est in ejus umbrâ, particeps fiat, videtur omnis [quoque] anima, donec in presenti vitâ est, umbram habere necessariam, propter illum, credo, ardorem Solis, qui cum exortus fuerit; continuò semen, quod non altâ radice demersum est, arêscit & deperit.

Bernard. Sed fortasse felicius aliquid ista expertam *ferm. 58.* se gloriatur in eo quod se in umbrâ dicit non *in Cant.* (ut Propheta) vivere, sed sedisse: sedere enim quiescere est. Plus autem est quiescere in umbrâ quàm vivere, sicut vivere plus est quàm tantummodò esse in eâ. Igitur quod est commune multorum, Propheta assumens sibi; *in umbrâ ejus vivimus*, inquit: sponsa verò, habens prerogativam, etiam quod sub eâ singulariter *federit* gloriatur. ubi itaque nos cum labore vivimus, qui conscii peccatorum, sub timore servimus, ibi hæc devota & amans suaviter requiescit. Denique timor pœnam habet, amor suavitatem, unde ait; *Et fructus ejus dulcis gutturi meo*; gustum contemplationis significans, quem obrinuerat per amorem suaviter sublevata. Ast istud, *in umbrâ*, quia, *per speculum & in enigmate*, erit cum *declinaverint umbræ* crescente lumine, imò penitùs disparuerint, & subintrabit sicut perspicua ita & perpetua visio, eritque non modò suavitas gutturi, sed & satietas ventri,
sine

LIBER SECVNDVS. 287

sine fastidio tamen : *sub umbrâ ejus quem desideraverâ sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.*

In te ergo, dulcissime Domine IESV, qui Bonav.
escat mens nostra, & à te, nec ad modicum 2. part.
separetur. Stultissimum quidem est, etiam stimul.
nobilissimo & jucundissimo loco exire. Quo- cap. 8.
modo audemus, nisi dulcissimum sponsum

inspicere, ne subtrahatur à nobis? quid, quaeso, nos mover, aliud intueri? quomodo omnia non desipiunt & despiciuntur?

Confugiat, Domine, mens mea, *sub umbrâ* August.
alarum tuarum, ab aestibus cogitationum hu- medit.
jus sæculi; ut in tui refrigerii temperamen- cap. 37.
to absconsa, lætabunda cantet, & dicat: In

pace in idipsum dormiam & requiescam.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Psalm. 136.

XXX.

Quomodo cantabimus canticum
Domini in terrâ alienâ? *Psal. 136.*

Quid toties cantus iterare iubetis amici,
Seu lubeat digitis, seu iurvet ore loqui?
Cantus letitiam poscunt, animique quietem,
Turbida cum mens est, os, digitique dolent.
Quin magè cantandû, cû mēs jacet ægra, monētis;
Tuncque opus esse lyrâ, tuncque opus esse chely.
Nempe suo nimium nemersa dolore labore,
Aut intenta suis, sit nimis ipsa malis:
Quid quòd opem certæ promittitis usque medele,
Vestra nec exemplo dicta probante carent:
Dicitis hanc causam cur lassus nauita cantet,
Sollicitat celeri cum freta lenta manu.
Quique gregem virides pascendû ducit in agros,
Non, nisi ne nimium sit mora longa, cont.
Et canit ut fallat fastidia longa viator,
Miles & ut cantet, noxq; laborque facit.
Non ego, quod faciunt, miles, nauta, atq; viator,
Quodque facit pastor, damno rebellis opus.
Adde quod & Domine jâ dudû assueta querelis,
Ad solitos gemitus plus mea lingua valet;
Vixque retentanti jam carmina prisca subibant,
Musica quin etiam res mihi visa nova est.
Vique timet longo veniens è carcere Solem;
Sic mea letitiam lingua modosque timet.

290 PIA DESIDERIA

Ad numeros quoties fuit impetus ire relictos,
 Aut solitam digitis sollicitare chelym;
 Aut docto querulas impellere pectine chordas;
 Aut mollem articulis increpuisse lyram;
 Aut leve ceratis modulari carmen avenis,
 Aut voci liquidas associare fides;
 Heu! toties lacrymæ sunt, me tentante, profuse,
 Et lacrymis, digiti, voxque retenta fuit.
 Mox luctata iterum cantu deducere vocem,
 Et querulâ digitos attenuasse lyrà;
 Nequicquam adversis sensi me tendere Musis,
 Vlla nec est nostrâ barbitos icta manu.
 Interea longâ jam desuetudine pigra,
 Artem dedidicit voxque, manusque, suam.
 Nec si nunc studium gravitatis inane retentem,
 Mollescant studio ferrea fata meo.
 Esto, sciam levibus tamen addere carmina nervis;
 Aptaque mutandis sit mihi lingua sonis;
 Et vincam Aonias digitis aut gutture Divas,
 Et rœa sit melior, Marsia, Canna tuâ;
 Panaq; multiforem cogam submittere buxum,
 Et superem Thresse stamina docta lyrae:
 Quæstibus, an cantu videor debere teneri,
 Maxima cui flendi copia semper adest? [est;
 Ab! bene, ne cantu, mihi per mala plurima cautio
 Vertit & in morem, jam mihi pene dolor.
 Nec locus, ut cantem, patitur, neq; tēpora profunt;
 Vique locus sinat aut tempora, maror obest.
 Quid? vultis patriâ procul à tellure jacentem,
 Externo partios orbe sonare modos?

Parcite,

LIBER SECVNDVS. 291

Parcite, fortune nimis exulis ista repugnant:
Non est conveniens cantibus ille locus.
Exul ego & patrio tam longè diffusa Cælo,
Impellam patriæ dulcia fila lyra?
Parcite tam miserum fortune vulnus habenti;
Cantandi, externo nulla libido solo est.
Tristia flebilibus manant mihi lumina rivis,
Et videor festam posse ferire chelym?
Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,
Et cytharâ videor posse, vel ore loqui?
Heu! nimis insistunt presenti pectora fato,
Et numquam exilii sensus acerbus abest.
Si quisquam his jubeat Amphiona vivere terris,
Aomo numquam peccine tangat ebur.
Respectu Euridicen propero cum perdidit Orpheus,
Ilicet artifices obriguere manus;
Et manibus cecidit leve cum testudine plectrum,
Fractaque sumi casu garrula fila suo.
Quid mihi, non unâ saiorum clade sepultæ
Præcipitis, toties ungue cedere fides?
Dum circumspiciens, ubi sim, te Patria specto;
Heu cadit aspectu mens labefacta, tuo!
Cum semel, ô sperata diu, tibi Patria reddar,
Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.

T

Quomodo

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ? Psalm. 136.

August. medit. cap. 35. **V**TINAM possem talia dicere, qualia hymnidici Angelorum chori! ô quàm lubenter me in tuis laudibus totum effunderè! ô quàm devotissimè illa cœlestis melodiæ cantica, ad laudem & gloriam nominis tui, in medio Ecclesiæ infatigabilis perorarem!

August. medit. cap. 33. O beatæ nimium illæ Cœlorum virtutes, quæ laudare possunt te sanctè & purissimè, cum nimîâ dulcedine & ineffabili exultatione! Indè laudant unde gaudent, quia semper vident unde gaudere valeant & laudare. Nos verò mole carnis pressi & procul à vultu tuo in hâc peregrinatione positi, atque per mundanas varietates distenti, te dignè laudare nequimus, laudamus tamen per fidem, non per speciem. Illi verò Angelici spiritus per speciem & non per fidem.

Chryst. in Psal. 41. Nostra certè natura usque aded delectatur canticis & carminibus, & tantam cum eis habet necessitudinem & convenientiam, ut vel infantes ab uberibus pendentes, si fleant & afficiantur, eâ ratione sopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos gestant in ulnis, sæpè adeunt & redeunt, & quædam puerilia iis carmina decantantes, supercilia eorum ita sopiunt: quocirca sæpè quoque viatores me-

ridie

LIBER SECVNDVS. 293

ridie agentes jugalia animalia hoc faciunt canentes, itineris molestiam illis canticis consolantes, nec solum viatores, sed etiam agricolæ, uvas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quodcumq; aliud opus facientes, sæpè cantant. Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

Iam verò mulieres quoque textentes & confusa stamina radio discernentes, sæpè quidem & per se singulæ, sæpè autem etiam omnes concorditer, unam quamdam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo suscipitur, cantu, consolari volentes; utpote quòd anima, si cæmen & canticum audierit, molesta & difficilia sit faciliùs toleratura.

[Sed] *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Hebræi non canebant in terrâ captivitatis, quod in suâ patriâ canere consueverant. Hæc terra captivitatis est, alia terra libertatis est; ista peccati, illa quietis æternæ; vellestris ista, illa cœlestis.

[Imò] si caro menti repugnat, nec subdita est animi gubernaculo, & mentis imperio, *aliena est terra*, quæ non domatur exercitio cultoris, & idèd non potest fructus charitatis, patientiam pacis afferre. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

Qui cantat, vacuus est, & diversarum cogitationum

Ambros.
enarrat.
in Ps. 36.

Ambros.
enarrat.
in Ps. 36.

Ambros.
lib. 2. de
pœnit.
cap. 11.

Ambros.

in Pſal. 118. O-
cton. 7. Nazian.
de hu-
mana
natura.
Ambr. in
Pf. 118.
Octo. 22.

gitationum curas releuat; culpas relegat, ſe-
queſtrat avaritiam, & non ſolum corporis
voce, ſed etiam mentis ſuavitare ſe mulcet.
*Nam cum mens querulo ſemel eſt obſeſſa dolore,
Ad leta ocluſas tunc habet illa fores.*

In regione umbræ mortis ſumus; abſcondita
eſt vita noſtra, non libera. Erit enim libera
in regione vivorum. Ibi ergo vivit anima no-
ſtra, ubi nihil mortale, nihil infirmum amiſſa
ſit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Domi-
num, ubi deſiſto infirmitatis corpore, con-
formis eſſe cœperit gloriæ corporis CHRIS-
TI, nam dum in peccato ſumus, plenè
laudare quid poſſumus? In umbrâ ſumus hîc
poſiti, in umbrâ vivimus, in umbrâ lauda-
mus: perfectè in umbrâ laudare non poſſu-
mus. Denique in terrâ alienâ ſumus: quo-
modo cantabimus canticum Domini in terrâ a-
lienâ?

Ibidem.
ſuperius.

Eructabat hymnum anima pia, cui dice-
bat Dei verbum: *inſinua mihi vocem tuam, quia
vox tua ſuavis eſt.* eructabat hymnum cui di-
cebat: *Favum diſtillant labia tua ô ſponſa, mel
& lac ſub linguâ tuâ;* ſed non poteſt quis an-
te eructare hymnum, niſi didicerit juſticias
Dei, & didicerit ab ipſo Domino Deo ſuo.
ided ſpecialiter hoc David petit, ut eum do-
ceat Deus. quomodo cantare poteſt in me-
tu poſitus & in timore pœnarum? quomo-
do cantare poteſt gravium ſibi conſcius de-
lictorum,

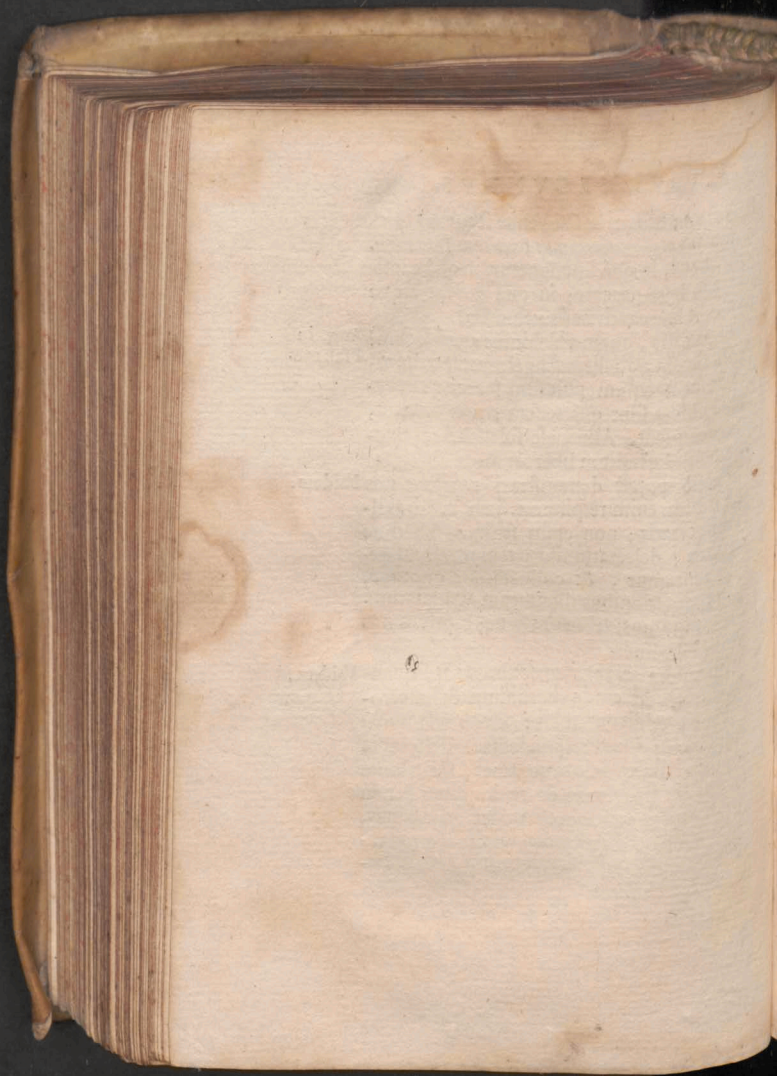
LIBER SECVNDVS. 295

lictorum ; nisi priùs fiat veniæ securus ? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ*, in quâ impugnetur, in quâ captivetur in lege peccati ; in quâ defeat atque deploret suæ captivitatis ærumnas ?

O pax illa , quam videbimus apud Deum ! Aug. in Pfal. 136.
 ô illa sancta æqualitas Angelorum ! ô illa visio & spectaculum pulcrum ! ecce in Babylonâ pulcra sunt quæ tenent ; non teneant, non decipiant. Aliud est solatium captivorum, aliud gaudium liberorum.

Facilè potest demonstrari captivos nos Ibidem.
 esse : Non enim respiramus jam in auras illius libertatis ; non enim fruimur libertate veritatis ; delectationibus temporalium rerum tentamur , & colluctamur quotidie, cum suggestionibus illicitarum voluptatum. Vix respiramus, vel in oratione ; captivos nos esse intelligimus.

Illi autem qui captivos duxerunt nos , Ibidem.
 quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis : *Cantate nobis verba canticorum* : Quid respondemus ? Babyloniam te portat, Babyloniam te continet, Babyloniam te nutrit, Babyloniam de te loquitur ; non nosti capere nisi quod fulget ad tempus ; æterna meditari ignoras, non capis quod interrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ ?*

LIBER
TERTIVS.
SVSPIRIA
ANIMÆ
AMANTIS.

Adjuro vos, filie Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nunciatis ei: quia amore languo. Cant. 5.

XXXI.

Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si in-
veneritis dilectum meum, ut
nunciatis ei: quia amore lan-
gueo. Cant. 5.

Coelestes animæ, Solymæ cœlestis alumne,
Quæ teritis niveo cœrula templa pede;
Vos ego, vos numquam violando carmine testor,
(Si meus est vobis fortè repertus amor)
Dicite, quòd cœcà, sic ejus langueo flammâ,
Languet ut Assyrio flosculus ustus agro.
Nempe suas nuper cùm spargeret ille sagittas,
Delituit propriis mistus arundinibus:
Et summâ trifidi præfixus cuspide teli,
Cor mihi, ceu Parthi, canna redunca fudit.
Ab quibus, ab quantis tum pectus amoribus arsi!
Non furit Ætneo sevirior igne rogas.
Nunc igitur cupidus de me si plura rogabit,
(Namque solent cupidi multa rogare proci)
Dicite, languentis quæ sit mea visa figura;
Pluraque, languentem non potuisse loqui.
Si roget, an lento mihi febris inestuet igne?
Dicite, quod nullo febris ab igne coquar.
Si roget, an mortis propior sim visa periclo?
Dicite quæ vobis, ore iacente, loquor.
Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,
Sed fati tantùm reddere verba mei.

Si lubeat nostros tamen illi noscere vultus,
 Nec grave sit vobis dicere, qualis eram:
 Hæc, precor, aut simili, tum me depingite formâ,
 Quâ sciat & morbi quæ sit origo mei.
 Dicite, quod jaceam tenebris ex sanguis obortis,
 Succiduo in nudum corpore lapsa solum.
 Siniq̄ue hebetes oculi, mediâ ceu morte natantes,
 Inque sinu jaceat languida facta manus:
 Nec rosa picta genis, neque viva corallia labris,
 Venaque vix, quamvis pollice tacta, micet:
 Iamque diu nullo constet me vivere signo,
 Quam quod anhelanti pectore sæpè gemam.
 Quodque mihi certâ non possim fingere causam,
 Cur toties nullo lesa dolore querar:
 Non possim, nisi fors gemitu se proderè cogat
 Qui gemitum toties pectore rupit Amor.
 Iam video, hæc nostri fuit unica causa doloris,
 Et quid amans esset nescii, amansque fui.
 Hoc fuit, hoc toties me suspirare coëgit,
 Pectus gremium injussè cum fluereis aqua.
 Hoc fuit, ut quamvis toties aliena loquenti,
 Illius assidue nomen in ore foret.
 Ergo meis, oro, Dilecto hæc dicite, verbis;
 Quod cremor immodicis illius ægra rogis:
 Dicite, quod lento sic torreo illius igne,
 Vt rosa cælesti torrida facta cane.
 Dicite, quod longâ sic ejus languero flammâ,
 Vt languent siccâ lilia cana comâ.
 Dicite quodque mei causa unica sit languoris,
 (Qui simul est moris causa futurus) Amor.
Adjuro

LIBER TERTIVS. 301

*Adjuro vos, filia Hierusalem, si in-
veritis Dilectum meum, ut nuncie-
tis ei: quia amore languo.*

Cant. 5.

PROBAVIT dilectionem suam nobis
præclarus ille procus animarum nostra-
rum **CHRISTVS**, quâ adductus etiam tum,
cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis
mortuus est. Idcirco sponsa vicissim, amore
incensa erga illum, qui ipsam dilexerat, de-
monstrat latens in se dilectionis telum, imò
in pectore.

Sagittarius autem ejaculatus hoc telum,
est ipsa dilectio, & Deum esse dilectionem,
facris è litteris didicimus, qui quidem, telum
electum, Deum illum unigenam, ad eos mit-
tit, qui servantur; spiritu vitæ, triplicem cus-
pidis aciem inungens, ut eum in quem im-
missa fuerit, unà cum telo, & ipso sagittario,
in unum colligat. Itaque videt jam anima
per divinos gradus in sublime deducta dul-
cedinem dilectionis, tamquam telum in se-
fe quo vulnerata est. O præclarum vulnus!
ô dulcem plagam, per quam vita ad interio-
ra penetrat, quasi quoddam ostium & ja-
nuam sibi aperiens ipsâ divisione!

Quàm pulcrum est, quàm decorum, vul-
nus

Nyssen.
orat. 13.
in Cant.

Nyssen.
orat. 4.
in Cant.

Origen.

homil. 2. nus à charitate accipere? Alius jaculum car-
 in Cant. nei amoris accepit, alius terreno cupidine
 vulneratus est; tu nuda membra tua & præ-
 be te jaculo formoso, siquidem Deus sagit-
 tarius est. Audi scripturam de hoc eodem ja-
 culo; imò ut amplius admireris, audi ipsum
 jaculum quid loquatur: *Posuit me in sagittam
 electam & in pharetrâ suâ servavit, & dixit
 mihi: magnum est tibi hoc vocari puerum meum.*
 Intellige sagittam, quid dicat, & quomodo
 à Deo sit electa. Quàm beatum est, hoc ja-
 culo vulnerari!

Hieron. Nec mirum si sponsus habeat plures sa-
 epist. 140 gittas, de quibus in 119. Psalmo dicitur:
 ad Prin- *Sagittæ potentis acutæ.* His sagittis & Cleo-
 cipiam. phas, in itinere, cum altero vulneratus a-
 jebat: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?*
 & in alio loco legimus: *sicut sagittæ in ma-
 nu potentis, ita filii excussorum.* His sagittis
 rotus mundus vulneratus & captus est. Pau-
 lus sagitta fuit Domini; qui postquam ab
 Hierosolymis usque ad Illyricum missus ar-
 cu Domini, huc illucque volitavit; ad Hi-
 spanias ire festinans, ut velox sagitta, sub
 pedibus Domini sui, Orientem Occidentem-
 que prosternat.

August. Quid ergo dicam? quid faciam? quo
 meditat. vadam? Vbi eum quæram vel quando inve-
 cap. 40. niam? quem rogabo? quis nunciabit Dilecto
 meo, *quia amore langueo?*

O vita,

LIBER TERTIVS. 303

O vitā, cui omnia vivunt, vitā quæ das August. mihi vitam; vitā quæ est mea vita! per quam folioq. vivo, sine quā pereō; vitā per quam cap. 1. resuscitor, sine quā morior; vitā per quam gaudeo, sine quā tribulor; vitā vitalis, dulcis & amabilis, semper memorialis, ubi quæso es? ubi te inveniam, ut in te deficiam, & in te subsistam? propè esto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, quia amore langueo, quia sine te morior.

Anxia vota, suis nesciunt esse contenta meritis; idèd alienæ precis mendicant suffragia, *Adjuro vos*, inquit, *filie Hierusalem*; vos nunciate, quibus patet ad dilectum familiaris accessus; vos nunciate, quæ nostis ex parte, quanta sit amatorii virtus languoris, quàm sit fortis, ut mors dilectio.

Sed quorsum sic adjurat? Nõnne Dilectus cuncta noverat, & in his amorem sponsæ amantis? si Petrus dixit, *Tu scis, quia amate*, quanto magis, ô dilecta, tam prudens, tam fidelis, per temetipsam absque internumtiis dicere poterat Dilecto, & frequenter sine dubio dixisti, dilecte nullum tibi absconditum est cor, nullius occultus amor, *tu scis, quia amore tui langueo*. Quorsum igitur, tendit hæc adjuratio? Nõnne ut percussa, percutiat? ut vulnerata, vulneret?

Nunciate ei, non quasi ignoranti (nihil Guil. a- enim

Guilb. Abb. serm. 46. in Cant.

Rupert. in Cant.

pud Del- enim ei incognitum est) sed quia gaudet, quæ
rio Cât. 5 novit de dilecta etiam ex aliis intelligere.

Guilb. Narrate & annunciate, & exaudiet vocem
Abbas vestram, ut refoveat vota mea, *Annunciate,*
ferm. 64. *quia amore langueo.* Non languet amor, sed
in Cant. languet amans; ubi viget amor, ibi viget lan-
guor, si absit, quod amatur; languet animus
dum æstuantis voti nimietate conficitur; li-
quefactus se fugit animus amoris violentiam
ferre non valens. Sic enim in consumptâ ma-
teriâ & jam deficiente, languidiora redduntur
ignis incendia. Et *Deus noster ignis consu-
mens est.* ð potens & præpotens passio chari-
tatis! si non temperatur, non toleratur. Iure
potens; quæ animum, quem possederit, sui
ipius efficit impotem.

Ruper. *Annunciate, quia amore langueo,* præ ma-
in Cant. gno faciei ejus videndæ desiderio; vitæ ta-
edium patior, & vix præsentis exilii moras su-
stineo.

Guilb. Singultus de imis prodeuntes præcordiis,
Abbas crebri gemitus, nonne sunt quædam eructa-
ferm. 46. tiones spiritus & conceptæ gratiæ? nonne
in Cant. talibus indiciiis se probat languor amoris?
Non est occultatus languor, quando gemitus
non est absconditus. Ipse se prodit lan-
guor, cum hæc producit indicia.

Guilb. Langueo in amore mei, præ amore spon-
pud Del- si cœlestis. Amor ejus languidum & remif-
rio in ca. sum in me facit amorem mei-ipsius. Meo a-
5. Cant. mori

LIBER TERTIVS. 305

mori mortua, vivo ego, jam non ego, sed
vivit in me sponsus. Me namque amo, non
amore mei, sed amore sponsi qui me amat.
Non amo me, in me, sed me in ipso, & ipsum
in me.

Eia dulcissime I E S V, transfige saluber-
rimo vulnere amoris tui, medullas animæ
meæ, ut verè ardeat, *languet*, & liquefiat,
& solo tuo desiderio deficiat; *cupiat dissolvi,*
esse tecum. Te solum semper esuriat panem
vitæ, qui de Cælo descendisti, Te fitiat fon-
tem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem
veræ voluptatis. Te semper ambiat, te quæ-
rat, teque inveniat, in te dulciter requiescat.

Bonav.
foliloq. I
cap. I.

*Fulcite me floribus, stipate me malis; quia de
more languero. Cant. 2.*

XXXII.

Fulcite me floribus, stipate me malis; quia amore langueo. *Cant. 2.*

O Amor! ô quâtis populas mihi viscera flâmis!
 O Amor! ô animi blande Tyranne mei!
 O Amor! ab tantos quis pectore comprimat ignes?
 Parce, vel in vapidos dissoluor cineres.
 Parce Amor, ô toties repetitis parce sagittis!
 In nova, pars animi, vulnera, nulla vacat.
 Parce Amor, et nocue procul abjice tela pharetræ,
 Proxima quam jacies figet arundo necem.
 Ah perii! neque nota mihi suspiria duco,
 Quæ sonat, ignoto vox ab amore sonat.
 Scilicet arcanos penitus grassatus in artus,
 Iam mea, victor ovans, regna subegit Amor.
 Me miseram! tantos nemo miserabitur ignes?
 Nemo vel è terris, nemo vel è superis?
 Tuque meus (tanti causa unica qui tormenti es)
 Tu meus, hæc sicco lumine cernis Amor?
 Vos saltem Ætherii Cælo properate coloni,
 Vos, quibus à simili mens calet ista face:
 Ferte rosas, date mala et odore Chloridis herbas,
 Quicquid et Alcinoüs, Florâq; quicquid habet.
 Ferte rosas, date mala ardentibus obvia flammis,
 Mitiior in malis est amor, inque rosis.
 Ferte rosas manibus, calathis effundite mala,
 Fors erit hinc nostris certa medela malis.

308 PIA DESIDERIA

Sed quid ago? quid posco rosas? quid postulo mala?

Est dolus in malis, est dolus inque rosis:
 Forsan Amor falsi tegitur velamine mali,
 Aut sua spiniferis occulit arma rosis.
 Perjuro simplex malo delusa Cydippe est,
 Et Venus armata cuspide lesa rose.
 Nolo tuas Cytheræa rosas, tua mala, Cydippe,
 Nescia perfidiæ mala rosasque volo.
 Quales Dorotheæ superis tulit ales ab hortis,
 Quasque suas stupuit vivere bruma rosas.
 Aut qualem Elysi ramum Luduina roseti
 Penna tibi volucris vexit amata Ducis.
 Hæc mihi posco rosas, hæc mala, hæc lilia posco,
 Nescia perfidiæ lilia, mala, rosas.
 Hic mihi vernantem viridi super aggere lectum
 Pictaque puniceis sternite fulcra crocis.
 Fiscinaque è lento fiat pulvinus bibisco,
 Fiscina quam viridi farciat herba toro.
 Jungite vimineris collecta ligustra quasillis,
 Et puiat in laxos lutea Caltha sinus:
 Iunceaque egregiis onerare canistra Hyacinthi,
 Misceat & calyces Bellis amœna suos:
 Spicaque Narcissusque & apex stellatus Amelli
 Pulcraque ceruleis cum Cyanis Anemon,
 Et Nymphaea marina, immortalesq; Amarantili,
 Iridis & Violæ multicoloris opes,
 Iunctaque Smilacibus Peonia regia parvis,
 Cunctaque quæ Pesto divite serja virent.
 Addite decerptas Arabo de cortice frondes,
 Et Myrthum et Daphnin Cecropiumq; Thymum,
 Serpillumque,

LIBER TERTIVS. 309

Serpillumque, Chamamelumque, Aloëque, Zibethumque,

Et Nardum & Tymbram, Rosmarin & Castä.

Cynnamag; et Stacten et olentis germen Amomi,

Et Cilicum tota sternite messe solum.

Sternite, & hoc anima quidquid super expirandum est,

Roscidulis, finite, elangueat in foliis.

Tunc ego sic moriens componam leniter artus,

Ut Rosa deciduas ungue resecta comas.

Aut moritura graves inclinant Lilia culmos

Quæq; halant animas gramina messä suas.

*Fulcite me floribus, stipate me malis;
quia amore languero. Cant. 2.*

Bern.fer. **C**REUIT amor, quia incentiva amoris
51. in plura solito, processerunt. [sed] post
Cant. ista omnia, sponso (more suo) secedente;
illa, languere amore se perhibet, id est, præ
amore. Quò enim gratiorem fuerat experta
præsentiam, eo postmodum absentiam mole-
lestiorem sensit. Subtractio nempe rei quam
amas, augmentatio desiderii est, & quod ar-
dentiùs desideras eo cares ægrius. Rogat
proinde ista interim odoramentis florum ac
fructuum confoveri, quousque denuò rever-
tatur, quem molestissimè sustinet remoran-
tem.

Gissen. [Nempe] quod amentibus sæpè evenire
in ca. 2. solet puellis, ut præ amore ad illius quem de-
Cant. pererunt absentiam, & corporis languorem
expof. 1. & animi patiantur deliquium, hoc sponsæ
frequentius in Cantico Cant. evenisse com-
perimus. Nam in hujuscemodi deliquio con-
stituta prima illa protulit verba: *Osculetur me
osculo oris sui*, hanc ægritudinem sese oppri-
mentem, sponso, ut nuncient, socias sup-
plicibus exorat verbis; cum defatigata jam
esset in illo quærendo, dicens: *Adjuro vos filie
Hierusalem, si inveneritis Dilectum meum, ut
nunciatis ei, quia amore languero; quin imò &
hoc*

LIBER TERTIVS. 311

hoc ipso amore, eadem in somnum dicitur incidisse, ita ut sponsus eam miseratus, in ea ipsa proruperit verba, *Adjuro vos, ne suscite- tis*. At nullibi sanè clariùs describitur istiusmodi ejus deliquium, quàm in præsentì sententiâ, in quâ ipsamet ægritudinem suam, simul cum illius causâ exprimens, illa exposcit remedia, quæ præsentanea iis exhiberi solent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc Idē ibid. non sit ad mortem, sed ad vitam, ut glorifi- expos. 3. cetur Deus per eam. Cùm ardor, febrilsve ista, non sit ab igne consumente, sed ab igne potiùs perficiente. Porrò quod advertitur in ægritudinibus corporalibus, ut languens (cùm sibi integrum non sit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omnì penitus careat delectatione, cubiculum sibi curet viridifronde conveſtiendum, ac variis & odoratis floribus, pomisve exornandum, quibus visum & defessum mœstúmve soletur animum: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentissimo laborans Divini amoris languore, cùm humanos gustus nequeat percipere, divina verba audire exoptat, & toto laborat studio, ut actiones, operaque sibi recenseantur CHRISTI dilecti sui, & istiusmodi florum ac pomorum suavissimo odore ac pulcritudine,

critudine, vires sibi, ad serviendum Deo, & spiritus suppeditandos confidit.

Delrio in *Fulcie me floribus*, ò columnas admirabiles! ò nova fulcra! quomodo flores columna fiunt? quomodo queunt retinere nutantem? quidni sustineant nixam lacerti fortissimorum athletarum & gigantum, quorum robur inexpugnabile fuit? quidni sunt columnæ, & quidem adamantinæ, quæ duratione sunt æternæ, celsitate cœlum, altitudine, (inferno terribiles) ad tartara usque penetrarunt.

Ibidem. *Stipate me malis*. Non vult super fundamento CHRISTI ædificare lignum, non fœnum, non stipulam; quia hæc ignis absumet; sed poma suavissima.

Nyssen. Quodnam enim spectaculum elegantius excogitare quis possit, malorum compositione? cum ordine continuo fructus, hic bellè collocatus atque in loco confertim positus varietatem quamdam aspectui exhibet; rubedine, cum colore subalbo, permistâ.

Gregor. Sponsa [verò] quia amore languet; fulcra se floribus, & stipari malis appetit; quia, dum se æternitatis desiderio afficit; dum, qualiter illuc perveniat, totâ anxietate perquirat (ed quodd perfectionem, dum in carne vivit, omnind non invenit) fatigata in desiderio suo requiescit; & in hoc solo gaudet, si circa se respicit, vel quibus ipsa proficiat, vel in quorum

LIBER SECVNDVS. 313.

quorum profectioe consolationem, de languore suo, recipere possit.

Fidem [ergo] florem; fructum, actum intellige. Nec incongruè ut opinor id tibi videbitur, si advertas quomodo instar floris necessario præcedentis fructum, bonum quoque opus, fide oporteat præveniri. Alioqui sine fide, impossibile est placere Deo. Itaque nec sine flore fructus, nec sine fide, opus bonum. Sed & fides sine operibus mortua est; sicut inutiliter quoque flos apparet, ubi non sequitur fructus. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Cùm præsto est quod amatur, viget amor; languet cùm abest: quod non est aliud, quàm cœdium quoddam impatientis desiderii, quo necesse est affici mentem vehementer amantis, absente eo quem amat; dum totus in expectatione, quamtamlibet festinationem, reputat tarditatem. Et idè ista postulat sibi accumulati bonorum operum fructus, cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente sponso, interim requiescat.

Bern. ser.
51. in
Cant.

*Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur in-
ter lilia, donec aspiret dies & inclinentur
umbrae. Cant. 2.*

XXXIII.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui
 pascitur inter lilia, donec aspiret
 dies & inclinentur umbræ.

Cant. 2.

Felices animæ, populus genialis Amantium,
 Quas amor irruptâ nectit urimq; fide!
 Non ego præ vestrâ, fortunam optavero Regum;
 Nam puto Calicolum vos ego sorte frui.
 Sed neque jam Siculi mirer nova voia Tyranni,
 Optantis, Pythiæ tertius esse comes.
 Ecquis enim sociis mediis neget esse duobus,
 Quos sibi tam sancto fœdere junxit Amor?
 Aurea conditio, quoties redamantur amantes,
 Reddit & alternas mutua flamma vicis!
 Hæc ego me toties optavi legē beatam,
 Ad sua cùm irepidam signa vocaret Amor.
 O quoties dixi, si quando cogar amare,
 Non nisi qui pariter me redamârit, amem!
 Audii optantem volucrum Deus ales Amorum,
 Et quid, ait, dubitas? ut redameris, ama.
 Vicino extimui præsentis Numine Divi,
 Attonuitq; meum vox inopina caput.
 Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide castris,
 Auspiciisque jubes ara merere tuis?

316 PIA DESIDERIA

- Olim sæpè quidem, mihi narravère sodales
 Gaudia quanta suis leno propinet Amor.
 Sæpiùs at contra monuit me sedula nutrix,
 Cùm ferrer gerule sarcina parva sinu.
 Vera nimis reputa Peligni oracula vatis,
 Quæ cecinit castis ingeminanda choris:*
- „ Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur
 in Hyblâ,
 „ Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
 „ Littore quot conchæ, tot sunt in amore do-
 lores,
 „ Res est solliciti plena timoris Amor.
 Semper enim miseros timor ille flagellat amantes,
 Ne fors non redamet, quem tamen aliter amat.
 Fida vel alternis si sint rata fœdera tedis,
 Tum gravis, ut constant fœdera, cura subit.
 Curre per historias; quotus, heu! securus amavit?
 Hunc brevis, hunc fictus ludificavit Amor.
 Quâ Paris Oenone sine vivere posse negabat,
 Oenonen potuit deseruisse Paris.
 Dilecti Hypphile non mansit Iasonis uxor,
 Non mansit reduci, sicut euntis erat.
 Thesea crudelem quoties Ariadna vocavit,
 Navigio numerum quæsta deesse suum?
 Quân etiâ levibus monstras, Puer improbe, pennis,
 Quàm citò succedat, quàm citò cedat amor.
 Ite igitur, levibusq; animas modò credite flâmis
 Cùm sua non aliter sceptrâ Cupido gerat.
 „ Et levis est multoq; suis ventosior alis,
 „ Gaudiaq; ambiguâ datq; negatq; fide.

LIBER TERTIVS. 317

Hic pudor audaces tinxit tibi, perfide, malas,
 Teque levem celeri fassus es esse fugâ.
 Tunc ego, Cyprigenæ detectâ fraude, triumphans,
 Instabilem jussi leta valere Deum.
 Et tibi, *Dius Amor* (dixi) tibi fœdera jungam,
 Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.
 Donec ab aëreis labentur montibus umbrae,
 Et reducem fugient umbraeque, noxque diem.
 O liquidæ ambrosiæ! ô Divini nectaris haustus!
 O amor! ô quanti pocula mellis habes!
 Quid totis Te, *Dius amor*, sit amare medullis,
 Expertus nisi sit, dicere nemo potest:
 Quid verò sit amare, iterumque abs te redamari,
 Sit licet expertus, dicere nemo potest;
 Omnibus hisq; etiam supereminet illa voluptas,
 Fidus hic æternum quòd sibi constet amor.
 O Amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel!
 Aut melli geminum si quid *Hymettus* habet!
 O amor! ô quoties, ô quæ mihi gaudia misces,
 Dû, quòd amâs redamer; dû, quòd amere, subi!
 Dumq; iterum æterni recolo fore fœderis ignes,
 O Amor! ô quantis gestio letitiis!
 Non habet hic miseros Amor, ut levis ille, timores:
 Affluit hic lætis, ingemit ille malis.
 Pascitur in riguis, ubi cadent, lilia, campis,
 Et sua Virgineos ducit in arva greges.
 Scilicet æthereum decet hic flos purus Amorem,
 Et bene tam castas pascit hic hortus oves.

Dilectus

*Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pa-
scitur inter lilia; donec aspires dies
& inclinentur umbræ. Cant. 2.*

Bernar.
ferm. 67.
in Cant.

QUID est hoc quod dicit, *Ille mihi & ego illi?* Nescimus quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter favorabiliterq; discurrens exhibitio & redhibitio? tibi ille, tuq; vicissim illi; sed quid? id ipsum ei tu, quod tibi ille? an aliud? si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, evidenter quod sentis, edicito: quousque animas nostras tollis? An secundum Prophetam, secretum tuum tibi? Ita est. Affectus locutus est, non intellectus; & idem non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil, nisi quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus, finem illo faciente, nec tacere omnino quivit, nec tamen, quod sensit exprimere. Neque enim ut exprimeret, sic locuta est, sed ne taceret. Ex abundantia cordis, os locutum est; sed non pro abundantia. Habent suas voces affectus, per quas se etiam cum nolunt, produnt: Timor, meticulosas; dolor gemebundas; amor jucundas. Eiusmodi certum est, non nutu prodire animi, sed

sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor præfertim Divinus, cum se intrâ cohibere non valet, non attendit quo ordine, quâ lege, quâve serie, seu paucitate verborum ebulliat, dummodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omninò ulla; solis adhuc contentus suspiriis. Indè est quod sponsa sancto amore flagrans, idque incredibili modo, sanè pro captandâ quantulacumq; evaporatione ardoris quem patitur, non considerat, quid, qualiter eloquatur, sed quicquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, sed eructat *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Nihil consequentiæ habet, deest orationi. Quid indè? Ructus est. Quid tu in ructu quæras orationum juncturas, sollempnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas? Non est dubium; duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; sed in amore summo, unius profectò felicitas, alterius mira dignatio: neque enim inter pares est consensio seu complexio hæc. Ait itaque: *Dilectus meus mihi & ego illi*, principium *Dilecto* tribuens; in consequentibus, *ego*, inquit, *Dilecto meo*, & *Dilectus meus mihi*: consummationem æquè illi concedens. Nunc jam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi*. Si enim hoc recipitur, ut subaudiamus, intendit, & sicut Propheta ait: *Expectans expectavi Do-*

minum & *intendit mihi*: ego in verbo isto sentio, nescio quid, non planè exiguum, nec mediocris prerogativæ.

Bern. ser. sequent. Audite gaudium meum quod sensi; & vestrum est, audite gaudentes, sponsa locuta est, & dixit, sponsum intendere sibi. Quæ est sponsa, & quis est sponsus? Hic, Deus noster est; & illa, si audeo dicere, nos sumus; gaudeamus. Nos sumus in quos intendit Deus. Quanta tamen disparitas! quid terrigenæ & filii hominum coram illo? quid sibi vult ergo ista inter tam dispares comparatio? Aut illa in immensum gloriatur, aut is in immensum amat. Quàm admirabile est quod illius intentionem ista quasi sibi propriam vendicat, dicens: *Dilectus meus mihi*. Nec eo contenta tamen pergit amplius gloriari: respondere se illi, quasi ex æquo morem gerere, rependere vicem, Sequitur enim, & *ego illi*, insolens verbum, & *ego illi*; nec minus insolens: *dilectus meus mihi*, nisi quod utroque insolentius, utrumque simul. O quid audeat cor purum & conscientia bona, & fides non ficta! *Mihi*, inquit, *intendit*. Itane huic intenta est illa majestas, cui gubernatio pariter & administratio universitatis incumbit & cura sæculorum, ad sola transfertur negotia, imò otia amoris & desiderii hujus? Ita planè. Providentiam cæteris creaturis non negamus; curam sponsa vendicat sibi. [Sed &] propterea utrumque

LIBER TERTIVS. 321

que ponit dicens. *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata; Ille mihi gratiam ex gratiâ; ego illi gratiam pro gratiâ; Ille meæ liberationi; ego illius honori; ille saluti meæ, ego illius voluntati; ille mihi & non alteri, quoniam una sum columba ejus; ego illi & non alteri, nec enim audio vocem alienorum.

Anima [enim] ex eo quod se diligere & vehementer diligere sentit, etiam diligere nihilominus vehementer non ambigit, ac de sua singulari intentione, sollicitudine, curâ, operâ, diligentia, studioque, quo incessanter & ardentè invigilat, quemadmodum placeat Deo, æquè hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit, recordans promissionis ejus; *in quâ mensurâ mensi fueritis, remetietur vobis,* ergo nec dubitat se amari, quæ amat. Ita est Amor Dei amorem animæ parit.

Et unde tibi, ô humana anima, unde tibi hoc? unde tam inestimabilis gloria, ut ejus sponsa merearis esse, *in quem desiderant Angeli prospicere?* unde tibi hoc, ut ipse sit sponsus tuus, *cujus pulcritudinem Sol & Luna mirantur?* ad cujus nutû universa mutantur? Quid retribuēs Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? ut sis socia mensæ, socia Regni, & socia thalami, ut introducat te Rex in cubiculum suum, vide quibus brachiis vicariæ charitatis

Bernar.
ferm. 69.
in Cant.

Bern. ser.
Domini-
cæ 1. post
octav.
Epiph.

charitatis redamandus, & amplectendus sit, qui tanti te æstimavit, imò qui tanti te fecit. Desere carnales affectus, sæculares mores dedisce, consuetudines noxias obliviscere, Quid enim putas? Nõnne stat Angelus Domini, qui secet te mediam, si fortè (quod avertat ipse) alterum admiseris amatorem?

Author
Scalae
paradyfi
c.9. tom.
9. Aug.
Bernar.
ferm. 70.
in Cant.

Zelotypus est sponsus iste si fortè alium amatorem acceperis, si aliis placere studueris, statim discedet à te; & aliis adhærebit adolescentulis.

Quis huic jam imputet præsumptioni vel insolentiæ, si se dicat iniuisse societatem cum illo qui pascitur inter lilia? etiamsi inter sidera pasceretur, eo solo quo pasceretur, nescio quid magnum videri possit, cum ejusmodi amicitias seu familiaritatem habere. Non ignorat [sponsa] unum esse, & qui pascitur, & qui pascit; inter lilia commorantem, & regnantem inter sidera: Nam qui in altissimis est Dominus, in imis est Dilectus; super sidera regnans, & inter lilia amans. Amabat & super sidera, quia nusquam & numquam potuit non amare, quia amor est: sed donec ad lilia descendit, & pasci inter lilia compertus est, nec amatus est, nec factus dilectus; quia non potuit antè diligè quàm agnosci. Ô verè amandum & totis mendullis cordis amplectendum sponsum! quaerenda in spiritu hæc refectio inter lilia; nam corporea

corporea cogitare, ridiculum est. Quin ipsa lilia spiritalia à nobis demonstranda erunt. Quæ ergo sunt illa lilia è quibus species decoris ejus? *Procede, inquit, & regna; propter veritatem & mansuetudinem & justitiam.* Bonum lilium *veritas*, candore conspicuum, odore præcipuum. Est & *mansuetudo*. Quod autem *justitia* lilium sit, recordamini de scriptura; quia *justus germinabit sicut lilium*. sunt multa apud sponsum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempe quot virtutes, tot lilia. Et fortasse propterea ipse se lilium appellavit, quod totus versetur in liliis; & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conversatio, eloquium, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio. Quid horum non candidum, & non suavissimè redolens?

Nimirum hic est præclarus ille pastor, qui Nyssen. non scenum gregi, pabuli loco præbet, sed orat. 4. sed puris liliis oves alit, non amplius sceno scenum nutriens. Est enim scenum brutorum in Cant. naturæ proprium, ac peculiare alimentum; homo autem, cum rationis sit particeps, verâ ratione pascitur. Quod si ejusmodi sceno saturaretur, & ipse in scenum commutaretur. Est enim præscriptum, *omnis caro scenum est*; quamdiu scilicet caro existit; at si quis spiritus fiat è spiritu progenitus, non amplius victu gramineo pascetur, sed spiritus

ei pro nutrimento erit, id quod puritas & fragrantia lili obscuriusculè denotat. Quin etiam ipse, liliū fragrans ac purum erit, in naturam ipsius alimenti commutatus, atque hoc sibi vult; *Dies per radios diffusa* sive *perflans*, quemadmodum Divina vox loquitur, cū diffusionem, per spiritum radiorum factam, *perpirationem* appellat, per quam umbræ hujus vitæ removentur, in quas studiose defixis oculis respiciunt, qui necdum luce veritatis animi oculum illustrarunt, qui umbram ac vanitatem sic intuentur, quasi revera quiddam subsistens, quod autem verè existit, quasi non existeret, negligunt. At qui liliis vescuntur, hoc est, quorum animus ex puro ac fragranti alimento pinguescit, omni fraudulentiâ, amorisque consimili rerum specie (quæ res hæc in vitâ caræ ducuntur) rejectâ, ad veram ipsarum rerum substantiam respiciunt, effecti lucis ac dei filii.

Bernar. Tu ergo qui hæc audis, vel legis; cura
ferm. 71. habere lilia penes te, si vis habere hunc ha-
in Cant. bitatorem liliorum habitantem in te. Opus
tuum, studium tuum, desiderium tuum lilia
esse protestentur, moralis quidam rerum ipsa-
rum candor atque odor. Habent & mores
colores suos, habent & odores. De colore,
Conscientia consultetur; de odore, fama:
sponsus itaque & cū sit virtus, in virtutibus
conplacet sibi; & cū sit liliū, libenter
inter

LIBER TERTIVS. 325

inter lilia commoratur ; & cùm sit candor,
delectatur candidis.

O anima mea , insignita Dei imagine, August. manu.
dilige illum , à quo tantùm dilecta es ! Inten-
de illi , qui intendit tibi ! Quære quarentem cap. 24.
te , ama amatorem tui , à quo amaris ; cujus
amore præventa es, qui est causa amoris tui.
Esto sollicita cum sollicito , cum vacante va-
cans , cum mundo munda , cum sancto san-
cta. Elige illum amicum præ omnibus amicis
tuis , qui cùm omnia subtracta fuerint , so-
lus tibi fidem servabit : in die sepulturæ tuæ,
cùm omnes amici tui recedent à te , ille te
non derelinquet , sed tuebitur à rugientibus
præparatis ad escam.

ego dilecto meo, & ad me converso ejus.
Cant. 7.

XXXIV.

XXXIV.

Ego dilecto meo, & ad me conver-
sio ejus. *Cant. 7.*

Moesta cupressiferi nemoris spatiabar in um-
brâ,

Tristitiam lacrymis compositura meis:

Iamque sinum tepidis submerserat imbribus undâ,

Concideramque meis penè subacta malis.

Fors Chelys ex humeris pendebat eburnea nostris,

Mœstitiæ quondam certa medela chelys.

Obruita tristitiâ; frondente sub arbore sedi,

Associans querulis talia verba modis:

Ergo mei vidui, sine lusibus, ibitis anni?

Nullus & in nostro carmine vivet amor?

Ab precor! ab nostris ita torpeat hostibus ætas,

Et tolerent tanti segnia damna probri!

Non ego pro vere numeravero tempore vite,

Ducere si vacuos cogar amore dies.

Unicus est homini, vivendi fructus, amare;

Solus amans, vixi; dicere jure potest.

Qualis, in ima, suo desidit pondere tellus,

Et subit aërias, ardua flamma, vias;

Nos ita fax animi, violento cogit amore,

Abripimurque leves, impete quisque suo.

Me quoq; sollicitans, ut amem, meus impetus terget,

Visque adhibet tacitas, nescio quanta, faces.

Quo meus ergo suos Amor ejaculabitur ignes?

(Primitiæ nostri namque caloris erunt)

328 PIA DESIDERIA

An ferar humanæ furiata cupidine tedæ,
 Cognata Angelicis, stirpçq; sororq; choris?
 Aut mea mortales venient in colla lacerari,
 Quæ sum immortalis sponsa creata Deo?
 Ah, super hæc hiemes, nostri rapiuntur amores,
 Terra parem thalamis non habet ista meis.
 Nec quæ Penelopen adamavit turba procorum,
 Nec quibus impediunt regia scepra manum.
 Nympha puellarum pulcerrima Romulearum
 Agnes, Ausonio sponsa petita proco;
 Absit, ait, juvenis mea ne tibi fœdera speres,
 Iam mea cœlestis fœdera sponsus habet.
 Sic nostra aetherios ambit quoque sax Hymenæos,
 Inde petendus erit qui mihi sponsus erit.
 Hunc ego, non aliū, solū hunc ego diligo sp̄sum,
 Nemo potest uno tempore amare duos:
 Illius ante oculos mihi semper oberrat imago,
 Ante oculos, quamvis longius absit, adest.
 Et loquor absentis momentis omnibus, absens,
 Absentisque sonos illius aure bibo.
 Sic ubi magnetis vim ferrea linea sensit,
 Semper ad agnati vertitur alta poli.
 Vique hinc Sydonis petitur Cynosura carinis,
 Servat & hinc Helicen cymba pelagæ suam;
 Sic læsi sequeris studiosa pedissequa Phœbi
 Dilectam Clytie; flos modò facta, facem:
 Bisque, die quovis, verso jubar ore salutans,
 Manè precaris Ave; serò precare Vale.
 Obvia fuerinos ita spectas Cynthia vultus
 Et reparat vultus ignibus ille tuos.

Sponse,

LIBER TERTIVS. 329

*Sponse, mens Sol es, tua sumq; ego Cynthia; vultus
Adversis oculis figere cogit amor.
Tu mihi, sponse, Helyce, Cynosuraq; duplicis Arcti,
Tu volucres oculos ad tua signa rapis;
Quid mirum, alterno si respondemus amori?
Magnetem sequitur linea tacta suum.*

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus.
Cant. 7.

Origen. **I**mpossibile est, ut non semper humana natura aliquid amet; omnis namque qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, seu minùs rectè, cùm amat, quæ non oportet; seu rectè & utiliter, cùm amat quæ oportet.

Bernar. **C**or meum per multa dispergitur, & huc, illucque querit ubi requiescere possit, & nihil invenit, quod ei sufficiat donec ad ipsũ redeat.

August. **D**uo enim amores, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, non se simul in uno capiunt pectore. Et ideo si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua, Deus, in eo, amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, sed delectans, amor sincere casti que permanens in sæculum sæculi, amor qui semper ardes & numquam extingueris, dulcis **CHRISTE**, bone **IESU**, charitas, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tui, suavitate & dulcedine tuâ, ita ut nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

Naz. de **Nam Christo & mundo quisquis partitur amorè,**
laudib. **Hujus amor planè levis est & frigidus; at qui**
Virgin. **Totam animi flammam penitus defixit in uno,**
Ille procul dubio, constans & certus amator.

Quin

LIBER TERTIVS. 331

Quin etiam latomi sollertes, quique fabrilem
 In lignis artem exercent; cum linea recta
 Queritur, exactaque operâ captatur amussis,
 Ex oculis unum claudunt, & lumine toto
 In socium fuso, visus acieque coactâ,
 Recta sequente tenent duro vestigia ferro.
 Sic collectus amor, propius conjungit amanti
 Pectora casta Deo; cupientem qui cupit, atque
 Cernentem cernit, sique obvius advenienti,
 Quem quo plus quisquam cupit, hoc magè cernit
 eundem,
 Quoque magis cernit, tantò magis expetit illum
 Cernere: Sicque bonus semper convolvitur
 orbis.

Carissima illa est, una uni, non adhærens
 alteri sponso, non cedens alteri sponsæ. Quid
 ista non audeat apud tam ambitiosum amatorè?

Bernar.
 ferm. 68.
 in Cant.

Paveant quæ non amant. Ego verò amans,
 amari me, dubitare non possum, non plus,
 quàm amare: nec possum vereri vultum cu-
 jus sensi affectum.

Bernar.
 ferm. 69.
 in Cant.

Ego diligentes me diligo, & qui manè vigi-
 laverint ad me, invenient me. Vides quomo-
 do non solum de amore suo certum te reddat
 si quidem tu ames illum; sed etiam de solli-
 citudine suâ quam pro te gerit, si te senserit
 esse sollicitum sui? vigilas tu? vigilat & ille.
 Consurge in nocte in principio vigiliarum tua-
 rum, accelera quantum vis, etiam ipsas anti-
 cipare vigilias; invenies eum, non prevenies.

Bernar.
 ferm. 69.
 in Cant.

332 PIA DESIDERIA.

Temerè in tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus : & magis amat & antè.

Gisl. in
c.7. Cāt.
expos. 5. Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ , ut quacumque ex parte inspiciantur , semper videantur habere oculos ad intuentes conversos. Hujusmodi sanè imagines, ex parte suâ, semper ad quoscumque conversæ sunt qui in illo reperiuntur cubiculo , ubi ipsæ fuerint : quod si quis minimè percipiat ab illis se respici , id haud ab eis, sed ab ipso provenit potiùs , qui suam avertit faciem : ideoque ut primùm is ad illas sese converterit, eas pariter ad se animadvertet conversas : Quid simile & in re nostrâ fieri censendum est.

Gregor.
Papa in
Cant. *Ego dilecto meo, & ad me conversio illius.* Ac si diceret : quoniam fide ac dilectione , soli CHRISTO adhæreo , solum sequor , solum videre concupisco ; respectiois ejus suavitatem, visitationis benignitatem , conversationis dulcedinem gaudenter experior.

Hugo de
S. Viç.
ferm. de
Assum.
Bernar.
ferm. 83.
in Cant. Ille quippe singularis amor est , qui soli non adjungit alterum , & æternus , qui nec primo secundum.

Magna res amor , si tamen ad suum recurrat principium , si suæ origini redditus , si refluxus suo fonti, semper ex eo sumat, unde jugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus in quo potest creatura, & si non ex æquo , respondere auctori,

LIBER TERTIVS. 333

ctori, vel de simili mutuam rependere vicem. Verbi gratia : si mihi irascatur Deus : num ego illi similiter redirascar ? non utique. Ita si me arguat , non redarguetur à me. Nec si me judicabit, judicabo ego eum. Si dominatur, me oportet servire: si imperat, me oportet parere. Nunc jam videas de Amore, quàm aliter fit ; nam cum amat Deus , non aliud vult quàm amari ; quippe non ad aliud amat, nisi ut ametur ; sciens ipso amore beatos qui se amaverint.

Revera hæc est vera cordis requies, cum totum in amorem Dei , per desiderium figitur, nec quicquam aliud appetit , sed in eo quod tenet felici quâdam dulcedine delectatur, delectando jucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione , indè aliquantulum abstractum fuerit , summâ cum festinatione illuc redire festinat (exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione , ut alter alterum vix patiaturs abesse: si sponsa sponso , tanto conglutinatur mentis ardore , ut præ magnitudine amoris, nullâ perfrui valeat requie, Chari sui absentiam non sine magno mœrore ferens ; quâ dilectione , quo studio , quo fervore anima, quam desponsasti fide & miserationibus, debet diligere te, verum Deum & pulcherrimum sponsum?

August.
manu.
cap. 29.

August.
medit.
cap. 25.

*Anima mea liquefacta est, ut dilectus locus
est. Cant. 5.*

XXXV.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. *Cant. 5.*

TE semel ut cursum tantum, mea vita, viderē,
 Quot juga, quot sylva, quot loca visa mihi!
 Vt semel audirem tantum, mea vita, loquentem,
 Ah! quot inaccessis rura petita viis!
 Horrida, torrida, spinea, scrupea, devota lustra,
 Saxaque montanis vix adeunda feris.
 Nec tamen, ecce, tui data spes fuit ulla videndi,
 Vixque vel alloqui spes fuit ulla tui.
 O quoties dixi! que te, mea vita, latebra,
 Quae cava, quae terra, quae nigra lustra tegū?
 Sed neque lustra meum, neque rus solata dolorem,
 Respondit lacrymis sylva nec ulla meis.
 Fors semel ignotos, me duxerat error in agros,
 Solus ubi ante oculos campus, & error erant.
 Melior hinc oculis caelos, clamoribus agros:
 Sed neque vox caelis, nec data vox ab agris.
 Inde deerranti vallis se monstrat opaca;
 Vociferor, nullus fit mihi valle sonus.
 Ecce cavā densum, procul haud à valle, viretum
 Adjacet, aestivo textilis umbra gregi:
 Hic erit, hic forsitan, dixi, mea vita, latebit;
 Heu dolor! ut vidi, nulla latebra fuit.
 Ergo amens tandē lacrymansq; ad littora curro,
 Littora, quae restans alluit equor aquis.
 Hic Pharus ingenti se tollit in ardua clivo,
 Vnde suum ratibus navita captat iter.

Scando

336 P I A D E S I D E R I A

Scando Pharon, totoq; oculos circumfero ponto,
 Et quantà possum littora voce voco.
 Littora, littora, vos cautes, vosq; equoris unda,
 An latet equoreis lux mea mersa vadis?
 Vix prior attigerat resonantia littora clamor,
 Cum citò littoribus vox geminata redit.
 Ambigo, num scopulis fallax responderit Echo,
 Et nimirum pronà luserit aure fidem:
 Tristibus ergo iterum cava littora pulso querelis
 Littoribusq; iterum vox repetita redit.
 Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita,
 Et mihi voce Tuâ, reddita vita fuit,
 Ibam semianimis, subito ad tua verba revixi,
 Ne penitius morerer, vox satis una fuit.
 Scilicet ora loquens, quoties cœlestia solvois,
 Magnum aliquid verbis, fulminis instar inest.
 Ignivome non quale nucis, tectudine clausum
 Efflabas Syriæ fraudibus, Eune, Dec;
 Quale sed in comites Emauntica rura petentes
 Spartisti stygiis Dux redi vive plagis;
 Frigidâ cum subitis arserunt pectora flammis,
 Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.
 Hinc mihi succensis caluit quoq; flâma medullis,
 Itaque cœlesti vocis ab igne sui:
 Et licet Oceano, gelidis licet undique saxis,
 Undique cœruleis obsita cingar aquis;
 Intus agunt flammæ, sic liquor ab ignibus intus,
 Liquitur ut lento pinea teda foco.
 O utinam, mea vita, animâ liquamur in unam,
 Vnaque vita duos jungat Amorq; duos!

Anima

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cant. 5.

QVID est hoc quod sentio? quis est ignis August. qui calefacit cor meum? quæ est lux quæ soliloq. irradiat cor meum? ô ignis qui semper ardes cap. 34. & numquam extingueris, accende me! O lux, quæ semper luces & numquam obfuscaris, illumina me! O utinam arderem ex te, ignis sancte! quàm dulciter ardes, quàm secretè luces, quàm desideranter aduris.

Sicut cera fluit à facie ignis, sic anima succensa est à facie ejus; Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. quàm dulcis hora, quando anima, huic igneo torrenti, liquefacta miscetur! quàm subtilis est in illo momento, quàm extenuata, quàm mobilis! Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo calens & liquens. Cognata sunt sibi invicem liquidum & calidum; in his duobus, contemplationis usus consistit. Quod liquidum est, calorem citius concipit; & conceptus calor vice versâ, quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum, hoc aliis nominibus, est succensum & sincerum. O mira vis verbi & ignita vehementer! inflammat cor, commutat renes, in nihilum (in conspectu suo respectu Dei sui) animum redigit; à se ipso

Guilb. Abbas serm. 44. in Cant.

ipso liquefcere & deficere facit, ut jam anima non fit tecum.

Ibidem. *Aufculta & recale, quid locutus Mariæ
Magdalena, quid mulieri in adulterio de-
prehensa, quid Samaritana, Chanaanæ, Za-
chæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis
fermones & clementiæ, cujus non mollescat
affectus, viscera liquefcant! Ad tam vehemen-
tes flatus Austrinos, etiam de durissimo pe-
ctore, quantumlibet annosa poterat glacies
dissolvi. Sentio me affluentis Olei liquore
perfundi & simili affectu liquefcere, quoties
misericiendi tuæ opera & verba perfecta re-
cenleo. Ignitum eloquium tuum vehementer, &
servus tuus dilexit illud.*

Greg. in *Dum [enim] CHRISTVS se per spiritum
c. 5. Cât. suum animæ desideranti infundit, omnem
duritiam cordis mox dissolvit, & aliquando
mentem in tantas lacrymas liquefacit, ut vix
capere possit hoc quod se capere intra se ex-
ultat; & intus miretur quid fuerit & quid fa-
ctam subito seipsam videat. Quem liquorem
dum sentit, perfectius apprehendere concu-
piscit, & aliquando dum hoc ipsum cogitat,
hoc quod modo sentiebat, jam non sentit.*

Gregor. *Quia nimirum mens dum occulta locu-
c. 2. 39. in tionis aspiratione tangitur, à statu suæ forti-
c. 3. Job. tudinis infirmata, ipso quo absorbetur desi-
derio, liquatur.*

Guill. *Sed res corporea cum per calorem extrin-
Abbas secus*

secus liquefunt, in semetipsas resolvuntur; apud
 animæ verò, cùm per calorem intimum liquefunt, non in semetipsas resolvuntur, sed in resolventem. Resolvuntur à semetipsis, sed non in semetipsas; resolvuntur igne Dei, ab amore sui; in amorem sponsi cœlestis. Hoc Paulus insinuans, qui adhaeret, inquit, Domino, unus spiritus est. Et suam animam hoc modo liquefactam indicans, Vivo, inquit, ego, non jam ego, vivit autem in me CHRISTVS.

Quid verò congruentius est quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum est, redditur fluens? cùm exploratum sit eos esse præcipuos amoris effectus, ut amantem impellat ad amatum, eundemque cum illo uniat; quæ certè unio tunc fit pulcrius, cùm amor ipse sit mutuus, atque aded & ambos amantes ad alterutrū fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarum IESVM CHRISTVM dixisse, in Psalmo 21. Factum est cor meum tamquam cera liquefens. unde si liquefacta anima fluat ad IESVM, qui & liquefactus ut cera, fluit ad ipsam animam, quid exinde consequitur nisi perfecta unio?

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est; ô mira & inæstimabilis virtus amoris! Deum inclinat ad terram, mentem elevat ad patriam, & Deum & animam vel hominem simul conglutinat ad gloriam; Deum

Y

facit

Deltio c.
5. Cant.Gist. in
c. 5. Cās.
expos. 2.Bonaw.
stimuli
amoris,
parte 1.
ca. 8.

facit hominem, & hominē facit Deum; temporalem facit æternum, immortalem occidit, mortalem facit immortalē, & inum excelsum constituit, inimicum facit amicum, servum facit filium, & abominabile facit gloriosum, frigida facit ignea, obscura facit clara, dura facit liquida. Nam *anima mea liquefacta est*. O verbum admirabile! ô verbum nimium delectabile! Ego vilissimus & nequissimus servus tuus, Domine Deus meus, qui etiam non sum dignus aliqua creatura tua vocari, nec esse, quomodo sum tibi tanto vinculo charitatis colligatus, ut ad verbū tuum, præ amore, fuerim liquefactus? O ardor amoris, qui intima mentis in Deum infundis! Nam adamantina erat anima mea; & ejus intima nimium solidata. Nunc amore liquefit, nunc extra se exit, & in Deum tota se diffundit, proprium locum relinquit, & in Deum currit, absorbetur à Deo & obliviscitur sui. O amor! quid tibi tribuam, qui me fecisti divinum? *Vivo ego, jam non ego, vivit autem in me* CHRISTVS. Inenarrabilis est virtus tua, O amor, qui lutū in Deum transfiguras! Quid ergo te potentius, quid dulcius, quid jucundius, quid & nobilius, obsecro? O desiderabilis amor, qui summis deliciis replet egentes! sed si liquefacta es, ad verbum ejus, ô anima mea; quomodo sustines amplexus ejus? Quomodo non es assumpta ad oscula ejus?

LIBER TERTIVS. 341

ejus? si liquefacta es ad affatum ejus, quomodo non es absorpta, cum intras per vulnera & per venas, ad cor ejus? sed ô mira dulcedo, & mira jucunditas, ut quod non meremur nominare, possimus masticare! Non mereor esse ancilla, & facta sum in deliciis carissima: Quis sufficit tanti amoris, etiam scintillam minimam intueri! Non ergo mirum, si ad verbum tuum, *liquefcit cor meum*; immò de cætero, totus accendar, & totaliter *liquefciam*, ut in te totaliter sim effusus. Nihil præter te videam, nec in aliud, cogitata, dicta vel facta transeant ullo modo. Immd mirum videtur, quomodo non sumus sic intenti ad te, quod ignoremus omnia præter te. Si enim habemus te, quid amplius volumus? In te ergo, dulcissime Domine IESV, quiescat mens nostra, & à te nec ad modicum separetur!

Quid enim mihi est in caelo, & à te quid volui
super terram? Psalm. 72.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te
quid volui super terram? Ps. 72.

Quid cœlo, mea lux, terræve, mari ve requirã?
Nec cœlũ, sine te, terra, nec unda placet.
Non equidem ignoro, quæ, quantaq; gaudia Cœlũ,
Terraque quas fundat, undaque condat opes.
Sed sine te, mea lux, mala sunt, quæcũq; vel æther,
Vel tellus gremio, vel tegit unda salo.
O Cœlum! ô tellus! ô cœrula marmora ponti!
O tria deliciis regna superba suis!
Delicias cumulus vestras licet aggerat unus,
Non sint delicia, si meus absit amor.
Sapè tulit, fateor, vaga per divortia mentem
Hinc Thetis, hinc Tellus, arduus indè Polus.
Sed totum injectis, mundum si metiar ulnis,
Non tamen hæc ulnis par erit ulna mei.
Mens aliquando fuit gravidam recludere terram;
Æraq; divitiibus vellere fulva cavis;
Aurumque, argentumque, nitentis germina venæ,
Quæque metallifero nutrit arena sinu.
Ferro igitur magnæ Matris suffodimus alvum,
Totaque Telluris gaza coacta fuit:
Quid juvat? aggestas licet aurũ impleverit arcas,
Non tamen est animo nausea pulsa meo.
Ergo sub equoreos rapuit me cura penates,
Quæ subit Eöas Indus adustus aquas.

344 PIA DESIDERIA

Quidquid & aurifluis gemmarum nascitur undis
 Carpere sub liquido gurgite fervor erat.
 Et pressum roseis conchylibus edere rorem,
 Rideret patulis purpura si qua labris.
 Et sparsas rutilis baccas conquirere ripis,
 Dives Hydaspæi quâ nitet unda vadi.
 Hei mihi! iam vario lectis ex æquore gemmis,
 Littoribus totidem fluminis atque maris,
 Tot cyanos tot chrysolitos tot jaspidas inter,
 Nulla mea potuit gemma sat esse siti.
 Quid facerem, votis, terræque, marique negatis?
 Sidereos, dixi, vota subite lares.
 Visa igitur superi circum vaga machina mundi,
 Templaque luciferis fulgida lampadibus.
 Obstupui stabili currentes ordine flammæ,
 Astraque perpetuos ducere nexa choros:
 Inter at indigenas tot Olympi pensilis ignes,
 Flamma capax animæ non fuit ulla meæ.
 Nempe ita cum totum requievit in Hercule Cælum,
 Non illi requies sidera, pondus erant.
 Ah! piget è terris Cæli convexa tueri,
 Iam super alta feror nubila, terra vale.
 Iam cunctæ ex oculis, turresque, urbesq; recedunt,
 Iam coit in minimam pendula terra pilam:
 Iam lune, solisque, Iovisque supervehor orbes,
 Et septena premens sidera, calco pede:
 Iamque pavimentum stellarum illustre pyropis,
 Sub pede despicitur, quod modo culmen erat:
 Altaque jam cingunt flammantis moenia mundi,
 Et propior cæli regia tota patet.

LIBER TERTIVS. 345

Quin properant volucres, pennata examina, cives,
 Et sociant variis verba fidesque modis.
 Saltantesque obeunt pedibus plaudentibus orbem,
 Letaque ceu festo personat Aula die.
 O cœlum! ô cœlum! ô gemmantia lumina stelle!
 O, nisi fidereis, atria digna choris!
 O volucres animæ, rutili respublica Regni!
 O chelys Angelicis associanda modis!
 O ubi sũ? prope facta sui immemor, exciderat mēs;
 Sed redit ut sponsum sensit abesse suum.
 Astra valete, valete Poli, Volucresque valete;
 Nil mihi vobiscum est, si meus absit amor.
 Iam video, mihi quid terraque, poloq; petendum,
 Si meus absit amor, Terra, Polusque vale.
 Degeneres lacrymas, juvenis Pellee, dedisti,
 Altera quod necdum subdita regna forent:
 Quid mihi, millenos si Marte subegero mundos?
 Mille mihi mundi nec satis esse queant. [rum,
 Ah, minus est animo, quidquid sola disita terra-
 Astrifereque obeunt mœnia vasta plœe!
 Quod neq; terra capit, neq; regna liquētia ponti,
 Non hominumque lares, non avi umq; domus;
 Quod neque fiderei claudunt ample xibus orbis,
 Id voto spes est, resque petita meo.
 Hactenus, heu fateor, vacuas dum prædimus auris,
 Semper ab amplexu mens male lusa suo est!
 Tu mihi Terra, Deus; mihi tu Mare, tu mihi Cœlũ,
 Denique cuncta mihi es: Te sine, cuncta nihil.

*Quid enim mihi est in caelo, & à te
quid volui super terram? Psalm. 72.*

Hugo de
S. Victo-
re in ar-
rha Ani-
mae,

Dic mihi, quaeso, anima mea, quid est quod super omnia diligis? ego scio quod vita tua dilectio est, & scio quod sine dilectione esse non potes. Aspice mundum & omnia quae in eo sunt, multas ibi species pulcras & illecebrofas invenies, quae humanos affectus alliciunt, & secundum varias utentium delectationes ad fruendum se, desideria accendunt. Habet aurum, habent lapides preciosi fulgorem suum; habet decor carnis speciem, picta tapetia & vestes fucatae colorem. Dic ergo, obsecro, mihi; quid de his omnibus unicum tibi feceris, quod singulariter amplecti, quo semper perfrui velis? Certus enim sum, quod aut horum quae videntur aliquid amas, aut si jam postposuisti universa haec, aliud habes, quod praeter omnibus his diligas.

Aug. in
Pl. 145.

Quid tibi placet in saeculo? quid est quod vis laudare? quid est quod vis amare? quocumque corporeis sensibus te converteris, occurrit tibi caelum, occurrit tibi terra. Quod amas in terra, terrenum est; quicquid amas in Coelo corporeum est. Iam ergo diu occupata vixisti, & desideriorum diversitate verberata, portas plagas, faucia, divisa per amo-
res

res multos, ubique inquieta, nusquam secura. Colligere ad te ipsam; quicquid tibi foris placebat, quare quem habeat auctorem. Nihil melius in terrâ, verbi gratia, quàm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita; quid melius in Cœlo, sole, lunâ, sideribus? Totum cogita; omnia ista simul bona valdè, quia fecit Deus omnia bona valdè; undique pulcritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non occuperis in eo quod factum, & discedas ab eo qui fecit; hæc enim quibus occuperis sub te fecit, quia sub se ipso te fecit.

Anima humana quæ ad Deum appetens Bonav.
 dum facta est, quicquid infra Deum appetit, foliloq.
 minus est, idedque jure ei non sufficit, quod cap. 1.
 Deus non est. Sed cave, anima mea, ne non
 sponsa, sed adultera dicaris, si munera dantis
 plusquam affectum amantis diligis. *Væ tibi,*
 si oberras in vestigiis suis, si nutus suos, pro
 eo amas, & non advertis purgatæ mentis in-
 telligentia, quid innuat lux illa beatissima,
 cujus nutus & vestigia sunt omnium creatu-
 rarum decus & forma. Adhuc si fortè *ignoras*
te, ô pulcherrima mulierum, egredere, & abi post
vestigia gregum, id est, irrationabilium crea-
 turarum, quæ sunt vestigiū Creatoris tui; tu
 verò speculum sanctissimæ Trinitatis. Ergo
 omnibus dignior & excellēior comprobaris.

348 P I A D E S I D E R I A

Et pascere hœdos tuos, juxta tabernacula pastoris, id est, converte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo similis es in naturâ, & concivis eris in gloriâ.

Bonav.
cap. 1.
foliloq.

Heu Domine, nunc intelligo, sed confiteri erubescio, species & decor creaturarum decepit oculum meum, & non adverti quia speciosior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo unam guttam tuæ inæstimabilis pulcritudinis communicasti. Quis enim ornavit cœlum sideribus, aërem volucris, aquam piscibus, terram plantis & floribus? sed quid sunt hæc omnia, nisi tuæ pulcritudinis modica sciintilla? dulcedo etiam Creaturarum decepit gustum meum, & non adverti, quodd melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem suam, imò tuam commodasti. Decepit etiam odor creaturæ olfactum meum, & ignoravi quodd odor tuus, ô bone IESU, redolet super omnia aromata. Decepit etiam sonus falsus five fallax creaturarum, auditum meum, & nescivi nec sensi quàm dulcia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

Bernar.
medit.
cap. 9.

Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, ut saltem varietate ipsarum rerum impleatur, quarum qualitate satiari non potest.

August.

Sed hoc scio Domine Deus meus, quia ubicumque

LIBER TERTIVS. 349

ubicumque sum sine te, malè est mihi præter soliloq.
te; non solum extra me, sed etiam in me; quia cap. 13.
omnis copia, quæ non est Deus meus, mihi
est egestas. Satiabor tunc cum apparuerit gloria
tua.

Anima [enim] quam creasti, ita facta est August.
capax majestatis tuæ, quod à te solo & à nullo soli 09.
lo alio possit impleri; quando autem te ha- cap. 30.
bet plenum est desiderium ejus, & jam nihil
aliud quod desideretur exterius, restat. Dum
autem aliquid exterius desiderat, manife-
stum est, quod te non habet interiùs; quo ha-
bito, nihil est quod ultra desideret; cum e-
nim sis summum, & omne bonum, non ha-
bet quod desideret amplius, sed possidet te
omne bonum.

Bruma, calens estas, ver, Autumnusque vicissim, Nazian.
Spectra duo vite, nox simul atque dies; carm. de
Cæli, æquor, tellusque, novum nihil est mihi prorsus, externi
Non que sunt motu prædita, queque parent. hominis
Nil moror hæc; aliud mihi da, Rex optime, mundum, vilitate.
Propter quæ hic prompto tot mala corde sero.
Cetera quæ terris voluntur, nil moror ipse
Amplius, humanis linquere cuncta libet.

Ad quodcumque me convertero, vilescit Aug. in
mihi adeptum, quamvis acciderit desidera- Pf. 102.
tum. quando satiabitur desiderium meum
in bonis? non satiabor de mortalibus, non
satiabor de temporalibus; aliquid æternum
donet, aliquid æternum concedat. Bonum
tuum

tuum quare, δ anima. Est enim bonum aliud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum suum, integritatis suæ & perfectionis naturæ suæ. Interest, quid cuique rei imperfectæ necessarium sit, ut perficiatur: Quære tuum bonum, *Nemo bonus nisi unus Deus*; summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest, cui summum bonum, bonum est: sunt enim & inferiora bona, quæ aliis & aliis bona sunt: Pecori quid bonum est, nisi implere ventrem, carere indigentia, dormire, gestire, vivere, sanum esse, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI, quid gaudes, quia socius es pecori? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium [ad eum] qui *lariat in bonis desiderium tuum.*

Chryf.

hom. 5. in
epist. ad
Roman.

Audi quid Propheta dicat: *Quid enim mihi est in Cælo?* & illud: *A te quid volui in terra?* ac si dixisset nullius prorsus alterius rei, nec cælestis, nec terrestris, sed tuo unius desiderio teneor.

Hoc est; Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia, nihil quæsi aliud, nisi ut te partem haberem; nullas sæculi hujus divitias & voluptatum illecebras concupiveram. Nullius ego qui à te assumptus sum, nec superest in cælestibus quod amplius quæram. Nihil habens omnia habeo, quia CHRISTVM habeo; omnia ergo in illo habens, aliam non quæro mercedem, quia

quia ipse merces est universorum.

Nihil [enim] aliud desiderat anima, nihil Bern. de
divers.
affectionibus a- aliud à Deo quærit, quàm ipsum Deum, ut nimæ. jam ex affectu cordis, atque sententia clamet illud de Psalmo: *Quid enim mihi est in cælo,*

& à te quid volui super terrâ? Defecit caro mea, & cor meum, Deus, cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Neque enim suum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tamquam privato sui ipsius amore desiderat anima, quæ istiusmodi est, sed tota pergit in Deum, unicumque ei ac perfectum desiderium est, ut introducat eam Rex in cubiculum suum, ut ipsi adhæreat, ipso fruatur.

Vidit [nempe] quid ibi fervaretur, & cogitans & æstuans in cogitatione cujusdam Aug. in
Psal. 72. rei ineffabilis, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit; non dixit; Illud aut illud mihi est in Cælo, sed, *quid mihi est in cælo?* quid est illud, quod habeo in Cælo? quantum est? quale est? & cum non transsit, quod habeo in Cælo, à te *quid volui super terram?* servas tu mihi in cælo divitias immortales, te ipsum; & ego volui à te in terrâ, quod habent & impii, quod habent & mali, quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum, & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ faminae turpes, multi viri

352 PIA DESIDERIA

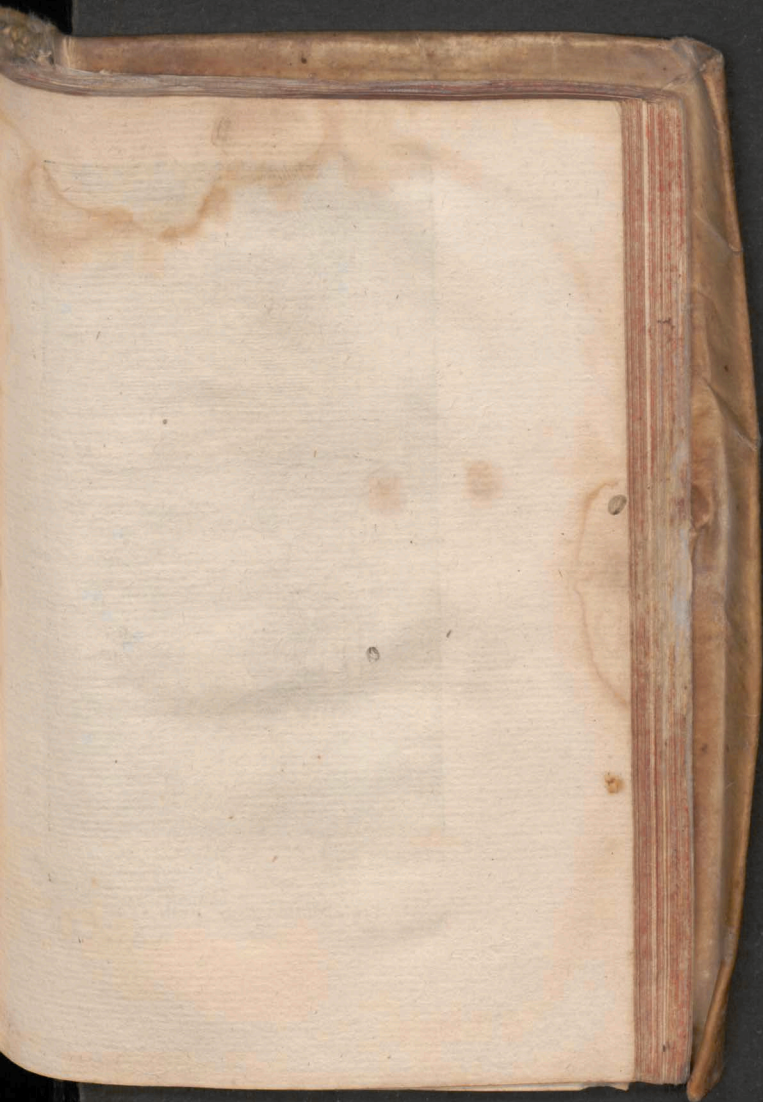
viri turpes? Hæc pro magno desideravi à Deo meo super terram, cum seruet se mihi in Cælo Deus meus.

August. Defecit gaudium cordis mei, versus est in
medit. luctum risus meus; defecit caro mea & cor
cap. 40. meum Deus cordis mei & pars mea Deus in æter-
num. Renuit consolari anima mea, nisi de
te, dulcedo mea. Quid enim mihi est in Cælo, &
à te quid volui super terram? Te volo, te spero,
te quero; tibi dixit cor meum: Quæ sivi vultum
tuum, vultum tuum Domine requiram, ne aver-
tas faciem tuam à me.

Ambros. Scis igitur, occultorum cognitor Deus,
in ora- quia non solum terrâ & omnibus quæ in eâ
tionibus. sunt, sed ipso Cælo, & omnibus quæ in eo
sunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabi-
lior, es; diligo enim te supra Cælum & ter-
ram, & cætera omnia, quæ in eis sunt.

August. Quid quid enim Cæli ambitu continetur,
soli loq. inferius ab anima humana est, quæ facta est
cap. 20. ut summum bonum superius possideret, cuius
possessione beata fieret.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est!
habitavi cum habitantibus cedar, multum
incola fuit Anima mea. Psal. 119.

XXXVII.

XXXVII.

Heu mihi quia incolatus meus pro-
longatus est! habitavi cum habi-
tantibus Cedar, multum incola
fuit Anima mea. *Psal. 119.*

AN peragit solitis Phœbi tota cursibus annum,
Sidereumque suo tempore finit iter?

Credideram fractis currum consistere loris,

Tempora tam lentis ire videntur equis.

Hei mihi, decretos jam dudum explevimus annos,

Nec tamen è vitâ cedere Parca jubet!

Cur mea tam longo ducuntur stamina filo?

Debueras, Lachesis, deproperasse colum.

Ecquid in his adeò delectet vivere terris?

Quidve quod invitet, tristis hic orbis habet?

Qualibet, ah! simili mihi mors minus aspera vi-
ta est,

Si genus hoc mortis vita vocanda fuit.

Nempe gradu stabili nihil hîc immobile constat,

Cuncta sed assiduâ mobilitate fluunt.

Manè dies oritur Phœbeo splendidus auro,

Squallidus emoritur, nocte prementè, dies.

Nox subit Astrorum rutilis comitata choreis,

Nox iterum Cælo, sole fugante, fugit.

Nunc Zephyro gremium tellus spirante recludit,

Nunc claudit gelidos, flante Aquilone, sinus.

Z

Nunc

356 PIA DESIDERIA

Nunc canet nivibus, nunc spargitur alba pruinis;
 Nunc tepidi foliis veris amicta viret.
 Mollia jam liquidas pandunt freta navibus undas,
 Iam tenet inclusas unda gelata rates.
 Nunc agitant tumido venti fera prelia Ponto,
 Nunc stagnat placidis cœrula Tethys aquas.
 Humidus effusus nunc liquitur imbribus æther,
 Nunc aquea nitidus stat sine nube Polus.
 Nunc fragor horrifono Cœlū quatit omne tumultu,
 Nunc silet, & superas pax tenet alta plagas.
 Deniq; (quæ reliquos superant incommoda casus)
 Mœsta ferè in mediis vita trahenda feris.
 Quæq; domus hominū mage sunt spelæa ferarum,
 Quisq; homines, hominū nil nisi nomē habent.
 Scilicet insidie, fraudesque, doliq; triumphant,
 Nec, nisi quod rigido, jus datur ense, viget.
 Exulat hinc pietas, terrisq; Astrea recessit,
 Fasq; relegatum sub pedibusq; jacet.
 Adde loci faciem; locus est inamabilis, & quo
 Libesja vix risu solvere corda queas.
 Martius, heu! servis ardet furor undique bellis,
 Nec numerat plures altera terra neces.
 Hostibus in mediis, inter gladiosque, facesque,
 Hæc geris arma manu, quæ servis arva manu.
 Quis vel in tantis tolerare laboribus annos,
 Soris & assiduus ictibus esse scopus?
 Hei mihi, decretos, jam dudū explevimus annos?
 Tempora cur sati sunt ita lenta mei?
 Tempora cum numero (numero quæ sepius exul)
 Ite graves damnat nostra querela moras.

Nec

LIBER TERTIVS. 357

Nec scio quæ cæcas hebetent oblivia memes,
 Omnia quæ longi sunt sua vota, dies:
 Crediderim miseræ nescire pericula vitæ,
 Nec quàm sit gravis hic conditione locus.
 Nam bona fiderei si nossent maxima mundi,
 Arceri patriâ se quererentur humo.
 Sed procul absentes cœlestia gaudia fallunt,
 Raraque de Cælo nuncia rumor habet.
 Hei mihi, quâ procul his distas, mea patria, terris!
 Quàm procul à Cæli finibus exul agor?
 Exulibus quondam tellus fuit ultima, Tybur;
 Me profugam satis ultimus orbis habet.
 Et nondum infaustas colui satis incola sedes,
 Squallentes tenebris, tristitiâque domos?
 Sexta Ceres castis quoties procumbit aristris,
 Servus ab Hebræo pilea sumit hero:
 Cur ego non etiam servili emancipor agro?
 Et rudis immunem verberare virga facit?
 Cur patriæ fines, portusque relinquere cogor?
 Nec sinor ætherios exul adire lares?
 Deserit externas peregrina Cyconia sedes,
 Inq; suas revolat, per mare vecta, domos.
 Nuncia veris avis, nidus quoque mutat hirundo,
 Cum redit ad notos Bistonis ales agros.
 Urbe relegatus, patriis Antistius oris,
 Redditus, exilii sine favente, fuit.
 Hei mihi, cognatis cur exul abarceor astris?
 Nec sinor illa meo tangere regna pede?
 Lux mea, rumpe moras, satis his habitavimus oris,
 Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Hen mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea. Psal. 119.

August. medit. cap. 21. August. ferm. 42. de verbis Domini. **T**ÆDET enim me, Domine, valde vitæ hujus, & istius ærumosæ peregrinationis! Tota quippe vita ista, intelligentibus tribulatio est; sunt enim duo tortores animæ, non simul torquentes, sed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina sunt, timor & dolor. Quando tibi benè es, times; quando malè es, doles.

August. medit. cap. 21. Vita hæc, vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, plena miseriis & erroribus, quæ non est vita dicenda sed mors; in quâ momentis singulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diversis generibus mortium. Mors ista vitalis, & vita mortalis; licet his aliisque sit resperfa amaritudinibus, prohi dolor! quàm plurimos suis capit illecebris, & quàm multos suis falsis promissionibus decipit.

Origen. hom. 1. in Ps. 38. Dulcem [namque] hanc lucem, quâ nunc utimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ luminis ulla senserunt, nec sciunt Angelicam vitam sperandam esse animæ, cum ex vanitate hujus vitæ evaserint.

Quid

Quid amissâ cœlesti patriâ, repulsus homo Greg.
delectatur exilio? lib. 21.

Vitium [hoc est] nostræ infirmitatis, qui mor. in
voluptate corporis, & delectatione vitæ i- cap. 14.
stius capimur, & cursum hunc consummare Job.
trepidamus, in quo plus amaritudinis, quàm Ambros.
voluptatis est. At non sancti ac sapientes viri, de bono
qui longævitatem vitæ hujus ingemiscebant, cap. 2.

dissolvi & cum CHRISTO esse pulcrius æsti-
mantes; denique diem generationis suæ ex-
ecrabantur. sicut ille qui ait, *pereat dies illa
in quâ natus sum*. Quid enim est, quo hæc vi-
ta delectet? plena ærumnarum & sollicitudi-
num, in qua innumeræ calumniæ & multæ
molestiæ, & multæ lacrymæ eorum qui af-
flicti sunt molestiis; & non est, inquit, qui eos
consoletur, & ideo laudat Eceles. *defunctos ma-
gis quàm viventes*.

Vita [certè] mea, vita fragilis, vita caduca, August.
vita quæ quanto magis crescit, tanto magis soliloq.
decrescit; quanto magis procedit, tanto ma- cap. 2.
gis ad mortem accedit. Vita fallax & umbra-
tica, plena laqueis mortis; nunc gaudeo, nunc
statim tristor, nunc vigeo, jam infirmior, nunc
vivo, statim morior, nunc felix appareo sem-
per miser, nunc rideo, nunc fleo; sicque om-
nia mutabilitati subjacent, ut nihil una hora
in uno statu permaneat.

Nec terra inirepida est, quatitur sed turbine venti, Nazian.
inque vicem cedunt tempora prompta sibi. carm. de
humana
Nox nat.

Nox tegit aera diem, tempestas æthera fuscatur,
 Astrorum obscuratur sol radiansq; decus.
 Sol tegitur nebulis, rediitvivaque luna resurgit,
 Dimidiâ Cælum parte latetque sui.

Carm. de Quæ vita hæc? tumulû à tumulo peto rursus, & ig-
 externi Post tumulum rursus me tumulabit edax. [nis
 hominis Idq; ipsû est, quod vivo, velut rapidissimus amnis,
 vilitate. Qui sursum exoriens semper ad ima fluit.

Chryf. in Est enim præsens vita Incolatus & quid di-
 Psal. 119. co incolatus, cum res sit vel incolatu inferior,
 unde CHRISTVS etiam, ipsam vocavit viam,
 dicens: angusta est porta, & arcta est via que
 ducit ad vitam.

Greg. li. Via quippe est vita præsens, quâ ad patriam
 23. mor. tendimus; & idcirco hîc occulto iudicio, fre-
 c. 24. in c. quenti perturbatione conterimur, ne viam
 33. Iob. pro patriâ diligamus. Solent enim nonnulli
 viatores, cum amœna fortasse in itinere pra-
 ta conspiciunt, pergendi moras innectere, &
 à cœpti itineris rectitudine declinare; eorum-
 que gressus tardat pulcritudo itineris dum
 delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus
 Dominus, huius mundi iter asperum facit, ne
 dum quisque vitæ præsentis requie, quasi a-
 mœnitate vitæ pascitur; magis enim diu perge-
 re, quàm citius pervenire delectet; ne dum
 oblectatur in viâ, obliviscatur, quod deside-
 rabat in patriâ.

Chryf. in Sed hæc est doctrina optima atque aded
 Psal. 119. prima, scire nos esse inquilinos in vitâ præsentî.
 Qui

Qui rerum quæ hîc sunt est hospes, erit rerum
 supernarum civis. Qui eorum quæ hîc sunt,
 est hospes; non lubenter versabitur in præsen-
 tibus. Non domus, non pecuniæ, non alimen-
 ti, nec alterius ejusmodi curam gerit, sed
 quemadmodum qui in aliena versantur, ni-
 hil non agunt & procurant ut patriæ suæ re-
 stituantur, & quotidie urgent & festinant, ut
 eam quæ eos tulit, videant. Ita etiam qui a-
 more futurorum tenetur, nec rebus præsen-
 tibus adversis animum demittet, nec secun-
 dis efferet, sed utrasque prætercurret tam-
 quam qui viam ingreditur. Quocirca jube-
 mur etiam dicere in Oratione: *Adveniat Re-
 gnum tuum*, ut illius diei desiderium & cupi-
 ditatem animo nostro versantes & ipsum præ-
 oculis habentes, ne videamus quidem præ-
 sentia. Si enim Iudæi Hierosolymam delide-
 rantes, etiam postquam liberati sunt, desent
 præterita; quænam dabitur nobis venia, quæ-
 nam relinquetur defensio, si non superne Hie-
 rusalem teneamur vehementi desiderio? Vi-
 de ergo quomodo hi quoque lamentantur,
 quod cum illis versentur: *Habitavi dicentes,
 cum tabernaculis Cedar, multum incola fuit Ani-
 ma mea*: Hîc enim non solum desent quiddam
 in aliena habitent, sed etiam cum Barbaris
 versentur. Neque enim hæc vita est ed tantum
 laboriosa, quodd plurimam habet vanitatem
 & curas importunas, sed quodd etiam multus

fit malorum proventus. Nihil est autem gravius & molestius, quam quæ est cum huiusmodi hominibus congressio. Est Barbarorum, cum iis in quos imperium obtinuerunt, instar ferarum agere; ut qui tuguriis & tentoriis utantur, & ad immanitatem ferarum sint redacti: sed his multo sunt efferatiores, raptores, avari & qui impudicè, ac libidinose & in deliciis vitam transigunt. *Multum incolæ fuit anima mea;* non multum propter multitudinem, sed propter rerum difficultatem. Etsi enim sit exiguum, videtur esse multum iis qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, pusilli & abjecti animi, qui etsi per multos annos vixerint eos paucos esse dicunt. Quibus, quid esse potest à ratione alienius? quid verò crassius iis, qui cælo proposito, & iis bonis quæ sunt in cælis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audivit* ore hiante umbras stupent, nec volunt vitæ præsentis Euripum trajicere, in perperuis fluctibus, tempestatibus & naufragiis volutati?

Aug. ser.
49. ad
fratres
in Ere-
mo.

O vita quæ tantos decipis, de propriis tantos seduxisti, tantos excœcasti! Quæ dum surgis, nihil es: dum videris umbra es, dum exaltas fumus es. Dulcis es stultis, amara sapientibus; qui te amat, non te cognoscit; qui te contemnunt, ipsi te intelligunt. Væ qui tibi credunt! Beati qui te contemnunt! vera non es vita, quam te ostendis. Alijs ostendis te

LIBER TERTIVS. 363

te longam, ut perdas in finem, ut faciant quod volunt; aliis brevem, ut dum poenitere volunt, non permittas. Sic est vita nostra, quasi homo in domo alienâ, nesciens quâ horâ vel die Dominus domus dicat: vade foras, quia non est tua domus in quâ es. O sæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

Erravi, fateor, sicut ovis perdita, & incolatus meus prolongatus est, atque procul projectus à facie Dei mei, in hanc exilii cœcitate[m], ubi expulsus à Paradyfi gaudiis, deploro quotidie mecum super miserias captivitatis meæ, lugubre carmen, ingentesque lamentationes, dum recordor tui, mater Hierusalem, dum stant pedes mei in atriiis tuis sancta & decora Sion!

Heu quassa nostra CHRISTE mi, vis cœcidit! Nazian.
 Heu quas procellas excitat corpus mihi! ad Christi-
 Heu quàm incolatus se meus longè extulit! stum.
 Omnino rerum sum satur presentium, Alibi op-
 Censur, inopiæ, gaudii, molestiæ, tans finē
 Fame, dedecoris, hostium & chari gregis. vitæ.

Infelices quorum vita est in exilio, via in Augusto.
 periculo, finis in dubio, nescientes finem nostrum soliloq.
 nostrum quia omnia in futurum reservantur incerta. cap. 35.
 Adhuc in Pelagi fluctibus versamur
 suspirantes ad te, portum maris. O patria
 nostra!

nostra ! patria secunda ! à longè te videmus,
ab hoc mari te salutamus , ab hac valle ad te
suspiramus, & nitimur cum lacrymis, si quo-
modo ad te perveniamus.

Auguft.
medit.
cap. 18. Sed quia *dum sumus in corpore peregrinamur*
à te Domine, *non habemus hęc civitatem ma-*
nentem, sed futuram inquirimus; noster autem
municipatus in cœlis est. Ided duce gratiâ
tuâ, ingredior in cubile cordis mei: & canto
tibi amatoria, Rex meus, & Deus meus, ge-
mens inenarrabiles gemitus, in loco peregre-
nationis meæ, ubi *cantabiles mihi sunt factæ*
justificationes tuæ. Et recordans Hierusalem,

extendo in eam, sensum cordis; Hierusalem
patriam meam, Hierusalem matrem meam,
teque super eam regnatorem, illustratorem,
patrem, tutorem, patronum, rectorem, pasto-
rem, castas & fortes delicias, solidum gau-
dium & omnia bona, ineffabilia simul om-
nia, quia unum summum & verum bonum.

Auguft.
soliloq.
cap. 35. O gaudium super gaudium, vincens omne
gaudium, extra quod non est gaudiū! Quan-
do intrabo in te, ut videam Deum meum,
qui habitat in te? Ibo illuc, & *videbo visionem*
hanc grandem. Quid est, quod me detinet?
Heu me, quia incolatus meus prolongatus est!
Heu me, quamdiu dicetur mihi; ubi est Deus
tuus? Quamdiu dicetur mihi; *expecta, re-*
expecta? & nunc, quæ est expectatio mea, nonne
tu Domine Deus meus? Salvatorem expectamus
Dominum

LIBER TERTIVS. 365

Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Expectamus Dominum quando revertatur à nuptiis, ut inducat nos ad suas nuptias.

*Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore
mortis hujus? Ad Roman. 7.*

XXXVIII.

XXXVIII.

Infelix ego homo, quis me liberabit
de corpore mortis hujus? *Ad*
Roman. 7.

Infelix! ubi nunc bona tot, quæ perditæ plango,
Sed frustra, planctu non revocanda meo?
Tot bona! quid reperis dolor? ah! meminisse nocce-
Amiffæ cruciant dum memorantur opes. [bit;
Vilius veteris fortune nescius esses,
Cum mala sors fato deteriore premit.
Parsim hominum satira est, decepti noxa parentis,
Stultitiæ solus scilicet ille reus.
Adam, Adam simplex; Adâ Adâ uxorius audit;
Pluribus, aut totidem vapulat Eva probris.
Non ego sic: sed, si gemitus sinit edere vocem,
Pars, fateor, mundi in crimine, magna fui.
Te quoque, cui primos studiû damnare parentes,
Peccati memorem convenit esse tui.
Cum vite & mortis non felix alea jacta est,
Collusor proavi delapidantis eras.
Credite posteritas, Adam vos estis & Eva,
Et vestræ pomum corripuere manus.
Hinc nudi, gens pellicea dignissima zona,
Et pudor & dolor, & Numinis ira sumus.
Non querar acceptæ tot publica vulnera cladis,
Materies elegis sum satis apta meis.

Ordior

368 PIA DESIDERIA

Ordior à cunis; hîc mecum lacryma nata est,
 Hîc docuit vite syllaba prima, queri.
 Mensis erat Majus, mensis gratissimus orbi,
 Sed, mea si repuiem fata, December erat.
 Septima lux ibat, quæ si suprema fuisset,
 In cineres isset muta querela meos.
 Cùm tandem post luctû uteri, horribilesq; ululatus,
 Progenies cervæ parturientis eram.
 O Mater, scio, tunc Mater, nova facta Rebecca es;
 Tunc serus subiit virginitatis amor.
 Diriguit nutrix, pallens pater ora retorfit,
 Et cune in levum procubuere laus.
 Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus unda,
 Heu puer, heu quantis gignitur ille malis!
 Ara dies, Ægyptiacâ dignissima nocte,
 Quâ, de me licuit dicere; Natus homo est.
 Ara dies! neque te Titan, neque Cynthia nôrit;
 Nec stata qui Cæli tempora, Ianus agit.
 Illa dies, abeat grajas orsjura Kalendas,
 Nullus eam cupiat mensis, habere suam.
 Si redeat, redeat piceis frontem obsita nimbis,
 Et gelidum dentâ grandine tunsa caput.
 Tum ionitru & fulmen funesto adverberet igne,
 Et sibi sic hostem noverit esse Deum.
 Sentio jam, quod fatidici plorastis amici:
 Mentitur vite, clepsidra nulla mea.
 Tanti erat hæc soboles, lacrymis assuevimus indè,
 Indè, oculos rarò deseruere meos.
 Nâ postquâ posita est prætexta, nucesq; , trochiscq;
 Et bulla ad patrios victima facta lares;

Tunc

LIBER TERTIVS. 369

Tunc ego, quæ melius nescirem, discere cæpi:
 Primus erat, sortem plangere posse, dolor.
 Et vix posse datum est, sæpe obluctata fuit mens,
 Naturæ impatiens sub pede colla premi.
 Surgere sæpe admixta, suoque irrumperè cœlo,
 Nec poterat pigrâ tollere corpus humo.
 Tum vibrans oculos, oculos iristi imbre natantes,
 Ah superi! dixit, (cætera fletus erant)
 Et rursus ah! ah! (sed per luctisonos singultus
 Ipse sibi obfistens non sinit ire dolor)
 Sic puto Rex fremuit, dum crescere cornua sensse
 Qui bos ex homine est, de bove factus homo.
 O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis,
 Qui me mortali corpore solvat, erit?
 O quis erit? nostris qui cantet in auribus, istud
 Quod voveo toties, ilicet, ô quis erit?
 Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,
 Pocula Thessalico misceat ille favo.
 Nec liquido plumbo, nec avaro terreor unco,
 Mors misere quâvis conditione placet.
 Aëtos gemitu doceam mugire juvencos,
 Supposito quamvis excrucienda rogo.
 Aut etiam jubeam (quamquã pudor ista vovere)
 Inter Vlyssæos exululare lupos.
 O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis
 Qui me mortali corpore solvat, erit?
 Parce Deus, ne crudèlem vox impia jactet,
 In furias quando præcipitata ruit.
 Hic propè barbaries poterit clementia dici,
 Ad pœnas veniat si stupefacta meas.

Corpora

370 PIA DESIDERIA

Corpora corporibus conjunxit mortua vivis
Ille, hominem quem vix dicere fama potest.
Me, vivum cruciat (magis hoc ferale) cadaver;
Nec, quae dissidium finiat hora, venit.
O Deus, o superi, patientia vincitur! o quis
Qui me mortali corpore solvat, erit?

Infelix

LIBER TERTIVS. 371

Infelix ego homo ! quis me liberabit de corpore mortis hujus? Ad Rom. 7.

Quomodo vivit anima operta mortis involucro?

Corpori quonam modo conjunctus sim, haud equidem scio ; quoque pacto simul & Imago Dei sim & cum coeno voluter ; quod & cum pulcrâ valetudine est, bello me la- cessit ; & cum bello premitur, mœrore me afficit : quod & ut conservum amo, & ut inimicum odi atque averfor ; quod & ut vinculum fugio & ut cohæres vereor : si debilitare illud & conficere studeo, jam non habeo quo socio & opitulatore ad res præclarissimas utar ; si contrâ, ut cum socio & adjutore mitiùs agam, nulla jam ratio occurrit quâ rebellantis impetum fugiam, atque à Deo non excidam, compedibus degravatus, vel in terram detrahentibus vel in eâ desinentibus. Hostis est blandus & placidus, insidiosus amicus. O miram conjunctionem & alienationem ! Quod metuo, amplector ; quod amo pertimesco. Antequam bellum gesserim, in gratiam redeo ; antequam pace fruam, ab eo dis- fideo.

Ambros. ferm. 22. in Psal. 118. Nazian. orat. 16.

Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti? Cur vite misere, cur cœnosoque barathro?

Nazian. carm. ad Christû. Aug. in mam. Ps. 102.

Ecce corpus quod corrumpitur, aggravat ani-

nam. Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum (sicut dignum est ab homine cogitari Deum) quanta impediunt veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta revocant? quanta à sublimi intentione detorquent? quanta interpellant? quæ turba phantasmatum? qui populi suggestionum? [Lam] quis non ægrotat in hac vita? quis non longum languorem trahit? Nasci hęc in corpore mortali, incipere ægrotare est. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentia nostræ. Quotidiana medicamenta sunt refectiones omnium indigentiarum. Fames, nonne te occideret, nisi medicamentum apponeres? Sitis, nonne te perimeret, nisi eam tu bibendo non penitus extingueres, sed differres? ædeditura est enim sitis paullulum temperata. Temperamus ergo istis fomentis ærumnam ægritudinis nostræ. Stando lassatus eras, sedendo reficeris: ipsum sedere medicina est lassitudinis. In illa medicina rursus lassaris, diu sedere non poteris. Quicquid est, ubi fatigationi succurritur, alia sagatio inchoatur.

Greg. ca.
22. in ca.
7. Iob.

Quod melius ostendimus; si prius carnis & pōst, pondera mentis exprimamus. ut enim taceamus hoc, quod dolores tolerat, quod febribus anhelat, suâ quâdam ægritudine constringitur. Ipsa hæc corporis nostri, quæ

LIBER TERTIVS. 373

quæ salus vocatur, ægritudo est. Nam otio
 tabescit, opere deficit: inediâ deficiens, cibo
 reficitur ut subsistat; refectiōne lassescens,
 abstinentiâ relevatur, ut vigeat; aquâ perfun-
 ditur, ne areseat; linteis tergitur, ne ipsa ni-
 mis perfusione liquefiat; labore vegetatur, ne
 quiete torpeat; quiete refovetur, ne laboris
 exercitatione succumbat; fatigatur vigiliis,
 somno reparatur; oppressa somno, vigiliis
 excutitur, ne suâ pejus quiete lassetur; vesti-
 bus tegitur, ne frigoris adversitate penetretur;
 quæsito calore deficiens, aurarum flatu
 refovetur; cumque indè molestias invenit,
 unde vitare molestias quæsivit, malè sauciata
 (ut ita dixerim) de ipso suo medicamine lan-
 guescit. Remotis ergo febribus, cessantibus-
 que doloribus, ipsa nostra salus ægritudo est,
 cui curandi necessitas numquam deest. Quot
 enim solatia ad vivendi usum quærimus, qua-
 si tot, ægritudini nostræ medicamentis ob-
 viamus. Sed ipsum quoque medicamen, in
 vulnus vertitur, quia exquisito remedio pau-
 lò diutiùs inhaerentes, ex eo graviùs defici-
 mus, quod providè ad refectiōnem paramus.
 Ipsa quoque mens nostra, à secreti interioris
 securo gaudio exclusa, modò spe decipitur,
 modò pavore vexatur, modò dolore dejici-
 tur, modò falsâ hilaritate relevatur; trans-
 itoria pertinaciter diligit, eorumque a-
 missione incessanter atteritur, quia & in-
 cessanter,

374 PIA DESIDERIA

cessanter , cursu rapiente , permutatur.
 Bonav. Habes , ô anima mea , inimicum dome-
 cap. i. sticum , hostem amicum , adversarium pro-
 foliloq. pinquum , qui tibi malum pro bono reddidit ,
 & sub specie amicitia crudelior existens ini-
 micus , his omnibus & aliis infinitis bonis te
 privavit ! Hic hostis , (salvâ tuâ reverentiâ)
 est caro infelix & misera , multum tamen tibi
 dulcis & dilecta . Hanc cum pavisti , inimi-
 cum pessimum contra te erexisti . Hanc cum
 honorasti , hostem crudelissimum contra te
 armasti . Scio , inquit , Bernardus , ô anima ,
 quemdam qui plures annos tecum vixit , ad
 mensam tecum sedit , cibum de manu tuâ
 sumpsit , & in sinu tuo dormivit ; cum vo-
 luit , tecum colloquium habuit . Hic jure hæ-
 reditario servus tuus est , sed quia delicate ni-
 mis enutristi eum , & virgæ pepercisti , leva-
 vit calcæneum super caput tuum , & te in ser-
 vitutem redegit . O anima miserabilis & mi-
 sera , quis te liberabit de vinculo improprietatis
 hujus ! Recordare , ô anima , primordia tua ;
 attende quod es insignita Dei imagine . Quid
 tibi cum carne , unde ista pateris ? si diligenter
 conditiones ejus advertis , numquam vilius
 sterquilinum vidisti ; si ejus miseras enu-
 merare velis , quam onusta sit peccatis , pru-
 rias concupiscentiis , occupata passioni-
 bus , polluta illusionibus , confusione ple-
 na , ignominia repleta , quid de ea habes a-
 liud

lūd quam cogitationes foedas & immun-
das?

Exitiosa caro, Beliae tenebrosa procella,

Nazian.
carm.

Exitiosa caro, quā fluit omne scelus!

Cænum, massa gravis plumbi, limosa catena,

advers.
carnem.

Bellua pugnaci prodita materiâ.

Pestifer æstus, heræq; tuæ vinclum, atq; sepulcrum

Formæ, quæ superâ venit ab arce mihi.

Non sine causâ dictum est; *hominem plas-* Bern. ser.
matum, non de terrâ quâlibet, sed de limo. Vi- de tripl.

de enim quâm limosum sit corpus, quod ipsi gen. co-
quoque spiritui tam fortiter, & panè indisso- gita.

lubiliter inhæret, ut vix cum multâ afflictione

possit aliquando separari.

Eja age mens; nam te nunc alloquar, atq; ea dicâ

Nazian.
carm. de

Quæ fore narratu non aliena puto.

Ecquid es, ò mea mens? et quis tibi contigit ortus?

huma.
nat.

Atque cadaver olens quis tibi foriè dedit?

Quis solidis vitæ astrinxit gravibusq; catenis,

Pendentem assidue lumina fixa solo?

Universa vanitas omnis homo vivens, quî au- Origen.
tem de hâc vitâ accipiatu ista sententia; audi hom. 1.

Ecclesiasten protestantem & dicentem; lauda- in Psal.

vi omnes qui mortui sunt super omnes qui vivunt, 38.

quicumque ipsi vivunt usque modo, & bonus su-

per istos duos qui nondum natus est. Laudat er-

go mortuos plusquam vivos; quia illi hoc

saltem lucri habent, quodd de vinculis hujus

corporis liberati sunt, nec ultra carne ac pel-

libus induti sunt, neq; ossibus ac nervis inferti

sunt, nec ultra subjacent necessitati corporis. Si ergo intellexisti, quale sit vivere in carne (etiam si Moyses sit quis, vel quisquis ille est) molesta ipsi est ista vita. Non enim à corruptione resolvitur, quæ mortali corpore, terrenoque circumdatur. vide ergo, quoniam *universa vanitas est omnis homo vivens*; contemnamus istam vitam, & festinemus ad sanctam vitam & beatam ac veram, & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate discussâ.

August.
lib. 13.
de Civ.
cap. 10.

Ex quo enim quisque in isto corpore morituro esse cœperit, numquam in eo non agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas, toto tempore vitæ hujus, si tamen vita dicenda est, ut veniatur in mortem.

Ambr. li.
de bon.
mortis
cap. 2.

Pereat dies in quâ natus sum, ajebat Iob: Quid enim est quod hæc vita delectet, plena ærumnarum & sollicitudinum, in quâ innumeræ calumniæ & multæ molestiæ & multæ lacrymæ eorum qui afficiantur molestiis, & non est, inquit, qui eos consoletur. Et idem laudat Ecclesiastes defunctos magis quàm viventes, & optimus, inquit, *supra hos duos, qui nondum natus est*. Et alibi idem Ecclesiastes, meliorem longævo viro asseruit, quem ab ortu ejecit mater sua, quia non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulavit sæculi. Quid enim boni est homini in hæc vitâ?

Cognovit

LIBER TERTIVS. 377

Cognovit se Paulus in miseriâ, in gemitu, Aug. in
in rixâ, in contentione; ipse secum tibi non P^{sal.} 102.
concordans, à se dissonans, à se resiliens. Et
quid ait optans pacem, pacem veram, pacem
supernam? *Infelix ego homo, quis me liberabit
de corpore mortis hujus?*

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, &
esse cum CHRISTO. Ad Philip. I.
XXXIX.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum CHRISTO. *Ad Philip. 1.*

Quid faciam gemini flammata, cupidine voti?
Anteferam terras? anteferámne Polum?

Tutius abrupto corpus dissolvere nodo,

Tristia quàm capto vincula ferre pede.

Iamque mei toties mihi janua pulsa sepulcri,

Dura sed ad nullas janua mota preces.

Pergite nere bonæ restantia stamina Divæ,

Nec Letho clausas esse iubete fores.

Aspice, lux, quanto luxentur brachia nisu;

Veque ferè à membris distrahar ipsa meis.

Distrahar ut mediam tibi me coniungere possim,

Vnaque sit saltem pars tibi nexa mei.

Non finis, & rides nil proficientia vota.

Quodque negas toties, vis tamen usque peti.

En peto quod renuis, geminasq; exporrigo palmas,

Et tibi, quas nequeo nectere, tendo manus.

Sepè mihi de te, mendacia dulcia fingo.

Vincula ceu positâ compede fracta forent:

Et dico, meus hic, prendique & prendere certat,

Meque, sed ut video, dissimulanter amat.

Tam bona credulitas erat haud indigna favore,

Debueratque meos expediisse pedes.

Si tamen implicitam pedicis cupis usque teneri,

hic ego conatu deficiente cadam.

380 PIA DESIDERIA

Ast redit, & velut allabens sese ingerit ultro,
 Spemque iterum nutu sollicitantem facit.
 Surgam supremumq; amplexibus obvia curram,
 Collaque, furivâ fraude, negata petam.
 Quam propè, quâ propè sum! vestri pars ultima tæ-
 lam puto, vicina prendere posse manu. [Ita est,
 O Amor! ô dolor! affectum deludis hiantem,
 Decipit amplexus mobilis aura meos!
 Et licet aut digitis tribus aut vix quatuor absis,
 Semotus medio crederis orbe mihi:
 Nempe pater Pelopis sic poma fugacia captat,
 Poma datam toties fallere docta fidem.
 Dum modò prona arbor patulo super incubat ori,
 Osque iterum, fructu decipiente, fugit.
 Ludicra res Amor est, fallique & fallere gaudet,
 Sed fraus supplicio non caret illa suo.
 Decepti, quo tormento crucientur amantes,
 Exemplo poterit discere quisque meo:
 Quisque alium ludit (sed rarum est ista fateri)
 Ipse suo patitur vulnera facta dolo.
 Nescieram, mea lux, istis te fraudibus uti,
 Sed nimis expertam jam sua pœna docet.
 Vi canis indomitâ jactans cervice catenas,
 A populo solvi prætereunte rogat;
 (Ni faciat, querulis ululans latratibus auras,
 In sua converso vincula dente furit)
 Sic queror & supplex toties ad vota recurro,
 Vt prestes, quam me poscere cernis, opem.
 At postquam implacido vertisti lumina vultu,
 Nec placuit pedibus demere vincla meis.

clamavi

LIBER TERTIVS. 381

Amavi; ô truculentum & inexorabile pondus!
Quin etiam dicta est sepè catena nocens.
Hæc trahat Autolycus, trahat hæc furivus Orestes,
Aut qui tardipedes verit in antra boves.
Sentiat hanc Scythicâ damnatus rupe Prometheus;
Aut Scinis, aut scelerum quis feritate prior.
Scilicet à nimio venit hæc dementia luctu,
Error & hic, sese quo tueatur, habet.
Compeditibus facile est sevoque ignoscere ferro,
Durior at vinculis qui ligat illa, suis.
O ubi littorèâ vincit qui rupe puellam
Bellerophon volucris rettulit ales equo?
En ego barbaricæ constringor mole catena
Servus ut à rigido transfuga vincus hero.
Et quoties patrias assurgere nitor in auras,
Deprimor hostiini pondere victa mei.
Nempe ita dat pueris captus ludibria passer
Dum fugit & revocant fila reducta fugam.
Et licet è domini cornetve, bibatve labellis,
Mavelit in sylvas liber abire suas.
Sic quamvis nitidâ pastæ bene corte palumbes,
Anteferant caveæ rusque, nemisque sue.
O mea si lacrymis mollescere vincula possem!
Dudum essent lacrymis mollia facta meis.
Lux mea, tende manus; contra tibi tendo catenas;
Has nisi qui vinxit solvere nemo potest.

Coarctor

*Coarctor è duobus, desiderium habens
dissolvi, & esse cum CHRISTO.
Ad Philip. I.*

August. medit. cap. 37. **Q**UID faciam miser ego, gravedine com-
pedis mortalitatis meæ constrictus? quid
faciam?

Nazian. carm. de animæ calam. *Quenam hæc lex? cur me constringunt vincula
carnis?
Spiritus & socium tam grave corpus habet?*

Aug. in Psal. 78. *Compedes sunt infirmitas & corruptibilitas
corporis, quæ aggravant animam; ab his
compedibus concupiscebat dissolvi Apostolus
& esse cum CHRISTO.*

August. manu. cap. 8. *Vtinam remissa peccatorum mole, me [quo-
que] ultimum fervorum CHRISTI, ju-
beret Divina pietas, hanc carnis sarcinam de-
ponere, ut in suæ Civitatis gaudia æterna re-
pauandus transirem!*

Nazian. carm. de animæ calamit. *Corporea nec mole gravis mens vergat ad ima,
Ac veluti plumbi massa profunda petat.*

Nazian. in luctu. *Me miserum, caro quem remoratur perfida; cœli
Ad Dominum, cursu dum properante feror!
Echeneididis*

———— Echeuæidis instar

Que velut injectâ properantem compede puppim
Detinet. —————

Ab gravibus me solve, Pater supreme, catenis;
Inque Beatorum me trabe sancte choros!

Nazian.
 præcept.
 ad Vir-
 gines.
 Nazian.
 in luctu.

Solvimur enim hoc nexu animæ, & corporis, cum recedimus: unde & David ait, *dirupisti vincula mea*. Mors igitur solutio est animæ & corporis. Denique & in Apostolo docuimus lectum; *dissolvi & cum CHRISTO esse multo melius*. Solutio autem ista, quid aliud agit, nisi ut corpus resolvatur & quiescat; anima autem convertatur in requiem suam, & sit libera, quæ si pia est cum CHRISTO futura sit? Quid igitur in hac vitâ aliud justî agunt, nisi ut exuant se hujus corporis contagionibus, quæ velut *vincula* nos ligant, & se ab his molestiis separare contendant, renuncient voluptatibus atque luxuriæ, fugiant flammæ libidinum?

Ambros.
 de bono
 mortis,
 cap. 3.

Iustos enim quamvis nullus desideriorum carnalium tumultus possideat; duris tamen *vinculis* eos in hac vitâ positos, suæ molestia corruptionis ligat: scriptum quippe est: *Corpus quod corrumpitur aggravat animam*. Eo itaque ipso quo adhuc mortales sunt, corruptionis suæ pondere gravantur, & *astricti molestiâ vincti sunt*, quia in illâ adhuc libertate vitæ in- corruptibilis

Greg. li.
 4. mora.
 cap. 40.

corruptibilis non exurgunt. An non duro *molestiæ vinculo ligantur*, quorū nimirum mens sine labore, in ignorantia solvitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? quæ coacta erigitur, libens jacet, ab infimis vix levatur, & tamen elevata protinus labitur semetipsam laboriosè vincendo, superna conspicit sed re-
 verberata. An non duro molestiæ vinculo ligantur, quos cū accensus spiritus ad finem pacis intimæ pleno desiderio pertrahat, fervente certamine, caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula sustinent*, quæ gravis exterioris necessitas astringit; esurie quippe sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt, quæ scilicet solvi nequeunt, nisi cū in illam immortalitatis gloriam, nostra mortalitas permutatur.

Idem
 cap. sequent.

Sed cū corruptibili carne exuimur, quasi ab his, quibus nunc astringimur, molestiæ vinculis relaxamur. Præsentari namque jam Deo cupimus, sed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Iure ergo *vincti dicimur*, quia adhuc *incessum nostri desiderii, ad Deum liberum non habemus*. unde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, *vinctus clamat: Cupio dissolvi, & esse cum CHRISTO; dissolvi enim non quæreret, nisi se procul dubio vinctum videret*. Hæc autem vincula, quia certissime

LIBER TERTIVS. 385

quæ rumpenda in resurrectione conspexerat, tam quasi rupta gaudebat Propheta cum diceret: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.*

[Sic] Simeon se dimitti postulabat à Domino, quasi à *vinculis quibusdam ad libertatem festinaret.* Sunt enim velut vincula quædam corporis hujus, & quod gravius est vincula tentationum, quæ nos alligant & ad injuriam captivitatis astringunt quâdam lege peccati. Quid igitur tantopere istam vitam desideramus in quâ, quanto diutius quis fuerit, tanto majore oneratur sarcinâ peccatorum? unde Iacob dixit: *dies annorum vitæ meæ, centum triginta, minimi & mali;* non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum, malitiæ incrementa accumulatur.

Nullus enim dies sine nostro peccato præterit: unde egregiè Apostolus ait: *mibi vivere CHRISTVS est, & mori lucrum;* aliud ad necessitatem vitæ referens, aliud ad mortis utilitatem. Et addidit. *Dissolvi enim & esse cum CHRISTO multo melius; permanere autem in carne magis necessarium propter vos.*

Sed sicut *aveps avium* aut visco aut reti in grano aliquo captum, tenet passerem, & manu sua subtilissimo funiculo ligatum retinet, & quasi

Ambros. lib. de bono mort.

Chryf. ferm. de pœnit.

quasi dimittens laxum de manu suâ, dat ei liberam volandi potestatem; at ille avidus ad volandum, elapsusq; se putans, alacer altiora appetit; sed iste summum funiculum tenens, restringit eum cum volaverit, & ad se trahit ab spe volandi & vivendi deceptum; ita & diabolus versutus venator & per spiritum præsumptionis, laqueo suo deceptum implicat hominem. Qui semel hæserit, vult quidem ab eo evelli, sed vinculum velox venator tenens, revocat captum semel in laqueo & revolutum premit.

Idem
hom. 55.
ad pop.
Antioc. Quousque [ergo] hîc erimus affixi? adhæsimus terræ tanquam vermes, in cœno volutamur: corpus de terrâ nobis Deus contulit, ut ipsum & in cœlum revehamus, non ut animam per ipsum ad terram deirahamus. Terrenum est, sed si velimus efficitur cœlestis; trahere te ipsum ad illum, qui te sursum tollit. *pondere quodam vetustatis gravaris.*

Nazian. *Erige te mea mens, capiant te oblivia mundi,*
ad animam. *Nec trahat in vitium te male-blanda caro.*

Bonav. *Eja dulcissime IESU, transfige saluberrimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, ut verè ardeat, langueat & liquefiat, & solo tuo desiderio deficiat, cupiat dissolvi esse tecum.* Te solum semper efuriat, panem vitæ

LIBER TERTIVS. 387

...æ cœlestis, qui de cœlo descendisti! te si-
...at fontem vitæ, fontem æterni luminis, tor-
...rentem veræ voluptatis, te semper ambiat, te
...quærat, teque inveniat, in te dulciter re-
...quiescat!

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. Psal. 141.

XXXX.

Educ de custodia animam meam,
ad confitendum nomini tuo.

Psal. 141.

Libera quæ potui spatioso ludere Cælo,
Cernis, ut angusto carcere clausa premar?
Heu dolor! ut miseram me lux effudit in auras,
Ipsa loco caveæ membra fuere meæ.
Pes compes, manicæque manus, nervique catena,
Ossaque cancellis nexa catasta suis.
Quo mihi cognati nativæ repagula claustræ,
Dammæ ut hospitii compede vincita mei?
Siccine, mor: Chelys, brevibus tegar abdita cõchis,
Angelicos inter vix minor una chorus?
O quoties quæsitæ fugæ fuit causa pudendæ?
In votis quoties restis & unda fuit!
Sæpè quidem rapto felix Lucretia ferro,
Faustaque combibitio Porcia dicta foco est.
Visa nec Assyriæ tristis mihi sica puella,
Heu nimis in geminas prodiga sica neces?
Sed negat hæc animis Numen solatia captis.
Nec senit hæc vinctos fata preire viâ.
Ergo Syracosius malim jacuisse cavernis,
Aut Danaës rigidâ delituisse serâ:
Nec verear curvi Cretæa volumina septi,
Vnde citam rapuit Dædalus ala fugam.

Altaque Romulei neque si stent moenia valli,
 Sorte Remi trepidem transfuiffe sudas:
 Mille Semirameos vel claudant ostia muros,
 Flagitium clausas sit violasse seras.
 Vi fuerit; mediâ saltē Babylone vagarer,
 Liberaque, hâc quamvis cingerer urbe, forem.
 Donec at hæc captam retinent ergastula mentem,
 Mens nequit agnati templa subire poli.
 Quin sueta imperiis jacet hîc captiva voluntas
 Nec bona quæ velle, vincula velle sinunt.
 Euge semel nostre, mea lux, succede cataste,
 Non sinet amplexus explicuisse locus.
 Si tamen insidiæ vel ahena repagula terrent,
 Fac pateat demptâ janua laxa serâ.
 Captivum gemitu fertur revocasse Magistrum,
 Oblitus caveæ pfituacus ipse suæ.
 Eja graves resera, nove Iane patulcie, veltes;
 Non erit hæc dextere gratia prima tuæ.
 Angedæo, memini, patefactas impete portas,
 Claustraque suffractis dissiluisse seris;
 Cum stupuit lapsas manibus, pedibusque catenas,
 Vixque Petrus patulas credidit esse fores.
 Nullus obit nostris obses vadimonia vinculis?
 Liberat Herculeâ Thesea nullus ope?
 O ubi nunc Minyis fidissima turba maritis,
 Vincula pro capitis ausa subire viris!
 Aut qui Wandalicis obses ergastula nervis,
 Ipse sui capitis iussit abire tyro!
 Lux mea, pande fores, inamænâq; claustra resolve,
 Et sine sidereas ætheris ire vias.

LIBER TERTIVS. 391

Et spectanda tuo vis ducar præda triumpho,
 Ut Scythicus cavea pompa Tyrannus erat?
 En manus, en digiti rimis hiscentibus extant,
 Cur ego non digitos tota manumq; sequor?
 Quâ caput, hæc reliquæ subrepat cauda colubræ,
 Cur mihi serpentis lubrica pellis abest?
 Cortis obit toties volucris captiva fenestras,
 Et notat an tacite rima sit ulla fugæ;
 Nexaque sollicitans furtivo vimina rostro,
 Nativas nemorum tentat adire domos.
 O Catharis, niveiq; polo comes agminis Agnes!
 O casta Virgulum, Sophiadumq; cohors!
 Vos ego, dimidium vestri modò nobile restor
 (Dimidium vester quod sibi junxit amor)
 Pandite ferratos, ergastula barbara, postes,
 Inserar ut vestris dimidiata choris.
 Dimidium felix, vinculis socialibus exfors,
 Cui licet in plenis jam caluisse faces!
 Lux mea, iam durum residet tibi pectore ferrum,
 Vt neque captivæ commoveare prece?
 Nò ego, sed nostræ Tu maxima querelæ es;
 Spectat enim laudes ista querela tuas;
 Non benè conveniunt rigidis tua carmina clathris,
 Quis queat in caveâ cantibus esse locus?
 Libera quæ cantat vernis avis Attica Sylvis,
 Captiva silet, solitos nec ciet ore modos.
 Eja age, pande fores inamœnâq; claustra resolve,
 Et sine sidereas ætheris ire vias.
 Aut tua si cupidam præconia dicere temnis,
 Invidus in laudes efficiere tuas.

Educ de custodia animam meam, & confitendum nomini tuo. Psal. 141.

Aug. in
Pl. 145.

LAUDO quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter. quare? quia quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Quare sic laudas Dominum? non perfecte, non stabiliter? Interroga scripturam? quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena cogitatio sensum multa cogitantem. Tolle mihi corpus quod aggravat animam & laudo Dominum. Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem sensum multa cogitantem, ut à multis in unum confuam, & laudo Dominum. Quamdiu autem ita sum, non possum; pręgravor.

Chryf. in
c. 4. Matt.
lib. 14.

Nihil enim *presens vita* differre videtur à carcere, sed sicut cùm triste illud introimus habitaculum, circumdatos ac vinctos videmus catenis, ita etiam nunc, si (extra omnia nos phantasmata collocantes) uniuscujusque ingrediamur vitam, ejusque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

Ambr. li.
de bono
mortis.
cap. 2.

In exitu ipso videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim solvat se vinculis carnis, & ore emissa, evolet tamquam carcere corporis hujus exuta gurgustio.

Greg. ca.
17. in c.
7. Iob,

Carcere homo circumdatur, quia plerumque & virtutum profectibus, ad alta exurgere nititur,

ur, & tamen carnis suæ corruptione præ-
editur, quâ bene exui Psalmista deprecatur
dicens: *Educ de carcere animam meam.*

Sancti autem viri, quia scriptum est, *cor-
pus quod corrumpitur, aggravat animam*, inten-
tione jam quidem ultra semetipsos eminent,
sed tamen adhuc infirmitatis suæ incertis
motibus subditi, corruptionis suæ se carcere
clausos dolent. Ait ergo Iob; *numquid mare
sum ego, aut cetus, quia circumdedisti me carce-
re?* ac si apertè diceret; mare vel cetus (ini-
qui videlicet, eorumque auctor malignus
spiritus) quia effrænari ad solam perpetrandam
iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœ-
næ suæ carcere constringuntur; Ego autem
quia jam æternitatis tuæ *libertatem desidero*,
cur adhuc *meæ carcere corruptionis premor?*

Videmus in hoc sæculo *inferos nexibus ca-* Ambr. in
tenarum reos, in specie pompæ misera vilis du- Psal. 118.
ci, & nonnumquam patiuntur infontes, ut
tolerabilius sit mori, quàm talia subire sup-
plicia. Optant utique audiri bene sibi con-
scii. Optant etiam hi qui gravibus flagitiis
urgentur, pœnam, mortis celeritate tranfige-
re, ut aliquanta compendia pœnarum lu-
crentur. Spes est etiam de iudicis misericor-
dia. Ipso exilio *claustra carceris* duriora sunt.

Quemadmodum [igitur] eorum qui in Basil.
carceres conjiciuntur; hi quidem in afflictio- hom. in
ne carceralium vinculorum detinentur, in Martyr.
troclusi Iulittâ.

troclusi diuturniore temporis mora; illi ve-
 ab eâ calamitate submoventur, sic & anima.
 Etenim hæc distinentur in præsentî vitâ di-
 tius; aliâ minùs, præ cuiusque merito, dig-
 tatéve, juxta Divinæ sapientiæ profundita-
 tem, sic ut mens nulla hominum, ea possit at-
 tingere, quæ de unoquoque nostrum ipse
 Creator prævidit. Non audis dicentem Da-
 vid: *Educ de carcere animam meam?* Non au-
 didisti ut sancti ejus exsoluta anima est? quid
 rursus Simeon, Dominum nostrum pio ulna-
 rum astringens complexu, cuiusmodi vocem
 emisit? nonne hanc? *Nunc dimittis servum
 tuum Domine.* Ei enim qui ad supernum &
 cœleste domicilium festinus contendit, sup-
 plicio omni, *omni carcere* gravior est hæc in-
 habitatio corporis.

Ansel. in
 proso-
 log. c. 1.

O misera fors hominis cùm hoc perdidit ad
 quod factus est! ô durus & dirus casus ille!
 heu quid perdidit & quid invenit! quid absces-
 sit, & quid remansit? perdidit beatitudinẽ ad
 quam factus est; invenit miseriam, propter
 quam factus non est. Abscessit sine quo infe-
 lix est, & remansit quod per se, non nisi mise-
 rum est. *Ærumnosi!* unde sumus expulsi? quo
 sumus impulsî? unde præcipitari? quo obruti?
 A patriâ, in exilium; à visione Dei in cœcita-
 tem nostram; à jucunditate immortalitatis,
 in amaritudinem & horrorem mortis. Mis-
 era mutatio! de quanto bono, in quantum ma-
 lum!

an! grave damnum, gravis dolor, grave to-
am! sed heu me miserum unum de aliis mi-
eris filiiis Evæ elongatis à Deo! quid incoe-
pi. quid effeci? quò tendebam? quò deveni?

*Dissolve me, oro, à vinculis, quibus constrictus
teneor, ut relinquens ista omnia, tibi festi-
nem, tibi soli inhæream, soli intendam.*

Hinc me, CHRISTE potēs, educ já, que sò malisq;

Queis crucior medicam protinus affer opem.

Vnum homini est certumq; bonũ, fixumq;, beata

Vita; animus cujus languet amore meus.

*Felix anima, qua terreno resoluta corpore libe-
ra cælum petit! secura est & tranquilla, non*

*timet hostem neq; mortem, habet enim sem-
per præsentem, cernitq; indefinenter pulcerri-
mum Dominum, cui servivit, quem dilexit,*

& ad quem tandem læta & gloriosa pervegit.

*Tu [ergo] Domine expectatio Israël, deside-
rium ad quod suspirat cor nostrum quotidie;*

festina, ne tardaveris; surge, propera & veni, ut

educas nos de isto carcere, ad cõsuetudũ nomini tuo.

*Veni Domine, & noli tardare, veni Domi-
ne IESV, veni & visita nos in pace; veni &*

educ vincitos de carcere, ut lætemur coram te,

*corde perfecto; veni salvator noster; veni desi-
deratus cunctis gentibus, ostende faciem
tuam & salvi erimus; veni lux mea, redem-
ptor meus, educ de carcere animam meam, ad
cõsuetudum nomini sancto tuo! O verè felices,
qui e carcere ad palatium pervenerunt!*

B b s XXXXI.

Hugo de;

S. Viç.

lib. 4. de

anima,

cap. 4.

Nazian.

carm. de

exter.

hominis

vilitate.

August.

medit.

cap. 13.

August.

foliloq.

cap. 23.

August.

foliloq.

cap. 35.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes a-
quarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.
Psal. 41.

XXXXI.

Quemadmodum desiderat cervus
ad fontes aquarum, ita desiderat
anima mea ad te Deus. *Psal.* 41.

Sire cupis, mea lux, quibus intus amoribus urar?
Quantaq; flama tui pectora nostra coquat?
Nec satis extulero suavis imagine prati,
Aut viola, nimio quae jacet usta die.
Nec satis aestifera depinxero fulmine stellae,
Cum canis ardentis sidere torret humum.
Ah! quam pulvereae Libyes patiuntur arene,
Aestuat haec, nostro siccior ore, sitis.
Siccior Icario quam dum canis imminet astro,
Aut violae tosto flos cadit ustus agrae.
Vis dicam, mea lux, quam te meus ardor anhelet?
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Nempe venenifero pastus serpente medullas,
Cervus agit totis hausta venena fibris;
Aut humeros tincti trajectus arundine teli,
Vritur occulta viscera tacta face.
Ille furit, pectusq; citatus anhelitus urget,
Cecaq; per hylvas saucius antra petit.
Antra petit fugiens salientibus humida rivis,
Vi sua fontano guttura rore lavet.
Hic fontis scatebris sitibunda refrigerat ora,
Pellit & amne sitim, pellit & amne luem.

Haud

398 P I A D E S I D E R I A

Haud aliter scelerū mibi mens temerata veneno,
 Tela venenatā combibit unctā manu.
 Et modō combibitum populatur pectora virus,
 Ardet & in tacito noxia flamma sinu.
 Nempe graves, animi sunt toxica vindicis, iræ,
 Et tua quæ jaculas tela, venena, Venus.
 Quæq; gravant nimio spumantia pocula Baccho,
 Pocula quæ diro gramine pota necant.
 Aspicias ut tumido turgescunt pectora fastu?
 Pectoribus fastus virus inane tumet.
 Quo sitiens igitur peterem de flumine lympham,
 Cū mea iam varium viscera virus edui?
 Ah! nisi te, nullo sitis hæc placatur ab haustu,
 Tu potes hanc solus, fonte domare sitim.
 Scis etenim; mea lux, quā te, meus ardor anhelet,
 Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
 Ceruus odori sequi fugitivus ab ore Molossi,
 In laqueis nullo sæpè sequente ruit:
 Tum densā aspiciēs venantūm, hinc, indè coronā,
 Tela super, saltu corpora fertur agens.
 Exoritur clamorq; canum, strepitusq; sequentūm;
 Ille fugit, tergo cornua celsa locans;
 Ambiguusque pavet ne sit comprehensus, & ipsa
 Quæ jam præterit tela, canesque timet.
 Respectansque metu, per saxa, per avia currit,
 Igneus atque illi spiritus ore micat.
 Gutturaque argenti flagrant arenia lingua,
 Quæque sitim relevet, querit anhelus aquam.
 Tum fontis mediis venas rimatus arenis,
 Fontano ravidam mergit in amne sitim;

LIBER TERTIVS. 399

Et bibit & potis largè se proluit undis;
 Haurit & exhausto robur opemq; lacu.
 Sic ego tartareis cingor, mea vita, sagittis,
 Ægraque flammata torreo ora siti.
 Hinc puer Idalius, premit hinc ad retia Bacchus,
 Et multà ancipitem trudit uterque cane.
 Sublimes levis hinc suspendit Gloria casses,
 Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor.
 Indè cohors magnis sociorum hortatibus instat,
 Et docet exemplo crimina qui suo.
 Hei mihi quot circū venabula stricta minantur!
 Ceu fera, cum cincto clausa tenetur agro.
 Mille vias repetens, infràque, supràque pererro,
 Si qua mee pateant hospita lustra fugæ.
 Tum mihi per siccas sitis aestuat ignea venas,
 Et sensim vapidus decoquit igne fibris.
 Fontis inops igitur ad flumina queq; recurro
 Flamma sed hæc nullo flumine victa fugit.
 Sic cadit obscænos miles defessus in hæstus,
 Sit licet infami turbida lymphæ luo.
 Sperabam effossis æstum compefcere rivis,
 Æstus at infuse gurgite crevit aque.
 Qualis in amne levem sectatur faucibus undam
 Tantalus, & fallit, quam dedit unda, fidem.
 Mobilibusque inhiat, deluso gutture, lymphis,
 Semper aque locuples, semper eg enus aque.
 Scilicet, haud tali calor hęc extinguitur undâ,
 Aut domat hanc fluviî turbida lymphæ sitim.
 Cœlestes animus sitit insatiabilis undas,
 Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.

400 PIA DESIDERIA

*Ite igitur nigro torpentia flumina cœno,
Non bibit è vili gurgite nostra sitis.
Ite graves stygiis serpentibus, ite lacuna,
Noxia Tatiareis flumina pasta vadis:
Ite, sicut superi dias mens fluminis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas:*

Quemadmodum

Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Psal. 41.

Hic est mos amantium, amorem non celare, sed enunciare vicinis, & dicere, se amare. Ardens enim res est natura dilectionis, nec potest anima sustinere ut eam silentio teneat. Ita hic beatus Deum amans, & ardens in amore, non potest in animo inducere ut taceat, sed aliquando quidem dicit: *quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum*; aliquando autem; *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

Chryf.
hom. in
Psal. 41.

Quis est qui sic cantat? si volumus, nos sumus; Et quid quæris extrâ, quædam fit, cum in tuâ potestate fit, esse quod quæris? Eja fratres, simul amemus, simul in hac siti exardescamus, simul ad fontem intelligendû curramus. Desideremus velut *Cervus fontem*. desideremus illum fontem, de quo scriptura dicit: *Quoniam apud te est fons vitæ.* Ipse enim fons & lumen est, *quoniam in lumine tuo videbimus lumen.* Si & fons & lumen est; meritò & intellectus est; quia & satiat animam avidâ sciendi. Curre ad fôtes, desidera aquarû fontes. Apud Deum est fons vitæ, & ineffabilis fons; in illius luce, lumen inobscurable.

Aug. in
Psal. 41.

Lumen

402 P I A D E S I D E R I A

Lumen hoc desidera ; quemadmodum fontem , quoddam lumen , quale non norunt oculi tui ; cui lumini videndo , oculus interior præparatur ; cui fonti hauriendo fitis interior inardescit.

Cyrl. li. Salutaris nimirum aqua , quæ noxiam hu-
5. in Ioã. jus mundi fitim , & vitiorum ardorem pror-
cap. 10. fus extinguit , sordes omnes peccatorum
eluit , animæ nostræ terram cœlesti imbre ir-
rorat atque fœcundat ; & ad solum Deum
anhele spiritu mentem humanam sitientem
reddit. Hæc aquâ largiter potatus fuit Pro-
pheta , cùm totus ad Deum suspirans dixit :
*Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aqua-
rum , ita desiderat anima mea ad te , Deus !*

Aug. in Curre ad fontem , desidera fontem , sed no-
Psal. 41. li. licumque , noli ut quaecumque animal
curreret , ut *Cervus* curre. Quid est : ut *Cervus* ?
Non sit tarditas in currendo ; impigrè curre ,
impigrè desidera fontem. Invenimus enim
inlignè velocitatis in Cervo , sed fortè non
hoc scriptura solùm nos in Cervo considera-
re voluit , sed & aliud audi : Quid aliud est
in *cervo* ? serpentes necat , & post serpentium
internecionem , majori siti inardescit ; per-
emptis serpentibus ad fontes acriùs currit.
Serpentes , vitia tua sunt ; consume serpentes
iniquitatis , tunc ampliùs desiderabis fontem
veritatis. Avaritia fortè in te tenebrosum a-
liquid sibilat , & sibilat adversus verbum Dei ,
sibilat

LIBER TERTIVS. 403

bilat adversus præceptum Dei. Et quia tibi
 dicitur contemne aliquid, ne facias iniquita-
 tem; si mavis facere iniquitatem quam ali-
 quod commodum temporale contemnere,
 morderi magis eligis à serpente, quàm peri-
 mere serpentem. Cùm ergo faveas adhuc vi-
 tio tuo, cupiditati tuæ, avaritiæ tuæ, serpenti
 tuo, quando in te invenio tale desiderium,
 quo curras ad fontem aquarum? quando
 concupiscis fontem sapientiæ, cùm adhuc
 labores in veneno malitiæ? interfice in re,
 quicquid contrarium est veritati, & cùm te
 videris tamquam vacare à cupiditatibus per-
 versis, noli remanere, quasi non sit quod de-
 sideres. Quæris forè unde delecteris; Deside-
 ra unde delecteris: *Desidera ad fontes aquarum,*
 habet Deus unde te reficiat, & impleat ve-
 nitatem ad se, & sitientem post interemptionem
 serpentium, tamquam velocem Cervum. Est
 aliud quod animadvertas in Cervo. Dicun-
 tur Cervi, vel quando in agmine suo ambu-
 lant, vel quando natando, alias terrarum par-
 tes petunt, onera capitum suorum super se
 invicem ponere; ita ut unus præcedat & se-
 quantur qui supra eum capita ponant, & su-
 pra illos alii consequentes, & deinde alii,
 donec agmen finiatur. Ille autem unus, qui
 pondus capitis in primatu portabat, fatiga-
 tus redit ad posteriora, ut alius ei succedat
 qui portet quod ille portabat, atque fatiga-
 tionem

tionem suam recreet posito capite, sicut & cæteri ponebant. Ita vicissim portando quod grave est, & viam peragunt & invicē se non deserunt. Nonne quosdam Cervos alloquitur, Apostolus dicens: *invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem christi?* Talis ergo Cervus, in fide constitutus, nondum videns quod credit, cupiens intelligere quod diligit, patitur contrarios Cervos, non solum obsecratos intelligentiā, in tenebris interioribus constitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, insuper insultantes, & dicentes homini credenti, & quod credit, non ostendenti; *ubi est Deus tuus?* quid ergo iste Cervus fecerit contra hæc verba, audiamus, ut ipsi, si possimus, faciamus. Primum, expressit sitim suam. *Quemadmodum,* inquit, *Cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Quid si Cervus ad fontes aquarum, lavandi causā desiderat? utrum ergo bibendi, an lavandi causa, nescimus? audi quod sequitur & noli quærere. *Sitivit anima mea ad Deum vivum.* Quid sitivit? *quando veniar, & apparebo ante faciem Dei?* hoc est, quod sitio, venire & apparere; sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satior in adventu. Sed quoniam sicut *Cervus desidero ad fontes aquarum,* & est apud eum *fontis vite:* Quid agam ut inveniam Deum meum? Considerabo terram; & facta est terra: Est magna pulcritudo terrarum, sed habet artificem.

LIBER TERTIVS. 405

ficem : Magna miracula sunt feminum , atque gignentium , sed habent ista omnia creatorem : Ostendo magnitudinem circumfusi maris ; stupeo , miror ; artificem quæro . Cælum suspicio & pulcritudinem siderum ; admiror splendorem solis , exercitio diei sufficientem ; lunam nocturnas tenebras consolantem . Mira sunt hæc , laudanda sunt hæc , vel etiam stupenda sunt hæc ; neque enim terrena , sed etiam cœlestia sunt hæc . Nondum ibi stat fitis mea . Hæc miror , hæc laudo , sed eum , qui fecit hæc , sitio .

Anima [enim] quam tangit amor Dei, August. manu. nihil aliud potest cogitare , nihil desiderare , sed frequenter suspirat , dicens : *Sicut Cervus desiderat ad fontes aquarum , ita desiderat anima mea , ad te Deus meus .* cap. 20.

O fons vitæ , vena aquarum viventium , August. folio loq. quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ , de cap. 35. terrâ desertâ , inviâ & inaquosâ , ut videam virtutem tuam & gloriam tuam , & satiem ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam ? Sitio , Domine , fons vitæ es , satia me . Sitio Domine , sitio te Deum vivum .

Sitio in te anima mea , quàm multipliciter tibi caro mea . In aliâ vitâ , cum resurrexerit caro , satiabitur ; modò ex corruptione fragilitatis si non manducemus , deficiamus & esurimus ; si non bibamus , deficiamus , & sitimus . Si diu vigilemus , deficiamus & dormimus ;

mus; si diu stemus, fatigamur, ided sedemus;
 & si diu sedeamus, fatigamur, & ided surgi-
 mus. In istis omnibus multiplicibus defec-
 tionibus nostris, fitimus illam incorru-
 ptionem; & sic caro nostra, *multipliciter fitit*
Deo. In ista Idumæa, in isto deserto, quàm
 multipliciter laborat, tam multipliciter fitit;
 quàm multipliciter fatigatur, tam multipli-
 citer fitit illam infatigabilem incorruptio-
 nem, in terrâ desertâ, sine viâ, & sine aquâ,
 talis enim est mundus iste.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
Psalm. 41.

XXXXII.

Quando veniam & apparebo ante
faciem Dei? *Pfal. 41.*

AH quoties, mea lux, mihi seria verba dedisti,
Nulla secuta tamen, seria verba fides!
Euge brevi venies, toties dixisse recorder;
Adde fidem verbis, dic semel, Euge veni.
Heu mihi, quàm longæ sunt expectantibus horæ!
Plus ævi spatium creditur una dies.
Iam, mea lux, lapsi menses, tot aguntur & anni,
Spemq; facis toties, spem tamen usque negas.
Quid miseram spatium tam lenis ferreus uris,
Et toties, parvo hic tempore, dicis, eris?
Iam lacerant falsis me publica compita sannæ,
Et tuus ille Deus, dic, ubi? quisque rogat.
Quando igitur veniam? quando tibi vera sistar?
Quando adstabo, oculis obvia facta tuis?
Aspicis ut jaceam miserando squallida luctu!
Quâ careo, facies hæc mihi damna facit.
O facies animi crudele mei tormentum!
Unica quæ præsens esse medela potes.
O quando, facies toto spectabilis orbe,
Quando tuo dabitur lumine posse frui?
Scilicet ut gravis est terris, absentia Phœbi,
Squallet & obscurus, sole latente, dies:
Nec color est hortis, nec amœnis gratia sylvis,
Iamq; silent homines, jamq; sileatis aves:

410 P I A D E S I D E R A

Mox ubi purpureo roseum caput extulit ore,
 Lata micat radiis, luce nitente, dies;
 Et suus est hortis color, & sua gratia sylvis,
 Iamque sonant homines, iamque sonatis aves.
 Sic ego, te viso, moriens, mea vita, resurgo;
 Vivaque, non viso protinus emorior.
 Sapè jubes, alio me pascere lumina vultu,
 Multaq; conspectu corpora pulcra refers.
 Aspice prata, inquis, formosos aspice flores;
 Picta mei multum prata coloris habent.
 Aspice caruleo palantes æthere stellas;
 He quoque de nostro lumine, lumen habent.
 Aspice & humanis prestantia corpora formis;
 Est meus humano multus in ore decor.
 Siccine, Lux, nostris sperasti illudere votis?
 Falsaq; suppositio vendere frustra viro?
 Non ego mentite satiabor imagine formæ,
 Ah, mea sax facies est, mea vita, tua!
 Illa, ô di, Deo facies! gravis ille suavi
 Mixtus in ore timor, paq; timoris, amor.
 Nam quota pars tanti sedet ullâ in fronte decoris,
 Lux mea, quanta tuâ fronte, genisq; sedet?
 Ah, neque si faciem coëat decor omnis in unam,
 Tanta sit ullius gratia, quanta tuæ!
 Lux mea, splendidior quanto supereminet astris
 Lucifer, & quanto Cynthia Lucifero;
 Ipsaq; quanto iterum superatur Cynthia Phæbo,
 Tanto formosis omnibus ore præis.
 De tribus id melius narrabit testibus unus,
 Qui tibi tum comites vertice Thabor erant:

LIBER TERTIVS. 411

Cum testata Deum facies tibi flammea luxit,
 Cinxit & auratas fax radiata comas:
 Tempe aliquis tante captus dulcedine lucis,
 Et nimio formæ saucius igne tuæ;
 Inmemor & patria, oblitusq; suiq; suorumq;que,
 Optabat stabiles figere monte lares.
 Nec tamen augustum, qualis, quantusq; videri
 Cœlitibus solitus, viderat ille Deum.
 Viderat aërios absistere vultibus ignes,
 Ut solet accenso candida mica foco.
 Viderat ardenti rutilantem vertice flammam,
 Quale lacescitum Sole refulget ebur.
 Viderat, ut placidis Lucina videris in undis,
 Cum tuus in nitidis fluctuat ardor aquis;
 Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
 Vnda repercussæ cum tremuit igne poli.
 Quid dicturus erat, totâ si luce coruscas
 Vidisset, circum tempora bina faces?
 Quid si oculos? quid si faciẽ sine nube cantem?
 Quodq; polo facies lumen utroque jacti?
 Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dierum,
 Numinis ambrosio cum sinar ore frui!
 Sæpè quidem vestros specto sub imagine vultus,
 Cum vultus obeunt spica, merumque tuos:
 Magna, equidẽ fateor, tamẽ imperfecta voluptas,
 Pro facie, faciem nube tegente frui:
 At mihi mens alio stimulata cupidine flagrat,
 Ardet & innubes læta videre genas.
 Quando erit ergo dies, cum te, sine nube, videbo?
 Impedient faciem vela nec ulla tuam?

412 PIA DESIDERIA

Solâque, que fueras animo libata voluptas,
Tandem oculis etiam percipière meis?
Illa dies, fausto si quando affulserit astro,
Iuro, erit his oculis carior illa dies. :

Quando

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Psal. 41.

SI invenis melius quàm videre faciem Dei, Aug. in Psal. 43.
illuc te præpara. Væ tali amorì tuo, si vel suspicaris aliquid pulcrius, quàm est ille, à quo est omne pulcrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis.

Qui fecit omnia melior est omnibus; qui pulcra fecit, pulcrior est omnibus; qui fortia, fortior est; qui magna, major est. Quicquid amaveris, ille tibi erit: discè amare in creatura Creatorem, & in factura factorem, ne teneat te, quod ab illo factum est, & amittas eum a quo & ipse factus es. Aug. in Psal. 39.

Dulcissime, amantissime, benignissime, August. medit. cap. 37.
carissime, pretiosissime, desideratissime, amabilissime, pulcerrime, quando te videbo? quando apparebo ante faciem tuam? quando satiabor de pulcritudine tuâ, quando educes me de hoc carcere tenebroso, ut confitear nomini tuo?

Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo; Ansel. in profolo. cap. 1.
Quero vultum tuum, vultum tuum Domine requiro. Eja nunc ergo, Tu Domine Deus meus, doce cor meum, ubi & quomodo te quærat, ubi & quomodo te inveniat. Quibus signis, quâ facie, te quæram? numquam te

414 PIA DESIDERIA

te vidi, Domine Deus meus; non novi faciem tuam, quid faciet altissime Domine, quid isto tuus longinquus exul? quid faciet servus tuus, anxius amore tui, & longè projectus à facie tuâ? anhelat videre te, & nimis abest illi facies tua. Dominus Deus meus es, & Deus meus, & nondum te vidi. Tu me fecisti & refecisti, & omnia mea bona, tu mihi contulisti, & nondum novi te. Denique ad te videndum factus sum, & nondum feci propter quod factus sum.

August.
soliloq.
cap. 36.

Hæc est plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem Dei sui*, videre eum qui fecit Cælum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui salvavit eum, & qui glorificavit eum. *Exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram, faciem Domini virtutum, in qua scilicet, consistit tota gloria sempiterna beatorum.*

August.
soliloq.
cap. 35.

O quando veniam & apparebo Domine ante faciem tuam? putasne, videbo diem illam, diem, inquam jucunditatis & lætitiæ, diem quam fecit Dominus, ut exultemus & lætemur in eâ? O dies præclara & pulchra, nesciens vespere, non habens occasum, in quâ audiam vocem laudis, vocem exultationis & confessionis, in quâ audiam, intra in gaudium Domini tui! Intra in gaudium sempiternum, in domum Domini Dei tui, ubi sunt magna & inscrutabilia & mirabilia, quorum non est numerus.

LIBER TERTIVS. 415

numerus. Intra in gaudium sine tristitia, quod
 oninet æternam lætitiã, ubi erit omne bonum,
 & non erit aliquod malum; ubi erit
 quicquid voles, & non erit, quicquid noles;
 ubi erit vita vitalis, dulcis & amabilis, fem-
 perque memorialis; ubi non erit hostis im-
 pugnans, nec ulla illecebra, sed summa &
 certa securitas, secunda tranquillitas, & tran-
 quilla jucunditas, jucunda felicitas, felix æ-
 ternitas, æterna beatitudo, beata visio, quæ
 est gaudium Domini Dei tui.

Hanc verò, dulcedinem, ut gustavit Pe-
 trus, omnium inferiorum oblitus, clamavit foliloq.
 quasi ebrius, dicens; *Domine bonum est nos hęc* cap. 12.
esse, faciamus nobis hęc tria tabernacula. hic
 moremur, te contemplemur, quia nullo alio
 indigemus Sufficit nobis, Domine, *videre*
te, sufficit, inquit, tantã dulcedine satiari:
 unam enim stillam dulcedinis illę gustavit,
 & omnem aliam fastidivit dulcedinem. Quid
 putas dixisset, si magnam illam multitudi-
 nem dulcedinis Divinitatis tuę gustasset,
 quam abscondisti timentibus te?

Vide quoque ardentem hominem [Davi- Chryf.
 dem] vide inflammatum, sciens enim se cùm hom. in
 hinc recesserit, eum esse *visurum*, ne expectat P sal. 41.
 quidem dilationem; moram enim non pati-
 tur; & si esset quidem privatus aliquis, hu-
 milisque & abjectus, & vivens in paupertate,
 magnum quiddam esset, vel sic, vitam præ-
 sentem

sentem contemnere ; sed non esset aded magnum ut nunc est , utpote Rex est , & tantis fruitur deliciis , tantaque est gloriae particeps , & est innumerabiles victorias consecutus , multaque bella vicit , & est omni ex parte clarus , insignis & illustris ; hæc qui omnia irrideat , divitias & gloriam & omnes delicias , ad futura autem aspiret & inhiat , hoc est magni cujusdam & excelsi animi , hoc est animæ , quæ tenetur studio sapientiæ , & cœlesti amore verè capta est.

Aug. in
Psal. 138.

Moyses sic desideravit & concupivit videre ipsam speciem Dei , & loquenti secum Deo dixit : *Si inveni gratiam ante te ; ostende mihi te ipsum , adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo.*

August.
foliloq.
cap. 23.

Et ego parvulus , inter parvulos familiaræ tuæ , Deus pater , & virtus mea , quando veniam & apparebo ante faciem tuam , ut qui nunc tibi confiteor ad tempus , ex tunc confitear tibi in æternum ? Beatus ero si fuero admissus ad videndam claritatem tuam. Quis mihi hoc tribuat , ut ad hoc venire permittas me !

Aug. in
Psal. 41.

Sed quando veniam ? en quod citius est Deo , tardum est desiderio , quando veniam & apparebo ante faciem Dei ? ex illo desiderio est & hoc , quod clamatur alibi : *unam petii à Domino , hanc requiram , ut inhabitem in domo Domini , per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc ? ut contempler

LIBER TERTIVS. 417

contempler delectationem Domini, quando
veniam & apparebo ante faciem Domini. Inten-
dum dum meditor, dum curro, dum in viâ
fura, antequam veniam, antequam appa-
ream, fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac
nocte, cum dicitur mihi per singulos dies; ubi est
Deus tuus.

Eja, jam Domine! eja, appare mihi & con-
solatus ero! Exhibe præsentiam tuam, & con-
secutus ero desiderium meum, revela gloriam
tuam, & erit perfectum gaudium meum, *sui-
vit in te anima mea, quam multipliciter tibi ca-
ro mea! sui vit anima mea ad Deum fontem vi-
vum; quando veniam & apparebo ante faciem
Domini.* Quando venies consolator meus,
quem expecto? ð si quando videbo gaudium
meum, quod desidero! ð si satiabor, cum ap-
paruerit gloria tua, quam esurio! ð si in-
bria- bor ab ubertate domus tuæ, ad quam suspi-
ro! ð si potabis me torrente voluptatis tuæ,
quam fitio! sint mihi, Domine, interim lacry-
mæ meæ panes die ac nocte, donec dicatur mi-
hi, Ecce Deus tuus: donec audiat anima mea,
Ecce sponsus tuus.

Ostende te mihi, consolator meus, *videam*
te, lumen oculorū meorum, veni gaudiū spiri-
tus mei; *videam te* latitia cordis mei. Diligam
te vita animæ meæ. Appare mihi, delectatio
mea, solatium meum dulce, Domine Deus
meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ!

XXXXIII.

August.
medit.
cap. 40.

August.
soliloq.
cap. 1.

Quis mihi dabit pennas sicut columba, & vola-
bo & requiescam? Psalm. 54.
XXXIII.

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?

Psalm. 54.

Magne opifex rerum, generis mortalis origo,
 Corpora nostra tuâ sunt fabricata manu.
 Si tamen adversis liceat contendere verbis,
 Quos habeant naves corpora nostra, querar.
 In tria jus homini vastissima regna dedisti;
 In maria, in terras, ætheriasque domos:
 Tanta sed ut justis tria regna gubernet habenis,
 Non quantum hæc poscit machina, robur habet.
 Parce, parùm timide temeraria verba loquenti,
 Plus operi vitii, quàm reputetur, inc.
 Momus abesse homini, fertur, doluisse fenestram,
 Cetera tam nitidæ membra probasse domus:
 Sed fuerintne foris, fuerintne foraminis usus,
 Lis erit arbitrio, Mome, secanda tuo.
 Officit humanæ, me judice, turpius ædi,
 Nulla quod obsequium squamma vel ala ferat.
 Non quod opus squammis ut terra regatur & alis;
 Imperium terræ squamma nec ala juvat.
 Sed simul ætherias homo cum moderetur habenas,
 Et simul æquoreæ cærule sceptrâ plagæ;
 Quâ nisi sint pinna, tumidas reget arte procellas?
 Quâ nisi sint pennæ, nubila lege premet?

Vt volet, aëriâ volucris petit ardua, pennâ;
 Piscis ut aequor aret, squammea pinna juvat.
 Sed neq; pinna vices homini, neq; pēna ministrat,
 Et simul hic fluctus & simul Astra reges?
 Nec pelago piscis, neque nubibus imperat ales,
 Cur opus his, pennâ, remigioque fuit?
 Scilicet, ingeni minus, orbis & artis haberet.
 Ni streperet pennis stridula musca sur.
 Nec stabili geminus penderet cardine mundus,
 Bina nisi querulas ala moveret, apes.
 Quid, quod et in triplici, volucrū vilissime, regno,
 Principis inſtar, iter Mergæ natator, agas:
 Et modo gramineâ pedes expatieris in herbâ;
 Mox avis, alta petas; mox freta nauta, feces.
 Quin potius triplicis celsis tibi regia mundi,
 Per tria qui pennis hospita regna volas?
 Ausuria si fuerint hominis loca credita curæ,
 Cur homini, triplici non licet ire viâ?
 Cæculus æquei Nereus pater ipse profundi,
 Non nisi squammigeris, currere fertur equis:
 Iuppiter, aërium qui flectere fingitur orbem,
 Ætheris, ipse vehens alite, carpit iter.
 Nec levitas hominem celeri ferti plumea pennâ,
 Nec liquidas pinnâ remige findit aquas.
 Et flectet geminum justis sine viribus, orbem,
 Æthere factus avis, factus in amne ratis?
 Vt tamen undis fragæ careat moderamine pinnâ,
 (Plurima cum pinnis corpora cassa natent)
 At sine præpetibus nulli patet ardua pennis,
 Quæ patet aligero Regia sola gregi:

LIBER TERTIVS. 421

O liceat va. uas mihi tollere corpus in auras,
 Altaq; sideræ visere regna plage!
 Aspice, quos inter jaceat mea patria mores,
 Indignus patriæ nomen habere locus. [nas;
 Aspice, nec quod amem volucres, mirabere, pen-
 Me gravior, quàm quæ Persea, caussa movet.
 Pegaseis utinam rapiar super æthera planis,
 Aut moveat volucres Perseos ala pedes!
 Aut agiles humeris aptes mihi, Dædale, ceras,
 Icaris quamvis fabula labar aquis!
 Aut raptas agitem pennato pectore plumas,
 Quas vulsit vario picta columba sinu!
 Astra columbinis meditabor proinus alis,
 Et ferar ante tuam, Iuppiter, ales avem.
 O stultæ volucres, gens nata palustribus ulvis,
 Sueta cavernosos turba natate lacus!
 Non ego, si vestras mihi Dædalus applicet ala,
 Littora vel scopulos imaq; saxa legam.
 Non ego, flumineæ volitem levis accola ripæ,
 Aut mea percussas penna flagellet aquas:
 Non meâ torpentes circumvolet ala paludes;
 Vt propior segnes radit hirundo lacus.
 Non meâ, ceu mæstis Ceyx dum plangitur undis,
 Humida vicino se lavet ala freto.
 Persequar ætherium sublimior ales Olympum,
 Aliaque mox solitis nisibus astra petam.
 O quondam felix hominû, modo turba voluctû;
 Quos amor, in celeres iraq; vertit aves!
 Cur meâ nō capiunt volucres quoq; brachia plumas,
 Induit aut motas hispida penna manus?

422 PIA DESIDERIA

Quot ludunt liquidis examina plumea campis,
 Aligerosq; secant nubila celsa pede!
 Si mihi, Nise, tuo plumescant brachia fato,
 Cruraq; Scyllæsi vestiarbitra comi;
 Si levis Aonio fierem certaminæ pica,
 Aut, Cytheræa, tuâ verterer ales ave;
 O mea si tangant aliquod suspiria Numen,
 Muter ut in pennis casta columba, tuas!
 Scilicet advectâ, ceu Chæonis ales, olivâ
 Reppetit nota tecta Noëa raris;
 Protinus aligeris raperer super æthera velis,
 Nostra nec has iterum viseret ala plagas.

LIBER TERTIVS. 423

*Quis mihi dabit pennas sicut columbæ,
& volabo & requiescam?* Psalm. 54.

INARDESCIT & suspirat omnis peregrinus in sæculo. Patria bona, patria cœlestis, patria contemplationis, Angelorum patria! ubi nullus moritur, quo nullus hostis admittitur. Patria ubi habes sempiternum Deum amicum, ubi nullum timeas inimicum.

Aug. ser. 145. de temp.

Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo et requiescam? Nihil mihi tam dulce, quam cum Domino meo esse; præbe, mihi, rogo, pennas, quibus indutus, ad te volitem sursum.

Aug. st. medit. cap. 37.

Quas pennas, nisi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pender & Prophetæ? has alas, hæc pennas, si recipiam, possum fugere à facie tuâ ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Tam volemus spe & desiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc sit spes nostra, hæc sit consolatio nostra. Recipiamus pennas per charitatem, quas amissimus per cupiditatem; cupiditas enim visum facta est pennarum nostrarum; elisit nos de libertate aëris nostri, id est, aurarum illarum liberarum spiritus Dei. Inde elisi perdidimus pennas, & fuimus quodammodo captivati in aucupis potestate, In istâ vitâ, inter tanta

Aug. in Psal. 138.

424 PIA DESIDERIA

scandala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidianarum, quotidianarum suggestionum malarum: quid facio?

Ambr. de fuga sæculi. c. 5. Omne tempus in sollicitudine, omnis vita in molestiis, in medio, inquit, laqueorum ambulat; & alius, in viâ quâ ambulat, extentos sibi, sed absconditos laqueos querebatur, ne deprehensus caderet; volebat fugere sicut passer, sed huc laqueus contritus non erat. Perit, inquit, fuga à me. Gravatas habebat pennas per illam tenebrosam aquam in nubibus aeris, & fortasse evolare non poterat. Deniq; illas pennas querebat accipere, ut evolaret & requiesceret sicut scriptum est: *quis mihi dabit pennas sicut columbæ? & volabo & requiescam?*

Ambr. li. 4. in c. 4. Luc. Etenim quasi clavis quibusdam suffigitur anima, corporis voluptatibus, & cum semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, unde descendit, sine Dei favore revolare. Actuum enim suorum laqueis vincta & deliciarum sæcularium illecebris obnoxia jam tenetur.

Ambr. ser. 70. Volare non potest nisi quod purum leve atque subtile est, cujus nec sinceritas intemperantiâ retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole gravatur. Gravari autem volatum dico non tam mole membrorum quàm delictorum; unde puto etiam in ipsis avibus idè velocius columbam panè præ omnibus volitare,

LIBER TERTIVS. 425

volitare, quodd alacritatem & innocentiam comitetur. Denique S. David cum puritate mentis volare concupisceret, non alterius animantis nisi columbae optavit alas; dicens, *quis dabit mihi pennas sicut columbae, & volabo & requiescam!* Intelligebat enim quodd altiora facilius penetrantur simplicitate mentis, quam levitate pennarum.

Conceperat amorem verbi Dei, & cupiebat ad ipsum volatu celeri pervenire dicens: *Quis mihi dabit pennas, sicut columbae, & volabo & requiescam?* volabo sensibus, volabo intellectibus spiritualibus, & requiescam, cum apprehendero sapientiae & scientiae ejus thesauros. Puto enim, quia sicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra sua super terram, consortes efficiuntur similitudinis mortis ejus; ita & hi qui virtutem Spiritus Sancti recipiunt, & sanctificantur ex eo, & donis ejus replentur (quia ipse in specie columbae apparuit) etiam ipsi columbae fiant, ut de terrenis & corporeis locis evolent ad caelestia, pennis Sancti Spiritus elevati.

Bene factum est ut pennas acciperetis sicut columbae, & volaretis ad requiescendum. Nam in terrâ non erat requies, sed labor & dolor & afflictio spiritus. Quid ergo timendum est sic volanti? nisi fortè cadaver, vel simile aliquid videat in terrâ, cujus desiderio tractus, videatur à venatoribus, illis pessimis, & preparatis

Origen.
hom. 4.
in Cant.

Bern. ser.
super
Beati qui
habitant.

426 PIA DESIDERIA

laqueis capiatur, & sint novissima hominis illius pejora prioribus?

Aug. in
Psal. 76.

Etenim tamdiu transilire debemus, quicquid nos impedit, quicquid irretit; quicquid visco quodam illigat, & onere aggravat volutum nostrum donec perveniamus ad id quod sufficit, ultra quod nihil est, infra quod sunt omnia, ex quo sunt omnia.

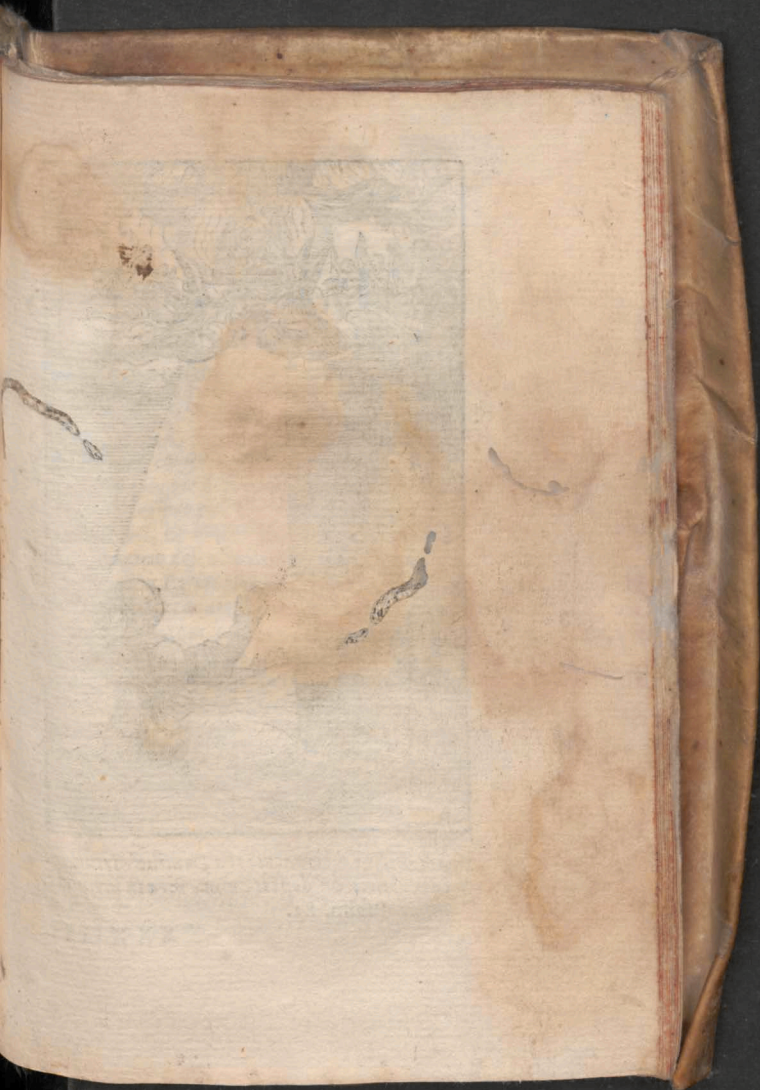
August.
medit.
cap. 37.

Da, quaeso, toto desiderio & omni studio, tendere quo te ascendisse credimus, ut in presenti quidem miseriâ solo tenear corpore, tecum autem sim cogitatione semper & aviditate; ut ibi sit cor meum, ubi tu es thesaurus meus desiderabilis; & incomparabilis, multumque amabilis. Assumat Domine, assumat, rogo, spiritus meus pennas & volitet & non deficiat, volet & perveniat usque ad decorem domus tuæ, & locum habitationis glorie tue.

Ibidem.

Tene cor meum manu tua, quia sine te ad altiora non rapitur, illic festino, ubi summa pax regnat & jugis tranquillitas rutilat. Tene & rege spiritum meum, & assume illum secundum voluntatem tuam, ut te duce, ascendat ad illam regionem ubertatis, ubi pascis Israel in aeternum pabulo veritatis.

*Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum!
concupiscit & deficit anima mea in arvia Do-
mini. Psalm. 83.*

XXXIII.

Quàm dilecta tabernacula tua Do-
mine virtutum! concupiscit &
deficit anima mea in atria Domi-
ni. *Psal.* 83.

O *Qui* sidereas ducis fortissime turmas,
Cui cingunt decies millia mille latus!
Quàm tua Regifico radiant Prætoria luxu!
Mens superet, & tanta languet amore domus,
Mœnia Tænario defendunt marmore muros,
Limina sunt Parius portaque celsa lapis.
Vestibulo rutilant adamantum lumine vix,
Amplaque magnificus culmina splendor habet.
Fulgurat excelsis fulvum laquearibus aurum,
Et camera auratâ cedrina sulca trabe.
Tectum augustû, ingens, gemisq; auroq; superbû,
Scilicet apta Deo, Cœlicolisque domus,
Stratus humi calcatur onyx, viireique plateas
Stellarum fundant, marmora fulva, globi.
Iam sua temperies placido mitissima Cælo est;
Vt solet à vernis aura tepere flabris.
Nec glacialis hiems tremulo pede pulsat Olympû,
Icta nec hibernâ grandine lecta sonant.
Nec pallent viso moriture sole pruine,
Nec stant marmoreo flumina vincula gelu;

Nec

430 PIA DESIDERIA

Nec coquit aëstivi Cererem juba seva leonis,
 Solstitii medius nec furit igne dies.
 Nec viridis solis sanguis fervore recedit,
 Nec tostus nimio soie faiscit ager.
 Perpetuum ver astra colunt, frigusq; caloremq;
 Inter, Celicola tempora veris agunt.
 O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes,
 Quam tua præ terris invidiosa domus!
 Quin absunt gelidi brumæ intractabiles imbres,
 Quiq; rigat madidos imbrifer hœdus agrus.
 Aëliq; silent anime tranquilla per altæ
 Quasq; nec venti murmure spica trêmît.
 Stat placidus positus Aquilonum flantibus æther,
 Servat & æternus longa serena tenor.
 Sed neq; flammans liquido lavat æquore currus,
 Nec subit occiduas Sol fugitivus aquas. [Lus,
 Nec permittit astra dies, neq; Sol fugat æthere stel-
 Nec permittitur lassus nocte fugamæ dies.
 Nulla polodæcitis nox obruit aëra tenebris,
 Nigraq; subducto somnia sole vocat.
 Exulat æthereis longe nox horrida terris,
 Regnat & æterno lumine clara dies:
 Clara dies, æterna dies, septemplete Phœbi,
 Fulmineam nostri lampada, luce premens.
 O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes;
 Quam tua præ terris invidiosa domus!
 Sollicitæ præ hinc, posuere cubilia curæ,
 Et metus & tristi luridus ore dolor;
 Et caput artrato luctus velatus amictu,
 Lessus & impexis nenia mœsta comis.

LIBER TERTIVS. 431

Et labor & toto gemitus proscriptus Olympo,
 Et lis, & rabidi jurgia rauca fori,
 Rixæque, invidiaque, cruentaq; sanguine bella,
 Nonstraque, quæ secum plurima, bella irahunt.
 Pauperies, febrisque, famesque, sitisque, luesque,
 Quæque sequi solent Martia castra reies.
 Hic clausæ Bello portæ, & sine militis armis
 Otia cœlicolæ molliâ pacis agunt.
 Non galeæ non scuta micant, non classica clangunt,
 Nec cum positis aurea secla tubis.
 Tabificæ absunt, examina pallida, morbi,
 Quæque cohors Letho prævia sternit iter.
 Quin etiam Letho increditum manibus urbis,
 Nec quicquam in Superum corpora juris habet.
 Letitiæ data cura domus, quæ sedula fletum
 Elysi longè finibus arcet agri.
 Instruit æternis convivium Regia mensis,
 Quas recreant festis gaudia sancta joci.
 Non quia cœlicolæ dapibus junia solvant.
 Aut ullus Superum proluat ora liquor.
 Absque epulis, hinc omnis amor compressus edendi,
 Omnis & absque meri munere pulsa sitis.
 Non istis temerant Superi convivium mensis,
 Aut regio similes suggerit illa dapes.
 Elysiûm sine carne epulas Bacchoq; ministrat,
 Cœlicolumq; venit nullus in ora cibus.
 Cœlestes onerant, incognita fercula lances,
 Quales nemo hominum, contigit ore cibos.
 Ambrosiæ, Superos hilarat, quis nescio, succus,
 Divis, & æterno nectare potus alit;

Sicque

432 PIA DESIDERIA

Sicque super strato eternum discumbitur ostro,
 Gaudet & auratis gens epulata toris. [nos,
 Gaudet, & Angelicos placidis bibit auribus hym-
 Et salit, & rutilam sub pede plaudit humum.
 O qui sidereis habitas Rex maxime sedes,
 Quot rna deliciis affluit illa domus!
 Iam flagrat & studio nimis inflammata videndi,
 Mens desiderio deficit ægra suo.

Quam

*Quàm dilectat. tabernacula tua Domine
virtutum! concupiscit & deficit ani-
ma mea in atria Domini. Psal. 83.*

MATER Hierusalem, Civitas sancta Dei, Augusti
charissima sponsa CHRISTI, te amat medit.
cor meum, pulcritudinem tuam amat cor cap. 25.
pulcritudinem tuam nimium desiderat
mens mea. O quàm decora, quàm gloriosa,
quàm generosa tu es: Tota pulcra es, & ma-
cula non est in te. Fœlix anima mea, semper-
que fœlix in sæcula, si intueri meruero glo-
riam tuam, beatitudinẽ tuam, pulcritudinem
tuã, portas & muros, & plateas tuas, & man-
siones tuas multas; nobilissimos cives tuos, &
fortissimum Regem tuum in decoro tuo.
Muri namque tui ex lapidibus pretiosis; por-
tæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex
auro purissimo, in quibus jucundum alleluya
sine intermissione concinitur; mansiones tuæ
multæ, quadris lapidibus fundatæ, saphyris
constructæ, laterculis coopertæ aureis, in
quas nullus ingreditur, nisi mundus, nullus
habitat inquinatus. Speciosa facta es & sua-
vis in deliciis tuis, mater Hierusalem; ni-
hil in te tale, quale hîc patimur, qualia in hâc
miserâ vitâ cernimus. Non sunt in te tene-
bræ, aut nox, aut quælibet diversitas tempo-
rum,

434 PIA DESIDERIA

rum, sed Deus de Deo, lux & luce, Sol in scintilla semper illuminat te, Agnus candidus & immaculatus, lucidum & pulcherrimum est lumen tuum: Sol tuus & claritas tua, & omne bonum tuum, hujus pulcherrimi Regis indeficiens contemplatio: Ipse Rex Regum in medio tui, & pueri ejus in circuitu ejus.

Ibi Hymnidici Angelorum chori. Ibi societas supernorum Civium. Ibi dulcis solennitas omnium, ab hac tristi peregrinatione ad tua gaudia redeuntium. Ibi Prophetarum providus chorus. Ibi duodenus Apostolorum numerus. Ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confessorum acer conventus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi sanctae mulieres, quae voluptates saeculi & sexus infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellae annos suos sanctis moribus transcendunt. Ibi oves & agni, qui jam hujus voluptatis laqueos evaserunt. Exultant omnes in propriis mansionibus, dispar est gloria singulorum, sed communis est laetitia omnium. Plena & perfecta ibi regnat charitas, quia Deus est ibi omnia in omnibus; quem sine fine vident, & semper videndo in ejus amore ardent, amant & laudant, laudant & amant. Omne opus eorum laus Dei sine fine, sine defectione, & sine labore. Felix ego & verè in perpetuum felix, si post resolutionem hujus corpusculi, audire meruero illa cantica

LIBER TERTIVS. 435

cantica cœlestis melodix; quæ cantantur ad
 laudem Regis æterni, ab illis supernæ patriæ
 civibus, beatorumque spirituum agminibus!
 Fortunatus ego, nimiumque beatus, si & ego
 ipse meruero cantare ea, & assistere Regi
 meo & Duci meo!

O tu vita, quam præparavit Deus iis, qui August.
 medit.
 cap. 22.
 diligunt eum! vita vitalis, vita beata, vita se-
 cura, vita tranquilla, vita pulcra, vita munda,
 vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, ne-
 scia trahitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine
 anxietate, sine corruptione, sine perturbatio-
 ne, sine varietate & mutatione, vita totius ele-
 gantiæ & dignitatis plenissima; ubi non est
 adversarius impugnans, ubi nulla peccati ne-
 cessitas, ubi est amor perfectus, & timor nul-
 lus, ubi dies æternus & unus omniū spiritus,
 ubi Deus facie ad faciem cernitur, & hoc vi-
 tæ cibus, mens sine defectu satiatur. Libet me
 tuæ intendere claritati, delectant me bona tua
 avido corde. Quanto plus valeo tecum con-
 siderare, tanto plus amore tui langueo, tui ve-
 hementi desiderio tuique dulci memoriâ ad-
 modum delector. Libet itaque, libet in te o-
 culos cordis attollere, statum mentis erigere,
 affectum animi conservare. Libet sanè de te
 loqui, de te audire, de te scribere, de te con-
 ferre; de tuâ beatitudine & gloriâ quotidie
 legere & lecta sæpius corde revolvere, ut vel
 sic possim ab hujus mortalis perituræque vi-

tæ ardoribus, periculis & sudoribus sub tuæ
vitalis auræ dulci refrigerio transire & transi-
ens, sinu tuo fessum caput dormiturus vel
paululum reclinare. O tui vita felicissima! O
Regnum verè beatum carens morte, vacans
fine! cui nulla tempora succedunt per ævum,
ubi continuus sine nocte dies nescit habere
tempus, ubi victor miles, illis hymnidicis
Angelorum sociatus choris, cantat Deo sine
cessatione canticum de canticis Sion.

Hugo de
S. Victo-
re lib. de
anima
cap. 4.

Quæ cantica, quæ organa, quæ cæcæ silena,
quæ melodiæ ibi sine fine decantantur! so-
nant enim semper melliflua hymnorum or-
gana, suavissima Angelorum melodia, cantica
anticorum mira, quæ ad laudem & gloria-
tuam à supernis civibus in perpetuum
decantantur.

August.
manu.
cap. 24.

O anima, suspira ardentem, desideria vehe-
menter, ut possis venire ad illam supernam
Civitatem, de quâ tam gloriosa dicta sunt, in
quâ sicut *Letanium omnium habitatio est!*

Aug. lib.
22 de
Civit.
Dei,
cap. 30.

Quanta erit illa felicitas, ubi nullum erit
malum, nullum latebit bonum! vacabitur
Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus!
Admoneor etiam sancto Cantico, ubi lego:
*Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in secula
seculorum laudabunt te. omnia membra &
viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc vi-
demus per usus necessitatis varios distributa,
quoniam tunc non erit ipsa necessitas; sed
plena*

LIBER TERTIVS. 437

plena, certa, secura, sempiterna felicitas, proficient in laudibus Dei.

Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec errore quisquam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi est, ubi nihil adversi nec a seipso, nec ab alio quisquam patietur. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit, eique seipsum, quo majus nihil potest esse, promisit. Quid enim est aliud quod per Prophetam dixit: *Ero illorum Deus, & ipsi erant mihi plebs*; nisi ego ero unde satientur, ego ero quæcumque ab hominibus honesta desiderantur, & vita & salus & victus & copia & gloria & honor & pax & omnia bona? sic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apostolus, *ut sit Deus cæli in omnibus, ipse finis erit desideriorum nostrorum*, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. Ibi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, sine fine. Nam quis alius noster est finis, nisi pervenire ad Regnum cujus nullus est finis?

O Anima, quid dicere valeo, cum futurum gaudium aspicio? Iam parè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intus & extra, subtus & supra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus.

Bonav.
soliloq.
cap. 4^a

O Anima, qualis tibi erit dies illa, cum ad

Bonav.

438 P I A D E S I D E R I A

foliloq.
cap. 4.

hanc felicem choream fueris assumpta, & cum omne tormentum tibi (si pie vixeris, si patienter sustinueris) convertetur in aeternum jubilum! Tunc de omnibus his laudabis Dominum Deum tuum, labiis exultationis, dicens: *Misericordias Domini in aeternum cantabo.*

Ambr. in
oratio-
nibus.

O domus Dei aeterna, post CHRISTI dilectionem, tu esto laetitia mea & consolatio dulcis memoria tui beati nominis, sit resurrectio mœroris, tædiorumque meorum, & adde enim me valde vite hujus & istius arumnosæ peregrinationis.

Ambr.
in ora-
tionibus.

O domus Dei luminosa & speciosa, dilexi decorem tuum & gloriam habitationis gloria Domini mei fabricatoris & possessoris tui. *Beati* suspiret peregrinatio mea die ac nocte: tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad societatem tuæ beatitudinis pervenire desideret anima mea.

August.
medit.
cap. 37.

Quando transibo in illam admirabilem & pulcherrimam domum tuam, ubi personat vox lætitiæ & exultationis in tabernaculis Iustorum? *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te!* Beati & verè beati, quos elegisti & assumpfisti in illam Cœlestem hæreditatem. *Ecce sancti tui, Domine, florent ante te sicut lilium; replentur enim ab ubertate domus tue & torrente voluptatis tue potas eos, quoniam tu es fons vitæ.* O quam

LIBER TERTIVS. 439

quàm mira, quàm pulcra, quàm acceptabilia sunt domus tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiscit intrare in ea hæc peccatrix anima mea! Domine dilexi decorem domus tuæ, locum habitationis gloriæ tuæ. Vnam petii à Domino, hanc requirum, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ mee.

O verè beati! ô terque quaterque beati, August. qui jam omnium malorum exuti, securi de soliloq. inaccessibili gloriâ ad te, Regnum decoris, pervenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium sæculorum! ubi lumen indeficiens & pax Dei quæ exuperat omnem sensum, in quo sanctorum animæ requiescunt, & lætitia sempiterna super caput eorum; gaudium & exultationē obrinebunt & fugiet dolor & gemitus. O quàm gloriosum, & Regnū, in quo tecū, Domine, regnant omnes Sancti.

Ibi est lux sine defectu; gaudium sine gemitu; desiderium sine pœnâ; amor sine tristitiâ; satietas sine fastidio; sospitas sine vitio; vita sine morte; sanitas sine languore. Ibi sancti & humiles corde, ibi spiritus & animæ iustorum, ibi cuncti cœlestis Patriæ cives, & Beatorum spirituum ordines, Regem in decore suo videntes, & in gloriâ virtutis ejus exultantes. Perfecta viget in omnibus charitas, una omnium lætitia, una jucunditas.

Bone IESU, verbum Patris, splendor paternæ gloriæ, in quem desiderant Angeli

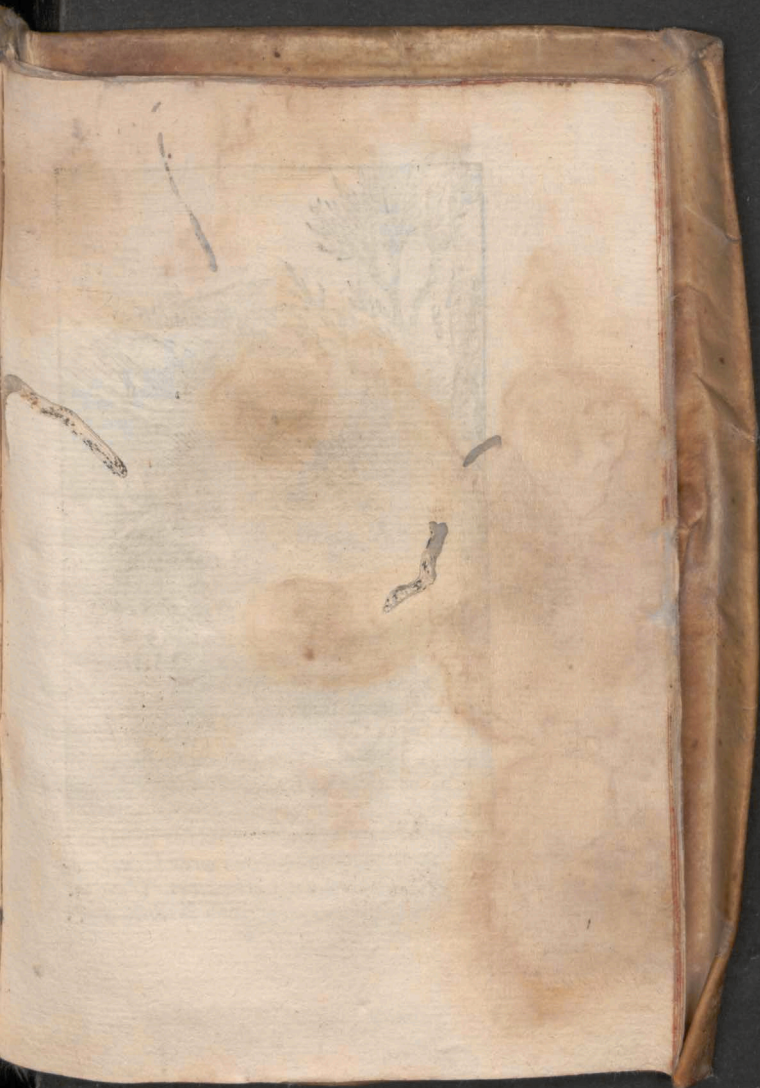
E e 3   prospicere,

Greg. in
Psal. 7.
pœnitēt.

440 PIA DESIDERIA

prospicere, doce me facere voluntatem
tuam, ut à spiritu tuo bono reductus, ad bea-
tam illam perveniam Civitatem, ubi est dies
æternus, & unus omnium spiritus; ubi est cer-
ta securitas & segura æternitas, & æterna
tranquillitas, & tranquilla scelicitas, & fœ-
lix suavitas, & suavis jucunditas; ubi tu Deus
cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas
per infinita sæculorum sæcula, Amen.

*Fuge dilecte mi, & assimulare capreae hinnuloque
cervorum super montes aromatum. Cant. 8.
XXXXV.*

Fuge dilecte mi, & affimulare capreæ hinnuloq; cervorum super montes aromatum. *Cant. 8.*

O Cuius aspectu, mea Lux, te proripe nostro;
 Ardeo, nec tantas mens capit ista faces.
 O mala, que dudum timent tibi dicere verba!
 Quam, mea Lux mallem dicere posse, mane.
 Non enim tua me presentia tempore lassat,
 Ah scias te nosti, quam mihi triste loqui!
 Sed prohibent nimis incendia dulcia flammis,
 Vel fuge, vel nocuam, Lux mea, conde facem.
 Hæc mihi Tu, fateor, si iussa aliquando dedi es,
 Exanimis misero lapsa dolore forem.
 Parce, jubet sevis Amor ignibus, haud egrediendo,
 Stare velim totos in mea vota dies:
 Si possem, cuperem non persuadere quod hortor,
 Si potes, invitas aure repelle preces.
 Ergo mane, mea lux, monitis neq; flectere nostris,
 Nec, precor, audieris que modo iussa dedi.
 Trans mare precipites rapiant verba irrita Cauri,
 Non mea, sed stolidi verba fuere meus.
 At prohibet rapidus fibras qui pascitur ardor,
 Æstuo nec tantas mens capit ista faces.
 Ergo fuge & celeres pedibus præverte capellas,
 Antevola cervos, antevola hinnuleos.
 Sed fuge respiciens, tamquam discedere nolles,
 Ut qui spectari, dum fugit, antè cupit.

444 PIA DESIDERIA

Dius in Ephremi cū pectore feruere ignis;
 Non ego par flāme, quin fugis, inquit, Amor?
 Ille triumphato clarus Xaverius, Indo,
 Saucius etheriā pectora sese face;
 Caelestis quoties ardebat arundinis ictu,
 Ah satis est, satis est! dicere sūcius erat.
 Cūm flagrat iuuenis sceptri laus magna Poloni,
 Corda rigat gelidis Stanesilauis aquis.
 Quid mea pectoribus compono pectora tantis?
 Non ego par flamma, lux mea, carpe fugam,
 Carpe fugam, pedibusque leues praevertite cogitatas,
 Antevola cervos, antevola hinnuleos.
 En juga vicino caelos tangentia clivo,
 Thuris ubi madido cortice gutta tumet;
 Cedrus ubi, Laurusque & copia plurima Myrrha,
 Mixtaque puniceis Cinnama leta crocis.
 Hac, iuge pennigeris super alta cacumina plantis,
 Seu tua, Mons Amanā, Libane sive tua;
 Alta super iuuenum fastigia Seraphicorum,
 Cherubicosque apices, Astraque summa super.
 Scilicet insoliti non sunt his montibus ignes,
 Pectora quos imis vallibus ista timent.
 Vna potest flammare meas scintilla medullas,
 Non ego par totas, lux mea, ferre faces.
 Carpe fugam, pedibusque leues praevertite capellas,
 Antevola cervos, antevola hinnuleos.
 Sic tamen, ut fugiens oculis huc saepe recurras,
 Longius aspectu neve vagere meo.
 Qualis at oppositum spectat soror aurea Phœbum,
 Cūm plus de radiis, quo magè distat, habet.

LIBER TERTIVS. 445

Parce, suas vires, mea lux, vitiumque fatenti,
 Nec tecum possum vivere, nec sine te.
 Ardeo, si properas, rigeo, si fugeris; hei mi,
 Et procul, & praesens, igne geluque noces!
 Quid facies, mea lux, sine te non esse volenti?
 Fac caleam, toto non tamen igne cremer.
 Ergo fuge, alipedesque celer praevolve capellas,
 Antevola cervos, antevola hinnuleos.
 Interea viridem fabricabor arundine cannam,
 referet laudes fistula facta tuas.
 Post, si vox longo modulamine fessa silebit,
 Ore praesente novum dextra capesset opus.
 Arboribusque meos foliisque insculpet amores,
 Amborumque uno cortice nomen erit.
 Scriptaque praeteriens ne noscat signa viator,
 Littera confusum nomen utrumque teget.
 Post opus hoc, reliqua si qua super hora dies,
 Illa mihi in somnos hora quietis erit.
 Sic tamen ut vestri sit mixtus imagine somnus,
 Et mihi stes clausos pervigil ante oculos.
 Dum loquor, en tacitis gliscunt incendia flammis,
 Ocyus ingratham lux mea carpe fugam,
 Carpe fugam, veluti cuperes tamen ante videri;
 Vique brevi redeas, non Tibi dico Vale.

Fuge

*Fuge dilecte mi, & assimulare capreae,
hinnuloque cervorum, super montes
aromatum. Cant. 8.*

Guil. Ab- **S**PONSVS plerumque praeproperè & prae-
bas apud **S**maturè fugatur, & ante tempus dicitur
Delrio in ei, *Fuge*. quippe tempus manendi sponso &
c. 8. Câr. tempus fugiendi. Tempus dicendi ei: *Mane
nobiscum Domine*; & tempus dicendi ei: *Fuge
dilecte mi*. Tempus dimittendi eum, & tempus
dicendi ei: *Non dimittā te nisi benedixeris mihi*,
nisi auxeris incrementa frugum justitiæ meæ,
ut suo tempore dimittam te.

Beda in **S**ed] quis eum quem diligit, à suâ fugare
c. 8. Câr. præsentia velit? quod ergo ait, *Fuge dilecte mi*,
non optando loquitur, sed ejus potius volun-
tate fervendo.

Author **S**icut enim in quibusdam carnalibus offi-
Scale **S**ciis aded vincitur carnalis concupiscentia
Parady- quod omnem usum rationis amittit, & fit
fi, tom. homo quasi totus carnalis; ita merito in hac
9. Aug. supernâ contemplatione, ita consumuntur
cap. 5. & absorbentur carnales motus ab animâ, ut
in nullo caro spiritui contradicat.

Idem **N**umquid hujus consolationis & lætitiæ
cap. 6. testes sunt & nuncii, suspiria & lacrymæ? Si
ita est, nova est antiphrasis ista & significatio
inufitata; sed quid hujus secreti colloquia
proferimus in publicum?

Dimittite

LIBER TERTIVS. 447

Dimitte me, jam enim ascendit Aurora : datâ Idem
ergo benedictione, mortificato nervo femo- cap. 7.
ris & mutato nomine de Iacob in Israël pauli-
isper secedit sponsus, diu desideratus, citò e-
lapsus.

Sed ne timeas, ô sponsa, ne desperes, ne exi- Idem
stimes te contemni, si paulisper tibi subtra- cap. 8.
hit sponsus faciem suam. Omnia ista coope-
rantur in bonum, & de accessu & recessu lu-
cite acquiris: tibi venit, tibi & recedit; ve-
nit ad consolationem, recedit ad cautelam, ne
magnitudo consolationis extollat te. Hanc
gratiam cum vult & quando vult sponsus
attribuit, non jure hæreditario possidetur.
Vulgare proverbium est, quod nimia fa-
miliaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne
fortè nimis assiduus, contemnatur, & absens
magis desideretur, desideratus avidius quæ-
ratur, diu quæsitus tandem gratius inveniatur.
Ne ergo exilium deputemus pro patriâ, ar-
rham pro pretii summâ, venit sponsus & re-
cedit vicissim, nunc consolationem afferens,
nunc universum statum nostrum in infirmi-
tate commutans, paulisper nos permittit gu-
stare, quàm suavis est; & antequam plene
sentiamus, se subtrahit, & ita quasi alis expan-
sis supra nos volitans provocat nos ad vo-
landum.

Meritò proinde quærenti illum animæ re- Bern. fer.
sponderetur, *Altissimum posuisti refugium tuum.* 9. super
Neque

Beati qui habit. Neque enim sic Deum sitiens anima, aut cum Petro, ei in terreno monte facere tabernaculum, aut cum MARIA deinceps, eum tangere vult in terrâ, sed plane clamat: *Fuge dilecte mi, assimulare capreae, hinnuloq; cervorum.*

Ambr. de bono mortis cap. 5. Hortatur enim, ut fugiat sponsus, quia jam sequi potest etiam ipsa terrena fugientem. Dicit autem, *ut similis sit damulae, quae vadit de retibus. Vult enim & ipsa fugere & evolare supra mundum.*

Beda in c. 8. Cant. *Assimulare capreae, hinnuloque cervorum in super montes aromatum;* multum optando ac supplicando prosequitur, sciens hanc sibi maxime in praesenti vitâ esse felicitatem; ut quia continuâ visione non valet, saltem crebrâ ejus visitatione consoletur, quae nimirum felicitas in his solum conceditur, qui contemptu terrestrium & gaudiorum appetitu caelestium, appellari spiritualium merentur montes aromatum. *assimilatur enim capreae hinnuloque cervorum apparentibus super montes aromatum,* cum rursus, ut opportunum ipse judicaverit, collatâ ibi luce sui praesidii, sive obfidencia tentationum pericula tollit, seu consueta quae subtraxisse videbatur, virtutum dona restituit: constat enim de nostrâ parvitate, quia nequaquam uno atq; indissimili modo semper orationum dulcedini insistere, lacrymas (vel pro reatus nostri conscientiam, vel pro desiderio patriae caelestis) fundere valeamus; ita

LIBER TERTIVS. 449

ita ut nonnumquam multum conati, his
uti bonis nequeamus. Ac rursus aliquando,
etiam minùs ipsi studentes, horum copiâ po-
tiamur. Quod, unde agitur, nisi nunc fugit
dilectus; nunc mentem nostram revifit.

Quis verò mihi hujus mutabilitatis refe- Bernar.
ret Sacramenta? quis mihi explicet ire & re- ferm. 75.
dire Verbi? numquid levitate utitur sponfus? in Cant.
sensu animæ, non motu verbi, ista fieri sen-
tia. vs. Cùm sentit gratiam, agnoscit præ-
sentiam: cùm non, absentiam queritur, &
rursus præsentiam quarit. sed fortè idè se
subtraxit sponfus, quo avidiùs revocaretur,
teneretur fortiùs? Nam & aliquando simu-
labat se longiùs ire; non quia hoc volebat,
sed magis volebat audire: *Mane nobiscum, quo-
niam advesperascit.* Nunc verò consta: in ani-
mâ fieri hujusmodi vicissitudines euntis &
redeuntis verbi, sicut ait: *Vado & venio ad
vos.* Item, *modicum & non videbitis me.* O
modicum & modicum! ô modicū longum!
Pie Domine, modicum dicis, quòd non vi-
demus te? saluum sit verbum Domini mei,
longum est; & multum valdè nimis.

Sed *fuge dilecte mi,* quia non possum adhuc Ansel. in
sociari tibi in thalamo sicut vis. c. 8. Cant.

O vocem dignam auditu dilecti! vocem Rupert.
de corde fideli & mente humili! hoc enim in ca. 8.
est, quod anima quævis fidelis & sapiens di- Cant.
cere consuevit: Domine non sum digna ut
intres

450 PIA DESIDERIA

intres sub tectum meum; non sum digna, ut in me ostendas frequens aliquod præsentia vel visitationis tuæ miraculum. *Fuge*, inquam, *dilecte mi*, & saltus hujusmodi similes saltibus capreae aut hinnuli cervorū effice, non super me, sed super montes aromatum, super præcelsa merita sanctorum, atque perfectorum.

Aug. 10. Aliquando intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus, ac nescio quam dulcedinem; quæ si perficiatur in me, nescio quid erit, quod vita ista non erit; ~~et~~ recido in hæc, ærumnosis ponderibus & resorbeor foliis; & teneor, & multum fleo, sed multum teneor.

August. Domine consolator meus; in hac vitâ *recenit consolari anima mea*, ut digna habeatur consolationibus æternis.

S. Eu. *Recede à me, parumper*; quoniam vasis hujus infirmitas ferre non potest.

SYLLABVS

LIBRI PRIMI.

GEMITVS

ANIMÆ POENITENTIS.

I.

A *Nihil me desideravit te in nocte. Isaia. 26.*

II.

*Deus tu scis insipientiam meam, & delicta tua
te non sunt abscondita. Psalm. 68.*

III.

*Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum,
sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa
mea. Psalm. 6.*

IV.

*Vide humilitatem meam, & laborem meum,
& dimitte universa delicta mea. Psalm. 24.*

V.

*Memento quæso quod sicut lutum feceris me,
& in pulverem reduces me. Iob. 10.*

VI.

*Peccavi: quid faciam tibi, o custos hominum!
quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.*

F f

VII.

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me
inimicum tuum? Iob. 13.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis
fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte?
Hierem. 9.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, preoccupa-
verunt me laquei mortis. Psalm. 17.

X.

Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non
iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.
Psal. 142.

XI.

Non me demergat tempestas aquae, neque ab-
sorbeat me profundum. Psalm. 68.

XII.

Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas
me, & abscondas me, donec pertranseat furor
tuus? Iob. 14.

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finie-
tur brevi? dimitte ergo me ut plangam paululum
dolorem meum. Iob. 11.

XIV.

Vitam saperent, & intelligerent, ac novissima
providèrent. Deut. 32.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in ge-
mitibus. Psalm. 30.

SYLLABVS

LIBRI SECVNDI.

DESIDERIA

ANIMÆ SANCTÆ.

XVI.

Contrivit anima mea desiderare justificationes tuas. Psal. 118.

XVII.

Viam dirigantur viae meae ad custodiam justificationes tuas. Psal. 118.

XVIII.

Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea. Psal. 16.

XIX.

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Psal. 118.

XX.

Averte oculos meos ne videant vanitatē. Ps. 118.

XXI.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar. Psal. 118.

XXII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cant. 7.

F f 2

XXIII.

XXIII.

Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1.

XXIV.

Quis mihi det te fratrem matrum suam, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat? Cant. 8.

XXV.

In lectulo meo, per noctes, quaesivi, quem diligit anima mea; quaesivi illum, & non inveni. Cant. 3.

XXVI.

Per vias & circuitibus civitatis; per vicis & plateas, quaram quem diligit anima mea; quaesivi illum, & non inveni. Cant. 3.

XXVII.

Num quem diligit anima mea, vidisti? paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

XXVIII.

Mibi autem adherere Deo bonum est; ponere in Domino Deo spem meam. Psal. 72.

XXIX.

Sub umbrâ illius, quem desideraveram, sedi. Cant. 2.

XXX.

Quomodo cantabimus canticum Domini, in terrâ alienâ? Psal. 136.

SYLLABVS

LIBRI TERTII.

SVSPIRIA

ANIMÆ AMANTIS.

XXXI.

Ad iuramentum, filia Ierusalem si inveneritis Dilectum meum, ut nunciatis ei, quia amore langueo. Cant. 5.

XXXII.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Cant. 2.

XXXIII.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies & inclinentur umbræ. Cant. 2.

XXXIV.

Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus. Cant. 7.

XXXV.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cant. 5.

XXXVI.

Quid enim mihi est in Cælo, & à te quid volui super terram? Psal. 72.

Ff 3 XXXVII.

XXXVII.

Heu mihi quia incolatus mi prolong
habitavi cum habitantibus Cedar, mu
fuit anima mea! Psal. 119.

XXXVIII.

Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore
mortis hujus? Rom. 7.

XXXIX.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi
& esse cum CHRISTO. Philip. 1.

XXXX.

Educ de custodia animam meam, ad confitetur
duz nomini tuo! Psal. 141.

XXXXI.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes a-
quarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus.
Psal. 41.

XXXII.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
Psal. 41.

XXXIII.

Quis dabit mihi pennas sicut columbae, & vola-
bo, & requiescam? Psal. 54.

XXXIV.

Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtu-
tum; concupiscit & deficit anima mea, in atria
Domini! Psal. 83.

XXXV.

Fuge dilecte mi, & assimulare capreae, himu-
loq; cervorum, super montes aromatum. Cant. 8.

FINIS.

FLORENTIVS

DE

MONTMORENCY,
Præpositus Provincialis Societatis IESV per Flandro-Belgicam.

Cum Pia Desideria à P. Hermanno Hugone Societatis IESV Sacerdote conscripta, quatuor designati ejusdem Societatis Patres legerint probaverintque, potestate ab Admod. Reverendo Patre nostro Mutio Vitellesco ad hoc mihi factâ, ut typis excudantur, permitto. In quorum fidem has litteras manu meâ subscriptas, officii mei sigillo muni. Bruxellæ, 28. Aprilis Anno 1624.

Florentius de Montmorency.

APPROBATIO CENSORIS.

HÆc Pia Desideria, Gemitus & Suspiria animæ Christianæ, Elegiis Emblematis, & SS. Patrum scriptis illustrata à R. P. Hermanno Hugone Societatis IESV Presbytero, pererudita sunt & solida, atque perlucidam semitam continent; quæ æterna Veritas, & vera charitas, & chara æternitas obtineatur, ab his qui in tenebris & in umbrâ mortis sedent, ad dirigendos pedes suos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI. Idus Novembris, M. DC. XXIII.

Henricus Smeyers S. Theologiæ Licentiatum, Scholasticus Bruxellensis, Librorum Censor.

